

Karleby stads läroplan för gymnasiet GLP 2021

Namn	Karleby stads läroplan för gymnasiet GLP 2021
Kommun	Karleby
Skola	Karleby svenska gymnasium
Pdf skapad	10.6.2021

Innehållsförteckning

1. Uppgörande av och innehåll i läroplanen.	1
1.1. Uppgörandet av läroplanen.	1
1.2. Läroplanens innehåll.	2
2. Gymnasieutbildningens uppdrag och värdegrund.	4
2.1. Gymnasieutbildningens uppdrag.	4
2.2. Värdegrunden.	4
3. Undervisningen.	6
3.1. Studiernas uppbyggnad.	6
3.2. Synen på lärande.	6
3.3. Studiemiljöer och studiemetoder.	7
3.4. Verksamhetskultur.	9
3.5. Samarbete mellan hem och läroanstalt.	11
3.6. Högskolor, arbetsliv och internationalisering.	12
4.Handledning och stöd för den studerande.	16
4.1. Handledning.	16
4.2. Specialundervisning och övrigt stöd för lärandet.	24
4.3. Studerandevård.	27
4.3.1. Centrala principer för studerandevården.	27
4.3.2. Uppgörandet av planer inom studerandevården.	29
4.4. Plan för användningen av disciplinära åtgärderoch förfaringssätt.	33
4.5. Särskilda frågor angående språk och kultur.	35
5. Bedömningen av den studerandes lärande och kunnande.	38
5.1. Bedömningens syfte och uppdrag i gymnasieutbildningen.	38
5.2. Bedömning av ett studieavsnitt.	39
5.2.1. Siffervitsord och prestationsanteckningar.	39
5.2.2. Självständigt genomförda studier.	40
5.2.3. Bedömningen av muntlig språkfärdighet.	40
5.2.4. Uppföljning av framsteg i studierna i samarbete med vårdnadshavarna.	41
5.2.5. Erkännande av kunnande och tillgodoräknande av studier.	41
5.2.6. Bedömning av mångsidig kompetens.	42
5.3. Bedömningen av en ämneslärokurs.	43
5.4. Fullgörande av gymnasiets lärokurs.	44
5.5. Sökande av ändring i ett beslut som gäller bedömning av en studerande och begäran om omprövning som gäller avläggande av en lärokurs.	44

5.6. Betyg och betygsanteckningar.	45
5.7. Frågor kring bedömning som avgörs på lokal nivå.	48
6. Mål för lärandet och centralt innehåll i undervisningen.	49
6.1. Allmänna mål för undervisningen.	49
6.2. Mångsidig kompetens.	50
7. Läroämnen.	54
7.1. Modersmål och litteratur (AI).	54
7.1.1. Svenska och litteratur (AI2).	56
MO1 Tolka och producera, 2 sp (MO1).	58
MO2 Språk och kommunikation, 2 sp (MO2_MO3).	59
MO3 Litteraturen omkring oss, 2 sp (MO4).	60
MO4 Argumentera och påverka, 2 sp (MO5).	62
MO5 Litteraturen genom tiderna, 2 sp (MO8).	63
MO6 Skriva och kommunicera, 2 sp (MO6_MO7).	64
MO7 Tala och kommunicera, 2 sp (MO9).	65
MO8 Fördjupa din skrivkompetens, 2 sp (MO10).	66
MO9 Fördjupa din läskompetens, 2 sp (MO11).	67
MO10 Repetition inför studentexamen, 2 sp (MO12).	68
MO11 Stärk din svenska, 2 sp (MO13).	68
7.2. Biologi (BI).	69
BI1 Livet och evolutionen, 2 sp (BI1).	71
BI2 Ekologi och miljö, 2 sp (BI2_BI3).	73
BI3 Cellen och ärftligheten, 2 sp (BI4).	75
BI4 Människans biologi, 2 sp (BI5).	76
BI5 Biotekniken och dess tillämpningar, 2 sp (BI6).	77
BI6 Repetition inför studentexamen, 2 sp (BI7).	79
7.3. Filosofi (FI).	79
FI1 Introduktion i filosofiskt tänkande, 2 sp (FI1).	82
FI2 Etik, 2 sp (FI2).	83
FI3 Samhällsfilosofi, 2 sp (FI3).	84
FI4 Sanningen, 2 sp (FI4).	85
FI5 Repetition inför studentexamen, 2 sp (FI5).	86
7.4. Fysik (FY).	87
FY1 Fysiken som naturvetenskap, 2 sp (FY1_FY2).	89
FY2 Energi och värme, 2 sp (FY3).	90
FY3 Kraft och rörelse, 2 sp (FY4).	92
FY4 Periodisk rörelse och vågor, 2 sp (FY5).	93
FY5 Elektricitet, 2 sp (FY6).	94

FY6 Elektromagnetism och ljus, 2 sp (FY7).	95
FY7 Materia, strålning och kvantisering, 2 sp (FY8).	97
FY8 Repetition inför studentexamen, 2 sp (FY9).	98
7.5. Geografi (GE).	99
GE1 En värld i förändring, 2 sp (GE1).	101
GE2 Den blåa planeten, 2 sp (GE2).	103
GE3 En gemensam värld, 2 sp (GE3).	104
GE4 Geomedia - undersök, delta och påverka, 2 sp (GE4).	106
GE5 Repetition inför studentexamen, 2 sp (GE5).	108
7.6. Historia (HI).	108
HI1 Människa, miljö och historia, 2 sp (HI1).	111
HI2 Internationella relationer, 2 sp (HI2).	113
HI3 Det självständiga Finlands historia, 2 sp (HI3).	114
HI4 Den europeiska människan, 2 sp (HI4).	116
HI5 Sveriges östra rikshalva blir Finland, 2 sp (HI5).	117
HI6 Globala kulturmöten, 2 sp (HI6).	119
HI7 Repetition inför studentexamen, 2 sp (HI7).	120
7.7. Kemi (KE).	121
KE1 Kemi och hållbar framtid, 2 sp (KE1_KE2).	124
KE2 Molekyler och modeller, 2 sp (KE3).	125
KE3 Kemisk reaktion, 2 sp (KE4).	126
KE4 Kemisk energi och cirkulär ekonomi, 2 sp (KE5).	127
KE5 Kemisk jämvikt, 2 sp (KE6).	129
KE6 Repetition inför studentexamen, 2 sp (KE7).	130
KE7 Laboration i kemi, 2 sp (KE8).	131
7.8. Religion (KT).	131
7.8.1. Evangelisk- luthersk religion (KT1).	134
RE1 Religionen som fenomen - i judendomens, kristendomens och islams fotspår, 2 sp (RE1).	134
RE2 Kristendomen i världen, 2 sp (RE2).	135
RE3 Religioner och religiösa rörelser i världen, 2 sp (RE3).	136
RE4 Religion, kultur och samhälle i Finland, 2 sp (RE4).	137
RE5 Religion inom konsten och populärkulturen, 2 sp (RE5).	138
RE6 Religion, vetenskap och medier, 2 sp (RE6).	140
RE7 Repetition inför studentexamen, 2 sp (RE7).	141
7.9. Bildkonst (KU).	141
KO1 Egna bilder, delade kulturer, 2 sp (KO1).	144
KO2 Rum, platser och fenomen i miljön, 2 sp (KO2).	146

KO3 Bilder kommunicerar och påverkar, 2 sp (KO3).	147
KO4 Konstens många världar, 2 sp (KO4).	148
7.10. Gymnasiediplom (LD).	150
Gymnasiediplom i bildkonst, 2 sp (KOGD2).	151
Gymnasiediplom i musik, 2 sp (MUGD6).	152
Gymnasiediplom i gymnastik, 2 sp (GYGD4).	152
Gymnasiediplom i teaterkonst, 2 sp (TEGD8).	153
7.11. Gymnastik (LI).	154
GY1 En lärande och aktiv studerande, 2 sp (GY1).	156
GY2 En aktiv livsstil, 2 sp (GY2).	157
GY3 Nya möjligheter, 2 sp (GY3).	158
GY4 Gemensam aktivitet, 2 sp (GY4).	159
GY5 Rörelse ger energi, 2 sp (GY5).	160
GY6 Gamla danser, 2 sp (GY6).	161
GY7 Vandringskurs, 2 sp (GY7).	162
7.12. Matematik (MA).	163
7.12.1. Lång lärokurs i matematik (MAA).	165
MAA2 Geometri, 2 sp (MAA3).	165
MAA3 Grunderna i algebra och analys, 6 sp (MAA2_MAA4).	166
MAA4 Trigonometri och exponentialfunktioner, 2 sp (MAA5).	168
MAA5 Derivatn och ekonomisk matematik, 4 sp (MAA6_MAA9).	169
MAA6 Integralkalkyl, 2 sp (MAA7).	170
MAA7 Statistik och sannolikhet, 2 sp (MAA8).	171
MAA8 3D-geometri, 2 sp (MAA10).	172
MAA9 Algoritmer och talteori, 2 sp (MAA11).	173
MAA10 Analys och kontinuerlig fördelning, 2 sp (MAA12).	174
MAA11 Repetition inför studentexamen i lång matematik, 2 sp (MAA13).	175
7.12.2. Kort lärokurs i matematik (MAB).	175
MAB2 Uttryck och ekvationer, 2 sp (MAB2).	175
MAB3 Geometri, 2 sp (MAB3).	176
MAB4 Matematiska modeller, 2 sp (MAB4).	177
MAB5 Statistik och sannolikhet, 2 sp (MAB5).	178
MAB6 Ekonomisk matematik, 2 sp (MAB6_MAB7).	179
MAB7 Matematisk analys, 2 sp (MAB8).	180
MAB8 Statistik- och sannolikhetsfördelningar, 2 sp (MAB9).	181
MAB9 Repetition inför studentexamen i kort matematik, 2 sp (MAB10).	182

MAB10 Repetition av grundläggande utbildningens matematik, 2 sp (MAB11).	183
7.12.3. Gemensamt studieavsnitt i matematik (MAY).	184
MAG1 Tal och ekvationer, 2 sp (MAG1).	184
7.13. Musik (MU).	185
MU1 Intro - ljud och jubel, 2 sp (MU1).	187
MU2 Puls - musikaliska uttryck, 2 sp (MU2).	189
MU3 Genre - global nyfikenhet, 2 sp (MU3).	190
MU4 Demo - kreativt tillsammans, 2 sp (MU4).	191
MU5 Kulturupplevelser, 2 sp (MU5).	192
7.14. Studiehandledning (OP).	193
SH1 Jag som studerande, 2 sp (SH1).	194
SH2 Fortsatta studier, arbetsliv och framtid, 2 sp (SH2).	196
7.15. Psykologi (PS).	197
PS1 Den aktiva och lärande människan, 2 sp (PS1).	199
PS2 Människans utveckling, 2 sp (PS2).	200
PS3 Människan som informationsbearbetare, 2 sp (PS3).	202
PS4 Känslor och mental hälsa, 2 sp (PS4).	204
PS5 Människan som individ och social varelse, 2 sp (PS5).	206
PS6 Repetition inför studentexamen, 2 sp (PS6).	207
7.16. Hälsokunskap (TE).	208
HÄ1 Hälsan som resurs, 2 sp (HÄ1).	210
HÄ2 Hälsa och miljö, 2 sp (HÄ2).	211
HÄ3 Hälsa och samhälle, 2 sp (HÄ3).	213
HÄ4 Repetition inför studentexamen, 2 sp (HÄ4).	214
7.17. Finska (TKFI).	215
7.17.1. Finska, A-lärokurs (TKFIA1).	219
FINA1 Studiefärdigheter och språklig identitet, 1 sp (FINA1).	219
FINA2 Miljö och kommunikation, 3 sp (FINA2).	220
FINA3 Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (FINA3).	222
FINA4 Medier och samhälle, 2 sp (FINA4).	223
FINA5 Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FINA5).	224
FINA6 Språk och kultur, 2 sp (FINA6).	226
FINA7 Skriftlig kommunikation, 2 sp (FINA7).	227
FINA8 Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FINA8).	229
FINA9 Repetition inför studentexamen, 2 sp (FINA9).	230
FINA10 Förbättra din skrivkompetens, 2 sp (FINA10).	231
FINA11 Kommunikation på två språk, 2 sp (FINA11).	232

7.17.2. Finska, modersmålsinriktad lärokurs (TKFIAI).	233
FIM1 Studiefärdigheter och språklig identitet, 1 sp (FIM1).	233
FIM2 Miljö och kommunikation, 3 sp (FIM2).	234
FIM3 Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (FIM3).	236
FIM4 Medier och samhälle, 2 sp (FIM4).	237
FIM5 Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FIM5).	239
FIM6 Språk och kultur, 2 sp (FIM6).	240
FIM7 Skriftlig kommunikation, 2 sp (FIM7).	242
FIM8 Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FIM8).	243
FIM9 Repetition inför studentexamen, 2 sp (FIM9).	244
FIM10 Förbättra din skrivkompetens, 2 sp (FIM10).	245
7.18. Temastudier (TO).	246
TS1 Kompetens, 2 sp (TS1).	247
TS2 Genremedvetenhet och digital matematik, 2 sp (TS2).	247
TS3 Vardagskompetens, 2 sp (TS3).	248
TS4 Studera starkt, 2 sp (TS4).	249
7.19. Främmande språk (VK).	249
7.19.1. Främmande språk, franska B3-lärokurs (FRB3).	255
FRB31 Vi bekantar oss med det nya språket, 2 sp (FRB31).	256
FRB32 Familjen och närmiljön, 2 sp (FRB32).	257
FRB33 Vardagen och fritiden, 2 sp (FRB33).	258
FRB34 Kulturmöten i Finland och utomlands, 2 sp (FRB34).	259
FRB35 Välbefinnande och omsorg, 2 sp (FRB35).	260
FRB36 Kultur, 2 sp (FRB36).	261
FRB37 Studier, arbete och framtid, 2 sp (FRB37).	262
FRB38 Medier och aktuella teman, 2 sp (FRB38).	263
FRB39 Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (FRB39).	264
FRB310 Repetition inför studentexamen, 2 sp (FRB310).	265
7.19.2. Främmande språk, ryska, B3-lärokurs (RYB3).	265
RYB31 Vi bekantar oss med det nya språket, 2 sp (RYB31).	266
RYB32 Familjen och närmiljön, 2 sp (RYB32).	267
RYB33 Vardagen och fritiden, 2 sp (RYB33).	268
RYB34 Kulturmöten i Finland och utomlands, 2 sp (RYB34).	269
RYB35 Välbefinnande och omsorg, 2 sp (RYB35).	270
RYB36 Kultur, 2 sp (RYB36).	271
RYB37 Studier, arbete och fritid, 2 sp (RYB37).	272
RYB38 Medier och aktuella teman, 2 sp (RYB38).	273
RYB39 Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (RYB39).	274

RYB310 Repetition inför studentexamen, 2 sp (RYB310).	275
7.19.3. Främmande språk, spanska B2-lärokurs (SPB2).	276
SPB21 Vardagen och fritiden, 2 sp (SPB21).	276
SPB22 Kulturmöten i Finland och utomlands, 2 sp (SPB22).	277
SPB23 Välbefinnande och omsorg, 2 sp (SPB23).	278
SPB24 Kultur, 2 sp (SPB24).	279
SPB25 Studier, arbete och framtid, 2 sp (SPB25).	280
SPB26 Medier och aktuella teman, 2 sp (SPB26).	281
SPB27 Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (SPB27).	282
SPB28 Repetition inför studentexamen, 2 sp (SPB28).	283
SPB29 Vi bekantar oss med det nya språket (SPB31), 2 sp (SP29).	284
SPB210 Familjen och närmiljön (SPB32), 2 sp (SPB210).	285
7.19.4. Främmande språk, spanska, B3-lärokurs (SPB3).	286
SPB31 Vi bekantar oss med det nya språket, 2 sp (SPB31).	286
SPB32 Familjen och närmiljön, 2 sp (SPB32).	287
SPB33 Vardagen och fritiden, 2 sp (SPB33).	288
SPB34 Kulturmöten i Finland och utomlands, 2 sp (SPB34).	289
SPB35 Välbefinnande och omsorg, 2 sp (SPB35).	290
SPB36 Kultur, 2 sp (SPB36).	291
SPB37 Studier, arbete och framtid, 2 sp (SPB37).	292
SPB38 Medier och aktuella teman, 2 sp (SPB38).	293
SPB39 Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (SPB39).	294
SPB310 Repetition inför studentexamen, 2 sp (SPB310).	295
7.19.5. Främmande språk, tyska B2-lärokurs (TYB2).	296
TYB21 Vardagen och fritiden, 2 sp (TYB21).	296
TYB22 Kulturmöten i Finland och utomlands, 2 sp (TYB22).	297
TYB23 Välbefinnande och omsorg, 2 sp (TYB23).	298
TYB24 Kultur, 2 sp (TYB24).	299
TYB25 Studier, arbete och framtid, 2 sp (TYB25).	300
TYB26 Medier och aktuella teman, 2 sp (TYB26).	301
TYB27 Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (TYB27).	302
TYB28 Repetition inför studentexamen, 2 sp (TYB28).	303
TYB29 Vi bekantar oss med det nya språket (TYB31), 2 sp (TYB29).	304
TYB210 Familjen och närmiljön (TYB32), 2 sp (TYB210).	305
7.19.6. Främmande språk, tyska, B3-lärokurs (TYB3).	306
TYB31 Vi bekantar oss med det nya språket, 2 sp (TYB31).	306
TYB32 Familjen och närmiljön, 2 sp (TYB32).	307

TYB33 Vardagen och fritiden, 2 sp (TYB33).	308
TYB34 Kulturmöten i Finland och utomlands, 2 sp (TYB34).	309
TYB35 Välbefinnande och omsorg, 2 sp (TYB35).	310
TYB36 Kultur, 2 sp (TYB36).	311
TYB37 Studier, arbete och framtid, 2 sp (TYB37).	312
TYB38 Medier och aktuella teman, 2 sp (TYB38).	313
TYB39 Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (TYB39).	314
TYB310 Repetition inför studentexamen, 2 sp (TYB310).	315
7.19.7. Främmande språk, engelska, A-lärokurs (VKENA1).	316
ENA1 Studiefärdigheter och språklig identitet - engelskan som globalt språk, 4 sp (ENA1_ENA2).	316
ENA2 Engelska språket och kulturen som kreativt uttryckssätt, 2 sp (ENA3).	318
ENA3 Engelskan som ett verktyg för att påverka, 2 sp (ENA4).	319
ENA4 Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (ENA5).	320
ENA5 Engelska i fortsatta studier och arbetsliv, 2 sp (ENA6).	321
ENA6 Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (ENA7).	322
ENA7 Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (ENA8).	324
ENA8 Repetition inför studentexamen, 2 sp (ENA9).	325
ENA9 Lär dig skriva bättre, 2 sp (ENA10).	326
7.19.8. Främmande språk, franska B2-lärokurs (FRB210).	326
FRB21 Vardagen och fritiden, 2 sp (FRB21).	327
FRB22 Kulturmöten i Finland och utomlands, 2 sp (FRB22).	328
FRB23 Välbefinnande och omsorg, 2 sp (FRB23).	329
FRB24 Kultur, 2 sp (FRB24).	330
FRB25 Studier, arbete och framtid, 2 sp (FRB25).	331
FRB26 Medier och aktuella teman, 2 sp (FRB26).	332
FRB27 Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (FRB27).	333
FRB28 Repetition inför studentexamen, 2 sp (FRB28).	334
FRB29 Vi bekantar oss med det nya språket (FRB31), 2 sp (FRB29).	335
FRB210 Familjen och närmiljön (FRB32), 2 sp (FRB210).	336
7.20. Samhällslära (YH).	337
SL1 Det finländska samhället, 2 sp (SL1).	339
SL2 Ekonomikunskap, 2 sp (SL2).	341
SL3 Finland, Europa och en värld i förändring, 2 sp (SL3).	342
SL4 Lagkunskap, 2 sp (SL4).	344
SL5 Repetition inför studentexamen, 2 sp (SL5).	345
7.21. Studerandekårsverksamhet (SKV).	346

Studierandekårsverksamhet, 2 sp (SKV).	346
7.22. Tutorverksamhet (TUT).	347
Tutorverksamhet, 2 sp (TUT1).	347
7.23. Övriga studier (ÖVG).	348
Första Hjälp 1, 1 sp (FHJ1).	348
Första Hjälp 2, 1 sp (FHJ2).	348
Första Hjälp 3, 2 sp (FHJ3).	348
Green Card i golf, 1 sp (GCG).	348
Grundkurs för ordningsvakter, 2 sp (GFO).	348
Hygienkompetens, 1 sp (HYG).	348
Idrottsakademi 1, 2 sp (IDR1).	348
Körkort för personbil, 1 sp (KÖR).	348
Studieresa, 2 sp (RES).	348
Serveringspass, 1 sp (SER).	349
Studier som räknas tillgodo, 2 sp (STU).	349
8. Bilagor.	350
8.1. Statsrådets förordning om gymnasieutbildning.	350
8.2. Nivåskala för språkkunskap och språkutveckling.	350
8.3. Anvisning: mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i samiska som kompletterar gymnasieutbildningen.	356
8.3.1. Mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i samiska som kompletterar gymnasieutbildningen.	357
8.4. Anvisning: mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i romani som kompletterar gymnasieutbildning.	362
8.4.1. Mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i romani som kompletterar gymnasieutbildningen.	363
8.5. Anvisning: mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i den studerandes eget modersmål som kompletterar gymnasieutbildningen.	368
8.5.1. Mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i den studerandes eget modersmål som kompletterar gymnasieutbildningen.	368

1. Uppgörande av och innehåll i läroplanen

1.1. Uppgörandet av läroplanen

Läroplanssystemet för gymnasieutbildningen omfattar:

- gymnasielagen (714/2018)
- statsrådets förordning om gymnasieutbildning (810/2018)
- Utbildningsstyrelsens föreskrift om grunderna för gymnasiets läroplan
- den läroplan som utbildningsanordnaren godkänner
- den årliga plan som utgår från läroplanen.

Alla som ordnar gymnasieutbildning för unga ska göra upp en lokal läroplan utgående från föreliggande grunder för gymnasiets läroplan, om inte annat följer av utbildningstillståndet som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet. Om tillståndet att ordna gymnasieutbildning innefattar en särskild utbildningsuppgift, ska bestämmelserna angående den beaktas då läroplanen utarbetas. Gymnasieutbildningen är en helhet där målen och innehållet inom olika delområden hör samman och bildar en grund för undervisningen och verksamhetskulturen. Utöver bestämmelser om mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande innehåller grunderna för läroplanen även närmare beskrivningar som förtydligar dessa. Av textens karaktär framgår om det är frågan om en förpliktande bestämmelse eller en text som preciserar den.

I den lokala läroplanen beslutas om undervisningen och fostran i gymnasiet. Utbildningsanordnaren ska varje år utgående från den av utbildningsanordnaren godkända läroplanen utarbeta en plan för hur undervisningen i praktiken ska ordnas under läsåret. Den studerande ska med stöd av läroanstaltens undervisnings- och handledningspersonal göra upp en studieplan som innehåller en plan för studierna, en plan för studentexamen samt en plan för fortsatta studier och yrkeskarriär.

När den lokala läroplanen görs upp ska man beakta undervisningsutbudet i andra skolor, gymnasiets verksamhetsmiljö, regionala styrkor och specialresurser. Gymnasieortens eller -regionens natur och miljö, historia, språkförhållanden samt näringsliv och kulturliv ger läroplanen en lokal prägel. Praktiskt samarbete med sakkunniga på olika områden fördjupar studierna och gör dem mer livsnära. I samband med att läroplanen görs upp ska också de mål och innehåll som föreskrivs i grunderna för gymnasiets läroplan uppdateras.

Innan den lokala läroplanen tas i bruk ska utbildningsanordnaren godkänna den separat för undervisningen på svenska, finska och samiska samt vid behov för undervisning på något annat språk.

Den studerandes möjlighet att slutföra de studier som ingår i gymnasiets lärokurs inom tre år bör i enlighet med 13 § i gymnasielagen (714/2018) tryggas genom flexibla studier och genom att erbjuda det stöd för lärande och studier som behövs. Den lokala läroplanen ska göras upp så att den studerande har möjlighet att göra individuella val vid den egna läroanstalten och om hen önskar även utnyttja undervisning som ordnas vid övriga läroanstalter och vid högskolor.

Utbildningsanordnaren ska avgöra på vilket sätt den lokala läroplanen görs upp utifrån grunderna för gymnasiets läroplan. Den lokala läroplanen ska göras upp i samarbete med gymnasiets personal och de studerandes vårdnadshavare och till de delar lagen förutsätter det med verkställande social- och hälsovårdsmyndigheter. Man kan också samarbeta med andra utbildningsanordnare och olika intressegrupper i läroplansarbetet. Alla vårdnadshavare ska ha möjlighet att bekanta sig med läroplanen. Innan läroplanen godkänns ska utbildningsanordnaren höra gymnasiets studerandekår och personal samt erbjuda alla studerande i gymnasiet

möjlighet att framföra sin åsikt om planen. Avsikten med samarbetet är att försäkra sig om att gymnasieutbildningen är av hög kvalitet och samhällligt betydelsefull och att hela skolsamfundet förbinder sig att följa de gemensamt överenskomna målen och arbetssätten.

När den lokala läroplanen görs upp bör man sträva efter lösningar som utvecklar verksamhetskulturen i gymnasiet, stödjer de studerandes välbefinnande, ork och delaktighet samt bidrar till mångsidig kommunikation både inom gymnasiet och med det omgivande samhället.

Karleby stad inledde det lokala läroplansarbetet för gymnasieutbildningens efter att utbildningsstyrelsen den 7 november 2019 fattat ett beslut om grunderna för gymnasiets läroplan för ungdomar. Bearbetandet av den lokala läroplanen ledde till att man skapade en stads-specifik läroplan där man beaktade både den svensk- och finskspråkiga gymnasieutbildningen.

Förberedelserna för det lokala läroplansarbetet samordnades av rektorerna för gymnasieskolorna. För ämnesgrupparbetet utsågs för de olika läroämnena en lektor med ansvaret för det ämnets grupparbete. Den lokala läroplanen har utarbetats av rektorsgruppen, ämnesgrupperna och i samarbete med representanter för bildningscentralen. Det förberedande arbetet för läroplanen utfördes under planerings- och utbildningsdagarna och under samplaneringstiden.

Den lokala läroplanen för gymnasieutbildningen i Karleby stad innehåller inte lärokurser i språk och religioner som är mera sällsynta i Karleby. Om det uppstår ett behov att organisera undervisning i dem kommer de nationella läroplansgrunderna att följas när undervisningen organiseras.

Under utarbetandet av läroplanen begärdes kommentarer och feedback av de studerande, vårdnadshavarna, lärarna och personalen, samarbetspartners, direktioner samt kommuninvånarna. Aktörerna deltog i förberedelseprocessen för läroplanen och feedback samlades in genom olika enkäter.

Den slutliga läroplanen behandlades och godkändes av nämnden för utbildning och fostran i Karleby stad vid dess möte våren 2021. Genomförandet av läroplanen utvärderas årligen och dess innehåll kan vid behov ändras genom beslut av utbildningsanordnaren.

1.2. Läroplanens innehåll

Den lokala läroplanen ska innehålla följande delar:

- gymnasiets verksamhetsidé och värdeprioriteringar*
- synen på lärande, studiemiljöer och studiemetoder*
- gymnasiets verksamhetskultur i huvuddrag*
- en av utbildningsanordnaren godkänd timfördelning för gymnasiet*
- gymnasiets språkprogram*
- principer för självständiga studier*
- delområdena inom mångsidig kompetens*
- läroämnets uppdrag samt allmänna mål för undervisningen och bedömningen*
- mål och centralt innehåll för studieavsnitten, hur målen för mångsidig kompetens uppfylls samt bedömningen per studieavsnitt*
- hur samarbetet mellan hem och läroanstalt genomförs*
- handledningsplan*
- undervisningen för studerande som behöver stöd för lärande och studier*
- undervisningen för olika språk- och kulturgrupper*
- samarbetet med andra gymnasier och samarbetet med yrkesläroanstalter*
- samarbetet med universitet, yrkeshögskolor och övriga läroanstalter och instanser*
- internationellt samarbete*
- samarbete med arbetslivet*
- studerandevården*
- bedömningen av den studerandes lärande och kunnande*
- den kontinuerliga utvecklingen och utvärderingen av verksamheten.*

Om gymnasiet ordnar undervisning på främmande språk eller ger möjlighet att avlägga gymnasiediplom, ska detta beskrivas i läroplanen.

I 33 § i gymnasielagen (714/2018) föreskrivs om säkerställande av de studerandes möjligheter att påverka och om studerandekårsverksamhet. Sådan verksamhet som avses i paragrafen ska planeras som en del av eller i samband med den lokala läroplanen och andra planer som grundar sig på läroplanen.

Utbildningsanordnaren svarar för att det för varje läroanstalt utarbetas en studerandevårdsplan för hur studerandevårdsverksamheten ska genomföras, utvärderas och utvecklas (elev- och studerandevårdslagen (1287/2013, 13 § [ändrad genom lag 1501/2016] 1 mom.).

I enlighet med 13 § i lagen om elev- och studerandevård ska det i läroanstaltens studerandevårdsplan ingå en plan för hur de studerande ska skyddas mot våld, mobbning och trakasserier.

Enligt 40 § 3 mom. i gymnasielagen (714/2018) ska utbildningsanordnaren i samband med den lokala läroplanen utarbeta en plan för användning av disciplinära åtgärder och tillhörande förfaringssätt och ge anvisningar för hur planen ska användas.

I enlighet med 5a § i lagen om jämställdhet mellan könen (609/1986, ändrad genom lag 1329/2014) ansvarar utbildningsanordnaren för att det i samarbete med personalen och de studerande årligen utarbetas en jämställdhetsplan för läroanstalten i fråga. I stället för en årlig genomgång kan en plan utarbetas för högst tre år i sänder. Planen kan ingå i den lokala läroplanen eller i någon annan av gymnasiets planer.

Enligt 6 § 2 mom. i diskrimineringslagen (1325/2014) ska utbildningsanordnaren se till att läroanstalten har en plan för de åtgärder som behövs för att främja likabehandling. Planen för att främja likabehandling kan ingå i den lokala läroplanen.

2. Gymnasieutbildningens uppdrag och värdegrund

2.1. Gymnasieutbildningens uppdrag

Gymnasieutbildningens uppdrag är att stärka en bred allmänbildning. Med allmänbildning i gymnasieutbildningen avses värderingar, kunskaper, färdigheter, attityder och vilja med vars hjälp en kritiskt och självständigt tänkande individ kan handla på ett ansvarsfullt och empatiskt sätt samt samverka med andra och utveckla sig själv.

Under gymnasietiden fördjupar den studerande kunskaper och engagemang som är väsentliga i förhållande till människan, olika kulturer, miljön och samhället. Undervisningen handleder den studerande att förstå komplexa beroendeförhållanden i livet och i världen och att analysera omfattande företeelser.

Gymnasieutbildningen har som uppdrag att undervisa och fostra. Under gymnasietiden formar den studerande sin identitet, människosyn, världsbild och världsåskådning och finner sin plats i världen. Samtidigt utvecklar den studerande sin förståelse för historien och får beredskap att möta framtiden. Gymnasieutbildningen ska fördjupa den studerandes intresse för vetenskapens och konstens värld samt utveckla hens livskompetens och färdigheter för arbetslivet.

Gymnasieutbildningen bygger på den grundläggande utbildningens lärokurs. Den ger allmänna och mångsidiga förutsättningar för fortsatta studier vid universitet, yrkeshögskolor och för sådan yrkesutbildning som bygger på gymnasietets lärokurs. Kunskaperna och färdigheterna som inhämtats i gymnasiet påvisas genom avgångsbetyget från gymnasiet, studentexamensbetyget, gymnasiediplom och övriga prestationer.

Gymnasieutbildningen ska vägleda den studerande att göra upp framtidsplaner, tillägna sig världsmedborgarskap och vägleda till livslångt lärande.

2.2. Värdegrunden

I grunderna för gymnasietets läroplan bygger värdegrunden på demokrati och det finländska bildningsidealet, enligt vilket samhället och kulturen utvecklas och förnyas genom utbildning och lärande. Bildning innebär att kunna utveckla en omdömesförmåga på basis av kunskap, etisk reflektion och genom att sätta sig in i en annan människas situation, både individuellt och i grupp. Bildning innebär även förmåga och vilja att på ett etiskt, empatiskt och konstruktivt sätt hantera konflikter mellan ideal och verklighet. Bildning kommer till uttryck i omsorg, tolerans, en mångsidig uppfattning om verkligheten samt i en vilja att arbeta för positiva förändringar. Bildningsidealet i gymnasiet är en strävan efter sanning, godhet och skönhet samt rättvisa och fred.

Undervisningen ska utgå från människolivets okränkbarhet och respekt för liv och de mänskliga rättigheterna. Gymnasieundervisningen ska bygga på de viktigaste konventionerna om mänskliga rättigheter. Den studerande ska under gymnasietiden bilda sig en klar uppfattning om vilka värderingar, centrala grundläggande normer och människorättsnormer som ligger till grund för de grundläggande och mänskliga rättigheterna samt på vilka sätt dessa rättigheter främjas. Gymnasieundervisningen ska utveckla den studerandes kunskap om olika värden genom att behandla motsättningar mellan offentligt uttalade värderingar och verkligheten.

Gymnasieundervisningen ska främja likabehandling och jämställdhet samt demokrati och välbefinnande. Undervisningen ska vara religiöst och partipolitiskt obunden och icke-konfessionell och får inte användas i kommersiellt syfte. Gymnasieundervisningen ska sporra den studerande att reflektera över olika möjligheter, alternativ och missförhållanden i det finländska samhället och i den globala utvecklingen. All verksamhet i gymnasiet ska präglas av delaktighet, aktivitet och gemenskap.

Gymnasieundervisningen ska lyfta fram nödvändigheten av en hållbar livsstil samt bygga en kunskapsgrund för en ekonomi som gynnar miljön och främjar medborgarnas välbefinnande. Den studerande ska förstå betydelsen av sina egna handlingar och det globala ansvarets betydelse då det gäller att säkra en hållbar användning av naturresurser, för att motverka klimatförändringen och för att bevara den biologiska mångfalden. Gymnasieundervisningen ska uppmuntra till ansvarsfullt agerande samt till internationellt samarbete och världsmedborgarskap i enlighet med FN:s åtgärdsprogram för hållbar utveckling Agenda 2030.

Varje gymnasium är en gemenskap, där människor med olika bakgrunder har möjlighet att upptäcka gemensamma värderingar och principer för ett gott liv. I gymnasiet ska de studerande uppmuntras att bry sig om och ta hand om varandra. Kreativitet, initiativförmåga, ärlighet och uthållighet ska värdesättas. Den mänskliga och kulturella mångfalden ska ses som en rikedom och en källa till kreativitet. Gymnasieutbildningen ska värna om kulturarvet samt förmedla och utvärdera kunskap om kulturarvet i ett nutidsperspektiv.

Värdegrunden ska preciseras i den lokala läroplanen i frågor som är väsentliga för det egna gymnasiet. Värdegrunden ska genomsyra gymnasiets verksamhetskultur, undervisningen i alla läroämnen och organiseringen av arbetet. Värdegrunden i gymnasiet konkretiserar den mångsidiga kompetens som beskrivs i dessa grunder för gymnasiets läroplan.

I Karleby respekterar man varje studerandes individualitet och stöder allas styrkor och utveckling av självkännedom, självrespekt och självkänsla samt medkänsla för andra och sig själv. Karleby är ett mångkulturellt samhälle, där människor från olika bakgrunder och språkgrupperingar lär sig samarbeta på ett jämlikt sätt för att trygga en hållbar livsstil. I gymnasieutbildningen i Karleby har man förståelse för de studerandes olika livssituationer.

I Karleby främjas gemensamma värderingar för ett gott liv, ömsesidig omtanke och omsorg samt öppenhet. I verksamhetskulturen stärks de studerandes delaktighet, aktörskap, sammanhållning och vilja att använda sig av den kunskap de får i gymnasieutbildningen. Livshanteringsfärdigheter som stöder välbefinnandet och självkännedomen stärker hjärtats bildning hos den studerande i gymnasiet.

Den studerandes identitet och inlärningsfärdigheter byggs upp med hjälp av språket. Det första språket, det vill säga modersmålet, är talarens viktigaste känslspråk, på vilket man bygger upp de färdigheter som behövs i olika läroämnen. Varje lärare är förutom lärare i sitt eget ämne också en språklärare.

Karleby är den nordligaste tvåspråkiga staden i Finland. Tvåspråkigheten stärker den nordiska dimensionen i vår region, vilket är viktigt också för att upprätthålla och möjliggöra de globala kontakterna. I gymnasieutbildningen i Karleby deltar man i internationella samarbetsprojekt och utnyttjar också den egna regionens möjligheter till så kallad internationalisering på hemmaplan i fostran till världsmedborgare.

Karleby präglas av dragen hos de mellersta österbottniska och österbottniska kulturena, vilket återspeglas på verksamhetskulturen inom gymnasieutbildningen i Karleby. Företagsamheten, ihärdigheten, ansvarsfullheten och ärligheten som är typiska för Karleby syns i gymnasiets verksamhet.

3. Undervisningen

3.1. Studiernas uppbyggnad

I gymnasieutbildningen för unga omfattar gymnasiets lärokurs 150 studiepoäng.

Gymnasiestudierna ska bestå av obligatoriska och nationella valfria studier som utbildningsanordnaren ska erbjuda den studerande enligt bilaga 1 i statsrådets förordning om gymnasieutbildning (810/2018). Lärokursen för gymnasieutbildning för unga ska innefatta nationella valfria studier enligt statsrådets förordning till en omfattning av minst 20 studiepoäng. Lärokursen kan därtill omfatta gymnasiediplom och övriga valfria studier på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar.

Utbildningsstyrelsen har utarbetat grunderna för gymnasiets läroplan för sådana obligatoriska och nationella valfria studier som avses i bilaga 1 i statsrådets förordning om gymnasieutbildning, med undantag av temastudier. Därtill har Utbildningsstyrelsen utarbetat grunder för läroplanen för gymnasiediplom. Gymnasiediplomen omfattar två studiepoäng.

Utbildningsanordnaren beslutar i hur omfattande studieavsnitt studierna erbjuds för den studerande. Utbildningsanordnaren ska ändå erbjuda den studerande möjlighet att avlägga valfria nationella studier enligt bilaga 1 i statsrådets förordning om gymnasieutbildning som studieavsnitt som omfattar två studiepoäng.

I den lokala läroplanen bestäms i vilken ordning studierna i ett läroämne ska avläggas och hur de delas in i studieavsnitt.

Studieavsnittens omfattning i gymnasieutbildningen i Karleby stad definieras i kapitel 6 i beskrivningarna av läroämnenas studieavsnitt. Man får avlägga läroämnenas studieavsnitt i vilken ordning man vill. Det kan ges rekommendationer om i vilken ordning studieavsnitten bör avläggas.

3.2. Synen på lärande

Grunderna för gymnasiets läroplan bygger på en syn på lärande, där lärandet är ett resultat av den studerandes aktiva och målinriktade arbete. Under lärprocessen tolkar, analyserar och utvärderar den studerande olika slag av information och bygger ny kunskap utgående från sina tidigare erfarenheter och kunskaper. Den studerande utvecklar lösningar och nya helheter genom att kombinera kunskaper och färdigheter på ett nytt sätt.Handledning och konstruktiv respons stärker självförtroendet och hjälper den studerande att ställa upp egna mål, utveckla sitt tänkande och arbeta på ett ändamålsenligt sätt i riktning mot sina mål.

Lärandet sker genom samverkan med andra studerande, lärare och sakkunniga samt i olika grupper och miljöer. Lärandet är mångfasetterat och knutet till den aktivitet, den situation och den kultur där det försiggår. Viktigt med tanke på lärandet är också språket, den kroppsliga uttrycksförmågan och användningen av olika sinnen. I gymnasiet ska den studerande handledas att upptäcka samband mellan begrepp, vetenskapsområden och kunskaper och att i föränderliga situationer tillämpa det hen tidigare lärt sig. Samtidigt utvecklas även färdigheter som det kontinuerliga lärandet förutsätter. En studerande som är medveten om sina lärprocesser kan bedöma och utveckla sina studiefärdigheter och sitt tänkande samt i tilltagande grad självständigt ta ansvar för sina studier. Framgångar i studierna och andra positiva erfarenheter samt uppmuntrande handledning stärker den studerandes tilltro till sina egna möjligheter och inspirerar till studier.

I gymnasieutbildningen i Karleby studerar man i växelverkan med lärarna och de andra studerandena. De studerande lär sig också av varandra. En god arbetsatmosfär underlättar

inläringen. De studerande lär sig att arbeta tillsammans och upplever i detta glädjen i inläringen, vilket de drar nytta av i framtiden.

I Karleby uppmuntras den studerande att hitta sina egna styrkor. Den studerande får ärlig och konstruktiv respons under sina studier, vilket hjälper hen att utveckla sina studiefärdigheter. Med hjälp av responsen stöder man också stärkandet av självkänslan hos den studerande. Den studerandes självstyrning stöds på ett lämpligt sätt under studierna. Självstyrningen stöds av den studerandes egen självutvärdering och den kollegiala utvärdering som hen fått under studierna.

I Karleby fäster man uppmärksamhet vid en språkmedveten undervisning. Lärarna inom olika ämnen är sitt eget ämnes språklärare. Målet för gymnasieutbildningen är att säkerställa att den studerande förstått de centrala begreppen inom olika vetenskapsområden och behärskar användningen av dem. I Karleby fäster man uppmärksamhet vid tillämpningen av kunskap redan i studiernas inledande skede.

Målet med utbildningen är så starka kommunikationsfärdigheter att den studerande vågar och kan delta i naturlig och äkta interaktion i olika situationer, i olika slags grupper och genom att använda olika kommunikationsmedel.

Under studierna erbjuds möjligheter att bekanta sig med olika aktörers verksamhet inom olika branscher i närområdet, och den studerande kan på detta sätt ställa upp egna mål för sina studier. Man försöker ordna naturliga interaktionstillfällen med lokala experter och andra aktörer, så som Karleby universitetscenter Chydenius, Yrkeshögskolan Centria, Karleby stadsbibliotek, Karleby Stadsteater och lokala aktörer inom den tredje sektorn, så som Villa Elba och Karleby Unicef. I samarbete med de ovan nämnda aktörerna strävar man efter att ordna upplevelserika erfarenheter som stöder inlärandet för de studerande.

I Karleby uppmuntrar man till studier och stärker tron på studerandens egna möjligheter, respekterar varje studerandes individualitet och stöder allas styrkor och utveckling av självkännsdom, självrespekt och självkänsla samt medkänsla för andra och sig själv.

Karleby är ett mångkulturellt samhälle, där människor från olika bakgrunder och språkgrupperingar lär sig samarbeta på ett jämlikt sätt för att trygga en hållbar livsstil. I gymnasieutbildningen i Karleby har man förståelse för de studerandes olika livssituationer.

3.3. Studiemiljöer och studiemetoder

Studiemiljöerna och -metoderna i gymnasiet ska utformas utgående från synen på lärande och målen för undervisningen. I utvecklingen av studiemiljöer och val av studiemetoder ska man även ta i beaktande de studerandes olika utgångslägen och förutsättningar, intressen, åsikter och individuella behov samt de förutsättningar som krävs i framtiden och arbetslivet.

Studiemiljöer

Mångsidiga, trygga och trivsamma studiemiljöer i gymnasiet främjar studie- motivationen, berikar erfarenheterna som studierna ger samt uppmuntrar till verksamhet som följer principen om hållbar utveckling. En bra studiemiljö stödjer såväl interaktion som kollaborativt och självständigt arbete. Vid utvecklingen av studiemiljöerna ska man fästa uppmärksamhet vid tillgänglighet och hinderfrihet. Den studerande aktiveras till att utveckla sina studiemiljöer.

Den byggda miljön och naturen ska utnyttjas i studierna så att kreativt tänkande och forskningsbaserade studier är möjliga. Lokaler, material och sakkunskap som erbjuds av universitet, yrkeshögskolor och andra läroanstalter, bibliotek, idrotts- och naturcenter, medborgarorganisationer och konst- och kulturinstitutioner, arbetslivet samt företag och andra parter ska utnyttjas såväl på nationell som på internationell nivå. De studerande ska erbjudas möjligheter att lära sig även i autentiska arbetsmiljöer som företag, andra arbetslivsorganisationer eller inom ett övningsföretag. Studiemiljöerna ska även vidgas till sammanhang utanför läroanstalten med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Den studerande ska handledas att använda digitala studiemiljöer, studiematerial och verktyg för att söka, behandla och utvärdera information och för att producera och dela ny kunskap. Den studerandes individuella studiegång, lärtig och kunskapsutveckling ska stödjas genom att hen erbjuds möjligheter att genomföra studier också som nätbaserade studier.

När studierna genomförs som självständiga studier är det viktigt att beakta den studerandes förutsättningar att genomföra studierna utan att delta i under- visning. Man ska också beakta den studerandes behov av handledning och stöd.

Studiemetoder

I gymnasiet ska man använda mångsidiga undervisnings-, handlednings- och studiemetoder som anknyter till det kunnande om vetenskapsområdets begrepp och metoder som läroämnet förutsätter. Med olika undervisningsrelaterade lösningar kan man stödja den studerande att utveckla sin förmåga att behärska helheter och sina ämnesövergripande kunskaper. Studiemetoder som bygger på undersökning, experiment och problemlösning främjar förmågan att lära sig och utvecklar ett kritiskt och kreativt tänkande.

Meningsfulla lärupplevelser förbinder och motiverar till studier. Den studerande ska ges möjligheter att arbeta med uppgifter, i vilka kunskaper och färdigheter kopplas ihop dels med hens egna erfarenheter, dels med olika företeelser i omgivningen och samhället. Den studerande ska uppmuntras att lösa problembaserade och tillräckligt utmanande uppgifter, upptäcka problem och att ställa frågor och söka svar.

Målet med undervisnings- och studiemetoderna i gymnasiet är att den studerande ska arbeta aktivt och utveckla samarbetsfärdigheter. Den studerande ska vägledas att planera sina studier, utvärdera sina arbetsfärdigheter och sin arbetsteknik samt ta ansvar för sitt lärande. Hen ska använda digitala verktyg på ett mångsidigt sätt, både i kollaborativt och självständigt arbete.

Vid valet av studiemetoder och i handledningen av arbetet ska man fästa uppmärksamhet vid jämlika studiemöjligheter samt sträva efter att identifiera och förändra könsbundna attityder och rutiner.

Gymnasieutbildningen i Karleby överväger att ha ett enhetligt periodsystem i alla enheter som ordnar gymnasieutbildning för unga. På så sätt har alla studerande tillgång till olika studiemiljöer. Studiemiljöerna stöder förverkligandet av den kommunikation som behövs i inläringen samt inläringen av kommunikationsfärdigheter.

I Karleby är gymnasieutbildningens lokaler moderna och tillgängliga. I lokalerna är det möjligt att utnyttja många olika lärmiljöer. Lokalerna går att anpassa till olika behov och situationer. Studiemiljöerna inspirerar till fysisk och psykisk aktivitet. Studiemiljöerna är smakfulla och ergonomiska.

Lärmiljöerna är såväl elektroniska som byggda för gymnasiets behov. I gymnasieutbildningen används på ett lämpligt sätt informations- och kommunikationsteknologi för att komplettera studierna och göra dem mer mångsidiga.

Studie- och lärmiljöerna breddas också så de sträcker sig utanför skolans lokaler genom att de lokala läroanstaltnas samt konst- och kulturlokalernas lärmiljöer också är i bruk. Dessa är Karleby universitetscenter Chydenius, Yrkehögskolan Centria, stadsbiblioteket, Karlebys museer, Karleby Stadsteater, Ungdomscentret Villa Elba, Mellersta Österbottens konservatorium samt övriga lokala och regionala aktörer.

De studerande erbjuds möjlighet till inläring i autentiska lokala arbetsmiljöer, så som företag eller till exempel stadens organisationer. På så sätt kan arbetslivets framtida behov konkretiseras för de studerande.

I gymnasieutbildningen i Karleby utnyttjar man mångsidiga undervisnings-, handlednings- och studiemetoder, som utvecklar den studerande till att tillägna sig inlärningsfärdigheter. De studerande styrs till att lösa tillräckligt utmanande uppgifter. De studerande erbjuds studier som sträcker sig över ämnesgränserna.

Då man väljer studiemetod ska man fästa uppmärksamhet vid dess lämplighet, och samtidigt ska man ombesörja att jämlika studiemöjligheter förverkligas för alla. Med hjälp av studiemetoderna strävar man efter att skapa positiva inläringserfarenheter med anknytning till den studerandes eget liv och det omgivande samhället.

Funktionella studiemetoder och aktivitetspauser hjälper de studerande att orka bättre med sina studier och involverar dem till att spontant upprätthålla och främja sitt välmående. Den studerandes samarbetsfärdigheter utvecklas i gymnasieutbildningen i Karleby och målet är att lära sig samarbeta med olika människor och aktörer.

3.4. Verksamhetskultur

Verksamhetskulturen är en tolkning av vad gymnasiets uppdrag att undervisa och fostra innebär i praktiken. Den ska genomsyra läroanstaltens hela verksamhet och allas sätt att bemöta varandra. Gymnasiet är en egen utbildningsform och varje gymnasium har en egen verksamhetskultur. De olika delarna av den lokala läroplanen konkretiseras i verksamhetskulturen. Verksamhetskulturen innehåller både medvetna och omedvetna faktorer som återspeglas i läroanstaltens verksamhet.

Verksamhetskulturen ska stödja den studerande att vara aktiv och delta i den gemensamma verksamheten. Verksamhetskulturen ska främja varje enskild studerandes möjlighet att delta i utvecklingen av studiemiljön och den gemensamma verksamhetskulturen. I grunderna för gymnasiets läroplan betonas en verksamhetskultur som skapar en positiv attityd och uppmuntrar till lärande samt främjar en hållbar framtid. Verksamhetskulturen ska utvecklas i samarbete med de studerande, vårdnadshavarna, gymnasiets hela personal och samarbetspartner. Principerna för att utveckla och utvärdera verksamhetskulturen, särskilda utbildningsuppgifter och eventuella lokala prioriteringar ska beskrivas i den lokala läroplanen.

Utvecklingen av verksamhetskulturen ska utgå från följande teman:

En lärande gemenskap

Gymnasiet är en lärande gemenskap som ska främja alla sina medlemmars lärande och utmana till målinriktat arbete. För att bygga upp en lärande gemenskap förutsätts att alla är med och skapar en atmosfär som präglas av omtanke. Arbetssätt som stärker det kollaborativa och individuella lärandet ska systematiskt utvecklas. Arbetet ska utgå från den studerande och stärka hens utveckling och välbefinnande, lärande och ork. En positiv inställning till lärandet lägger grund för framtida färdigheter och kontinuerligt lärande.

En lärande gemenskap skapar rutiner för kommunikationen både inom läroanstalten och med det omgivande samhället. Det förutsätter samarbete med vårdnadshavarna, andra läroanstalter och utbildningsstadier, med kultur- och forskningsinstitut, medborgarorganisationer och arbets- och företagsliv. Digitaliseringen möjliggör kollaborativt lärande och skapande av kunskap samt användning av olika slag av studie- och kunskapsmiljöer. Den studerande ska handledas att agera också i en nätverksbaserad och globaliserad värld.

Delaktighet och gemenskap

Delaktighet och demokratisk verksamhet ger den studerande förutsättningar att växa till en aktiv medborgare. Gymnasiet ska främja den studerandes delaktighet och ge hen mångsidiga möjligheter att delta i utvecklingen av studiemiljön, verksamhetskulturen och i beredningen av beslut som inverkar på den studerande. Man ska se till att den studerande får vara med och bygga

upp gemenskapens verksamhet och välbefinnande. Den studerande ska uppmuntras att uttrycka sin åsikt, vara med och besluta om gemensamma frågor samt agera ansvarsfullt i olika grupper och i samhället. Hen ska även uppmuntras att vara aktiv och att delta i till exempel studerandekårs- och tutorverksamhet.

Läroanstalten ska systematiskt, i samarbete med olika samarbetspartner, utveckla konstruktiva handlingssätt som skapar delaktighet och gemenskap. I undervisningen ska man använda kollaborativa arbetssätt och stödja den studerande att utveckla sociala relationer i grupp. I början av gymnasiestudierna ska fokus ligga på att öva på kollaborativa arbetssätt till exempel med hjälp av grupphandledning.

Välbefinnande och en hållbar framtid

Gymnasieutbildningen stärker den studerandes fysiska, psykiska och sociala välbefinnande och ger färdigheter att upprätthålla välbefinnandet under olika skeden i livet. Studiernas inverkan på den studerandes välbefinnande ska tas i beaktande i allt planerings- och utvecklingsarbete i gymnasiet som även de studerande ska delta i. Välbefinnandet styr all verksamhet i gymnasiet och allas arbete, såväl i dagliga möten med andra som i undervisningen.

Verksamhetskulturen ska uppmuntra den studerande att tillägna sig en aktiv livsstil samt skapa strukturer som betonar rörlighet och motion i gymnasiets vardag. En verksamhetskultur som främjar en aktiv livsstil bidrar till mindre stillasittande och leder till att den studerande upplever mindre stress samtidigt som den främjar lärandet. Pauser under skoldagen och tillräcklig vila stödjer den studerandes ork och återhämtning. Måltiden är en del av en verksamhetskultur som främjar den studerandes välbefinnande. Arbetssätt som främjar samhörighet, en trygg atmosfär och psykiskt välbefinnande är en del av skoldagen. Den studerande vägleds att identifiera sig själv som en unik individ och att skapa och upprätthålla mänskliga relationer samt att värdesätta sig själv och andra.

Den studerande ska uppmuntras att arbeta för en rättvis och hållbar framtid. Ett ansvarsfullt förhållningssätt till miljön ska återspeglas i vardagens val och rutiner vid läroanstalten. Verksamhetssätten och praxisen ska stödja den studerandes och gruppens välbefinnande och skapa en rofylld och trygg atmosfär. Kommunikationen i gruppen ska präglas av öppenhet, omsorg och ömsesidig respekt. Dessa aspekter ska beaktas i läroanstaltens hela verksamhet och styra allas arbete. Handledning och studerandevård är hela läroanstaltens gemensamma uppgift. Den studerande har rätt till lagenlig handledning och stöd med hänsyn till hens individuella och särskilda behov.

Jämlikhet och likabehandling

Gymnasiet ska främja likabehandling och jämställdhet i all sin verksamhet. Gemenskapens medlemmar ska bli hörda, sedda och behandlas på lika grunder. Upplevelser av rättvisa, trygghet och av att bli accepterad skapar förtroende och främjar arbetsron. Mobbning, trakasserier, våld, rasism eller diskriminering accepteras inte, utan de ska förebyggas och tas itu med.

Likabehandling förutsätter att de grundläggande rättigheterna och möjligheterna att delta tryggas för alla och att den studerandes individuella behov tas i beaktande och värdesätts. Undervisningen är genusmedveten och respekterar den studerandes integritet. Den lärande gemenskapen uppmuntrar den studerande till att identifiera sina egna värderingar, attityder och styrkor. Den studerande handleds att förhålla sig till olika läroämnen och val utan könsbundna rollmodeller och att ha ett öppet förhållningssätt till sin framtid och sina egna mål.

Kulturell mångfald och språklig medvetenhet

Kulturell och språklig mångfald ska värdesättas i gymnasiet. Olika språk, religioner och åskådningar lever sida vid sida och i växelverkan med varandra. Den lärande gemenskapen ska

dra nytta av landets kulturarv, national- och minoritetsspråk samt den egna och omgivningens kulturella, språkliga, religiösa och åskådningsmässiga mångfald. Det är viktigt att förstå språkens centrala betydelse för lärande och kommunikation samt för identitetsskapande och integrering i samhället. Varje läroämne har sitt eget sätt att använda språket, sitt eget begreppssystem och textbruk, vilket öppnar upp olika perspektiv på de företeelser som behandlas i undervisningen. I ett språkmedvetet gymnasium utvecklar den studerande flerspråkighet, vilket innebär kunskaper om och i språkbruket inom olika vetenskapliga discipliner, inom modersmålet och dess språkliga varianter såsom dialekter, samt inom övriga språk på varierande nivå. I gymnasiet är varje lärare också lärare i språket inom den vetenskapliga disciplin som läroämnet grundar sig på samt lärare i multilitteracitet.

Teman för verksamhetskulturen i den allmänna delen av gymnasiets läroplan har en stor betydelse för verksamhetskulturen i gymnasieutbildning i Karleby och det återspeglas i all verksamhet i organisationen. Karlebys gymnasier utnyttjar studerandenas, lärarkårens och personalens deltagande och sakkunskap för att stödja organisationens välbefinnande, bemötande, känsla av gemenskap, skapande, fokus samt ork och välbefinnande.

Studerandena erbjuds kunskap och färdigheter som gör det möjligt för dem att klara sig i sina fortsatta studier. Studerandena erbjuds möjlighet att fördjupa och använda sin kunskap och sina färdigheter. Gymnasiet stödjer elevernas egen aktivitet, utveckling, lärande och positiva attityd.

Studerandena uppmuntras att delta i gemensamma aktiviteter genom att förverkliga och främja evenemangskulturen. Evenemangen och temadagarna som förverkligas kommer att fokusera på att öka välbefinnandet, säkerheten eller en hållbar framtid. Dessa evenemang inkluderar fester, kulturbesök och evenemang, idrottsevenemang och sociala aktiviteter. Eleverna erbjuds mångsidiga motionsmöjligheter i skollokalerna under skoldagen.

Karlebys gymnasieutbildning integreras som en del av stadsmiljön och dess aktörer, vilket stödjer och främjar välbefinnandet och trivsamtheten för läroanstalterna och studerandena. Gymnasiet stödjer miljömedvetenhet med vardagliga handlingar och val.

Gymnasieutbildningen uppskattar och stödjer kulturell mångfald och språklig medvetenhet. Studerandena uppmuntras till internationalism och till att utnyttja de befintliga möjligheterna till internationell verksamhet. I skolan deltar man i internationella projekt och anordnar studieresor till Finland och utlandet. Gymnasiet erbjuder möjligheten till utbytesstudier för sina egna och utländska studeranden.

3.5. Samarbete mellan hem och läroanstalt

Enligt 31 § i gymnasielagen (714/2018) förutsätts att gymnasieutbildningen för unga genomförs i samarbete med hemmen. Utgångspunkten för samarbetet är en öppen och jämlik kommunikation och ömsesidig respekt. Ett aktivt samarbete ska stödja den studerandes förutsättningar för lärande samt hans sunda utveckling och välbefinnande. Ett aktivt samarbete främjar de studerandes och vårdnadshavarnas delaktighet samt stärker gemenskapen, välbefinnandet och tryggheten vid läroanstalten. Samarbetet med vårdnadshavarna och hemmen ska ingå i gymnasiets verksamhetskultur och fortgå under den studerandes hela gymnasietid.

Samarbetet ska vara mångsidigt och samarbetsformerna ska systematiskt utvecklas. Vårdnadshavarna ska informeras om gymnasiet som utbildningsform och om gymnasiets praxis och uppmuntras att stödja den studerande i hans studier samt att delta i samarbetet och utvecklingen av läroanstaltens verksamhet. Tillsammans med den studerande ska man följa med hur arbetet och studierna framskrider och i tillräcklig grad informera vårdnadshavarna om situationen. De studerande och vårdnadshavarna ska också ges information om handledningen och den gemensamma studerandevården samt om specialundervisningen och det övriga stödet för lärande.

Samarbetet ska utgå från den studerandes individuella förutsättningar och behov. I samarbetet mellan läroanstalten och hemmet och i synnerhet i den individuella studerandevården ska man beakta den unga vuxnas och myndiga studerandes växande självständighet och ansvar. Också olika typer av familjer och deras specifika behov ska tas i beaktande. Att utnyttja vårdnadshavarnas kompetens inom läroanstalten stärker verksamhetskulturen. Samarbetet är särskilt viktigt vid utbildningens övergångsskedan, i planeringen av studierna och i handledningen av och stödet för en studerande som eventuellt behöver stöd.

Ansvaret för att utveckla samarbetet samt för att skapa förutsättningar och former för samarbetet ligger hos utbildningsanordnaren. Utbildningsanordnaren ska i den lokala läroplanen fastställa hur samarbetet mellan hem och läroanstalt genomförs. I enlighet med 31 § i gymnasielagen (714/2018) ska utbildningsanordnaren regelbundet utreda de studerandes och deras vårdnadshavares åsikter om läroanstaltens och utbildningsanordnarens verksamhet.

I gymnasieutbildningen i Karleby ordnas samarbetet mellan hemmet och läroanstalten så att den studerande får stöd både i fråga om studierna och i ärenden som gäller välmående och eventuella problem. Utgångspunkten för samarbetet är beaktandet av den unga vuxnas och myndiga studerandes självständighet och egna ansvar samt omsorg om en studerande som är i behov av stöd.

Samarbetet mellan hem och skola förverkligas i gymnasiet så att det stöder den studerandes välmående och studier på bästa möjliga sätt:

- För vårdnadshavarna till elever som avslutar grundskolan ordnas föräldrakvällar, där gymnasiets verksamhet presenteras.
- I gymnasiet ordnas föräldra- och vårdnadshavarkvällar.
- De studerande som inleder sina gymnasiestudier får en tryckt studieguide.
- Hemmen underrättas om aktuella ärenden.
- Vårdnadshavarna hörs vid behov i ärenden som berör skolans verksamhet.
- I gymnasiet finns en föräldraförening eller ett föräldraråd, som främjar samarbetet mellan hem och skola.
- Vårdnadshavarna kan via ett elektroniskt system följa med frånvaroanteckningarna för studerande som är under 18 år.

3.6. Högskolor, arbetsliv och internationalisering

Gymnasieutbildningens lärokurs för unga ska ge den studerande möjlighet att utveckla sina färdigheter för fortsatta studier, sitt internationella kunnande samt sitt arbetslivs- och företagarkunnande (gymnasielagen 714/2018, 15 §). För att stödja gymnasiestudiernas framskridande och övergången till fortsatta studier och arbetsliv ska den studerande göra upp en individuell studieplan.

Den studerande ska ha möjlighet till individuella val som gäller studierna så att hen kan delta i undervisning som ges av högskolor och andra läroanstalter både i hemlandet och på internationell nivå.

Gymnasieutbildningen ska mångsidigt utnyttja studiemiljöer som ökar kännedomen om fortsatta studier och arbetsliv, även på internationell nivå, samt stödjer den studerandes studiemotivation och hjälper hen att hitta sina styrkor (statsrådets förordning om gymnasieutbildning 810/2018, 4 §). Därtill ska den studerande få insikter i framtidstänkande och prognostisering.

Utbildningsanordnaren ska också erkänna kunnande som förvärvats på annat håll och som motsvarar målen och innehållet i läroplanen. (Gymnasielagen 714/2018, 27 §.)

Då man planerar gymnasiets studieutbud kan man till studieavsnitten kombinera delar av internationellt kunnande och arbetslivskunnande och orienterande högskolestudier. I den lokala läroplanen ska man definiera målen för samarbetet och hur det genomförs samt besluta om samarbetspartner. Gymnasiets verksamhetskultur och den mångsidiga kompetensen bidrar tillsammans med samtliga läroämnena till att stärka den studerandes färdigheter för fortsatta studier samt hens arbetslivskunnande och internationella kunnande.

Samarbete med högskolor

Gymnasieutbildningen ger den studerande färdigheter att inleda studier som leder till högskoleexamen vid ett universitet eller en yrkeshögskola. (Gymnasielagen 714/2018, 2 § 1 mom.)

En del av studierna i gymnasieutbildningens lärokurs ska ordnas i samarbete med en eller flera högskolor. (Gymnasielagen 714/2018, 13 § 3 mom.)

Undervisningen och den övriga verksamheten i gymnasiet ska ordnas så att alla studerande har mångsidiga möjligheter att få information om och erfarenheter av högskolestudier. Ett centralt mål är att övergången från gymnasiet till högskolestudier och vidare till arbetslivet ska ske smidigare.

Högskolestudier och de färdigheter som den studerande behöver för dem ska kopplas till den mångsidiga kompetensen samt målen för och innehållen i olika läroämnena.Handledningsverksamheten i gymnasiet ska i samarbete med undervisningen i olika läroämnena motivera den studerande att bekanta sig med studieutbudet vid högskolor och andra läroanstalter och de livsval och yrkes- och karriärmöjligheter som de medför.Handledningen ska också stödja den studerande i utarbetandet av en plan för fortsatta studier. I den studerandes individuella studieplan ska ingå studier där den studerande får bekanta sig med högskolestudier och studier som avläggs vid en högskola.

Den studerande ska handledas att fördomsfritt bekanta sig med studieutbudet vid olika högskolor utan könsbundna attityder och andra förutfattade meningar. Den studerande handleds till kontinuerligt lärande och till att skaffa sig mångsidiga färdigheter som behövs inom olika högskolestudier och för arbetslivet i olika branscher. Den studerande får bekanta sig med vilka möjligheter det finns till fortsatta studier och en karriär på internationell nivå. Undervisningen ska lyfta fram vilken betydelse allmänbildning, språkkunskaper och kännedom om olika kulturer har som en förutsättning för framgångsrika fortsatta studier och en framgångsrik karriär. Av delområdena inom mångsidig kompetens betonas tvärvetenskaplig och kreativ kompetens, kommunikativ kompetens samt global och kulturell kompetens då den studerande förbereder sig för högskolestudier. I den lokala läroplanen ska man fastställa fokusområdena för introduktionen till högskolestudier samt på vilka konkreta sätt den studerande ska bekanta sig med högskolestudier.

Arbetslivsfärdigheter

Undervisningen enligt lärokursen ska ordnas så att den studerande har möjlighet att utveckla sitt internationella kunnande samt sitt arbetslivs- och företagarkunnande (gymnasielagen 714/2018, 13 § 3 mom.).

Undervisningen och den övriga verksamheten i gymnasiet ska ordnas så att alla studerande har mångsidiga möjligheter att få information om hurdana framtidsutsikter och utvecklingsmöjligheter arbetslivet erbjuder för att de ska kunna planera sin egen framtid och sina fortsatta studier. Den studerande ska uppmuntras att bekanta sig med vilka arbetslivsmöjligheter det finns på internationell och global nivå. Den studerande bekantar sig med nya sätt att arbeta och nya former av entreprenörskap och ekonomisk verksamhet för att bilda sig en uppfattning om vilka kunskaper och färdigheter som behövs nu och i framtiden. Den studerande ska erbjudas lärupplevelser som inspirerar hen att vara fördomsfri, initiativtagande och företagsam, att samarbeta och ta ansvar samt lösa problem på ett konstruktivt sätt i enlighet med principerna för en hållbar framtid.

Den studerande ska uppmuntras att agera på ett kreativt, etiskt hållbart och modigt sätt i en verksamhetsmiljö som förändras snabbt, i arbetslivet och andra skeden i livet. Den studerande ska också uppmuntras att ta till vara olika möjligheter. Den studerande handleds att bli medveten om och dokumentera sina intressen, styrkor och kunskaper som berör studier och arbete. Gymnasiet skapar möjligheter för den studerande att aktivt, fördomsfritt och systematiskt reflektera över och dela med sig av sina kunskaper i anslutning till arbetsliv och entreprenörskap.

Den studerandes företags- och arbetslivsfärdigheter ska utvecklas i samband med olika läroämnena som en del av studieavsnitten och studiehandledningen samt i samband med all övrig verksamhet i gymnasiet. Man ska utveckla mångsidiga samarbetsformer, i synnerhet mellan gymnasiet och arbetslivet, men också mellan gymnasiet, företag och tredje sektorn. Läroämnena och den mångsidiga kompetensen i gymnasiet samt verksamhet utanför gymnasiet som räknas till godo i studierna ger den studerande insikt i ett meningsfullt liv där arbetet utgör en central del.

Av delområdena inom mångsidig kompetens betonas kommunikativ kompetens, tvärvetenskaplig och kreativ kompetens, samhällskompetens samt etisk kompetens och miljökompetens då den studerande förbereder sig för arbetslivet. Som en del av eller utöver dessa ska studierna även betona livsfärdigheter, samarbetsförmåga, språkkunskaper och kulturell kompetens, motivation att lära sig, flexibilitet, förmåga att bedöma och utveckla sitt eget kunnande samt förmåga att förstå vad förändringarna som sker i arbetslivet innebär för utvecklingen av det egna kunnandet.

I den lokala läroplanen ska gymnasiet dra upp riktlinjer för sitt samarbete med arbetslivet, såsom representanter för företagsvärlden, den offentliga sektorn och tredje sektorn.

Internationellt kunnande

Undervisningen enligt lärokursen ska ordnas så att den studerande har möjlighet att utveckla sitt internationella kunnande samt sitt arbetslivs- och företagarkunnande (gymnasielagen 714/2018, 13 § 3 mom.).

Internationalisering som en del av gymnasieutbildningen ger den studerande en mångsidigare upplevelsevärld, vidgar hens världsbild och stärker hens färdigheter att agera på ett etiskt hållbart sätt i en globaliserad värld full av utmaningar och möjligheter. I utvecklingen av det internationella kunnandet fästs uppmärksamhet vid FN:s åtgärdsprogram för hållbar utveckling Agenda 2030 och särskilt dess mål 4.7, som tar fasta på världsmedborgarskap.

Den studerandes internationella kunnande utvecklas utifrån de olika läroämnena och samarbetet mellan dem samt utifrån den mångsidiga kompetensen. Uppmärksamhet ska fästas vid gymnasiets och utbildningsanordnarens mång- sidiga språkprogram och dess lösningar samt att den studerande får fördjupa sina kunskaper om olika kulturer.

Den studerande handleds till aktiv och systematisk internationell verksamhet genom att kunna ta del av internationalisering på hemmaplan och internationell mobilitet. Internationalisering på hemmaplan inbegriper till exempel besök eller projekt som genomförs i gymnasiet, i närheten av gymnasiet eller med hjälp av virtuell teknologi. Den studerande ska också uppmuntras att självständigt eller utifrån gymnasiets utbud ta del av orienterande studier, studieperioder eller utbytesstudier utomlands.

Av delområdena inom mångsidig kompetens stärker i synnerhet kommunikativ kompetens, samhällskompetens och global och kulturell kompetens den studerandes internationella kunnande. Som en del av eller utöver dessa ska man i undervisningen även betona en världsmedborgarattityd, språkkunskaper och kulturell kompetens, ett öppet intresse för nya dimensioner och möjligheter samt kontinuerligt lärande.

I den lokala läroplanen ska man besluta vad som betonas i utvecklingen av de studerandes internationella kunnande samt om formerna för internationaliseringen i gymnasiet.

Högskolesamarbetet

Gymnasiet erbjuder sina studerande möjlighet att avlägga studier på högskolenivå. Avläggandet av högskolestudier förbereds i samarbete med representanter för Universitetscenter Chydenius och Yrkeshögskolan Centria. De studerande erbjuds möjlighet att välja högskolestudier från ett separat högskoleurval eller från andra högskolor.

Gymnasieutbildningen i Karleby samarbetar med lokala och regionala aktörer, så som representanter för ungdoms-, motions- och kulturaktörer samt myndigheter, tredje sektorn och företag.

Arbetslivet

Gymnasieutbildningen i Karleby främjar en aktiv dialog med det lokala arbetslivet och beaktar teman i arbetslivet i undervisningen. Samarbetet med de lokala företagen är kontinuerligt, målinriktat och det planeras tillsammans. Gymnasiet erbjuder studier i anslutning till företagsverksamhet samt möjligheter att utveckla färdigheter för entreprenörskap.

Internationalisering

Gymnasieutbildningen i Karleby stad är aktivt med i internationell verksamhet. Gymnasiet främjar internationalisering på hemmaplan och mångkulturella möten. Målet med all internationell verksamhet är att öka toleransen och värdesätta mångfald.

Målen för gymnasieutbildningens internationaliseringsplan är en mångsidig internationell verksamhet där de studerande är delaktiga i planeringen och genomförandet av den internationella verksamheten. Målet är att väcka intresse, att öka medvetenheten om olika kulturer och att bredda världsbilden.

I gymnasiets läsårsplan beslutas om internationella lägerskolor, studieresor, vänskolebesök och annan internationell verksamhet som ska genomföras under läsåret.

4. Handledning och stöd för den studerande

4.1. Handledning

En studerande som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs har rätt att få personlig handledning enligt sina behov och annan handledning som anknyter till studierna och ansökan till fortsatta studier (gymnasielagen 714/2018, 25 § 2 mom.). Handledningen i gymnasiet ska bilda en helhet som fördjupar handledningen som den studerande har fått inom den grundläggande utbildningen och som pågår under hela gymnasieutbildningen ända till de fortsatta studierna. Handledningen ger den studerande bättre färdigheter att klara av förändrade livssituationer och utvecklar hans förmåga att göra val och fatta beslut om sina gymnasiestudier och fortsatta studier med beaktande av framtidens kompetensbehov. I enlighet med målen för mångsidig kompetens för gymnasieutbildningen blir studierna konkreta i form av arbetslivsfärdigheter och ett brett samhälleligt kunnande.

Handledningen ska stödja den studerandes välbefinnande, fostran och utveckling, erbjuda verktyg för bättre självkänedom och självreglering och uppmuntra till aktivt medborgarskap. Gemenskapen mellan de studerande, deras delaktighet, initiativförmåga och tillit till sitt eget kunnande ska utvecklas och upprätthållas under gymnasietiden. Handledningen ska främja jämlikhet och likabehandling i utbildningen samt förebygga marginalisering. Handledningen ska vara genusmedveten för att skapa jämlika förutsättningar för könen att komma in till fortsatta studier och i arbetslivet. Studierna och den studerandes välbefinnande ska följas upp och stödjas i samarbete med vårdnadshavarna och studerandevårdspersonalen.

Handledningen ska vara ett gemensamt arbete för hela läroanstaltens personal och ska ledas på ett målinriktat sätt. Man ska även samarbeta med högskolorna och arbetslivet. Handledningen kan ordnas som undervisning i form av ett studieavsnitt, individuellt och i smågrupper, som kamrathandledning eller

som en kombination av dessa. Den studerande ska vara aktiv och delaktig i handledningen och hen ska ha möjlighet att under gymnasiestudiernas gång delta i studiehelheter som ordnas tillsammans med högskolorna och arbetslivet. Studiehandledaren svarar för koordineringen och det praktiska genomförandet av studiehandledningen vid läroanstalten. Grupphandledaren fungerar som närmaste handledare för sin studerandegrupp. Ämnesläraren handleder den studerande i studietekniken i sitt eget ämne och hjälper den studerande att utveckla sin förmåga att lära sig lära. I samarbetet med högskolor och arbetslivet ska ämnesläraren stödja den studerandes förutsättningar för fortsatta studier och den studerandes arbetslivskunskaper vad beträffar ämnet i fråga.

Ämnesläraren ska i sin undervisning behandla helheter som förknippar det ämne som undervisas med fortsatta studier och arbetsliv.

Handledningen ska differentieras genom att beakta den studerandes personliga utgångspunkter, behov, mål, fritidssysselsättningar, intresseområden, kunskaps- områden och faktorer som inverkar på livssituationen. För att ännu bättre beakta den studerandes personliga behov kan handledningen genomföras i samarbete med olika sakkunniga. Den studerande ska informeras om vilka uppgifter olika personer har inom handledningen samt i vilka frågor och hur den studerande kan få hjälp av dem.

I den lokala läroplanen ska man beskriva hur samarbetet ordnas med den grundläggande utbildningen, yrkesutbildningen, högskolorna och andra utbildningsanordnare i utbildningens övergångsskeden. Därtill ska man tillsammans med högskolor utforma sätt att ge de studerande möjlighet till orienterande studier på högskolenivå och utveckla alternativa vägar till fortsatta studier. I den

lokala läroplanen ska också beskrivas hur det yrkesövergripande samarbetet genomförs på regional nivå tillsammans med arbetslivet, de lokala arbets- och näringsbyråerna, social- och hälsovårdssektorn, ungdomsväsendet och andra aktörer. I den lokala läroplanen ska definieras hur man med hjälp av handledningen försäkrar att den studerande har möjlighet att utveckla sitt internationella kunnande och sitt arbetslivs- och företagarkunnande.

Som en del av den lokala läroplanen ska man utarbeta en handledningsplan som beskriver hur handledningen ordnas vid läroanstalten. Handledningsplanen är ett verktyg för att utvärdera och utveckla handledningsverksamheten.

Gymnasiets handledningsplan ska på basis av grunderna för gymnasiets läroplan innehålla följande:

- centrala begrepp i handledningen
- uppdrag och mål för handledningen
- hur handledningen ordnas
- aktörer och arbetsfördelning inom handledningen
- handledning vid övergångsskeden i utbildningen: samarbete med den grundläggande utbildningen, samarbete med högskolor, samarbete med yrkesläroanstalter på andra stadiet och övriga utbildningsanordnare samt hur den fortsatta handledningen ordnas
- innehåll, metoder och arbetssätt inom handledningen
- samarbete med arbetslivet och andra aktörer utanför läroanstalten
- utvärdering av handledningen.

I handledningsplanen ska man också fästa uppmärksamhet vid eventuella hinder vid utbildningens övergångsskeden. I planen ska man beskriva verksamhets- modeller med vilka man tryggar likabehandlingen då de studerande söker sig till gymnasieutbildning och därifrån till fortsatta studier. I planen ska också ingå en beskrivning av åtgärder som ska säkerställa en hinderfri lärtig och studiemiljö.

Som stöd för framskridandet i gymnasiestudierna och övergången till fortsatta studier och arbetsliv ska en studerande som genomgår gymnasieutbildningens

lärokurs i enlighet med 26 § 1 mom. i gymnasielagen (714/2018) utarbeta en individuell studieplan som innehåller en plan för studierna, en plan för student- examen och en plan för fortsatta studier och karriär. Enligt 26 § 2 mom. i gymnasielagen ska planen utarbetas i början av studierna med stöd av läro- anstaltens undervisnings- och handledningspersonal och den ska uppdateras regelbundet under studiernas gång.

Den individuella studieplanen ska bestå av följande delar:

1. en studieplan
 - tidigare utbildning och annat kunnande
 - kunskaper i svenska/finska och övriga språkkunskaper samt färdigheter för språkstudier
 - studier och/eller lärokurser som räknas till godo samt annat kunnande som räknas till godo
 - studier som avläggs; hur gymnasiestudierna ska framskrida, val av studieavsnitt
 - studieförhållanden, sätt på vilka studierna avläggs och eventuella särskilda undervisningsarrangemang
 - studiefärdigheter och eventuellt behov av stöd
 - studie- och/eller introduktionsperioder som genomförs vid högskolor eller eventuellt vid andra läroanstalter
 - arbetslivsorientering
 - beräknad tid för att avlägga studierna
2. en plan för studentexamen
3. en plan för fortsatta studier och karriären.

I 27 § 1 mom. i gymnasielagen (714/2018) föreskrivs att utbildningsanordnaren, i samband med att den studerandes individuella studieplan utarbetas, har som uppgift att utreda och identifiera den studerandes tidigare förvärvade kunskaper på basis av en utredning som den studerande framlägger. Enligt 27 § 2 mom.

i gymnasielagen ska utbildningsanordnaren också erkänna kunskaper som förvärvats på annat håll och som motsvarar målen och innehållet i läroplanen. Den studerande ska i enlighet med 27 § 3 mom. i gymnasielagen vid behov visa sitt kunskaper på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar.

Handledningen är särskilt viktig vid övergångsskedena i utbildningen. Läroanstalten ska informera eleverna, vårdnadshavarna, elevhandledarna och lärarna i den grundläggande utbildningen om gymnasieutbildningen och ge dem möjligheter att bekanta sig med undervisningen i gymnasiet. Då en ny studerande inleder sina studier vid gymnasiet ska hen bekanta sig med läroanstaltens verksamhet och gymnasiestudierna. Under handledningsprocessen ska den studerande planera sitt studieprogram så, att hen identifierar och beaktar möjligheterna som de fortsatta studierna och arbetslivet erbjuder. Detta ska behandlas i handledningen under hela gymnasietiden.

En studerande har rätt att få handledning för att söka vidare till andra studier om den studerandes studierätt för att genomföra gymnasiets lärokurs snart upphör eller hen har meddelat att hen tänker avbryta gymnasiestudierna (gymnasielagen 714/2018, 25 § 3 mom.). En studerande som har avlagt gymnasiets lärokurs men inte fått en studieplats inom en utbildning som leder till examen har rätt att under året efter att gymnasiets lärokurs avslags få handledning för fortsatta studier och karriärplanering. Den utbildningsanordnare hos vilken den studerande har avlagt gymnasiets lärokurs har ansvaret för handledningen. (Gymnasielagen 714/2018, 25 § 4 mom.).

Som bilaga till läroplanen för Karleby stads gymnasieutbildning har en handlingsplan utarbetats som beskriver hur vägledningen ska organiseras.

Handlingsplan för Karleby stads gymnasieutbildning GLP2021

1. De centrala begreppen för handledning

I Karleby gymnasieutbildning är **handledning** stöd för lärande, balanserad tillväxt och socialiseringsprocessen utifrån den studerandes individuella utgångspunkter. Vägledning är en målinriktad och interaktiv process där den studerande är en aktiv aktör. Den studerandes individuella utgångspunkter och livssituation (t.ex. behov, mål, intressen, kompetensområden) påverkar handledningsprocessen. Handledning är ett gymnasiepersonalens gemensamma arbete som styrs av mål.

De studerande stöds i handledningsprocessen i att göra planer och lösningar för sina studier och sin framtid och i att tolerera de osäkerheter som är förknippade med dem. Handledning är ett överbegrepp för information och rådgivning.

Studiehandledning är handledning som ges av en studiehandledare för gymnasiestudier och fortsatta studier.

Handledning av övergångsskedet avser övergången från en klass eller skolnivå till en annan eller, till exempel, till arbetslivet. Under handledningen av gymnasieskolan kan brytpunkten vara övergången till t.ex. en yrkesutbildning av andra stadiet, när gymnasiestudierna avbryts. Därtill kan överföringar omfatta byten av gymnasieskola.

Med **kamratvärdering** avses ömsesidigt erfarenhetsutbyte mellan studeranden på samma studi stadium och med samma frågor. Kamratvärdering kan bestå av att arbeta tillsammans och lära, samt att utbyta kunskap och lära sig kommunikationsfärdigheter.

I Karleby stads gymnasieutbildning främjar handledningen elevernas jämlikhet, förhindrar utestängning och stöder gemenskap, delaktighet och aktörskap. Handledningen differentieras med

hänsyn till den studerandes individuella utgångspunkter och behov. Dessa omfattar strävan efter tillgänglighet (se kapitel 4.2), jämställdhet och könsmedveten vägledning:

- **Tillgänglighet** avser till exempel ett smidigt framskridande av studierna vid läroanstalten och en smidig övergång till fortsatta studier. Detta innebär också tillgänglighet till inlärningsmiljön och stöd för anskaffning av nödvändiga inlärningshjälpmedel.
- **Tillgänglighet** avser också snabb tillgång till vägledning, till exempel som personlig vägledning, kamratvärdering, handledning för små grupper. Beroende på situationen kan genomförandet av handledning även ske på distans, till exempel online.
- **Jämställdhet** innebär att alla människor är likvärdiga och att personliga faktorer inte får påverka den studerandes möjligheter att avancera och bli handledda i studierna vid gymnasiet.
- **Den könsmedvetna handledningens** målsättning är att skapa lika förutsättningar för olika kön att få en plats i fortsatta studier och arbetslivet.

2. Handledningens uppgifter och mål

- Handledningen är ett kollektivt, målinriktat arbete som utförs av alla som arbetar i gymnasiet och som stöds av gymnasiets verksamhetskultur. Samarbete med högskolor och arbetslivet är också viktigt för handledningen.
- Handledningsverksamheten stöder den studerandes välbefinnande, tillväxt och utveckling, tillhandahåller material för att stärka självmedvetandet och självvägledningen samt uppmuntrar till ett aktivt medborgarskap.
- Genom handledning förbättrar den studerande sina förutsättningar att hantera förändrade livssituationer och lär sig att utvärdera sina val när det gäller gymnasiestudier och fortsatta studier ur perspektivet framtida kompetensbehov.
- Handledningen främjar jämlikhet i utbildningen och förhindrar utslagning. Med könsmedveten handledning skapar man lika förutsättningar för olika kön att få en plats i fortsatta studier och arbetslivet.

3. Handledningens innehåll, metoder, arbetsmetoder samt handledningens aktörer och arbetsfördelning

Handledning är ett gymnasiepersonalens gemensamma arbete som styrs av mål. Studiehandledaren har huvudansvaret för det praktiska ordnandet av studiehandledningen och planeringen och genomförandet av handledningens helhet. Grupphandledaren fungerar som närhandledare för sin studerandegrupp. Ämnesläraren handleder den studerande i studiefärdigheterna i det ämne hen undervisar i, hjälper hen att utveckla sina inlärningsförmågor och stöder de studerandes beredskap för fortsatta studier och arbetslivskunskap i sitt ämne. Den studerande är en aktiv och medverkande aktör i handledningen. Varje studerande respekteras som en individ med rätt till handledning.

Olika arbetsmetoder och olika inlärningsmiljöer används i gymnasiehandledningen. Studiehandledning kan vara personlig, smågruppshandledning, kamrathandledning och klassrumsformad. Studiehandledning kan ske som kontakthandledning eller på distans. Studiehandledningen omfattar ett mångfacetterat samarbete med olika intressentgrupper. De centrala innehållen, metoderna och arbetsmetoderna i studiehandledningen är:

- studier vid gymnasiet, inlärnin och studiefärdigheter
- självkännedom, färdigheter i livskompetens, intern motivation, beslutsförmåga
- studentexamen
- olika alternativ efter gymnasiet
- en personlig studieplan: en studieplan, en plan för studentexamen samt en plan för fortsatt utbildning och en karriärplan.

Studiehandledare

- fungerar som koordinator i samarbete med rektor, biträdande rektor, grupphandledare och ämneslärare
- handleder de studerande i studieplaneringen
- handleder bearbetningen av läroplaner
- handleder i saker anslutna till yrkesval och fortsatt utbildning
- ansvarar för handledning av dem som börjar studera vid gymnasiet
- ansvarar för att informera om andra stadiets och högskolestadiets utbildningar
- fungerar som kontaktperson för utbildningsanstalterna och andra samarbetsparter
- ansvarar för studiehandledningens lektionsarrangemang

Grupphandledare

- fungerar som närhandledare för studerandena i sin studiegrupp

introducerar studerandena till gymnasiet och verksamhetskulturen, främja gruppering och skapandet av en positiv atmosfär i gruppen

- handleder till att sköta ärenden och fungera i en grupp på ett ansvarsfullt sätt och på egen hand
- genomför en årlig utvecklingsdiskussion med studerandena i sin grupp
- ansvarar för att informera om grupphandledningen
- ansvarar för grupphandledningsstunderna
- handleder i studie- och studentfrågor tillsammans med ämneslärare, studievägledare och rektor
- handleder studerandena i utarbetandet av sin egen årliga arbetsordning
- övervakar genomförandet av studieplaner, kursackumulering, studieframgång och frånvaro för sina studeranden
- övervakar att villkoren för ämnets slutbetyg uppfylls
- håller kontakt med vårdnadshavare vid behov

Ämneslärare

- läraren ger handledning i frågor som rör studier av hens eget ämne (till exempel ämnets studiefärdigheter, prestationsordningen för studieperioder, tillhandahållandet av ämnet i gymnasiet, självständigt slutförande av studieperioder och inlärningsssvårigheter)
- beskriver sitt ämnes betydelse för fortsatt utbildning och arbetslivet
- övervakar att villkoren för ämnets slutbetyg uppfylls

Rektor och biträdande rektor

Till rektorns uppgifter ingår att:

- ansvara för utvecklingen av läroplaner
- ansvara för den årliga läsårsplanen
- ansvara för beredningen av studieutbudet
- ansvara för intagningen av studeranden
- leda undervisningsarbetet i sitt eget verksamhetsställe

- ansvara för genomförande och övervakning av läroplaner
- utarbeta en läsårsplan och ansvara för genomförandet av läsårsplanen
- förbereda studieutbudet
- förbereda intagningen av studeranden
- ansvara för genomförandet av studentexamen
- ansvara för att fatta beslut om studerandebedömning, disciplin och undervisningsarrangemang i enlighet med gymnasielagen och förordningen
- sammankalla gymnasiets elevvårdsgrupp
- ansvara för planering, utveckling, genomförande och utvärdering av gymnasiets elevvård

Till den tillförordnade biträdande rektorns uppgifter ingår att:

Till den biträdande rektorns uppgifter ingår att:

- fungera som rektorns ställföreträdare om rektorn är förhindrad att närvara
- ansvara för att arrangera förhör och övervakning (provvecka, förnyade förhör och studentexamen) i samarbete med rektorn.
- koordinera grupphandledningen

Speciallärare

Syftet med gymnasiets specialundervisning är att stödja och hjälpa studerandena så att de har lika möjligheter att slutföra sina gymnasiestudier. Studeranden som har svårt att slutföra sina studier på grund av inlärningssvårigheter kan få stöd. Studerande har rätt till stöd oavsett var orsakerna till inlärningssvårigheterna ligger. Inlärningssvårigheter kan till exempel orsakas av läs- och skrivsvårigheter, matematiska problem eller problem att koncentrera sig, sjukdom, funktionshinder eller livssituation.

Gymnasiets speciallärare:

- ansvarar för dyslexikartläggning, dyslexitest och dyslexiuttalanden
- planerar stödet för studierna tillsammans med den studerande och andra aktörer
- vägleder elever och ämneslärare i frågor som rör inlärningssvårigheter och inlärningstekniker
- ansvarar för specialundervisning för individer och smågrupper

Hälsovårdare och läkare

Sjuksköterskan ansvarar i huvudsak för studerandehälsovården i gymnasiet. Hälsovårdaren är tillgänglig utan tidsbokning när mottagningen är öppen. Vid andra tillfällen genomförs endast överenskomna hälsoundersökningar och separat överenskomna möten. Man kan boka tid per telefon, genom Wilma eller när mottagningen är öppen. När mottagningen är stängd riktas akut vård till vårdcentralen. Vid uppenbar sjukdom (t.ex. feber, magsjukdom) kan man avtala med läraren om att gå hem. Alla förstaårsstuderanden vid gymnasiet erbjuds möjlighet att ha ett hälsomöte under skolåret.

Skolläkarens mottagning bokas genom hälsovårdaren (huvudsakligen i frågor som rör skolgång). Hälsovårdstjänsterna tillhör också studeranden som bor utanför staden.

Kurator

Kuratoren fungerar som expert på socialt arbete i utbildningssamhället. Kuratorns klienter är studeranden, studentgrupper, vårdnadshavare och utbildningssamhället. I kuratorsarbetet strävar man efter att öka klienternas resurser och att söka positiva lösningar genom att strukturera deras

situationer. Kuratorns arbete styrs av sekretess, respekt för eleven och vårdnadshavaren samt stöd för deras engagemang. Kuratorn medverkar till att främja läroanstaltens välbefinnande i samarbete med hela läroanstaltssamhället, studerandefamiljer och andra anhöriga.

Till exempel kan en person som ansöker till en kurator ha förändringar i sin livssituation som kräver diskussion eller som funderar på framtiden. Studeranden kan också ha utmaningar i hanteringen av vardagen, ångest eller humörförändringar, svårigheter i familjen eller andra relationer (dejting/vänner), press på grund av stress eller frånvaro, oro över användningen av berusningsmedel eller en plötslig krissituation i livet eller att den ekonomiska situationen är betungande. Kuratorn stödjer de studerandes inläring och välbefinnande genom att främja sociala och psykiska färdigheter.

Skolpsykolog

Man kan kontakta en skolpsykolog när en studerande behöver stöd i frågor som rör lärande och studier, förändringar i livssituation, relationer, ork eller situationer som rör humöret. Tyngdpunkten i arbetet ligger på en välfärdsvänlig, problemförebyggande och rådgivande strategi. Kontakt med skolpsykologen sker vanligtvis av den studerande, hans vårdnadshavare, lärare eller andra aktörer inom studerandevården.

Skolsekreterare

Skolsekreteraren utfärdar studieformulär, såsom studentstöds- och skolresestödsformulär och intyg samt ger relaterad handledning. Skolsekreterarna rapporterar olyckor till försäkringsbolaget och handleder studerandena i hanteringen av olycksrelaterade ärenden.

Tutorer

- introducerar studeranden som börjar studierna vid gymnasiet till skolan och skolans praxis
- vägleda och styra yngre studeranden i studierelaterade frågor
- kan fungera som stödpersoner för studentkamraterna och som stödgrupp för ungdomar från andra orter
- anordna rekreationsaktiviteter som upprätthåller studerandenas välbefinnande, bland annat temadagar
- deltar i gymnasiepresentationer för elever i grundskolan

Studerande

Den studerande utarbetar med stöd av handlednings- och studiepersonal en personlig studieplan som omfattar

1) en studieplan, 2) en studentexamensplan och 3) en plan för fortsatta studier och karriär.

Den studerande ansvarar för att uppdatera sina planer tillsammans med läroanstaltens handledningpersonal.

4.Handledning i olika skeden av studievägen

Handledning och överföring av uppgifter vid övergångsperioden

Vikten av handledning betonas i utbildningens övergångsfaser. Utbildningsanstalten ger information om gymnasieutbildning till elever i grundskolan, deras vårdnadshavare, studiehandledare och lärare samt ger dem möjlighet att bekanta sig med utbildningen i gymnasiet.

Varje höst håller man möten med elevvårdspersonalen som rör övergångsskedet. Elevvårdspersonalen för grundskolans årskurs 9 säkerställer ett tillstånd till överföringen av uppgifter från elevens vårdnadshavare med hjälp av dataöverföringsformuläret. Den information som ska överföras är information som krävs för att organisera studierna. De uppgifter som överförs under de studerandes övergångsskede är konfidentiella.

Syftet med informeraandet är att ge den sökande mångsidig och realistisk information om gymnasieutbildning, ansökningsvillkor, studerandeval och studieutbudet i gymnasier i Karleby innan studierna inleds. Därtill ges information om utbildningsmöjligheter, utbildningsmål och möjligheter att kombinera studier (kombinerade studier).

Information ges till eleverna i årskurs 7–9 och deras vårdnadshavare. Grundutbildningens studiehandledare informeras om frågor som rör gymnasiestudier. Informationen ges i form av lektionsbesök, studiebesök och föräldrakvällar. Därtill utbyter läroanstalterna information via sina egna broschyrer och tidskrifter samt via elektroniska kanaler. Utbildningsanstalterna har också möjlighet att ge personlig rådgivning och vägledning.

Handledning i början av gymnasiestudierna

Syftet med den handledning som ges i studiernas början är att göra nya studeranden förtrogna med gymnasieutbildningen och studier, att stödja den studerande i utarbetandet av en personlig studieplan och att förhindra att de lämnar skolan i förtid.

Grupphandledarna ansvarar tillsammans med handledarna för att ta emot nya studeranden, introducera lokaler och gå igenom studievägledningar samt för att gruppera sig. I studiernas tidiga skede presenterar sig elevvårdspersonalen för nya de nya studerandena.

I början av läsåret informeras alla studeranden vid läroanstalten om aktuella frågor som rör läsåret och studierna.

I början av studierna fyller studenten i formulär där hen har möjlighet att berätta om till exempel sina mål och intressen samt sin livssituation, som kan påverka studiernas gång.

Den studerande upprättar en personlig studieplan som innehåller en plan för studier och studentexamen samt en plan för fortsatt utbildning och en karriärplan.

Handledning under gymnasiestudierna

Handledningen under studierna fokuserar på att styra personlig tillväxt och utveckling, styra lärande och studier, styra till fortsatta studier och arbetslivet.

Övervakning av studieförloppet åligger alla lärare på så sätt att huvudansvaret ligger hos grupphandledaren, studiehandledare och elevvårdspersonalen. Om studentens studier inte fortskrider som planerat ingriper grupphandledaren. Hen kontaktar studenten och vid behov vårdnadshavaren och studiehandledaren eller elevvårdspersonalen. Grupphandledaren kan också begära stöd från elevvårdspersonalen. Syftet är att ta itu med problemen så tidigt som möjligt.

Övervakning av studiernas framsteg:

- ämnesläraren för anteckningarna för studieprestationerna till Wilma (register över studieprestationer) och bedömer behovet av stöd för den studerande i samarbete med specialläraren
- vid behov diskuterar grupp vägledaren med den studerade och kontaktar den studerandes vårdnadshavare
- vid behov kontaktar grupphandledaren studiehandledaren och informerar elevvårdspersonalen om problemen
- studiehandledaren bedömer den övergripande situationen med avseende till studentens fortsatta gymnasiestudier och fortsatta studier
- Elevvården organiseras enligt Lagen om elev- och studerandevård och enligt ett separat kapitel i läroplanen (kapitel 4.4)

Handledning i slutskedet av gymnasiestudierna

Syftet med den handledning som ges i slutet av studierna är att säkerställa stöd vid ansökan till fortsatta studier. Slutskedet omfattar samarbete, där så är möjligt, med TE-byrån, FPA, företag, yrkeshögskolor, universitet och andra läroanstalter.

Informationstillfällen och besök vid läroanstalter som rör fortsatta studier anordnas för de studerande. Därtill erbjuds möjlighet att delta i läroanstalternas öppna dagar. Studiehandledarna håller informationstillfällen om att söka till fortsatta studier.

Läroanstalterna ansvarar för handledning och praktiska arrangemang i samband med de gemensamma ansökningarna:

- den nationella gemensamma ansökan till andra stadiets läroanstalter och den kontinuerliga ansökan
- den gemensamma ansökan för högskolestadiet
- övriga ansökningsförfaranden för fortsatta studier

Handledning efter gymnasiestudierna

I Karlebyns gymnasieutbildning innefattar handledningen möjligheten till fortsatt handledning för de studerande i ett år. I den fortsatta handledningen hjälper man ungdomar att klargöra sina framtida planer, till exempel utbildningsmässiga och yrkesmässiga val.

Samarbete med läroanstalter på högskolestadiet, yrkesmässiga läroanstalter på andra stadiet samt andra arrangörer av utbildning

Under gymnasietiden kommer studenterna att få möjlighet att bekanta sig med både arbetslivet och studier på platser för fortsatta studier. Information om fortsatta studier ges redan från gymnasietets början. Det finns också ett aktivt samarbete med högskolorna genom att erbjuda studeranden studier vid högskolor.

Utvärdering av handledningsverksamheten

Handledning, studiehandledning och genomförandet av handledningsplanen bedöms som en del av den årliga utvärderingen av genomförandet av läroårsplanen och utvärderingen av läroanstalternas och utbildningstjänsternas verksamhet. Utvärderingsinformation kan också erhållas genom studentfeedback. I samband med utvärderingen är det också bra att bedöma om de resurser som öronmärkts för vägledning är tillräckliga och att ta hänsyn till studiehandledares och andra lärares samt studiepersonalens kvalifikationer.

Handledningsplanen kommer att uppdateras och handledningen kommer att utvecklas utifrån den feedback som mottagits.

4.2. Specialundervisning och övrigt stöd för lärandet

I enlighet med gymnasielagen har en studerande, som på grund av särskilda språkliga svårigheter eller andra inlärningssvårigheter har svårt att klara av studierna, rätt att få specialundervisning och annat stöd för lärandet enligt individuella behov (gymnasielagen 714/2018, 28 § 1 mom.). Specialundervisning och övrigt stöd för lärandet möjliggör en jämlik ställning för alla studerande. Centralt är hinderfrihet och tillgänglighet i studierna, samt förebyggande av svårigheter för lärande och tidig identifiering. Syftet är att stödja den studerande att slutföra sina studier och främja hans välbefinnande och ork. Syftet är också att ge den studerande färdigheter för att övergå till fortsatta studier.

En studerande har rätt att få stöd för sitt lärande oberoende av vad som orsakar behovet. Inlärningssvårigheter kan bero på till exempel läs- eller skrivsvårigheter, matematiska eller uppmärksamhetsrelaterade svårigheter eller på sjukdom, funktionsnedsättning eller problem i den aktuella livssituationen.

Enligt 28 § 2 mom. i gymnasielagen (714/2018) ska behovet av stöd bedömas då studierna inleds och regelbundet under studiernas gång. Lärarna bedömer behovet av stöd tillsammans med den studerande och vid behov med vårdnadshavaren. Med den studerandes samtycke kan även sådana sakkunniga som behövs för att ordna stödåtgärderna delta i bedömningen. Konstaterandet av behovet av stöd kan enligt 40 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998, ändrad genom lag 1288/2013) även grunda sig på information som är nödvändig med tanke på ordnandet av utbildningen eller på den studerandes egna, lärarnas eller den övriga personalens observationer eller olika bedömningar. Därtill kan behovet av stöd bedömas på andra sätt, till exempel med hjälp av kartläggningar i början av studierna.

Stödåtgärderna ska planeras och sättas in i ett så tidigt skede som möjligt. Den studerandes lärare ska planera stödåtgärderna tillsammans med den studerande. Stödåtgärderna kan vid behov och med den studerandes samtycke planeras i samarbete med andra sakkunniga. Stödåtgärderna antecknas på den studerandes begäran i hans individuella studieplan (gymnasielagen 714/2018, 28 § 2 mom.). Lärarna ska se till att den studerande är medveten om möjligheten att få åtgärderna antecknade i studieplanen. Man ska regelbundet följa upp och utvärdera hur stödåtgärderna genomförs och vilken inverkan de har. Eventuella ändringar som berör stödåtgärderna ska antecknas på förutnämnda sätt.

Stödåtgärderna ska i enlighet med 28 § 1 mom. i gymnasielagen (714/2018) genomföras i samarbete mellan undervisningspersonalen. Positiv och uppmuntrande respons främjar den studerandes uppfattning om sig själv som studerande. Samtidigt stärks den studerandes förmåga till självvärdering och att planera sin framtid. Lärarna handleder den studerande att utveckla studiefärdigheter och att ta ansvar för sitt lärande och sitt arbete samt att tillämpa sådana studiestrategier som är typiska för respektive läroämne.

Stödet för lärandet innebär lösningar som berör gemenskapen och studiemiljön samt att man svarar på den studerandes individuella behov. Stöd för lärandet kan vara till exempel att undervisningen differentieras, stödundervisning och andra pedagogiska lösningar. Därtill kan man stödja den studerande med en individuellt planerad mångsidig studiehandledning och stöd av grupphandledaren samt genom att utnyttja möjligheten till val av olika studier. Den studerandes lärande kan också främjas genom att erbjuda sådana studier som ingår i gymnasietets lärokurs som främjar lärandet och välbefinnandet. De kan stödja den studerandes studiefärdigheter och livsfärdigheter eller studier i matematik och andra läroämnen.

Specialundervisningen ges av en speciallärare och stödjer ämnesundervisningen. Specialundervisningen kan genomföras som kompanjonundervisning, undervisning i grupp eller som individuellt stöd. Specialundervisning går bland annat på ut på undervisning i studiefärdigheter och att handleda den studerande att använda sina egna styrkor i sitt lärande. Specialläraren samarbetar med de övriga lärarna i frågor som berör en studerande som behöver stöd i undervisningen och för sitt lärande.

Avvikande studiearrangemang i enlighet med 29 § i gymnasielagen (714/2018) kan också gälla studerande som behöver specialundervisning eller annat stöd för lärandet. Avvikande studiearrangemang innebär att studierna för den studerande delvis kan ordnas på annat sätt än vad som bestäms och föreskrivs i gymnasielagen och statsrådets förordning om gymnasieutbildning samt i den lokala läroplanen. Avvikande arrangemang ska tillämpas endast till den del det är nödvändigt och de ska skrivas ner i den studerandes individuella studieplan. Studierna kan ordnas på ett avvikande sätt efter ansökan av den studerande eller med den studerandes samtycke.

Den studerande ska vid behov handledas att ansöka om assistenttjänster, särskilda hjälpmedel och andra tjänster. För att stödja den studerandes ork och välbefinnande kan man samarbeta med studerandevårdens tjänster eller vid behov med andra aktörer. Vid sidan av specialundervisning och annat stöd för lärandet har den studerande rätt att få individuell studerandevård.

Då en studerande behöver stöd ska hens arbete, lärande och kunnande bedömas på ett mångsidigt sätt. På så sätt tryggas den studerandes möjlighet att visa sitt kunnande på olika sätt, till exempel i situationer då den studerande har svårt att producera text. Olika sätt och tillfällen att visa kunnandet ska planeras utifrån den studerandes behov. Individuella arrangemang för bedömningen kan vara till exempel att den studerande får förlängd tid i bedömningssituationen, den studerande kan få sitta i ett avskilt rum, man använder en större textfont eller att den studerande har möjlighet att använda en egen skärm. Vid bedömningen kan man även använda sig av andra ändamålsenliga specialarrangemang.

Den studerande ska få information om specialarrangemang i studentexamensproven genast då hen inleder studierna och därefter vid behov. Den studerande ska ha möjlighet att pröva på specialarrangemangen under gymnasiestudierna för att man ska kunna bedöma behovet av arrangemangen och hur de fungerar. Den studerande ska vid behov få hjälp med att skaffa nödvändiga utlåtanden och begära om specialarrangemang för studentexamensproven.

I den lokala läroplanen ska man besluta om och beskriva följande beträffande hur stödet ordnas i praktiken:

- *stödåtgärder och hur de studerande och vårdnadshavarna informeras om rättigheterna som berör stöd*
- *bedömningen av behov av stödåtgärder*
- *hur stödåtgärderna skrivs in i den individuella studieplanen*
- *hur stödet genomförs*
- *uppföljningen och utvärderingen av stödet*
- *samarbetet, ansvars- och arbetsfördelningen i förutnämnda frågor.*

Anordnandet av specialundervisning och annan undervisningsstöd i gymnasieutbildningen i Karleby stad

Specialläraren berättar om specialundervisning och stöd i början av gymnasiestudierna. Studenter och vårdnadshavare informeras om stödåtgärder och relaterade rättigheter i gymnasiets läsårs- och studieguide, under föräldrakvällar, via Wilmas meddelanden och nyhetsbrev samt på nätsidorna. Grupphandledaren, ämneslärarna och studiehandledaren vägleder den student som behöver stöd och vid behov hänvisas studenten till en speciallärare. Specialläraren handleder studenten i att erhålla nödvändiga fortsatta undersökningar och utlåtanden, till exempel för ansökan om särskilt arrangemang för studentexamen.

Behovet av stödåtgärder bedöms regelbundet under gymnasiestudierna. När en studerande börjar gymnasiestudierna överförs de uppgifter som behövs för att organisera studierna från den tidigare läroanstalten (överföring av uppgifter vid överföringsskedet. Specialläraren och studievägledaren ansvarar för överföringen av uppgifter under överföringsskedet och överför nödvändig information till grupphandledaren och ämnesläraren.

Specialläraren ordnar en läs- och skrivkunnighetsbedömning för alla förstaårsstuderanden (dyslexikartläggning) i början av läsåret. Baserat på resultaten från dyslexikartläggningen kan specialläraren rekommendera att studenten gör ett individuellt test av läs- och skrivfärdigheter. Behovet av stöd kan vid behov bedömas på andra sätt, till exempel för matematiska färdigheter. Vid behov kan studeranden styras till undersökningar som bredare kartlägger inlärningsförmåga.

Stödåtgärder registreras i Wilma som en del av den personliga studieplanen. Informationen på formuläret är tillgänglig för lärare som undervisar den studerande med den studerandes tillstånd. Stödåtgärder registreras i samarbete med studeranden, specialläraren och/eller ämneslärarna.

De stödåtgärder som studeranden behöver definieras och genomförs individuellt för studeranden. Studerandens stöd för inläring implementeras i lektioner, testsituationer och som personlig vägledning och undervisning. Ämneslärare, speciallärare och studievägledare ansvarar för genomförandet av stödet och samarbetar vid behov med studerandevårdens aktörer.

Specialläraren och ämnesläraren, tillsammans med eleven, övervakar och utvärderar regelbundet stödets genomförande, nödvändighet och tillräcklighet. Gruppvägledaren, studievägledaren och annan skol- och studievårdspersonal samt vårdnadshavaren deltar också i övervakningen och utvärderingen där så är lämpligt. Eventuella ändringar kommer att registreras i den personliga läroplanens stödåtgärder.

4.3. Studerandevård

I grunderna för gymnasiet läroplan används begreppet studerandevård i enlighet med gymnasielagen (714/2018) i stället för begreppet elevhälsa som används i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013).

Målet med studerandevården i gymnasiet är att främja de studerandes lärande, hälsa och välbefinnande och värna om hela läroanstaltens välbefinnande och en sund och trygg studiemiljö. Studerandevården ska bestå av både gemensam och individuell studerandevård. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 2 och 3 §.)

Studerandevården i gymnasiet ska omfatta studerandevård i enlighet med den läroplan som utbildningsanordnaren godkänt samt studerandevårdstjänster bestående av psykolog- och kuratorstjänster och studerandehälsovårdstjänster. Den kommun där läroanstalten är belägen ansvarar i första hand för att tillhandahålla studerandevårdstjänsterna. En privat eller statlig utbildningsanordnare kan besluta om att erbjuda dessa tjänster helt eller delvis i egen regi och på egen bekostnad. Den studerande har rätt att avgiftsfritt få sådan studerandevård som förutsätts för att hen ska kunna delta i utbildningen, med undantag av sjukvårdstjänster för studerande som fyllt 18 år. Den studerande samt vårdnadshavarna ska informeras om den studerandevård som den studerande har tillgång till och den studerande ska hänvisas att söka de studerandevårdstjänster som hen behöver. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 3, 9 [ändrad genom lag 1409/2014] och 11 §.)

Studerandevården ska genomföras som sektorsövergripande samarbete med undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet så att den bildar en fungerande och sammanhängande helhet. Studerandevården ska genomföras i samarbete med de studerande och deras vårdnadshavare och vid behov med andra samarbetsparter. Alla studerande ska ges möjlighet att delta i planeringen och utvecklingen av studerandevården. Studerandevården är en uppgift som hör till alla som arbetar vid läroanstalten och alla som ansvarar för studerandevårdstjänsterna. Läroanstaltens personal bär det primära ansvaret för välbefinnandet i studiegemenskapen. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 3, 4 och 9 §; gymnasielagen 714/2018, 33 §)

4.3.1. Centrala principer för studerandevården

I föreliggande grunder för gymnasiet läroplan fastställs de centrala principerna för studerandevården och målen för den studerandevård som hör till undervisningsväsendet. Grunderna innehåller också anvisningar om läroplanen och läroanstaltens studerandevårdsplan (gymnasielagen 714/2018, 32 §; lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 13 § [ändrad genom lag 1501/2016]).

Gemensam studerandevård

Studerandevården ska i första hand vara förebyggande, gemensam studerandevård. Studerandevården ska utgöra en del av gymnasiet verksamhetskultur som främjar de studerandes delaktighet, lärande, välbefinnande, hälsa och sociala ansvarstagande. I studerandevården ingår också att främja och följa upp välbefinnandet i studiegemenskapen och värna om en sund, trygg och tillgänglig studiemiljö. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 3 och 4 §.)

Utgångspunkten för planeringen och utvecklingen av den gemensamma studerandevården är den studerandes delaktighet, positiv kommunikation och att stödja den unga vuxna att bli självständig. Alla studerande ska ha möjlighet att vara med och utveckla den gemensamma studerandevården och uttrycka sin åsikt i frågor som gäller de studerande och hela studiegemenskapen (gymnasielagen 714/2018, 33 §; lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 18 §).

Vårdnadshavarnas möjlighet att delta i samarbetet ska främjas. Vårdnadshavarna ska uppmuntras att vara med och utveckla den gemensamma studerandevården samt stärka samarbetet och välbefinnandet vid gymnasiet.

Man ska även samarbeta med kommunala myndigheter och aktörer som främjar de ungas välbefinnande, hälsa och trygghet.

Den studerande har i enlighet med gymnasielagen (714/2018, 40 §) rätt till en trygg studiemiljö. En trygg studiemiljö omfattar fysisk, psykisk och social trygghet. Undervisningen ska ordnas så att den studerandes och personalens säkerhet garanteras i alla situationer. Det är också viktigt att de studerande deltar i främjandet av tryggheten i studiegemenskapen för att stödja välbefinnandet och ändamålsenliga tillvägagångssätt i situationer där säkerheten är hotad. Främjandet av trygghet och välbefinnande ska ingå i gymnasiets verksamhetskultur och beaktas i all verksamhet i gymnasiet.

Individuell studerandevård

Med individuell studerandevård avses studerandevårdstjänster som tillhandahålls en enskild studerande, nämligen studerandehälsovårdstjänster, psykolog- och kuratorstjänster inom studerandevården samt yrkesövergripande individuell studerandevård som gäller en enskild studerande och genomförs av en yrkesövergripande expertgrupp. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 5 §.)

Syftet med den individuella studerandevården är att främja den studerandes välbefinnande, hälsa och studieförmåga och att identifiera individuella behov i anslutning till dem eller till den studerandes livssituation. Målet är också att i ett tidigt skede förebygga problem och tillhandahålla det stöd som behövs.

Individuell studerandevård ska genomföras i samarbete med den studerande och med dennas samtycke. I fråga om åtgärder och avgöranden som gäller den studerande själv ska den studerandes egna önskemål och åsikter beaktas.

Utgångspunkten är förtroendefull kommunikation som präglas av respekt för den studerande och hans åsikter samt den studerandes självständiga ställning i frågor som gäller studerandevården. Den studerande och vårdnadshavarna ska informeras om den enskilda studerandes rättigheter i studerandevården och om vad lagen föreskriver om förfaringssätten och behandlingen av uppgifter i ärendet. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 11 och 18 §.)

Studerandevårdsgrupper i yrkesövergripande arbete

Verksamheten i de yrkesövergripande studerandevårdsgrupperna är en del av studerandevården. Studerandevårdsgrupperna utgörs av 1) en styrgrupp för studerandevården, 2) en studerandevårdsgrupp för läroanstalten och 3) en yrkesövergripande expertgrupp som tillsätts från fall till fall. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 14 § [ändrad genom lag 1501/2016].)

Utbildningsanordnaren tillsätter styrgruppen för studerandevården och studerandevårdsgruppen för läroanstalten. Ärenden som gäller en enskild studerande behandlas i en expertgrupp som tillsätts från fall till fall. Alla studerandevårdsgrupper ska vara yrkesövergripande, vilket innebär att en grupp ska bestå av företrädare för undervisningspersonalen, studerandehälsovården samt psykolog- och kuratorstjänsterna. Alla tre grupper har sina egna uppgifter och utgående från dem bestäms sammansättningen.

Styrgruppen för studerandevården ansvarar för den allmänna planeringen, utvecklingen, styrningen och utvärderingen av utbildningsanordnarens studerandevård. Styrgruppens

uppgifter kan också skötas av någon annan för ändamålet lämplig grupp. Två eller flera utbildningsanordnare kan också ha en gemensam styrgrupp. Samma grupp kan även vara gemensam för flera utbildningsformer.

Läroanstaltens studerandevårdsgrupp ska ansvara för planeringen, utvecklingen, genomförandet och utvärderingen av studerandevården vid läroanstalten. Gruppen leds av en person som utses av utbildningsanordnaren. Utbildningsanordnaren ska tillsammans med de sektorer som producerar studerandevårdstjänster bestämma om gruppens sammansättning och förfaringssätt i anslutning till uppgifterna.

Studerandevårdsgruppen kan vid behov höra experter. Gruppens centrala uppgift är att främja hälsan, välbefinnandet och tryggheten vid gymnasiet samt att genomföra och utveckla övrig gemensam studerandevård. Förutnämnda uppgifter kan i stället för läroanstaltens studerandevårdsgrupp även skötas av någon annan för uppgiften lämplig yrkesövergripande grupp som utbildningsanordnaren utser för läroanstalten (lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 14 § [ändrad genom lag 1501/2016]).

För att utreda behovet av stöd och ordna studerandevårdstjänster för en enskild studerande eller en viss grupp av studerande sammankallas en yrkesövergripande expertgrupp. Gruppen sammankallas av den person i under visningspersonalen eller studerandevården som ärendet på grund av personens arbetsuppgifter hör till. Expertgruppens sammansättning avgörs från fall till fall och beror på ärendet som behandlas och vilken kompetens det förutsätter. Experter får utnämnas till medlemmar i gruppen endast med samtycke av den studerande eller, om hen undantagsvis inte har förutsättningar att bedöma vad samtycket innebär, med samtycke av vårdnadshavaren. Expertgruppen ska utse en ansvarsperson inom gruppen. Med specifikt skriftligt samtycke av den studerande får också andra samarbetsparter inom studerandevården eller den studerandes närstående delta i behandlingen av ett ärende som gäller den studerande (lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 19 §).

Som bilaga till den lokala läroplanen för gymnasieutbildningen i Karleby stad har uppgjorts en plan för studerandevården, där de centrala principerna för elevhälsan beskrivs.

4.3.2. Uppgörandet av planer inom studerandevården

På lokal nivå styrs planeringen och genomförandet av studerandevården av tre olika planer. Planerna är 1) en välfärdsplan för barn och unga, där uppgifter om studerandevården ingår, 2) en beskrivning av studerandevården i den lokala läroplanen, och 3) en studerandevårdsplan för läroanstalten. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 12 och 13 § [ändrad genom lag 1501/2016]; barnskyddslagen 417/ 2007, 12 § [ändrad genom lag 1292/2013]; gymnasielagen 714/2018, 32 §; hälso- och sjukvårdslagen 1326/2013, 17 §.)

Välfärdsplanen för barn och unga är en plan som en eller flera kommuner gemensamt utarbetar för att främja barns och ungas välbefinnande och för att ordna och utveckla barnskyddet. Planen ska godkännas i varje kommuns kommunfullmäktige och ses över minst vart fjärde år. (Barnskyddslagen 417/2007, 12 § [ändrad genom lag 1292/2013].)

Välfärdsplanen för barn och unga och övriga riktlinjer som gäller barns och ungas välbefinnande, hälsa och trygghet i kommunen ska tas i beaktande då man gör upp avsnittet om studerandevård i den lokala läroplanen och läroanstaltens studerandevårdsplaner.

Beskrivning av studerandevården i läroplanen

Den lokala läroplanen ska konkret beskriva genomförandet av det som fastställs i grunderna för gymnasiets läroplan och sambandet mellan läroplanen och välfärdsplanen för barn och unga samt innehålla riktlinjer för utarbetandet av de läroanstaltsspecifika studerandevårdsplanerna.

Den lokala läroplanen ska till den del den berör studerandevården göras upp i samarbete med de myndigheter som sköter uppgifter inom den kommunala social- och hälsovården (gymnasielagen 714/2018, 32 §; hälso- och sjukvårdslagen 1326/2013, 17 §). Vid behov ska man även samarbeta med andra myndigheter och samarbetsparter (gymnasielagen 714/2018, 32 §).

Det är ändamålsenligt att beskriva en del av innehållet i studerandevårdsplanen på samma sätt i utbildningsanordnarens alla läroanstalter och sedan precisera och komplettera innehållet för varje läroanstalt. Det bidrar till likvärdig kvalitet och jämlik tillgång till studerandevårdstjänster som lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) förutsätter.

Uppgörandet av en studerandevårdsplan för läroanstalten

Utbildningsanordnaren ansvarar för att det för varje läroanstalt utarbetas en plan för hur studerandevården ska genomföras, utvärderas och utvecklas. Studerandevårdsplanen kan också vara gemensam för två eller flera läroanstalter. Planen ska utarbetas i samarbete med läroanstaltens personal, studerandevårdspersonalen, de studerande och deras vårdnadshavare. (Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 13 § [ändrad genom lag 1501/2016].) Vid behov utarbetas planen även i samarbete med andra myndigheter och samarbetsparter.

Läroanstaltens studerandevårdsplan ska beskriva följande:

1. Det totala behovet av studerandevård och tillgängliga studerandevårdstjänster

För att garantera att tjänsterna fördelas jämligt och att verksamheten inriktas på ett ändamålsenligt sätt uppges i studerandevårdsplanen en uppskattning av det totala behovet av studerandevård och tillgängliga studerandevårdstjänster. Det totala behovet av studerandevård och omfattningen av de tillgängliga studerandevårdstjänsterna anges enligt rådande behov och omfattning då planen bereds. Ifall behovet förändras, kan uppskattningen justeras.

Uppskattningen ska ta hänsyn till behov som berör de studerandes hälsa och välbefinnande samt studiegemenskapen och studiemiljön. Utredningar och uppgifter i anknytning till ovanstående behov, uppgifter från studerandevården och information av vårdnadshavarna och i synnerhet av de studerande ska mångsidigt utnyttjas i uppskattningen.

Studerandevårdsplanen ska innehålla en uppskattning av de studerandevårdstjänster som är tillgängliga vid läroanstalten, det vill säga studerandehälsovårdstjänster samt psykolog- och kuratorstjänster.

Dessutom ska planen beskriva

- hur studerandevårdstjänsterna ordnas och vilken arbets- och ansvarsfördelning de förutsätter, det samarbete som behövs för att tillhandahålla tjänsterna samt hur man informerar om och hänvisar till tjänsterna
- hur studerandevårdstjänsterna fördelas mellan individuell studerandevård, gemensam studerandevård och uppgifter i anslutning till samarbete samt utveckling och uppföljning av studerandevården.

2. Den gemensamma studerandevården och därtill hörande förfaringssätt

I studerandevårdsplanen för den enskilda läroanstalten ska beskrivas hur den gemensamma studerandevården ordnas för att följa upp och främja den studerandes och studiegemenskapens hälsa, välbefinnande och lärande.

Planen ska beskriva följande:

- åtgärder som främjar gemenskapen vid läroanstalten

- åtgärder som främjar hälsa, välbefinnande och trygghet i studiegemenskapen och studiemiljön
- samarbete och åtgärder som stärker de studerandes delaktighet
- samarbete och åtgärder som stärker vårdnadshavarnas medverkan och delaktighet
- förfaringssätt och praxis i läroanstaltens studerandevårdsgrupp eller en annan för uppgiften lämplig yrkesövergripande grupp
- hur man informerar om studerandevården
- samarbetet med ungdomsarbetet, barnskyddet, polisen och övriga parter som behövs för att utveckla studerandevården
- samarbetet i anslutning till hälsorådgivning och undervisning i hälsokunskap
- uppföljning av närvaro och förebyggande av frånvaro samt hur man tar itu med frånvaro
- åtgärder som bidrar till en hinderfri och tillgänglig studiemiljö
- hur olyckor förebyggs, hur förstahjälpen är ordnad och hur de studerande hänvisas till vård vid läroanstalten
- hur man förebygger och ingriper i användning av tobaksvaror, alkohol och andra rusmedel
- samarbetet och tillvägagångssätten i samband med undersökningar av skolmiljön och välbefinnandet vid läroanstalten
- plan för att skydda de studerande mot våld, mobbning och trakasserier
- verksamhet vid akuta kriser samt hotfulla eller farliga situationer.

Nedan definieras innehållet i de två sistnämnda planerna närmare:

a) Plan för att skydda de studerande mot våld, mobbning och trakasserier

En plan ska utarbetas för att skydda de studerande mot våld, mobbning och trakasserier (lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 13 § [ändrad genom lag 1501/2016]). Planen ska ta hänsyn till både de studerandes inbördes samspel och samspelet mellan de studerande och de vuxna på läroanstalten.

Planen ska beskriva följande:

- hur man förebygger och ingriper vid mobbning, våld och trakasserier
- hur ovannämnda frågor beaktas på skol-, grupp- och individnivå
- hur individuellt stöd, behövlig vård, övriga åtgärder och uppföljning ordnas, både för förövaren och för den som utsatts
- samarbetet med vårdnadshavarna
- samarbetet med de myndigheter som behövs
- hur personalen, de studerande, vårdnadshavarna och samarbetsparterna ska göras förtrogna med och informeras om planen
- hur planen uppdateras, följs upp och utvärderas.

b) Verksamhet vid akuta kriser och hotfulla eller farliga situationer

I studerandevårdsplanen ska verksamheten vid akuta kriser och hotfulla eller farliga situationer beskrivas. Planen ska också beskriva beredskapen för en eventuell hotfull eller farlig situation under studentexamensprov. En krisplan ska beredas i samarbete med de myndigheter som behövs och med hänsyn till övriga anvisningar för krissituationer och hotfulla eller farliga situationer, exempelvis räddningsplanen (räddningslagen 379/2011, 15 §; statsrådets förordning om räddningsväsendet 407/2011, 1 och 2 §).

Planen ska beskriva följande:

- krisförebyggande och krisförberedande arbete samt hantering av akuta krissituationer
- principerna för ledningen, samarbetet samt arbets- och ansvarsfördelningen i krissituationer och i krisförebyggande arbete
- principerna för intern och extern information och kommunikation, både inom läroanstalten och mellan läroanstalten och utbildningsanordnaren

- hur psykosocialt stöd och eftervård ordnas
- hur personalen, de studerande, vårdnadshavarna och samarbetsparterna ska göras förtrogna med och informeras om planen
- hur beredskapsövning genomförs
- hur planen utvärderas och uppdateras.

3. Ordlandet av den individuella studerandevården

Studerandevårdsplanen ska beskriva hur den individuella studerandevården genomförs och vilket samarbete som bedrivs för att främja och följa upp den studerandes hälsa, välbefinnande och lärande och ordna de individuella stödåtgärder som behövs.

Planen ska beskriva följande:

- hur studerandehälsovårdstjänster och kurators- och psykologtjänster ordnas samt arbets- och ansvarsfördelningen och samarbetet som behövs för att ordna tjänsterna
- hur man kommer överens om förfaringssätt och praxis i den yrkesövergripande expertgruppen samt principerna för att ordna individuella stödåtgärder
- samarbetet i anslutning till studiehandledning och planering av fortsatta studier
- hur studerandevårdsjournaler utarbetas och förvaras
- vilket samarbete vård, specialdiät eller medicinering som en sjukdom kräver förutsätter inom läroanstalten
- hur sjukvårdstjänster inom studerandehälsovården ordnas och hur de studerande hänvisas till dem
- vilket samarbete som behövs med utomstående tjänsteleverantörer och samarbetspartner (till exempel specialsjukvården, socialväsendet, polisen, ungdomsarbetet).

4. Samarbetet med de studerande och deras vårdnadshavare

Studerandevården ska genomföras i samarbete med de studerande och deras vårdnadshavare.

Planen ska beskriva följande:

- den studerandes och vårdnadshavarens delaktighet och samarbete vid planeringen, utvecklingen och utvärderingen av studerandevården
- hur den studerande och vårdnadshavaren informeras om vad lagen föreskriver om förfaringssätten och behandlingen av uppgifter i ärenden som gäller en enskild studerande
- den studerandes självständiga ställning som klient inom studerandevården, hur samtycke begärs av den studerande och vid behov av dennes vårdnadshavare inom individuell studerandevård
- hur den studerandes önskemål beaktas i fråga om åtgärder och avgöranden som gäller hen själv och samarbetet med vårdnadshavarna
- hur den studerandes utvecklingsnivå och bästa bedöms av en yrkesutbildad person inom social- eller hälsovård som hör till studerandevårdspersonalen
- hur ärenden som gäller en enskild studerande behandlas i den yrkesövergripande expertgruppen.

5. Genomförande och uppföljning av studerandevårdsplanen

Utbildningsanordnaren ansvarar i samarbete med undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet i den kommun där läroanstalten är belägen för att egenkontroll av studerandevården genomförs (lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 26 §).

I studerandevårdsplanen ska beskrivas med vilka åtgärder studerandevården genomförs och följs upp (egenkontroll).

Planen ska beskriva följande:

- vad som följs upp
- med vilka metoder informationen samlas in, hur ofta uppföljningen sker och vem som ansvarar för uppföljningen
- hur informationen behandlas och utnyttjas för att utveckla studerandevården
- hur de studerande, vårdnadshavarna och samarbetsparterna informeras om de mest centrala resultaten.

Som bilaga till den lokala läroplanen för gymnasieutbildningen i Karleby stad har uppgjorts en plan för studerandevården, där de centrala principerna för elevhälsan beskrivs.

4.4. Plan för användningen av disciplinära åtgärder och förfaringssätt

Den studerande har i enlighet med 40 § 1 mom. i gymnasielagen (714/2018) rätt till en trygg studiemiljö. Utbildningsanordnaren ska skydda den studerande från mobbning, våld och trakasserier. Enligt 30 § 2 mom. i gymnasielagen ska den studerande låta bli att mobba andra och undvika aktiviteter som kan äventyra säkerheten eller hälsan för andra studerande, gymnasiegemenskapen eller studiemiljön. Samarbete och olika pedagogiska lösningar i gymnasiet skapar förutsättningar för en bra arbetsro. Anordnaren av gymnasieutbildningen har även rätt att använda sådana disciplinära åtgärder som nämns i gymnasielagen.

Enligt 40 § 3 mom. i gymnasielagen ska utbildningsanordnaren i samband med den lokala läroplanen utarbeta en plan och anvisningar om användningen av disciplinära åtgärder och tillhörande förfaringssätt. Utbildningsstyrelsen ger i grunderna för gymnasiets läroplan anvisningar om hur planen ska utarbetas. Syftet med planen är att se till att förfaringssätten är lagenliga och enhetliga och att de studerande behandlas jämligt. Planen bidrar också till att gymnasiets ordningsregler följs.

Vid utarbetandet av planen är det viktigt att notera att man i samband med disciplinära åtgärder och då man tryggar arbetsron, endast bör använda lagenliga disciplinära åtgärder. Dessa åtgärder ska iakttas de allmänna rättsskyddsprinciperna inom förvaltningen. Användningen av disciplinära åtgärder ska grunda sig på sakliga, allmänt godtagbara och objektiva skäl. Konsekvenserna av likartade gärningar ska vara de samma, oberoende av gärningsman, dock så att upprepade gärningar kan anses som en försvårande omständighet. De disciplinära konsekvenserna ska stå i proportion till gärningen och får inte användas på ett osakligt sätt, till exempel för att hämnas eller i kränkande syfte.

Utbildningsanordnaren ska utarbeta planen för användning av disciplinära åtgärder och förfaringssätt i samarbete med gymnasiets personal och de studerande. Innan planen godkänns eller uppdateras ska utbildningsanordnaren höra studerandekåren och läroanstaltens personal samt erbjuda alla studerande i gymnasiet möjlighet att framföra sin åsikt om den. Samarbete med vårdnadshavarna, social- och hälsovården samt andra myndigheter som behövs stödjer utarbetandet och genomförandet av planen.

Planen för användning av disciplinära åtgärder och därtill hörande förfaringssätt ska innehålla följande helheter:

- förfaringssätt som används vid förseelser och störande beteende, ansvars- och arbetsfördelning samt metoder för samarbete och dokumentation
- hur man vid användningen av disciplinära åtgärder ser till att förvaltningens allmänna rättsskyddsprinciper iakttas
- hur man ser till att personalen har den kompetens som behövs för att utöva disciplinära befogenheter

- hur olika parter informeras om planen, ordningsreglerna och de lagstadgade disciplinära åtgärderna
- samarbetet med olika myndigheter och vårdnadshavarna
- med vilka metoder man följer upp planen och utvärderar genomförandet och effekten av åtgärderna.

Planen kan ingå i den lokala läroplanen eller utgöra en separat plan.

De studerande, lärarna och den övriga skolpersonalen ska garanteras arbetsro och en trygg skolmiljö. Att värna om arbetsron är hela skolgemenskapens gemensamma uppgift.

Den studerande ska delta i undervisningen om hen inte beviljats befrielse från den. Den studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda sakligt.

Läraren ska ingripa i kränkningar av arbetsron genom att göra den studerande uppmärksam på dennes beteende. Om arbetsron inte återställs, kan läraren tillfälligt avlägsna den studerande ur klassrummet. I fråga om en minderårig studerande anmäls avlägsnandet ur klassrummet också till föräldrarna genom ett meddelande i Wilma. Ett avlägsnande ur klassrummet ska också rapporteras till den studerandes grupphandledare och till rektor.

Om kränkningarna av arbetsron upprepas, bör ärendet överföras till rektor och de personer som ansvarar för studerandevården. Upprepade kränkningar av arbetsron kan leda till andra disciplinära åtgärder, så som en skriftlig varning eller tillfällig relegering.

Läraren och rektor har skilt för sig eller tillsammans rätt att avlägsna den studerande ur klassen eller från en tillställning som ordnats av läroanstalten, om den studerande inte följer en muntlig order om att avlägsna sig. En studerande som gör motstånd kan avlägsnas genom sådana nödvändiga maktmedel som är försvarbara med hänsyn till hens ålder och med beaktande av situationens allvar och helhetsbedömning. Läraren eller rektor som tagit till användning av maktmedel ska ge en skriftlig utredning över saken till utbildningsanordnaren. Maktmedelsredskap får inte användas.

En studerande som upprepade gånger stör lektionen ges en skriftlig varning. Innan den skriftliga varningen ges ska en minderårig studerandes vårdnadshavare informeras om saken och garanteras rätt att delta i hörandet av den studerande. I fråga om en myndig studerande förfar man på samma sätt, om hen ger sitt tillstånd till att ordna ett dylikt hörande. Den skriftliga varningen utfärdas av rektor.

Om en studerande begår en allvarlig förseelse eller ett brott mot skolgemenskapen, en annan studerande, en lärare eller hela skolsamfundet kan hen relegeras från gymnasiet för en bestämd period, dock högst för ett helt läsår. Beslutet om relegering fattas av nämnden för utbildning och fostran. Före beslutet ska den studerande beredas tillfälle att bli hörd. En minderårig studerandes föräldrar kan delta i hörandet. De sociala myndigheterna underrättas om beslutet.

För att trygga skolarbetet kan rektor begränsa en studerandes deltagande i det dagliga skolarbetet i högst tre dagar. Innan säkerhetsåtgärden inleds ska rektor höra den studerande. Den studerandes föräldrar kan delta i hörandet och/eller beslutet i fråga ska meddelas dem. De sociala myndigheterna underrättas om beslutet.

Läraren har rätt att av den studerande konfiskera ett farligt föremål eller ett sådant föremål som stör den allmänna arbetsron. Föremålet i fråga bör återbördas till den studerande senast då arbetsdagen är över. Om det är fråga om ett vapen eller ett föremål som äventyrar säkerheten, så som egg- och skjutvapen samt sprejer, eller narkotika, bör dessa omedelbart överlämnas till polisen.

Före överlämnandet ska föremålet förvaras på ett säkert ställe i rektors kansli. Om föremålet inte avhämtas inom tre (3) månader efter meddelandet om övertagande, kan det bevisligen förstöras. Rektor bör registrera överlämnande och förstörande av föremål och ämnen, liksom inspektion av en studerande och övertagande av föremål och ämnen.

På läroanstaltens område får man inte använda alkohol, narkotika eller tobak. Skolans personal har rätt att avlägsna dessa, men inte att förstöra dem. Den senare uppgiften hör till

polismyndighetens arbetsbild. Skolans personal övervakar att lagen följs. En studerande som är påverkad av rusmedel eller narkotika släpps inte in på lektionen, utan saken anmäls till rektor samt vidare enligt föreskrifterna till vårdnadshavarna, polis- och socialmyndigheterna. Rektor eller lärare har rätt att i vittnens närvaro inspektera den studerandes egendom, så som studerandeskåp eller väska, ifall det finns fog för att misstänka att de innehåller förbjudna ämnen eller föremål. De studerande och vårdnadshavarna informeras om skolans regler och verksamhetssätt i början av läsåret. I gymnasiet strävar man efter förebyggande verksamhet, vilket möjliggör en trygg skolkultur.

Säkerställande av personalens kompetens i fråga om användningen av disciplinära befogenheter görs i samband med introduktion av personal. Utöver detta går ärendet igenom i samband med uppgörandet av årsplanen. De studerande informeras om det centrala innehållet i planen, ordningsreglerna och de lagstadgade disciplinära metoderna under grupphandledningstimmarna, föräldrarna under föräldrakvällarna. Utöver förmannens introduktion har personalen ett eget ansvar att säkerställa sin egen kompetens.

De centrala samarbetsparterna är olika myndigheter och vårdnadshavarna. Gymnasieutbildningen i Karleby har en egen skolpolis.

4.5. Särskilda frågor angående språk och kultur

All undervisning ska följa de gemensamma målen och principerna som beskrivs i grunderna för gymnasiets läroplan. Den studerandes språkliga färdigheter och kulturella bakgrund ska beaktas i gymnasieundervisningen. Varje studerandes språkliga och kulturella identiteter ska stödjas på ett mångsidigt sätt. Den studerande ska handledas att förstå och respektera vars och ens grundlagsenliga rätt till sitt eget språk och sin egen kultur. Den studerande ska vägledas att bli medveten om sina språkliga och kulturella rättigheter i olika situationer.

Målet är att vägleda alla studerande att värdesätta den språkliga och kulturella mångfalden samt att främja två- och flerspråkighet och på så sätt stärka den studerandes språkliga medvetenhet och metalingvistiska färdigheter. Flerspråkiga undervisningssituationer kan ingå i gymnasieutbildningen.

I gymnasieutbildningen är läroanstaltens undervisningsspråk antingen svenska eller finska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Dessutom kan en del av undervisningen enligt 14 § 1 mom. i gymnasielagen (714/2018) meddelas på något annat språk i de fall då den studerande har ett annat modersmål än de ovan nämnda. I så fall ska man i läroplanen anteckna i vilka ämnen, i vilken utsträckning och på vilka sätt språket i fråga används i undervisningen eller i studierna.

Samer och samisktalande

I undervisningen av samiska studerande ska man beakta att samerna är ett ursprungsfolk med ett eget språk och en egen kultur. Ett särskilt mål för gymnasieundervisningen för samiska studerande är att ge de unga möjlighet att bli delaktiga i sitt eget språk, sin kultur och sin gemenskap och att bygga sin egen identitet. Gymnasieundervisningen kan också bidra till att revitalisera det samiska språket och stödja de studerande att återuppliva sina kunskaper i samiska. Gymnasieundervisningen ska främja kännedomen om den egna historien, kulturen och den samiska gemenskapen som sträcker sig över flera länder, stärka medvetenheten om att samerna är ett av världens ursprungsfolk samt ge de studerande möjligheter att få kunskap om samiska traditioner.

Undervisningen ska också främja de studerandes möjligheter till högskolestudier i och på samiska i Finland och i våra grannländer.

De samiska språk som talas i Finland – enaresamiska, skoltsamiska och nordsamiska – kan i enlighet med 15 § i gymnasielagen (714/2018) undervisas enligt läroplanen i läroämnet modersmål och litteratur. Samiska kan också undervisas enligt olika långa lärokurser i främmande språk eller som undervisning som kompletterar gymnasieutbildningen. Samiska kan undervisas enligt läroplanen i läroämnet modersmål och litteratur även om gymnasiet inte ger undervisning på samiska. Studerande som studerar samiska som modersmål ska undervisas i svenska eller finska

antingen enligt en särskild lärokurs avsedd för samisktalande eller enligt lärokursen svenska och litteratur eller finska och litteratur. Samiska studerande som inte haft möjlighet att lära sig samiska i sin egen omgivning kan erbjudas undervisning i samiska som främmande språk. Undervisningen kan också ordnas i samarbete med andra läroanstalter och som distansundervisning.

Samiska kan vara undervisningsspråk i gymnasiet och målet är att studerande som fått undervisning på samiska i den grundläggande utbildningen också ska få undervisning på samiska i gymnasiet. Ett särskilt mål för undervisningen på samiska är att stödja de studerande att utveckla sin tvåspråkighet. Undervisningen ska stödja samernas jämlika möjligheter att studera och komma till rätta på samiska både i samiskspråkiga och i svensk- eller finskspråkiga sammanhang. I undervisningen på samiska ska undervisningen och studierna i de olika läroämnena stödja utvecklingen av kunskaperna i samiska. Undervisningen på samiska ska följa grunderna för gymnasiets läroplan med hänsyn till den samiska kulturens särdrag. Undervisningen ska fokusera på kunskap om samernas historia, traditionella samiska näringsgrenar och traditionell kunskap, naturen i Sameland och de samiska musik-, berättar- och hantverkstraditionerna. Närmiljön, släktgemenskapen, samiska medier och aktiva kontakter med andra sameområden ska utnyttjas som resurser i undervisningen. Samiska studerande ska informeras om sina rättigheter i studentexamen.

Romer

I undervisningen av studerande med romskt ursprung ska de finländska romernas ställning som en etnisk och kulturell minoritet beaktas. Det särskilda målet för gymnasieundervisningen är att de unga kan bli delaktiga i sitt eget språk, sin kultur, sin gemenskap och i samhället samt bygga sin egen identitet. Målet är också att främja romska studerandes övergång till fortsatta studier.

Romani kan i enlighet med 15 § i gymnasielagen (714/2018) undervisas enligt lärokursen modersmål och litteratur. Romani kan även undervisas inom ramen för undervisning som kompletterar gymnasieutbildningen. Undervisningen i romani i gymnasiet ska främja de studerandes möjligheter både att revitalisera språket och att bedriva högskolestudier i romani. Undervisningen i romani i gymnasiet ska stärka de romska studerandenas identitet och ge dem möjligheter att använda sitt språk och uttrycka sig så att de kunskaper och färdigheter som de fått i hemmet, i sin gemenskap och i den grundläggande utbildningen samt deras egen vilja att uttrycka sin identitet beaktas. Undervisningen ska främja den studerandes kunskap om sin historia och sitt språk samt kännedomen om romerna i Finland och andra länder. Undervisningen i romani kan också ordnas i samarbete med andra läroanstalter och som distansundervisning. I studierna kan närmiljön, den romska gemenskapen och romska medier utnyttjas.

Teckenspråkiga

Det särskilda målet för gymnasieutbildningen för teckenspråkiga är att stärka de studerandes teckenspråkiga identitet och lära dem att uppskatta sitt språk och sin kultur som jämbördiga med majoritetsspråket och majoritetskulturen. Studerande som använder teckenspråk kan vara döva, ha nedsatt hörsel eller vara hörande.

I undervisningen av studerande med teckenspråk som modersmål ska gymnasiets allmänna mål för fostran och lärande följas så att de anpassas till den teckenspråkiga kulturen och kommunikationen. Undervisningsspråket kan vara finlandssvenskt eller finskt teckenspråk, varvid svenska eller finska används vid läsning och skrivning. Teckenspråk eller kommunikationsmetoder härledda ur

dem kan också användas vid sidan av den svenska eller finska undervisningen. De studerande ska handledas att använda tolk- och samhällstjänster för teckenspråkiga. Ett annat mål är att de studerande ska bli medvetna om den ljudmiljö som skiljer sig från teckenspråkets värld samt lära sig de hörandes kultur och tillvägagångssätt så att de kan fungera smidigt i två eller flera kulturer. Teckenspråk kan undervisas som en lärokurs inom ramen för läroämnet modersmål och litteratur även om gymnasiet inte ger undervisning på teckenspråk.

Studierande som studerar teckenspråk som modersmål ska undervisas i svenska eller finska antingen enligt en särskild lärokurs avsedd för teckenspråkiga eller enligt lärokursen svenska och litteratur eller finska och litteratur.

Eftersom både det finlandssvenska teckenspråket och det finska teckenspråket är minoritetsspråk ska man i undervisningen fästa särskild vikt vid att skapa en så stimulerande teckenspråkig studiemiljö som möjligt. Teckenspråket har inte något allmänt skriftsystem, vilket ökar betydelsen av den personliga språkliga kommunikationen. I undervisningen ska man utnyttja de möjligheter som informations- och kommunikationstekniken ger för att kommunicera och skaffa information på teckenspråk. Undervisningen kan också ordnas i samarbete med andra läroanstalter och som distansundervisning.

Teckenspråkiga studierande ska informeras om sina rättigheter i studentexamen.

Flerspråkiga studierande

I undervisningen av flerspråkiga studierande ska de gemensamma målen och principerna som beskrivs i grunderna för gymnasiet läroplan och i den lokala läroplanen följas med hänsyn till den studerandes bakgrund och utgångsläge, såsom deras kunskaper i svenska/finska, deras modersmål, deras kännedom om den finländska gymnasieutbildningen och finländsk studiekultur samt deras tidigare skolgång. Undervisningen och studierna i gymnasiet ska stödja de studerandes kunskaper i undervisningsspråket, deras flerspråkiga identitet, uppskattning för den egna språkliga och kulturella bakgrunden samt deras utveckling till aktiva och balanserade medlemmar i ett kulturellt mångskiftande samhälle.

En studierande, vars modersmål inte är svenska, finska eller samiska, kan undervisas i läroämnet modersmål och litteratur enligt lärokursen svenska/ finska som andraspråk och litteratur. Lärokursen svenska/finska som andraspråk och litteratur är ändamålsenlig, om den studierande har bristfälliga grundläggande kunskaper i svenska eller finska inom något delområde av språkkunskapen och den studerandes kunskaper i svenska eller finska därmed inte ger tillräckliga förutsättningar för studier i lärokursen svenska/finska och litteratur. Den studerandes eget modersmål kan undervisas som undervisning som kompletterar gymnasieutbildningen. Det egna modersmålet kan också enligt 15 § i gymnasielagen (714/2018) undervisas enligt lärokursen modersmål och litteratur. Utbildningsanordnaren beslutar hur undervisningen i svenska eller finska som andraspråk och litteratur, undervisningen på det egna språket och undervisningen i det egna modersmålet ordnas, och när det är ändamålsenligt att ordna undervisningen i samarbete mellan flera läroanstalter.

Studierande med ett övrigt språk som modersmål ska informeras om sina studiemöjligheter och olika stödåtgärder i gymnasiet samt om sina rättigheter i studentexamen.

Ifall den studierande har genomfört studieavsnitt inom utbildning som förbereder invandrare och personer med ett annat språk som modersmål för gymnasieutbildning, kan de räknas till godo i gymnasiestudierna.

I Karleby gymnasieutbildning ordnas undervisning för finska som andra språk och litteratur. Studier som utförts i en förberedande utbildning för gymnasieskolan räknas till godo i gymnasiestudierna. I Karleby stöder man i undervisningen studentens kunskaper i undervisningsspråket, den flerspråkiga identiteten och uppskattning för sitt eget språk och sin kulturella bakgrund. Gymnasieutbildningen stöder flerspråkiga studenters tillväxt till en aktiv och balanserad medlem i samhället, med kulturell mångfald.

5. Bedömningen av den studerandes lärande och kunnande

5.1. Bedömningens syfte och uppdrag i gymnasieutbildningen

Studerandenas arbete, lärande och kompetensutveckling ska bedömas mångsidigt. Syftet med bedömningen är att leda och sporra studerandena i deras studier och att utveckla deras förutsättningar för självbedömning. Den studerande har rätt att få uppgifter om bedömningsgrunderna och hur de har tillämpats på honom eller henne. Den studerande ska under gymnasiestudierna ges en möjlighet till självbedömning. (Gymnasielagen (714/2018), 37 § 1 mom.)

I grunderna för gymnasiet läroplan används begreppen självvärdering och kamratrespons i stället för de i gymnasielagen (7014/2018, 37 § 1 mom.) använda begreppen självbedömning och kamratbedömning.

Bedömningen är alltid kopplad till en särskild situation och särskilda mål. Bedömningen i gymnasiet har två centrala uppdrag:

- Bedömningen ska stödja och handleda lärandet. Det här sker genom respons som ges under studieavsnittets gång, så kallad formativ bedömning. Responsen ska beskriva den studerandes framsteg i förhållande till målen som ställts upp. Den formativa bedömningen är en viktig del av växelverkan mellan den studerande och läraren. Responsen som ges under studieavsnittet och självvärderingen och kamratresponsen som genomförs med lärarens stöd under gymnasiestudiernas gång hjälper den studerande att förstå sitt eget lärande, identifiera sina styrkor, korrigera fel och utveckla sina arbetssätt så att hen kan nå målen som ställts upp för lärandet.
- Bedömningen ska visa hur väl den studerande uppnått målen som ställts upp för kunnandet och lärandet. Det här sker genom bedömning av den studerandes kunnande och lärande, så kallad summativ bedömning. Bedömningen av den studerandes kunnande ska grunda sig på prestationer som den studerande har visat och av vilka det framgår hur väl och i vilken mån den studerande har uppnått målen för studieavsnittet. Vitsordet för ett studieavsnitt fastställs utifrån läroämnets mål och centrala innehåll, utifrån målen som ställts upp för mångsidig kompetens inom läroämnet samt utifrån de bedömningsgrunder som angetts för läroämnet.

Såväl den formativa som den summativa bedömningen omfattar bedömning av den studerandes arbete, som grundar sig på målen som ställts upp för arbetet i läroämnet och hur väl den studerande har uppnått dem.

Bedömningen ska vara mångsidig och genomföras med ändamålsenliga metoder. Under studieavsnittet ska den studerande få flera olika möjligheter, tillfällen och sätt att visa vad hen kan och har lärt sig. Bedömningen ger läraren information som underlättar planeringen av undervisningen så att den motsvarar de studerandes behov.

Utöver de allmänna bedömningsgrunderna ska målen och bedömningsgrunderna för respektive studieavsnitt klargöras för och diskuteras med de studerande i början av studieavsnittet och de studerande ska få stöd för att planera sina studier. Den studerande ska få information om vad hen förväntas lära sig under studieavsnittet och hur hens framsteg i studierna bedöms. Bedömningsgrunderna bidrar till att bedömningen blir mer transparent.

Målen och uppdragen för bedömningen konkretiseras i gymnasiet bedömningskultur, som är en del av läroanstaltens verksamhetskultur. Med gymnasiet bedömningskultur avses de värderingar, normer och förfaringssätt som tillämpas i det gemensamma bedömningsarbetet. För att synliggöra och utveckla bedömningskulturen förutsätts att gymnasiet har fastställt

gemensamma principer och förfaringssätt för bedömningen och att man följer upp hur de genomförs.

5.2. Bedömning av ett studieavsnitt

När ett studieavsnitt enligt läroplanen genomgås ska den studerandes arbete, lärande och kompetensutveckling bedömas i förhållande till målen för studieavsnittet. Den studerande ska få respons på hur hans eller hennes lärande har utvecklats. (Gymnasielagen 714/2018, 37 § 2 mom.)

Ett studieavsnitt enligt läroplanen bedöms när det har slutförts. (Gymnasielagen 714/2018, 37 § 3 mom.)

Den studerandes lärande ska bedömas under studieavsnittets gång genom att den studerande får respons på hur hen uppnår studieavsnittets mål. Respons som stödjer lärandet ska ges i ett tillräckligt tidigt skede av studieavsnittet så att den studerande har möjlighet att utveckla sina studier och sitt arbete utgående från responsen.

Efter ett avslutat studieavsnitt ska den studerande ges ett vitsord eller en prestationsanteckning för sina studier. Om studieavsnittet omfattar flera moduler som hör till samma lärokurs, ska den studerande ges endast ett vitsord för studieavsnittet. Om det är fråga om ett studieavsnitt som är gemensamt för flera läroämnen, ska den studerande ges ett vitsord för varje läroämne. Vitsorden, som visar hur väl målen för studieavsnittet uppnåtts, ska grunda sig på mångsidiga prestationer som visar på lärande, kunskaper och inhämtad kunskap. Föremål för bedömningen är den studerandes kunskaper, färdigheter och arbete. Den studerandes värderingar, attityder och personliga egenskaper ska inte bedömas. I den lokala läroplanen ska man närmare fastställa hur bedömningen genomförs.

Olika behov av stöd för lärandet, såsom utmaningar som orsakas av en sjukdom eller en funktionsnedsättning, särskilda läs- och skrivsvårigheter, språksvårigheter hos invandrare och andra faktorer som gör det svårt för den studerande att visa sina kunskaper, ska beaktas i bedömningen så att den studerande ges möjlighet till specialarrangemang och alternativa sätt att visa sina kunskaper på.

5.2.1. Siffervitsord och prestationsanteckningar

Vid bedömning med siffror används skalan 4–10. Vitsordet 5 anger hjälpliga, 6 försvarliga, 7 nöjaktiga, 8 goda, 9 berömliga samt 10 utmärkta kunskaper och färdigheter. En underkänd prestation anges med vitsordet 4. Ett studieavsnitt eller läroämne som inte bedöms med siffror bedöms som avlagt eller underkänt. (Statsrådets förordning om gymnasieutbildning 810/2018, 17 §.)

Den studerande ska ges ett vitsord för studier som ingår i ett studieavsnitt. Vitsordet för de obligatoriska studier och nationella valfria studier som ingår i studieavsnitten ges med siffror, med undantag av studieavsnitten i studiehandledning, som bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt (A = avlagd, U = underkänd). Övriga valfria studier kan i enlighet med vad som fastställs i den lokala läroplanen bedömas antingen med siffror eller med en anteckning om avlagda studier.

Ett vitsord kan kompletteras och preciseras med ett skriftligt verbalt omdöme eller med muntlig respons vid ett utvärderingssamtal. I den lokala läroplanen ska man fastställa hur ett icke slutfört studieavsnitt ska noteras och kompletteras.

Om en studerande inte har slutfört ett studieavsnitt med godkänt resultat ska hen i enlighet med 37 § 3 mom. i gymnasielagen (714/2018) beredas möjlighet att visa att hen har inhämtat de kunskaper och färdigheter som förutsätts för studieavsnittet.

Den studerande har rätt att höja såväl ett godkänt som ett underkänt vitsord genom att påvisa sitt kunnande i de kunskaper och färdigheter som är centrala i studieavsnittet. Hur omtagningen går till ska beskrivas närmare i den lokala läroplanen. Bedömningen ska även i sådana fall vara mångsidig. Det bästa vitsordet av omtagningarna blir det slutliga vitsordet för den studerande.

Andra studieavsnitt än de nationella obligatoriska och fördjupade studieavsnitten bedöms i Karleby stads gymnasieutbildning med prestationsanteckning. Dessa studieavsnitt benämns lokala studieavsnitt.

För ett icke slutfört studieavsnitt ges anteckningen M (den finskspråkiga gymnasieutbildningen) eller F (den svenskspråkiga gymnasieutbildningen). Ett icke slutfört studieavsnitt kan kompletteras senast under det följande läsåret.

I gymnasieutbildningen i Karleby stad kan godkända och underkända vitsord förnyas obegränsat vid separat angivna tidpunkter för omtagning.

5.2.2. Självtändigt genomförda studier

Den studerande har rätt att få undervisning enligt läroplanen. Det kan förutsättas att en del av studierna som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs studeras självständigt om detta inte äventyrar uppnåendet av målen för utbildningen och den studerandes förutsättningar att slutföra lärokursen och avlägga studentexamen. Efter ansökan kan den studerande under samma förutsättningar även beviljas tillstånd att genomgå studier självständigt. (Gymnasielagen 714/2018, 25 §.)

I den lokala läroplanen ska fastställas vilka studier som kan avläggas på egen hand eller vilka som inte kan genomföras självständigt. Ett studieavsnitt som den studerande genomför på egen hand bör avläggas med godkänt vitsord.

Om en studerande genomför ett studieavsnitt helt eller delvis självständigt, följs i tillämpliga delar ovan nämnda principer för bedömning. Också i sådana fall ska bedömningen vara tillräckligt mångsidig och omfattande. Bedömningen ska även beakta hur den studerande har uppnått målen och gjort framsteg i riktning mot målen.

I gymnasieutbildningen i Karleby stad är det möjligt att avlägga studieavsnitt självständigt. De studerande rekommenderas att avlägga det första studieavsnittet i varje läroämne i närundervisningen.

I den lokala läroplanen antecknas inte studieavsnitt som måste genomföras självständigt.

5.2.3. Bedömningen av muntlig språkfärdighet

I språkundervisningen ska den studerandes muntliga språkkunskaper bedömas utöver de övriga delområdena inom språkkunskaperna. De muntliga språkkunskaperna kan bedömas genom ett separat prov. (Gymnasielagen 714/2018, 37 § 4 mom.)

I samband med de obligatoriska och nationella valfria studierna i det andra inhemska språket och främmande språk bedöms också den studerandes muntliga språkfärdighet.

Om användningen av det prov i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetat, eller andra prov på kunnande enligt Utbildningsstyrelsens separata anvisningar, föreskrivs i de läroämnesspecifika kapitlen i grunderna för gymnasiets läroplan. Ett intyg över prov i muntlig språkfärdighet som hör till de valfria studierna ges som bilaga till avgångsbetyget.

5.2.4. Uppföljning av framsteg i studierna i samarbete med vårdnadshavarna

Vid ordnande av studier som hör till gymnasieutbildningens lärokurs för unga ska utbildningsanordnaren samarbeta med de studerandes vårdnadshavare. Vårdnadshavarna ska tillräckligt ofta ges information om den studerandes arbete och studiernas framskridande. Utbildningsanordnaren ska regelbundet utreda de studerandes vårdnadshavares åsikter om läroanstaltens och utbildningsanordnarens verksamhet. (Gymnasielagen 714/2018, 31 § 1 mom.)

Undervisnings- och handledningspersonalen ska följa med hur den studerandes studier framskrider. I den lokala läroplanen ska man besluta om förfaringssätt för uppföljningen av den studerandes framsteg i studierna. Man kan emellertid inte skärpa de krav på hur lärokursen i ett ämne ska avläggas, vilka beskrivs i föreliggande grunder för gymnasiets läroplan, genom att definiera hur den studerande får gå vidare i studierna.

För att försäkra sig om att vårdnadshavarna får information om den studerandes arbete och framsteg i studierna, kan gymnasiet begära att vårdnadshavaren undertecknar betyg eller informationsmeddelanden skriftligt eller elektroniskt för de studerandes del som ännu inte är myndiga.

I gymnasieutbildningen i Karleby definieras inga hinder för studiernas framskridande och inte heller någon ordning enligt vilken studieavsnitten bör avläggas.

Vårdnadshavarna kan följa med den studerandes studieframgångar och frånvaroanteckningar i Wilma tills den studerande blir myndig. En myndig studerande kan ge sina vårdnadshavare fortsatt tillgång till hens information i Wilma.

5.2.5. Erkännande av kunnande och tillgodoräknande av studier

I samband med att den studerandes individuella studieplan utarbetas har utbildningsanordnaren som uppgift att utreda och identifiera den studerandes tidigare förvärvade kunnande på basis av en utredning som den studerande framlägger. Utbildningsanordnaren ska erkänna studier enligt 11 § som avlagts vid en annan läroanstalt som ger utbildning enligt denna lag [gymnasielagen] och tillgodoräkna dem som en del av gymnasieutbildningens lärokurs. Utbildningsanordnaren ska också erkänna kunnande som förvärvats på annat håll och som motsvarar målen och innehållet i läroplanen. I fråga om erkännande av den studerandes kunnande iaktas vad som i 37 och 38 § föreskrivs om bedömning och beslut om bedömning. Vid behov ska kunnandet visas på det sätt som utbildningsanordnaren bestämmer. Beslut om erkännande av kunnande ska på särskild begäran fattas innan de studier eller en studiehelhet som gäller kunnande som ska tillgodoräknas inleds. Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter om erkännande av kunnande och förfarandet i samband med det. (Gymnasielagen 714/2018, 27 §.)

Utöver vad som fastställs i gymnasielagen bör man genom tillgodoräknande av studier och erkännande av kunnande som förvärvats på annat sätt undvika överlappningar i studierna och förkorta studietiden.

Den studerande ska tillstålla gymnasiets rektor en ansökan om tillgodoräknande av studier som genomförts i andra sammanhang eller erkännande av kunnande som förvärvats på annat sätt. Den studerande ska uppvisa ett tillförlitligt utlåtande om sina studier eller sitt kunnande. Gymnasiet kan be den studerande att komplettera sin prestation i enlighet med gymnasieutbildningens mål. Gymnasiets rektor ska se till att kunnande som förvärvats på annat sätt samt studier som genomförts i andra sammanhang till sitt innehåll och sin omfattning motsvarar målen för gymnasieundervisningen. Den studerande ska få information om gymnasiets förfaringssätt vid erkännande av kunnande.

Studier som genomförts i andra sammanhang eller kunnande som förvärvats på annat sätt kan i gymnasiestudierna räknas till godo som en del av gymnasiets lärokurs. Om studierna

eller kunnandet som förvärvats på annat sätt räknas till godo i de studier som enligt grunderna för läroplanen ska bedömas med siffror, ska studierna bedömas med siffror. Vid behov kan tilläggsprestationer förutsättas som stöd för vitsordsgivningen. Vad gäller bedömningen av kunskaper som förvärvats på annat sätt ska man följa de bestämmelser om bedömningen av studieavsnitten och lärokurserna som finns i grunderna för gymnasiet läroplan och i den lokala läroplanen.

När studier från andra läroanstalter räknas en studerande till godo ska man hålla sig till bedömningen i den läroanstalt där prestationen har utförts. Om det handlar om studier som enligt den lokala läroplanen ska bedömas med siffror, ska vitsordet omvandlas till gymnasiet vitsordsskala enligt följande tabell:

skala 1–5	gymnasieskala	skala 1–3
1 (nöjaktiga)	5 (hjälpiga)	1
2 (nöjaktiga)	6 (försvarliga)	1
3 (goda)	7 (nöjaktiga)	2
4 (goda)	8 (goda)	2
5 (berömliga)	9 (berömliga), 10 (utmärkta)	3

I sådana fall där man inte kan avgöra om ett gymnasievitsord för studier som avlagts vid en annan läroanstalt motsvarar ett högre eller ett lägre vitsord, ska vitsordet bestämmas till den studerandes fördel. Vid erkännande av kunnande och tillgodoräkning av studier som genomförts utomlands ska samma principer iaktas som för studier som genomförts i Finland.

I sitt avgångsbetyg kan den studerande i ett läroämne ha en lärokurs av endast en omfattning. När en studerande övergår från en lång lärokurs i ett ämne till en kort, räknas studier som avlagts enligt den långa lärokursen till godo i den korta lärokursen i den utsträckning som målen och det centrala innehållet motsvarar varandra. Vitsorden för den långa lärokursen överförs då direkt som vitsord för den korta lärokursen, om inte den studerande visar tilläggsprestationer som berättigar till ett högre vitsord. På den studerandes begäran ska möjlighet till tilläggsprestationer ges för att fastslå kunskapsnivån. Övriga studier enligt en lång lärokurs som avlagts med godkänt resultat eller delar av studier enligt den långa lärokursen kan i den korta lärokursen utgöra valfria studier i enlighet med vad som bestäms i den lokala läroplanen. Samma principer ska följas då en studerande mitt i studierna övergår från kort till lång lärokurs i ett läroämne. I sådana fall kan kompletterande studier förutsättas och vitsorden för de redan avlagda studierna ska samtidigt omprövas.

En studerande som studerar ämnet modersmål och litteratur enligt lärokursen svenska/finska som andraspråk och litteratur ska bedömas enligt denna lärokurs, oberoende av om särskild undervisning i svenska/finska som andraspråk och litteratur har ordnats för hen eller om gymnasiet har kunnat erbjuda endast en del av studieavsnittet i lärokursen svenska/finska som andraspråk och litteratur. Studier som avlagts enligt lärokursen svenska/finska och litteratur räknas i sin helhet till godo i studierna i svenska/finska som andraspråk och litteratur, och vitsordet för dem gäller som vitsord för studierna i svenska/finska som andraspråk. Studier i svenska/finska som andraspråk och litteratur ersätter lärokursen i svenska/finska och litteratur i den utsträckning de motsvarar varandra till mål och centralt innehåll. Den studerande kan i sitt betyg ha vitsord för antingen lärokursen svenska/finska och litteratur eller svenska/finska som andraspråk och litteratur, inte för vardera.

5.2.6. Bedömning av mångsidig kompetens

Delområdena som utgör den mångsidiga kompetensen bildar de gemensamma målen för läroämnena i gymnasiet. Delområdena är 1) kompetens för välbefinnande, 2) kommunikativ kompetens, 3) tvärvetenskaplig och kreativ kompetens, 4) samhällsrelaterad kompetens, 5) miljökompetens och etisk kompetens samt 6) global och kulturell kompetens.

I grunderna för gymnasiet läroplan beskrivs hur delområdena som utgör den mångsidiga kompetensen ingår i respektive läroämne. De har också beaktats i målen för läroämnena. I den lokala läroplanen ska man skilt för varje studieavsnitt definiera hur målen för och delområdena inom mångsidig kompetens ska förverkligas. Den mångsidiga kompetensen bedöms inom ramen för den formativa och summativa bedömningen i varje studieavsnitt.

5.3. Bedömningen av en ämneslärokurs

När studierna som hör till gymnasieutbildningens lärokurs har slutförts ges ett vitsord för lärokursen i varje läroämne som slutbedömning. En studerande som inte har godkänts i ett ämne eller som önskar höja sitt vitsord ska ges möjlighet att slutföra lärokursen i ämnet med godkänt resultat eller att höja sitt vitsord. Stödåtgärder enligt 28 § och avvikande sätt att ordna studierna enligt 29 § kan beaktas i bedömningen av ett studieavsnitt och i slutbedömningen. (Gymnasielagen 714/2018, 37 § 3 mom.)

Beslut om bedömningen av varje enskilt studieavsnitt görs av den studerandes lärare eller, om lärarna är många, av lärarna gemensamt. Beslut om slutbedömningen för ett läroämne görs av rektorn och den studerandes lärare gemensamt. (Gymnasielagen 714/2018, 38 §.)

En ämneslärokurs består av de studier i läroämnet som ingår i den studerandes individuella studieplan. Den studerandes studieplan ska preciseras under gymnasiestudiernas gång. Uppgörandet och uppföljningen av studieplanen hjälper den studerande att ändamålsenligt och målinriktat välja studieavsnitt. Lärokursen i ett läroämne kan vara olika lång för olika studerande.

De obligatoriska och nationella valfria studierna i de olika läroämnena finns beskrivna i grunderna för gymnasiet läroplan. Den gemensamma modulen i matematik räknas till den lärokurs i matematik som den studerande valt. Det är inte möjligt att i efterhand stryka obligatoriska studier som den studerande avlagt eller sådana nationella valfria studier som den studerande avlagt med godkänt resultat. I den lokala läroplanen ska definieras huruvida övriga valfria studier eller temastudier ingår i lärokursen i något läroämne. Av dem räknas endast de studier som den studerande avlagt med godkänt resultat till lärokursen i ämnet.

För att avlägga lärokursen i ett läroämne med godkänt resultat ska den studerande avlägga största delen av studierna i läroämnet med godkänt vitsord. I de obligatoriska och de nationella valfria studierna får den studerande högst ha underkända vitsord enligt följande:

Obligatoriska och nationella valfriastudier som den studerande har avlagt	av vilka underkända prestationer kan utgöra högst
2–5 studiepoäng	0 studiepoäng
6–11 studiepoäng	2 studiepoäng
12–17 studiepoäng	4 studiepoäng
18 studiepoäng eller mer	6 studiepoäng

Vitsordet för lärokursen i ett läroämne fastställs som det vägda aritmetiska medeltalet av vitsorden i enlighet med studiepoängen för de obligatoriska och nationella valfria studier som den studerande har slutfört.

Om den studerande i ett särskilt förhör visar större mognad och behärskar läroämnet bättre än vad vitsordet i ämnet som baserar sig på vitsorden för studieavsnitten skulle förutsätta, ska vitsordet höjas. Vitsordet kan också höjas om de som ansvarar för bedömningen beslutar att den studerandes kunskaper och färdigheter på basis av den studerandes prestationer när studierna i läroämnet avslutas är bättre än vitsorden som grundar sig på studieavsnitten.

Lärokurser i obligatoriska läroämnena och valfria främmande språk ska bedömas med siffror i enlighet med statsrådets förordning om gymnasieutbildning (810/2018). Studiehandledning bedöms med en anteckning om avlagda studier. Den studerande kan på begäran få en anteckning

om avlagda studier i gymnastik och sådana läroämnen inom vilka den studerande har avlagt lärokurs med en omfattning på endast två studiepoäng samt valfria främmande språk, ifall den lärokurs som den studerande har avlagt i språket omfattar högst fyra studiepoäng.

Övriga i den lokala läroplanen definierade studier som lämpar sig för gymnasiets uppgift ska bedömas i enlighet med vad som bestäms i läroplanen.

5.4. Fullgörande av gymnasiets lärokurs

Lärokursen för gymnasieutbildning för unga omfattar 150 studiepoäng – –. (Gymnasielagen 714/2018, 10 § 3 mom.)

I gymnasieutbildningens lärokurs ingår studier i modersmålet och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk, matematisk-naturvetenskapliga studier, humanistisk-samhälleliga studier, studier i religion eller livsåskådningskunskap och studier i konst- och färdighetsämnen (läroämnesgrupper) samt studiehandledning. ... För studerande som avlägger gymnasieutbildningen enligt lärokursen för vuxna är dock studierna i konst- och färdighetsämnen frivilliga. Gymnasieutbildningens lärokurs kan innefatta tematiska studier som utvecklar den mångsidiga kompetensen. Gymnasieutbildningens lärokurs kan också innehålla studiehelheter som genomgås i olika läroämnesgrupper eller läroämnen och som innefattar ett arbete som påvisar särskilt kunnande och intresse [gymnasiediplom]. (Gymnasielagen 714/2018, 11 § 1 och 2 mom.)

I lärokurserna för gymnasieutbildning och utbildning som förbereder för gymnasieutbildning ingår enligt bilaga 1–3 till [statsrådets] förordning obligatoriska och riksomfattande valfria studier som utbildningsanordnaren ska erbjuda de studerande. I lärokurserna kan därtill ingå gymnasiediplom och andra valfria studier på det sätt som utbildningsanordnaren bestämmer. (Statsrådets förordning om gymnasieutbildning 810/2018, 12 §.)

Gymnasieutbildningens lärokurs eller lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning slutförs när studierna som hör till lärokursen har slutförts på det sätt som föreskrivs i den statsrådsförordning som avses i 11 § 4 mom. med beaktande därtill av en eventuell särskild utbildningsuppgift enligt 6 § eller ett försökstillstånd enligt 18 §. (Gymnasielagen 714/2018, 36 § 1 mom.)

Den studerande har slutfört gymnasiets lärokurs när hen har avlagt de enskilda ämneslärokurserna med godkänt resultat och minimiantalet 150 studiepoäng uppfylls. Gymnasiets lärokurs ska inbegripa nationella valfria studier till en omfattning av minst 20 studiepoäng. Till gymnasiets lärokurs räknas utöver obligatoriska och nationella valfria studier endast sådana studier som den studerande avlagt med godkänt resultat.

Studierna för en studerande kan efter den studerandes ansökan eller med den studerandes samtycke delvis ordnas på annat sätt än vad som bestäms och föreskrivs i denna lag [gymnasielagen] eller med stöd av den, om 1) den studerande till någon del redan anses ha kunskaper och färdigheter som motsvarar lärokursen för gymnasieutbildningen, 2) det med hänsyn till den studerandes förhållanden och tidigare studier till någon del är oskäligt att den studerande ska genomgå lärokursen för gymnasieutbildningen, 3) det är motiverat av skäl som har samband med den studerandes sjukdom eller skada eller något annat skäl som gäller hälsotillståndet. (Gymnasielagen 714/2018, 29 §.)

Om studierna för en studerande ordnas på något annat sätt än vad som föreskrivs i lagstiftning ska minimiantalet på 150 studiepoäng oavsett uppfyllas.

5.5. Sökande av ändring i ett beslut som gäller bedömning av en studerande och begäran

om omprövning som gäller avläggande av en lärokurs

I ett beslut ... som gäller bedömning av en studerande får ändring inte sökas genom besvär. En studerande kan hos rektorn begära ett nytt beslut om studieförskridningen eller slutbedömningen inom två månader efter det att han eller hon fick del av beslutet. Skolans rektor och den studerandes lärare beslutar gemensamt om ny bedömning. Den studerande får hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen inom 14 dagar från det att han eller hon fick del av beslutet begära omprövning av den nya bedömning som gjorts på begäran eller av ett avgörande genom vilket begäran har avslagits. Efter att ha tagit upp omprövningsbegäran till prövning kan regionförvaltningsverket ändra förvaltningsbeslutet, upphäva beslutet, avslå begäran om omprövning eller återförvisa ärendet till rektorn för ny behandling. (Gymnasielagen 714/2018, 53 §.)

Anordnaren av gymnasieutbildning ska informera de studerande om möjligheten att söka ändring eller begära om omprövning.

Omprövning av beslut som avses i denna lag [gymnasielagen] får begäras hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen, om beslutet gäller

- 1) antagning som studerande,
- 2) beviljande av extra tid enligt 23 § 2 mom. eller studierättens upphörande enligt 24 §,
- 3) tillgodoräknande av slutförda studier,
- 4) avvikande studiearrangemang,
- 5) rätt att få undervisning i religion eller livsåskådningskunskap. (Gymnasielagen 714/2018, 49 §.)

Ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning enligt ovan nämnda 49 § [i gymnasielagen] får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. (Gymnasielagen 714/2018, 50 § 2 mom.)

Om inte annat föreskrivs i denna lag [gymnasielagen], får ett beslut av förvaltningsdomstolen överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. (Gymnasielagen 714/2018, 52 §.)

Ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket besvär som anförts i ett ärende enligt 49 § [i gymnasielagen] har avgjorts och ett beslut av regionförvaltningsverket genom vilket begäran om omprövning av ett ärende enligt 53 § har avgjorts får inte överklagas genom besvär. (Gymnasielagen 714/2018, 54 § 2 mom.)

I fråga om undervisning som ordnas utomlands är den behöriga förvaltningsdomstolen Helsingfors förvaltningsdomstol och den behöriga regionförvaltningsmyndigheten Regionförvaltningsverket i Södra Finland. (Gymnasielagen 714/2018, 55 §.)

5.6. Betyg och betygsanteckningar

En studerande som har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs ges ett avgångsbetyg. För slutförande av lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning ges ett betyg. Ett betyg över de studier som har slutförts ges till en studerande vars studierätt har upphört medan lärokursen för gymnasieutbildning eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning genomgås. För en ämnesstuderande och en studerande som delvis har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs i en särskild examen ges ett betyg över slutförda lärokurser i läroämnena och övriga studier. Som bilaga till betygen som avses i [gymnasielagen 39 §] 1 och 2 mom. ges därtill ett separat betyg om slutförande av gymnasiediplom och provet i muntliga språkkunskaper. I grunderna för läroplanen bestämmer Utbildningsstyrelsen om uppgifterna som antecknas på betygen och om andra bilagor till betygen än de som avses i 3 mom.

(Gymnasielagen 714/2018, 39 §.)

I gymnasiet används följande betyg:

1. Avgångsbetyg från gymnasiet ges till en studerande som har slutfört gymnasiet hela lärokurs. Intyg över provet i muntlig språkfärdighet och över avläggande av ett gymnasiediplom ges som bilaga till avgångsbetyget.
2. Betyg över slutförd enskild lärokurs ges när en studerande har slutfört en eller flera av gymnasiet ämneslärokurser.
3. Betyg över utträde ur gymnasiet (skiljebetyg) ges till en studerande som avgår från gymnasiet innan hen har slutfört gymnasiet hela lärokurs.

Gymnasiets betyg ska innehålla följande uppgifter:

- betygets namn
- utbildningsanordnarens namn
- datum för tillståndet att ordna gymnasieutbildning som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet
- läroanstaltens namn
- den studerandes namn och personbeteckning
- de studier som har slutförts
- ort, datum för utfärdandet av betyget och rektors underskrift
- bedömningsskalan
- en redogörelse för lärokurserna i språk

SV2/S2 = lärokursen svenska/finska som andraspråk och litteratur i läroämnet modersmål och litteratur

A = en lärokurs i ett språk som inletts i årskurserna 1–6 i den grundläggande utbildningen

B1 = en lärokurs i ett obligatoriskt språk som inletts i den grundläggande utbildningen

B2 = en lärokurs i ett valfritt språk som inletts i den grundläggande utbildningen

B3 = en lärokurs i ett valfritt språk som har inletts i gymnasiet

M /ÄO = modersmålsinriktad lärokurs i det andra inhemska språket (finska/svenska)

- en anteckning om att betyget har utfärdats enligt grunderna för gymnasiet läroplan 2019 som fastställts av Utbildningsstyrelsen.

I gymnasiet avgångsbetyg antecknas "Gymnasiet lärokurs motsvarar nivå fyra enligt den nationella referensramen för examina och övriga samlade kompetenser och den europeiska referensramen för examina".

För vitsordet i religion och livsåskådningskunskap antecknas i betygen "religion/livsåskådningskunskap" utan att specificera vilken undervisning den studerande har deltagit i.

Svenska/finska som andraspråk och litteratur antecknas i betyget under punkten Modersmål och litteratur.

I avgångsbetyget från gymnasiet och i ett betyg över slutförd lärokurs antecknas de läroämnen som den studerande har studerat, antalet studiepoäng som fullgjorts i läroämnena och vitsordet i varje läroämne med ord och med siffror (till exempel: berömliga 9) eller enbart att läroämnet har fullgjorts med godkänt resultat (avlagd A).

För temastudierna antecknas att studierna har avlagts. Namnen på de tematiska studiernas studieavsnitt specificeras i en bilaga.

I avgångsbetyget och i ett betyg över slutförd lärokurs ska det också finnas en punkt för tilläggsuppgifter. Här antecknas de intyg över prestationer i anslutning till gymnasiestudierna som

ges som bilagor till och som kompletterar avgångsbetyget, till exempel avlagda gymnasiediplom och prov i muntlig språkfärdighet samt en specifikation av avlagda temastudier. Därtill specificeras övriga studier som hör till gymnasiets lärokurs och som inte ingår i ämneslärokurserna.

Om en studerande har avlagt över hälften av studierna i en ämneslärokurs på ett annat språk än skolans egentliga undervisningsspråk, ska detta antecknas i betyget under tilläggsuppgifter.

I ett skiljebetyg från gymnasiet antecknas läroämnena och de avlagda studierna och antalet studiepoäng samt övriga gymnasiestudier som den studerande har fullgjort. I betyget antecknas för alla avlagda studier ett siffervitsord eller att studierna har avlagts (A = avlagd, U = underkänd).

Gymnasiet ska föra ett register över de studerandes studieprestationer, där avlagda studier och vitsord framgår.

För gymnasiets hela lärokurs ges inget allmänt vitsord, vare sig som medeltal av vitsorden i de olika läroämnena eller på annat sätt.

De studier som den studerande totalt har avlagt antecknas i betyget i form av antalet studiepoäng. Av underkända studier ska här antecknas endast obligatoriska och nationella valfria studier.

Utbildningsanordnaren beslutar om betygens utformning.

Intyg över prov i muntlig språkfärdighet och gymnasiediplom ges som bilagor till avgångsbetyget från gymnasiet.

I intyget över provet i muntlig språkfärdighet ska följande uppgifter antecknas:

- intygets namn
- utbildningsanordnarens namn
- datum för tillståndet att ordna gymnasieutbildning som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet
- läroanstaltens namn
- den studerandes namn och personbeteckning
- i vilket språk och i vilken lärokurs provet avlagts samt provvitsord
- ort, datum när intyget utfärdats (datumet på avgångsbetyget från gymnasiet) och rektors underskrift
- bedömningsskalan.

Gymnasiediplomet är en bilaga till avgångsbetyget från gymnasiet och antecknas under tilläggsuppgifter. I intyget över gymnasiediplom antecknas följande uppgifter:

- intygets namn
- utbildningsanordnarens namn
- datum för tillståndet att ordna gymnasieutbildning som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet
- läroanstaltens namn
- den studerandes namn och personbeteckning
- läroämne eller motsvarande, i vilket gymnasiediplomet avlagts
- vitsord
- antalet studiepoäng som avlagts i det läroämne som gymnasiediplomet gäller, inklusive studieavsnittet där gymnasiediplomet avlagts
- ort, datum när intyget utfärdats (datumet på avgångsbetyget från gymnasiet) och rektors underskrift
- bedömningsskalan.

5.7. Frågor kring bedömning som avgörs på lokal nivå

Följande centrala frågor kring bedömningen ska på basis av avsnittet om bedömning i grunderna för gymnasiets läroplan fastställas i den lokala läroplanen:

- frågor som avgörs skilt för varje studieavsnitt: studieavsnittets mål och centrala innehåll, hur målen för och delområdena inom den mångsidiga kompetensen uppfylls i studieavsnittet samt bedömningen av studieavsnittet
- principer för läroanstaltens bedömningskultur och gemensamma förfaringssätt som berör bedömningen
- genomförandet av bedömningen och därtill hörande olika sätt att ge respons
- uppföljning av hur de gemensamma principerna och förfaringssätten som gäller bedömningen förverkligas
- hur ett icke slutfört studieavsnitt ska noteras och kompletteras
- principerna för att höja godkända och underkända vitsord och antalet gånger prestationerna får tas om
- vilka studier det är möjligt för en studerande att avlägga på egen hand
- eventuella olika sätt att framskrida med studierna
- betygens utformning.

6. Mål för lärandet och centralt innehåll i undervisningen

6.1. Allmänna mål för undervisningen

Undervisningen och den övriga verksamheten i gymnasiet ska ordnas enligt de allmänna riksomfattande målen för gymnasieutbildningen som fastställs i statsrådets förordning om gymnasieutbildning (810/2018), så att den studerande ska ha möjlighet att utvecklas till en bildad samhällsmedlem, tillägna sig kunskaper och färdigheter som förutsätts i en föränderlig värld och utveckla färdigheter för kontinuerligt lärande. Målen betonar betydelsen av en bred allmänbildning och förståelse för helheter samt uppmuntrar till etiskt ansvarsfull och aktiv medverkan på lokal, europeisk och global nivå.

Gymnasieutbildningen ska stärka den studerandes identitet och hjälpa den studerande att förstå sitt värde som unik individ. Förutsättningarna för att skapa en genusmedveten undervisning är att man har förståelse för olika sexuella läggningar och könsaspekter.

Gymnasieutbildningen ska stärka den studerandes förståelse för hur mänsklig verksamhet påverkar miljön. Undervisningen ska vägleda den studerande att förstå nödvändigheten och de olika dimensionerna av en hållbar livsstil. Undervisningen ska uppmuntra den studerande att ge akt på och hantera etiska frågor, konflikter och spänningar ur flera perspektiv. Undervisningen ska även sporra den studerande att påverka och arbeta för ett mer rättvist och hållbart samhälle och en värld som visar respekt för de mänskliga rättigheterna.

Under gymnasietiden ska den studerande få mångsidiga erfarenheter av att bygga ny kunskap på olika sätt och över läroämnesgränserna. Den studerande ska utveckla sin förmåga att söka och tillämpa information och lösa problem. Den studerande ska få erfarenheter av undersökande lärande och av att bidra till vetenskap och forskning. Undervisningen ska även bidra till att utveckla den studerandes multilitteracitet. Målet är att den studerande ska förstå språket inom olika vetenskapsområden och konstarter samt bli motiverad att utforska, producera och tolka olika texter. Den studerande ska även vänja sig vid att utvärdera och kritiskt granska olika slag av information. Språk ska värdesättas och lyftas fram på ett mångsidigt sätt inom gymnasieutbildningen. Den studerande ska lära sig att kommunicera såväl på de båda inhemska språken som på främmande språk. Undervisningen ska vägleda den studerande att utveckla sin digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för informationsteknologi samt att använda digitala verktyg på ett ändamålsenligt, ansvarsfullt och tryggt sätt i både individuellt och kollaborativt arbete.

Genom att sporra den studerande att utveckla sin kommunikations-, samarbets- och uttrycksförmåga kan man inom gymnasieundervisningen skapa gemenskap, delaktighet och välbefinnande. I studierna ska de studerande få erfarenheter av målinriktad verksamhet och kollaborativt lärande i team och projekt. Gymnasieutbildningen ska uppmuntra den studerande att använda uttrycksformer som är karakteristiska för olika konstarter och att delta i konst- och kulturlivet. Fysisk aktivitet och hälsosamma levnadsvanor ska ses som grundläggande förutsättningar för hälsa och välbefinnande.

Under gymnasietiden ska den studerande utveckla och bredda sin förmåga att lära sig att lära. Den studerande ska lära känna sina styrkor och utvecklingsbehov som lärande individ och att lita på sina möjligheter att lära sig. Det är viktigt att den studerande inser betydelsen av att engagera sig för det egna lärandet och på så sätt stärker sin förmåga att självständigt ta ansvar för sitt lärande. Gymnasieutbildningen ska hjälpa den studerande att hitta lämpliga studiestrategier och utveckla sin förmåga att använda dem. Under gymnasietiden ska den studerande utveckla en god förmåga och vilja för att lärandet ska ske kontinuerligt och på nya sätt.

Undervisningen ska ge den studerande kunskaper om och erfarenhet av olika utbildningsmöjligheter, samhälle och arbetsliv. Undervisningen hjälper den studerande att planera sin framtid och fortsatta utbildning samt sin arbetskarriär i hemlandet och utomlands. Utbildningen

ska stärka den studerandes jämlika och likvärdiga möjligheter att utveckla sina kunskaper och att göra val både under studietiden och inför framtiden.

6.2. Mångsidig kompetens

Mångsidig kompetens har en samordnande uppgift inom gymnasieutbildningen. Delområdena som ingår i den mångsidiga kompetensen utgör gemensamma målsättningar för läroämnena i gymnasiet. Bilden nedan åskådliggör den mångsidiga kompetensen i sin helhet.

Mångsidig kompetens i gymnasiet

Mål

- god allmänbildning
- färdigheter att bygga upp en hållbar framtid
- goda färdigheter för fortsatta studier samt arbetslivs- och internationella färdigheter

OPELUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

#GLP2021

Lärokurserna i läroämnena som beskrivs i grunderna för gymnasiets läroplan utgör grunden för det kunnande som den studerande utvecklar under gymnasiestudierna. Den allmänbildning som gymnasieutbildningen har i uppdrag att ge bygger på de kunskaper inom ett vetenskapsområde som definieras för läroämnet. Den mångsidiga kompetensen stödjer och fördjupar de här kunskaperna.

Mångsidig kompetens inbegriper en god allmänbildning och att den studerande ska växa upp till en god människa och ha färdigheter att bygga upp en hållbar framtid. Mångsidig kompetens omfattar också kunskaper, värderingar, attityder och vilja som behövs för att bygga upp färdigheter för fortsatta studier, arbetsliv och internationalisering.

Gymnasieutbildningens värdegrund, syn på lärande och verksamhetskultur skapar en grund för att utveckla mångsidig kompetens. Målen som ställs upp för delområdena inom mångsidig kompetens ska främjas inom hela gymnasieutbildningen. Varje läroämne närmar sig mångsidig kompetens utifrån det egna fack- och vetenskapsområdet. Mångsidig kompetens är en central del både av studierna i enskilda ämnen och i studier som överskrider läroämnesgränserna.

Inom studierna som utvecklar mångsidig kompetens fördjupar den studerande sin kompetens genom att utforska olika kulturella och samhällsliga företeelser och deras samband och beroendeförhållanden. Den studerande lär sig tillämpa de kunskaper hen tidigare har förvärvat samt lär sig söka, tolka, utvärdera, dela och producera information i olika former, miljöer och gemenskaper och med hjälp av olika verktyg. Genom att den studerande utvecklar en mångsidig kompetens stöds utvecklingen av förmågan att tänka kritiskt, samarbeta, lösa problem på ett kreativt sätt, lära sig lära samt färdigheterna för kontinuerligt lärande.

I enlighet med bilden ovan finns det sex delområden inom mångsidig kompetens som är gemensamma för alla gymnasier. De bildar en helhet där de kompletterar och är kopplade till varandra. Delområdena inom mångsidig kompetens är:

- kompetens för välbefinnande
- kommunikativ kompetens
- tvärvetenskaplig och kreativ kompetens
- samhällelig kompetens
- etisk kompetens och miljökompetens
- global och kulturell kompetens

Syftet är att den studerande med studier inom samtliga delområden ska

- iakttä och analysera moderna företeelser och verksamhetsmiljöer och lära sig finna element för att skapa en bra framtid
- kunna uttrycka motiverade synpunkter på önskvärda förändringar och uppmuntras att stödja etiskt hållbara lösningar både vad gäller den egna vardagen och samhället
- få möjligheter att utmana sin egen bekvämlighetszon och dela med sig av sitt kunnande samt möjligheter till kollaborativt lärande och att tillsammans komma med idéer och utveckla lösningar.

Den lokala läroplanen ska innehålla mer konkreta och kompletterande beskrivningar av mångsidig kompetens skilt för varje läroämne och varje studieavsnitt. Mångsidig kompetens tas i beaktande i gymnasietts verksamhetskultur. Hur den mångsidiga kompetensen tas i beaktande i gymnasieutbildningen ska även anges i de beskrivningar av högskolestudier, arbetslivsorientering och internationellt kunnande som ska ingå i läroplanen. Innehållet i temastudierna kan väljas utifrån delområdena inom mångsidig kompetens.

Nedan redogörs närmare för målen för delområdena inom mångsidig kompetens. I undervisningen ska man först behandla delområdena och målen ur individens perspektiv och sedan i en bredare kontext.

Kompetens för välbefinnande

Den studerande bygger upp sin identitet genom att identifiera sina styrkor och utvecklingsområden och fördjupa sitt kunnande utifrån den ökande självkännetdomen. Gymnasiestudierna utvecklar den studerandes förmåga att klara av osäkerhet samt den studerandes uthållighet och tro på framtiden.

Den studerande förstår betydelsen av hälsa och hälsosamma levnadsvanor samt värnar om sin funktionsförmåga och sitt välbefinnande både ur ett fysiskt, psykiskt och socialt perspektiv.

Den studerande kan tillämpa förfaringssätt som stödjer hens välbefinnande och som ger glädje och hen kan identifiera gemenskaper som stödjer dessa. Tillräcklig fysisk aktivitet och sömn, pauser under dagens lopp och hälsosam kost stödjer lärandet och den studerandes ork och återhämtning. Den studerande utvecklar också levnadsvanor som tar fasta på kultur som är meningsfull på ett individuellt plan samt på ansvarsfull användning av teknologi och en etisk livsstil.

Den studerande är aktiv för att hen själv och andra ska må bra och vara trygga. Gymnasiestudierna utvecklar den studerandes färdigheter att identifiera och förebygga faktorer som har en negativ inverkan på välbefinnandet och tryggheten, såsom utbrändhet, mobbning och trakasserier. Den studerande utvecklar färdigheter för att själv uppsöka eller hänvisa andra till olika tjänster och handledning vid problem- och undantagssituationer.

Under gymnasie studierna får den studerande bekanta sig med samhällliga, kulturella och globala förfaringssätt för att främja gemenskapernas och ekosystemens välbefinnande. De studerande får möjlighet att fungera och lära sig i grupp och finna olika sätt att hantera den osäkerhet som en värld i ständig förändring medför.

Kommunikativ kompetens

Utgångspunkten för god kommunikation är förmågan till empati, vilket ger möjlighet att uppleva meningsfullhet. Den studerande får uppleva att hen är en del av gymnasiegemenskapen och att hen blir hörd sådan som hen är. Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter genom att identifiera, behandla och reglera sina känslor. Den studerande lär sig också att lyssna till och respektera samt förutse andras känslor och synpunkter och hur de tar sig uttryck. Hen lär sig att använda sina egna känslor som en resurs i kommunikationen med andra.

De studerande lär sig kommunicera tillsammans och genom samarbete samt i olika slags miljöer. Samtidigt utvecklas den studerandes språkliga medvetenhet och multilitteracitet. Hen förstår den språkliga medvetenhetens och multilitteracitetens betydelse för att producera och tolka information och finna lösningar. Kommunikativ kompetens stödjer den studerande att ställa upp mål för sina studier och andra aktiviteter.

Gymnasiestudierna ger den studerande färdigheter för konstruktiv kommunikation. Hen fördjupar sina färdigheter att behandla motsättningar och konflikter på ett konstruktivt och medlande sätt. Den studerande får erfarenhet av att förmedla budskap och betydelser även i kommunikationssituationer som överskrider språkliga och kulturella gränser.

I utvecklingen av kommunikationsfärdigheterna ingår att reflektera över yttrandefrihetens betydelse och hur den används på ett ansvarsfullt sätt samt hur uppfattningen om och förmedlingen av kunskap kan se olika ut ur olika perspektiv. Den studerande skapar sig en uppfattning om vilken betydelse konstruktiv kommunikation och förståelse mellan olika kulturer har för en hållbar framtid, demokrati och fred.

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Tvärvetenskaplig kompetens stödjer en etisk, estetisk och ekologisk värdegrund som utgångspunkt för den studerandes sätt att tänka, för hens synpunkter och sätt att agera. Den studerande bekantar sig med olika sätt att skaffa och framställa information och övar att tillämpa dem. Samtidigt stärks den studerandes förmåga att bedöma informationens tillförlitlighet. Den studerande vänjer sig vid att bedöma behovet av olika slag av information och dess betydelse för livskompetensen och studierna, för planeringen av fortsatta studier och arbetsliv samt för olika gemenskaper. Det här tar sig konkret i uttryck genom att den studerande får bekanta sig med hur man bygger upp information och använder sig av sitt kunnande i samband med högskolestudier och lärande i arbetet. Samtidigt stärks den studerandes färdigheter att lära sig lära samt hens färdigheter för fortsatta studier och andra livsskeden.

Den studerandes multilitteracitet vidareutvecklas på ett målinriktat sätt. Multilitteracitet grundar sig på det vidgade textbegreppet. Gymnasiestudierna stärker den studerandes nyfikenhet och förmåga att välja, tolka och producera olika slag av texter som utgår från en varierande svårighetsgrad samt olika perspektiv och kontexter. Den studerande reflekterar över hur teknologin och digitaliseringen stödjer individernas och gruppernas förmågor och färdigheter. Den studerande utforskar olika möjligheter att lösa komplicerade problem.

Den studerande reflekterar över lösningar som är hållbara med tanke på framtiden och funderar över deras samband med miljö, ekonomi, teknologi och politik. Den studerande lär sig att skapa och bedöma olika alternativa framtidsscenarier ur individens, gemenskapernas och ekosystemens perspektiv.

Samhällelig kompetens

Utgångspunkten för samhällelig kompetens är att den studerande får mångsidiga erfarenheter av att delta, påverka och arbeta och har förmåga att reflektera över dem. Studierna fördjupar den studerandes förståelse för sin egen roll, sitt ansvar och sina möjligheter att stödja en mångsidig demokrati i det omgivande samhället och i samarbete med andra.

Den samhällseliga kompetensen stödjer den studerandes färdigheter för fortsatta studier, arbetsliv och medborgaraktiviteter. Den samhällseliga kompetensen bidrar till att den studerande kan tillägna sig en företagsam och reformvänlig attityd inom olika livsområden. Den studerande övar på att planera sin framtid med ett öppet sinne och vågar ta motiverade risker samt lär sig hantera osäkerhet, frustration och misslyckanden.

Den studerande lär sig förstå och värdesätta principerna och strukturerna inom ett samhälle som grundar sig på demokrati, rättvisa, jämlikhet och likabehandling. Den studerande förstår hur det gemensamma sociala kapitalet blir till och hur det kan utökas. Den studerande tillägnar sig färdigheter att vara en aktiv och engagerad medborgare. Hen inspireras till att aktivt ta ställning till samhällsfrågor och att ta initiativ samt genom samarbete föra ärenden vidare både på lokal och internationell nivå. I studierna lyfter man fram vilken betydelse den studerandes arbete och insatser har för att bygga upp en god framtid.

Etisk kompetens och miljökompetens

Den studerande värderar och planerar sina egna handlingar ur ett etiskt och ansvarsfullt perspektiv. Hen känner till grundläggande fakta om de ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella dimensionerna av en hållbar livsstil och hur de är beroende av varandra. Den studerande förstår varför den mänskliga verksamheten måste anpassas till naturens bärkraft samt till de begränsade naturresurserna och en hållbar användning av dem. Erfarenheter av att ta hand om andra och naturen stärker tron på att goda gärningar i vardagen har betydelse.

Den studerande bekantar sig med forskningsrön och förfaringsätt som har anknytning till att motverka klimatförändringen och trygga naturens mångfald. Hen får möjlighet att iakttä, planera, utforska och bedöma olika former av verksamhet med vilka de här företeelserna kan utvecklas i en hållbar riktning. Den studerande reflekterar över sina iakttagelser och strävar efter att identifiera strukturer som ger möjlighet för eller hindrar olika gemenskaper att leva på ett hållbart sätt.

Den studerande känner till grundläggande fakta om globaliseringen och hur den inverkar på möjligheterna för människor med olika livsvillkor att upprätthålla en hållbar livsstil. Hen känner till målen för FN:s åtgärdsprogram för hållbar utveckling Agenda 2030 och bedömer hur de framskrider. Den studerande reflekterar över och stärker sina egna insatser och det samarbete som behövs för en hållbar framtid.

Global och kulturell kompetens

Den studerande fördjupar sina kunskaper om och sin förståelse för sin egen identitet och gymnasiegemenskapens och samhällets mångfald, där olika identiteter, språk, religioner och livsåskådningar lever sida vid sida och i växelverkan med varandra. Den studerande stärker sitt internationella kunnande och sin multilitteracitet med hjälp av kulturellt och språkligt mångskiftande nätverk, medier och källmaterial. Hen får erfarenheter av att studera, samarbeta och agera på ett etiskt sätt genom att utnyttja olika internationella verksamhetsformer och teknologiska miljöer.

Den studerande lär sig identifiera och reflektera över kulturarv, värderingar, olika verksamhetsmiljöer och andra aspekter som kulturella identiteter och levnadssätt bygger på i den egna vardagen, i det finländska samhället, i Europa och på en global nivå. Samtidigt vänjer hen sig vid att värdesätta människors och gemenskapers rätt till olika kulturella identiteter och att agera för en kulturell mångfald.

Den studerande får olika möjligheter att utforska, öva och utveckla sina färdigheter att fungera som en världsmedborgare och agera på ett etiskt sätt i linje med FN:s åtgärdsprogram för hållbar utveckling Agenda 2030. Samtidigt lär hen sig skilja på internationalisering och globalisering som fenomen. Den studerande stärker sina kunskaper om mänskliga rättigheter för att främja en jämlik, rättvis och etiskt hållbar livsstil. Hen lär sig känna igen och utnyttja kreativt, multilateralt samarbete till förmån för en bra framtid.

7. Läroämnen

7.1. Modersmål och litteratur (AI)

Läroämnets uppdrag

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla den studerandes kunskaper i språk och litteratur samt hens kommunikationsfärdigheter och färdigheter i multilitteracitet. Studierna ska fördjupa den studerandes intresse för språk, litteratur och övrig kultur och öka den studerandes medvetenheten om sig själv som språkanvändare i kommunikation med andra. Undervisningen ska stödja utvecklingen av den studerandes språkliga medvetenhet, kulturella kompetens och lärande i alla läroämnen. Undervisningen ska sträva efter att utveckla sådana färdigheter och kunskaper som den studerande behöver för fortsatta studier och för aktivt medborgarskap. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Läroämnet hämtar sitt innehåll från språk-, litteratur- och kommunikationsvetenskaperna och från kulturforskningen. Inom ämnet modersmål och litteratur får den studerande bekanta sig med vårt kulturarv och dess olika former, med ordkonst och medie- och kommunikationskultur.

Undervisningen ska leda den studerande till att uttrycka sig på ett mångsidigt sätt, utveckla sina kommunikationsfärdigheter, aktivt skaffa information samt att kritiskt och ur ett etiskt perspektiv behandla och tolka informationen. Undervisningen ska utveckla den studerandes kognitiva färdigheter och studiefärdigheter samt stärker metaspråkliga färdigheter och kreativitet. Målet är att stödja och utveckla den studerandes språkliga medvetenhet och förmåga att tolka och producera multimodala texter.

Förmågan att behärska språkvetenskaplig kunskap ska integreras med det övriga innehållet i ämnet och studierna ska utveckla den studerandes förmåga att tolka och producera text. Målet för litteraturundervisningen är att den studerande ska förstå skön- och facklitteratur, få estetiska läsupplevelser och utveckla färdigheten att analysera och tolka texter ur olika synvinklar. Litteraturundervisningen ska utveckla den studerandes förmåga att reflektera ur ett etiskt och estetiskt perspektiv och utveckla kreativitet, kommunikationsfärdigheter och uttrycksförmåga. Studier i mediekunskap fördjupar den studerandes förmåga att kritiskt läsa, tolka och producera medietext och stärker hens förståelse för mediekultur samt utvecklar färdigheter i att aktivt och ansvarsfullt engagera sig i samhället.

Den studerande kommer i undervisningen i modersmål och litteratur i kontakt med språkliga drag, begrepp och olika sätt att bygga upp information som används i de olika vetenskapliga discipliner som läroämnet grundar sig på. Undervisningen baserar sig på ett vidgat textbegrepp, som innebär att texter är multimodala, till exempel skrivna, talade, visuella, audiovisuella eller bygger på kombinationer av dessa. Karakteristiska texter för läroämnet är fiktiva texter och faktatexter, medietexter samt institutionella och vardagliga samtal eller kombinationer av dessa uttrycksformer.

Lärokursen modersmål och litteratur är en del av språkpedagogiken och språkutvecklingen i gymnasiet, vars mål är att identifiera och synliggöra språkens roll för lärandet. Språkstudier ska utveckla den studerandes flerspråkiga kompetens, det vill säga den studerandes förmåga att på olika nivåer behärska sitt modersmål och andra språk samt olika dialekter och register. Språkpedagogik stärker den studerandes språkutveckling, språkliga medvetenhet och förmåga att använda olika språk parallellt samt utvecklar den studerandes multilitteracitet och socialisering i den språkliga gemenskapen. Språkpedagogik och språkutveckling bidrar till att bygga upp den studerandes språkliga och kulturella identitet. Målet är att den studerande ska lära sig att identifiera och värdesätta språklig och kulturell mångfald samt språkliga rättigheter, både i den egna vardagen och i samhället överlag. I undervisningen ska man fästa uppmärksamhet vid den språkliga mångfalden i Finland, vid finskans och svenskans ställning som nationalspråk samt vid de samiska språken och deras roll som landets ursprungsspråk.

I undervisningen i modersmål och litteratur samarbetar man med biblioteken. Dessutom utnyttjas andra mångsidiga lärmiljöer som teatrar, museer och arkiv samt andra kulturinstitutioner. Den studerande ska också dra nytta av sina egna språk- och textmiljöer samt den språkliga och kulturella mångfalden i skolgemenskapen och andra kontexter. I undervisningen används material och metoder som är tillräckligt utmanande och som för den studerande känns meningsfulla och ger upplevelser samt utvecklar hens kreativitet. Den studerande producerar och tolkar texter både individuellt och i samspel med andra.

I undervisningen i modersmål och litteratur ska man integrera läroämnets olika delområden med varandra. De olika lärokurserna i modersmål och litteratur samarbetar med varandra och även med andra läroämnena.

Mångsidig kompetens

I läroämnet modersmål och litteratur utvecklas den studerandes mångsidiga kompetens med hjälp av både läroämnesspecifika och ämnesövergripande teman och kompetensområden. Läroämnet bidrar också till att utveckla den studerandes kulturella kompetens samt hens medie-, medborgar- och demokratikunskap.

I läroämnet modersmål och litteratur framhävs den mångsidiga kompetensens delområden **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens, kommunikativ kompetens** och **samhällelig kompetens**. Den studerande lär sig att med hjälp av språket, olika uttryckssätt, texter och kommunikation skapa betydelser och kopplingar mellan olika människor. Den studerandes förmåga att påverka, argumentera, producera egna texter och kommunicera stödjer utvecklingen av arbetslivsfärdigheter och färdigheter för ett aktivt medborgarskap. Studierna utvecklar den studerandes kritiska och kulturella läsfärdighet, förmåga att producera texter, multilitteracitet, språkliga medvetenhet och kommunikativa kompetens. Dessa stödjer i sin tur studierna och lärandet i alla läroämnena och i samarbetet mellan olika läroämnena. För att den studerande ska utveckla sina färdigheter krävs långsiktigt, kreativt, undersökande, aktiverande och processinriktat arbete.

Studier i modersmål och litteratur stärker **miljökompetens** och **etisk kompetens** samt **global och kulturell kompetens**, vilket syns i valet av innehåll i undervisningen. Studierna ökar förståelse för aktuella miljörelaterade utmaningar och ger färdigheter för att bygga upp en hållbar framtid. Studier i mediekunskap och hur man söker och hanterar information är kopplade till kritisk och kulturell läskunnighet och etisk kompetens. I undervisningen vägleds den studerande att förstå språklig och kulturell mångfald samt reflektera över och identifiera olika identiteter. Målet är den studerande ska förstå sin egen identitet som en del av den finländska, europeiska och globala kulturen.

De kunskaper och färdigheter som uppnås med studierna i modersmål och litteratur stödjer på många olika sätt utvecklingen av den studerandes **kompetens för välbefinnande**. Utvecklingen av den studerandes språkliga medvetenhet, kommunikativa kompetens och kompetens i multilitteracitet stödjer och stärker utvecklingen av identiteten. Den studerande får öva sig på att utvärdera och reflektera över sitt eget och de andras kunnande på ett konstruktivt sätt. Med studier i kultur och i synnerhet litteratur får den studerande bredda sin syn på livet, människorna och världen. Läroämnet ger den studerande verktyg att verbalisera sina egna tankar, känslor och upplevelser samt förmåga att bilda sig en uppfattning om sitt eget liv och sina egna styrkor. Läroämnet stödjer den studerandes livskompetens genom att den studerande utvecklar kommunikations- och textkompetens och färdigheter att fungera ansvarsfullt, etiskt och konstruktivt i olika situationer.

7.1.1. Svenska och litteratur (AI2)

Läroämnets uppdrag

Lärokursen svenska och litteratur har samma omfattning och i stort sett samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, med vissa språkspecifika och kulturella särdrag. Modersmålsämnet har betydelse för den studerandes bildningsprocess och är i den bemärkelsen ett livskunskapsämne. Ämnet bidrar också till att fördjupa den studerandes identitet och hens kulturella och historiska medvetenhet.

Lärokursen har ett centralt kulturbärande och identitetsskapande uppdrag i de svenska skolorna i Finland. Undervisningen i svenska och litteratur ska kontinuerligt stödja den studerandes skolspråk och språkliga medvetenhet, parallellt med att flerspråkighet ses som en resurs. Den studerandes varierande språkliga och kulturella bakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen. Undervisningen relaterar till en nordisk kontext.

Lärokursen ska fördjupa den studerandes kunskaper om och i det svenska språket, samt kunskaper om litteratur och kultur med särskilt fokus på det svenska i Finland. Svenska språket är objekt för undervisningen och primärt undervisningsspråk i övriga läroämnena. Undervisningen gör den studerande medveten om betydelsen av god språklig kompetens också i fortsatta studier. Inom modulerna integreras lärokursens olika delområden: läsning, skrivande, tal, kommunikation, litteratur, drama och mediekunskap. De olika kunskapsområdena och färdigheterna samverkar kontinuerligt med varandra. Under alla moduler ska den studerandes text- och kommunikationsfärdigheter och den skriftliga kompetensen kontinuerligt utvecklas och den studerande ska läsa och behandla skönlitteratur och andra multimodala texter med utgångspunkt i modulens tematik. Att läsa hela verk och skriva längre, sammanhållna texter ingår i det centrala innehållet i modulerna enligt den modell som den lokala läroplanen föreskriver. Under de obligatoriska modulerna läser den studerande minst åtta hela verk, av vilka minst ett verk är en fackbok.

Mångsidig kompetens

Mål

Målet med undervisningen i svenska och litteratur är att utveckla den studerandes kommunikationsfärdigheter och färdigheter att tolka och producera texter samt hens språkliga och kulturella medvetenhet. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Kommunikationsfärdigheter

Målet är att den studerande ska

- fördjupa och bredda sin kommunikativa kompetens för att kunna kommunicera målinriktat, ändamålsenligt och etiskt såväl enskilt som i grupp samt kunna analysera, bedöma och utveckla sina egna kommunikationsfärdigheter
- kunna analysera och bedöma olika kommunikationssituationer och -relationer samt kommunikationsfärdigheter och kommunikationsetik som ingår i kontexten.

Att tolka texter

Målet är att den studerande ska

- utveckla sin kritiska och kulturella läskunnighet så att hen kan analysera och utvärdera multimodala texter med olika syften och i olika kontexter, till exempel fakta- och medietext, litteratur och muntlig text, samt kan använda sig av relevanta begrepp för att analysera text

- utveckla sin förmåga att tolka skön- och facklitteratur i estetiskt och funktionellt syfte, fördjupa sin förståelse för litterära medel och behärska relevanta begrepp för att analysera litteratur
- kritiskt kunna granska olika informationskällor, informationens tillförlitlighet, användbarhet och syfte.

Att producera texter

Målet är att den studerande ska

- utveckla sin kritiska och kulturella läskompetens så att hen kan producera och dra nytta av multimodala texter och vara medveten om deras syften och kontexter, kan uttrycka sig och motivera sina tankar samt använda ett för situationen lämpligt språk och uttryckssätt
- kunna behärska de olika faserna i en skrivprocess och reflektera över sina egna skrivprocesser, kunna ge och ta emot respons samt tillämpa respons i sitt skrivande
- stärka sina färdigheter att behärska standardspråkets normer i tal och skrift samt kunna använda olika källor på ett ändamålsenligt sätt och förstå och följa regler om upphovsrätt.

Att utveckla språklig och kulturell medvetenhet

Målet är att den studerande ska

- förstå vilken betydelse språket och olika vetenskapliga discipliner har för lärandet och tänkandet samt vilken betydelse språklig och kulturell mångfald har för identiteten
- fördjupa sina kunskaper om språkets struktur, olika register, uttrycksformer och nyanser och deras meningsskapande funktion såväl i litteraturen som i andra kulturella verk.

Bedömning

Syftet med bedömningen är att främja och stödja lärandet och synliggöra olika aspekter av den studerandes kunskaper och utveckling. Responsen och bedömningen av studierna i svenska och litteratur ska vara kopplade till målen för respektive modul som ställts upp utgående från lärokursens allmänna mål. Modulernas mål bildar målen för de lokala studieavsnitten, eller sammanfogas till sådana. Bedömningen ska vara mångsidig, öppen och rättvis samt basera sig på delaktighet och uppmuntran och vägleda den studerande till självvärdering. Den studerandes lärande och kunskaper ska bedömas mångsidigt, till exempel med hjälp av iakttagelser av den studerandes lärande och olika prestationer.

Bedömningen under ett studieavsnitt kan bestå av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter under läroprocessens gång. Med hjälp av bedömningsdialog och respons samt självvärderingsfärdigheter utvecklar den studerande en uppfattning om sig själv och hur hen talar och lyssnar samt producerar och tolkar text.

Slutbedömningen av ett studieavsnitt grundar sig på målen för modulerna som ingår i studieavsnittet. Utöver målen för modulerna kan studieavsnittet också innehålla lokala mål för mångsidig kompetens. Då studieavsnitt inleds ska den studerande informeras om målen för studierna så att både läraren och den studerande kan följa upp framsteg i studierna. Bedömningen av ett studieavsnitt ska grunda sig på olika slags prestationer, till exempel skriftliga och muntliga prestationer och eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång. Om studieavsnittet består av flera moduler från samma läroämne ges endast ett vitsord.

Slutbedömningen av lärokursen utgår från studieavsnittens medeltal. Som stöd för både slutbedömningen och då den studerande vill höja sitt medeltal kan man dessutom utgå från följande delar av läroämnets allmänna mål:

Kommunikationsfärdigheter

- färdigheter att kommunicera vid individuella framträdanden och i grupp

- *färdigheter att förstå kommunikationssituationer.*

Att tolka texter

- *färdigheter att analysera och tolka multimodala texter, i synnerhet medietexter*
- *färdigheter att förstå och tolka skön- och facklitteratur*
- *färdigheter att utvärdera information.*

Att producera texter

- *färdigheter att producera olika typer av texter och behärska olika uttrycksformer samt färdigheter att uttrycka sig själv*
- *färdigheter att behärska olika faser i en skrivprocess*
- *förmåga att behärska standardspråket*
- *förmåga att söka information samt bedöma och använda källor och material.*

Att utveckla språklig och kulturell medvetenhet

- *färdigheter att förstå den språkliga och kulturella mångfalden*
- *färdigheter att förstå språket inom olika vetenskapliga discipliner som läroämnet utgår från*
- *färdigheter att behärska språkvetenskapliga och läroämnesrelaterade begrepp.*

I slutskedet av studierna kan den studerande ges möjlighet att delta i slutprovet i muntlig kommunikation för andra stadiet.

Studieavsnitt

MO1 Tolka och producera, 2 sp (MO1)

Studieavsnittets moduler

- **Att tolka och producera text, 2 sp (MO1), Obligatorisk**

Mål

Att tolka och producera text

Målen för modulen är att den studerande ska

- *lära sig producera, tolka och utvärdera multimodala texter, textstrukturer och uttrycksformer*
- *behärska de olika faserna i en skrivprocess och uppmuntras som skribent*
- *använda andra texter som underlag för den egna skrivprocessen*
- *stärka sin uppfattning om sig själv i fråga om att tolka och producera text samt ge och ta emot respons.*

Centralt innehåll

Att tolka och producera text

- *centrala textgenrer: berättande, beskrivande, instruerande, ställningstagande och reflekterande texter och kombinationer av dessa*
- *att skapa texthelheter; analys av textens syfte, målgrupp, kontext, innehåll, struktur, uttrycksformer och synvinklar*
- *att skriva olika typer av texter i process, kollaborativt och individuellt samt skriva, referera och kommentera med andra texter som underlag*
- *textens flerstämmighet och intertextualitet*
- *text- och språkvård*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De texter som granskas under studieavsnittet handlar om ungdomars liv och bidrar till att stärka studerandes kompetens för välbefinnande.

De studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när de läser litterära texter och medietexter om relationen mellan människan och naturen och beaktar betydelsen av sin egen verksamhet för miljön.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får och ger kamratrespons i enlighet med lärarens vägledning. Bedömningen av kursen baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieperiodens mål. Studieperioden utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

De studerandes läs- och skrivfärdigheter utvecklas genom olika uppgifter relaterade till medietexter och skönlitteratur. Under avsnittet läser den studerande minst en skönlitterär eller fakta bok och skriver bland annat ett referat.

MO2 Språk och kommunikation, 2 sp (MO2_MO3)

Studieavsnittets moduler

- Text och språklig medvetenhet, 1 sp (MO2), Obligatorisk
- Kommunikation 1, 1 sp (MO3), Obligatorisk

Mål

Text och språklig medvetenhet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla sin medvetenhet om text och språk*
- *fördjupa sin förståelse för språket och olika texter som meningsskapande element*
- *förstå språkets sociala funktion och betydelse både för individen och samhället.*

Kommunikation 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppmuntras att kommunicera aktivt, vidareutveckla sin kommunikationsprofil och sin uppfattning om språk och identitet*
- *fördjupa sina färdigheter att kommunicera i grupp och lära sig analysera och bedöma de fenomen som uppstår i samband med gruppkommunikation*
- *lära sig granska betydelsen av språkliga och icke-verbala medel och iaktta kontextbunden variation i olika kommunikationssituationer.*

Lokal precisering

- *fördjupar sin uppskattning för sitt modersmål.*

Centralt innehåll

Text och språklig medvetenhet

- *olika uppfattningar om språk: språk som struktur, språk som ett meningsskapande element, språk som ett socialt och samhällsligt fenomen, språk som maktmedel*
- *multilitteracitet och textgenre som begrepp, det vidgade textbegreppet*
- *språkpolitik, en- och flerspråkighet, språkideologier, språkvård*

Kommunikation 1

- *reflektioner över den egna kommunikativa kompetensen, förmåga att ge och ta emot respons, förmåga att lyssna samt målinriktat och konstruktivt delta i gruppens kommunikation*
- *analys av olika kommunikationssituationer, konstruktion av samtal, betydelseförhandlingar, språket och icke-verbal kommunikation samt roller, anspänning, talängslan och kohesion i anslutning till gruppkommunikation*
- *språk och identitet samt hur språket är föränderligt och kontextbundet*

Lokal precisering

- uppskattning av det egna modersmålet

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Avsnittet behandlar frågor som rör språk och identitet och den studerandes kunskap om och förståelse för fenomenen i den globala världen ökar.

Den studerandes interaktionsförmåga utvecklas och hen lär sig att förstå strukturen på betydelser i interaktionssituationer. Att stärka interaktionsförmågan utvecklar den studerandes inlärningsförmåga.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Avsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Den studerande utvärderar sina studier med hjälp av självvärdering och kamratrespons. Färdigheter som lärts under studieperioden, såsom interaktionsförmåga och förståelse för kulturellerade fenomen, bedöms utifrån muntliga och skriftliga bevis. Studieperioden utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet undersöker den studerande språkets och kulturens betydelse för en individs identitet och för samhället. Under avsnittet utvecklas studenternas gruppkommunikations-, läs- och skrivfärdigheter. Under avsnittet läser den studerande minst en skönlitterär eller fakta bok som berör temat.

MO3 Litteraturen omkring oss, 2 sp (MO4)

Studieavsnittets moduler

- Litteratur 1, 2 sp (MO4), Obligatorisk

Mål

Litteratur 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa och utveckla mångsidigare läsvanor
- känna till skön- och facklitterära genrer och deras olika uttrycksformer
- bredda och utveckla sina läsfärdigheter, kunna närma sig litterära multimodala texter på ett ändamålsenligt sätt och analysera och tolka dem med hjälp av relevanta begrepp
- förstå att litteratur kan tolkas på många sätt
- fördjupa sina kunskaper om det finlandssvenska och nordiska kulturarvet.

Lokal precisering

- besöka teatern eller se en teaterföreläsning.

Centralt innehåll

Litteratur 1

- litteraturens roller och olika sätt att läsa och uppleva litteratur, att läsa och skriva i funktionellt och estetiskt syfte
- berättelser och narrativitet i skön- och facklitteratur samt andra texter, till exempel teater, film, spel eller andra medietexter
- centrala litterära genrer, uttrycksformer och begrepp som används för att analysera
- olika sätt att tolka litteratur
- den finlandssvenska litteraturen som en del av den nordiska litteraturen

Lokal precisering

- teaterbesök eller en teaterföreläsning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Vid läsning av litteratur får studenten erfarenhet av olika livssituationer och kan uppleva känslor av identifiering och få inbördes erfarenheter i huvudpersonernas liv. Detta stödjer studentens kompetens för välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Färdigheterna som lärts under studieavsnittet bedöms utifrån muntliga och skriftliga bevis genom att analysera prosa, drama och lyrik. Den studerande utvärderar själv utvecklingen av sina färdigheter. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under avsnittet fördjupar de studerande sina kunskaper om skönlitteratur genom att analysera prosa, drama och lyrik. Under avsnittet läser den studerande ett skönlitterärt verk.

MO4 Argumentera och påverka, 2 sp (MO5)

Studieavsnittets moduler

- Att tolka text 1, 2 sp (MO5), Obligatorisk

Mål

Att tolka text 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *vidareutveckla sin kritiska läskunnighet, i synnerhet gällande mediekunskap*
- *förstå hur medierna fungerar, deras betydelse för identiteten och deras roll som opinionsbildare i samhället*
- *lära sig tolka multimodala texter, i synnerhet medietexter samt lära sig analysera texternas olika former och uttryck*
- *göra sig förtrogen med olika sätt att påverka och argumentera samt stärka sina kunskaper och färdigheter i anslutning till det.*

Centralt innehåll

Att tolka text 1

- *ytrandefrihet, mediekritik, medieetik*
- *ideologiskt färgade texter och skillnaden mellan åsikter och vetenskaplig kunskap*
- *verbala och visuella medel som används i syfte att påverka mottagaren samt argumentation och retoriska stilmedel*
- *källkritik, informationssökning och -hantering, upphovsrätt*
- *att analysera och producera skriftliga och muntliga texter som tar ställning och påverkar*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studieavsnittet kommer att stärka de interaktions- och argumentationsfärdigheter som den aktiva medborgaren behöver. Samtidigt undersöker den studerande sätt att påverka och lär sig förstå hur hen kan påverka i gemensamma frågor.

De studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när de får information om vad ytrandefriheten berättigar och vad den inte berättigar. Studentens kritiska läsförmåga stärks genom att analysera inflytelserika medietexter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Den studerande utvärderar själv utvecklingen av sina aktiva medborgarens färdigheter under ledning av läraren under studieavsnittet. Bedömningen av kursen baseras på hur väl den studerande har lärt sig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Bedömningen av studieavsnittet betonar timaktivitet och aktivt arbete. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet undersöker den studerande mångformiga texter och sätten som de uttrycker sig på. Hen lär sig att observera hur man påverkar en individ och hur man kan påverka i samhället. Under avsnittet läser den studerande ett verk som är lämpligt för temat.

MO5 Litteraturen genom tiderna, 2 sp (MO8)

Studieavsnittets moduler

- Litteratur 2, 2 sp (MO8), Obligatorisk

Mål

Litteratur 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa sin kunskap om litteratur och kunna granska och analysera skönlitteratur som en del av ett samhälle i förändring
- förstå kontextens betydelse för hur litteraturen upplevs och tolkas
- känna till centrala verk och teman i den finländska litteraturen och i världslitteraturen och kunna analysera dem utgående från en kulturell kontext.

Lokal precisering

- besöka en teater eller se en teaterföreläsning.

Centralt innehåll

Litteratur 2

- finländsk litteratur som en multimodal, flerstämmig och flerspråkig del av världslitteraturen
- analys och tolkning av litteratur i förhållande till olika kontexter, till exempel författarens och genrens kontext, den historiska och kulturella kontexten eller den samhälleliga och politiska kontexten
- granskning av texter ur olika synvinklar, till exempel utgående från olika människosyner, identiteter, världsbilder, värdegrunder och idévärldar

Lokal precisering

- teaterbesök eller teaterföreläsning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks genom att studera den nutida kulturen och litteraturens tradition.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Bedömningen av kursen baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Bedömningen av studieavsnittet betonar timaktivitet och aktivt arbete. Den studerande utvärderar själv utvecklingen av sin kulturella förståelse under studieavsnittet med hjälp av lärarens vägledning. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Den studerande klassificerar, tolkar och producerar texter i olika stilar. Avsnittet fokuserar på fenomen relaterade till olika epoker och förståelsen för finsk litteratur och världslitteratur fördjupas. Under avsnittet läser den studerande minst ett klassiskt verk.

MO6 Skriva och kommunicera, 2 sp (MO6_MO7)

Studieavsnittets moduler

- Att producera text 1, 1 sp (MO6), Obligatorisk
- Kommunikation 2, 1 sp (MO7), Obligatorisk

Mål

Att producera text 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- uppmuntras som skribent och fördjupa sina tidigare insikter om olika skeden av skrivprocessen
- fördjupa sin uppfattning om vilken inverkan disposition, språk och uttrycksform har på textens betydelse och struktur
- fördjupa sin förmåga att utgå från andra texter i sitt eget skrivande och bedöma materialets tillförlitlighet.

Kommunikation 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- öka tilltron till sin förmåga att framträda och sin förståelse för anspänning
- utveckla sin färdighet att framträda samt förmåga att producera olika muntliga texter, även i digitala miljöer
- fördjupa sin förmåga att analysera och bedöma talade texter samt audiovisuell kommunikation.

Centralt innehåll

Att producera text 1

- skrivprocessen: val och avgränsning av tema, val av perspektiv, disposition, redigering och finslipning, ge och ta emot respons
- skriva med annat material som underlag, text- och språkvård
- ordkonst och kreativt skrivande som stärker skribentens egen röst

Kommunikation 2

- anspänning, talängslan och koncentrationsnivå, publikkontakt och åhörarnas ansvar
- sammanställning och framförande av ett inlägg individuellt, i grupp eller som en audiovisuell text; färdigheter i att fokusera, ta kontakt, åskådliggöra och uttrycka sig
- kommunikationsfärdigheter och -etik i olika kommunikationskanaler, till exempel sociala medier
- analys och bedömning av muntliga och audiovisuella texter

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes färdigheter inom samhällelig kompetens stärks i skrivprocessen och samtidigt kommer studerandes kunskapsförvärv och mediefärdigheter att utvecklas.

Under studieavsnittet stärks tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen i skrivuppgifter där författarens egen reflektion stöds av materialens information och ljud. De studerandes kreativa kompetens stärks i sammanställningen av skrifter.

Interaktionsfärdigheter och färdigheter relaterade till olika prestationssituationer stärks i studieavsnittets muntliga uppgifter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Den studerande utvärderar sitt arbete och sina färdigheter enligt lärarens vägledning under studieavsnittet. Den studerade ger och får kamratrespons. Utvecklingen av omfattande färdigheter bedöms med hjälp av självvärdering. Bedömningen av kursen baseras på hur väl den studerande har lärt sig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Bedömningen av studieavsnittet beaktar timaktivitet och aktivt arbete. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Den studerande fördjupar sina färdigheter i materialbaserat skrivande och stärker sin egen röst som författare. Under studieavsnittet stärker den studerande sin talkommunikationsförmåga. Under avsnittet läser den studerande ett verk som passar temat för perioden.

MO7 Tala och kommunicera, 2 sp (MO9)

Studieavsnittets moduler

- Kommunikation 3, 2 sp (MO9), Valfri

Mål

Kommunikation 3

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla mångsidiga kommunikationsfärdigheter, i synnerhet med tanke på fortsatta studier och arbetsliv*
- *utveckla färdigheter att förstå och lösa problem som uppstår i samband med kommunikation samt kunna agera ändamålsenligt och etiskt i olika, även utmanande kommunikationssituationer och förstå kommunikationens kulturella särdrag och kontextbundenhet*
- *fördjupa förmågan att analysera kommunikation ur olika synvinklar.*

Centralt innehåll

Kommunikation 3

- *kommunikationsfärdigheter som krävs i samband med studier och arbetsliv, till exempel sådana som relaterar till möten, förhandlingar och arbetsintervjuer*
- *framförandet av en egen idé eller synpunkt på ett övertygande sätt, argumentationsteknik och retoriska medel*
- *analys av olika kommunikationssituationer och -relationer samt av faktorer som påverkar dem, konflikter och problemlösning i grupp*
- *dialogisk och konstruktiv kommunikation, etiska spelregler för kommunikation*
- *eventuellt deltagande i slutprovet för muntlig kommunikation*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet fördjupar den studerande sin muntliga kommunikationsförmåga.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen baseras på den studerandes aktiva deltagande i studieavsnittets uppgifter. Den studerande utvärderar betydelsen av tal- och interaktionsfärdigheter i relationer, studier och arbetsliv genom självvärdering och mottagen respons. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Den studerande fördjupar och diversifierar sin förmåga i muntlig kommunikation och interaktion och sin kunskap i anslutning till den samt utvecklar sin förmåga att förutse, anpassa och utvärdera sin kommunikation i olika interaktionssituationer.

MO8 Fördjupa din skrivkompetens, 2 sp (MO10)

Studieavsnittets moduler

- Att producera text 2, 2 sp (MO10), Valfri

Mål

Att producera text 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- *vidareutveckla sin förmåga att uttrycka sig i skrift och skriva längre sakprosatext med utgångspunkt i olika textmaterial*
- *medvetandegöra sin egen förmåga att hantera skrivprocessen och redigera texter.*

Centralt innehåll

Att producera text 2

- *att planera och producera ställningstagande och reflekterande texter*
- *förmågan att hantera material, utvärdering av källor, källkritik, upphovsrätt*
- *medvetandegöra olika faser i skrivprocessen och fokusera tidsanvändningen*
- *avgränsning av tema, val av perspektiv och material samt olika sätt att använda material*
- *redigering och finslipning av text, skribentens egen röst, text- och språkvård*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet fördjupar den studerande sin tankeförmåga och förmåga att kombinera kunskap med sin egen reflektion genom skriftliga uppgifter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får och ger kamratrespons i enlighet med lärarens vägledning. Bedömningen av kursen baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Den studerande fördjupar sin förmåga att producera omfattande materialbaserad sakprosa. Den studerande bekantar sig med aktuella ämnen inom kultur, media och samhällsdebatt.

MO9 Fördjupa din läskompetens, 2 sp (MO11)

Studieavsnittets moduler

- Att tolka text 2, 2 sp (MO11), Valfri

Mål

Att tolka text 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bredda och fördjupa sin kritiska och kulturella läskunnighet*
- *kunna analysera, tolka och utvärdera multimodala texter*
- *förstå innebörden av syfte och kontext vid tolkningen av texter*
- *använda sig av relevanta begrepp för att framföra och motivera sin tolkning av texter.*

Centralt innehåll

Att tolka text 2

- *analys och tolkning av olika slag av fakta- och medietexter och fiktiva texter med hjälp av relevanta begrepp*
- *olika sätt att tolka texter*
- *relationen mellan en text och dess situationsbundna och kulturella kontext*
- *olika sätt att skapa mening i texter, till exempel genom olika uttryckssätt och -former samt struktur*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studieavsnittet fördjupar analys- och tolkningsförmågan hos texter med olika ämnen och genren, vilket stärker den studerandes samhälleliga kompetens.

Den studerandes kulturella kompetens stärks i studieavsnittets uppgifter där kulturella särdrag påverkar analys och tolkning av texter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Bedömningen av kursen baseras på hur väl den studerande har lärt sig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Den studerande reflekterar på sitt lärande genom självvärdering. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Den studerande fördjupar och diversifierar sina färdigheter i att identifiera, tolka, producera och utvärdera olika texter.

MO10 Repetition inför studentexamen, 2 sp (MO12)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande förbereder sig inför studentprovet i modersmål och litteratur.
- Den studerande övar de olika uppgiftstyperna i studentprovet i modersmål och litteratur.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- De båda modersmålsproven i studentexamen behandlas.
- Det centrala innehållet i de obligatoriska och fördjupade kurserna repeteras.
- De olika uppgiftstyperna i studentprovet övas.
- Språkriktighetsregler repeteras.
- Studentprovets krav och bedömning behandlas.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet fördjupas den tvärvetenskapliga kompetensen genom att den studerande övar sig att se helheter och samband, att analysera och dra slutsatser. Den kreativa kompetensen förstärks i skrivuppgifter där den studerandes egen röst får göra sig hörd.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Bedömningen är mångsidig och grundar sig på både prestationer och aktivitet. Självvärdering och kamratrespons bidrar också till att den studerande får en realistisk bild av sina kunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet repeterar den studerande det centrala innehållet i modersmålets alla kurser och övar sig på olika typer av provuppgifter. För att få en godkänd prestation krävs det att den studerande aktivt övar och lämnar in uppgifter.

MO11 Stärk din svenska, 2 sp (MO13)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande stärker sina kunskaper om språkvård.
- Den studerande repeterar grunderna för svenskans grammatik.
- Den studerande får råd och modeller för hur olika texttyper kan struktureras.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- regler för språkriktighet
- språkriktighets- och grammatikövningar
- språkvård av den egna texten

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. För att få en godkänd prestation krävs det att den studerande aktivt övar och lämnar in uppgifter.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet stärker den studerande sin förmåga att skriva formella texter. Den studerande repeterar regler för språkriktighet och grammatik.

7.2. Biologi (BI)

Läroämnets uppdrag

Biologi är en naturvetenskap som undersöker livsrelaterade fenomen på allt från molekyl- och cellnivå till biosfären. Syftet med undervisningen i biologi är att väcka intresse för bio- och miljövetenskaper och stödja utvecklingen av ett naturvetenskapligt tänkande hos den studerande. Undervisningen ska stärka den studerandes uppfattning om biologins betydelse i formandet av en naturvetenskaplig världsbild. Den naturvetenskapliga världsbilden bygger på vetenskaplig forskning och hjälper den studerande att granska världen på vetenskaplig grund. Undervisningen i biologi ska vägleda den studerande att förstå hur den levande naturen är uppbyggd, fungerar och växelverkar samt att förstå evolutionens betydelse för organismernas utveckling.

Läroämnet biologi ska ge den studerande färdigheter för vardagen, arbetslivet och för fortsatta studier. Undervisningen i biologi ska synliggöra att biovetenskaperna är vetenskapsgrenar som utvecklas snabbt och vilkas tillämpningar används på många olika sätt till exempel inom medicin, industri och jord- och skogsbruk. Undervisningen i biologi ska hjälpa den studerande att förstå de möjligheter som biovetenskaperna erbjuder för att förbättra såväl människosläktets som övriga organismers och hela ekosystemets välbefinnande.

Utmärkande för gymnasiets biologi är att den studerande ska inhämta kunskap genom observationer och experiment, att studierna är forskningsinriktade och att arbetssätten ska vara aktiverande och betona växelverkan. I undervisningen ingår laborationer, och en del av studierna sker i digitala studiemiljöer och i studiemiljöer utanför skolan. I takt med att studierna framskrider utvecklar den studerande mångsidigare och djupare färdigheter att arbeta experimentellt. I undervisningen ska man på olika sätt samarbeta med andra läroämnen. Fenomen som ingår i undervisningen i biologi granskas särskilt inom läroämnena geografi, kemi, fysik, psykologi och hälsokunskap på det sätt som är karakteristiskt för respektive läroämne.

Mångsidig kompetens

Undervisningen i biologi bygger på förståelsen av naturens mångfald och hur den utvecklas. Ett centralt tema för undervisningen är att skapa en hållbar framtid. Målen för mångsidig kompetens uppfylls tillsammans med målen för läroämnet.

*Undervisningen i biologi stärker på ett naturligt sätt den studerandes **kompetens för välbefinnande**. Undervisningen ökar den studerandes förståelse för vilken betydelse en mångsidig, ren och välmående miljö har för människans totala välbefinnande. I biologin betonas skillnaderna mellan individer, individernas mångfald och deras biologiska bakgrund, vilket ger den studerande verktyg att förstå mångfald. Den studerande ska få handledning i att ställa upp egna mål samt stöd och uppmuntran i olika skeden av läroprocessen för att stärka sin självkännet och utveckla uthållighet.*

I läroämnet *biologi* utvecklas den **kommunikativa kompetensen** genom att den studerande lär sig att argumentera och värdera sina egna och andras synpunkter med hjälp av kunskaper i *biologi*. Undervisningen ska ordnas i olika lärmiljöer och med mångsidiga metoder för att utveckla den studerandes sociala och kommunikativa färdigheter.

Undervisningen ska vägleda den studerande till naturvetenskapligt tänkande och till att söka och kritiskt analysera information, vilket stödjer den studerandes **tvärvetenskapliga och kreativa kompetens**. I undervisningen i *biologi* fördjupar sig den studerande i läroämnets språk och språket inom vetenskapsgrenarna som anknyter till *biologi* samt i läroämnets begreppsapparat och hur biologisk kunskap är uppbyggd. Den studerande får öva på undersökande samt tvärvetenskapligt och kreativt arbete i olika lärmiljöer.

Den **samhälleliga kompetensen** beaktas i undervisningen i *biologi* genom att den studerande får färdigheter att arbeta inom branscher som är viktiga för samhället, som hälsovården, miljösektorn och jord- och skogsbrukssektorn. Biovetenskaperna är ett internationellt vetenskapsområde som utvecklas snabbt, och dess tillämpningar används i samhället såväl på lokal som på nationell och internationell nivå. Undervisningen i *biologi* ger den studerande grundläggande kunskaper som hjälper hen att ta ställning till många aktuella samhällsfrågor och att tillämpa ett kritiskt förhållningssätt till medieinnehåll. Undervisningen vägleder den studerande mot en hållbar livsstil och till att ta globalt ansvar som en aktiv samhällsmedlem, vilket stärker hens **globala och kulturella kompetens**.

Undervisningen i *biologi* utvecklar den studerandes **miljökompetens** och vilja att värna om naturens mångfald. I undervisningen betonas förståelsen av naturens egenvärde och av att naturen är unik. I undervisningen behandlar man vilka möjligheter biologiska tillämpningar och ekosystemtjänsterna erbjuder för en hållbar framtid. Undervisningen hjälper den studerande att göra hållbara val i den egna vardagen samt att tillämpa biologisk kunskap för reflektion som kräver **etisk kompetens**.

Mål

Undervisningen i *biologi* ska främja den studerandes förmåga att granska olika fenomen ur biovetenskaplig synvinkel samt på ett mångsidigt sätt stärka och fördjupa hens kunskaper och färdigheter i *biologi*. Målen för undervisningen i *biologi* anknyter till infallsvinklar inom biologin, till biologiska fenomen och processer samt till biologisk kunskap och tillämpningen av den. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Biologins infallsvinklar

Målet är att den studerande ska

- kunna använda biologins centrala begrepp exakt och i rätt sammanhang
- med hjälp av artexempel kunna åskådliggöra fenomen som är kännetecknande för biologin
- förstå att biologisk kunskap grundar sig på forskning och att det i Finland bedrivs betydande forskning på området
- förstå vilken betydelse biologisk kunskap och dess tillämpningar har för innovationer och lösningar på olika problem
- få erfarenheter som fördjupar intresset för *biologi* och biologistudier.

Biologiska fenomen och processer

Målet är att den studerande ska

- känna till organismernas struktur och funktioner
- förstå biologiska samband mellan orsak och verkan från molekylnivå till biosfären

- förstå evolutionens betydelse
- känna till olika tillämpningar som grundar sig på biologisk kunskap.

Biologisk kunskap och tillämpningen av den

Målet är att den studerande ska

- planera och genomföra experimentellt arbete självständigt eller i samarbete med andra i mångsidiga lärmiljöer, som i terräng, i laboratorium och i virtuella miljöer
- få möjlighet att sätta sig in i biologins tillämpningar genom olika besök, samarbete med högskolor och arbetsliv på lokal eller internationell nivå
- använda och bedöma biologiska kunskapskällor kritiskt och uttrycka och motivera olika synsätt på ett sätt som är karakteristiskt inom biologin
- förstå betydelsen av att mångfalden av organismer bevaras och vara medveten om nödvändigheten av en hållbar utveckling samt spurras att agera för att åstadkomma positiva lösningar.

Bedömning

Bedömningen i biologi ska basera sig på hur väl målen för läroämnet uppnåtts, med fokus på de specifika målen och det centrala innehållet för respektive modul. Bedömning och respons under lärprocessen hjälper den studerande att bli medveten om sitt eget lärande och sina arbetssätt samt att utveckla sitt kunnande. Vitsordet ska grunda sig på mångsidiga sätt att visa sina kunskaper och på mångsidiga iakttagelser av den studerandes begreppsliga och metodmässiga kunskaper och färdigheter.

Centrala föremål för bedömningen är den studerandes kunskaper och färdigheter, som förmågan att behärska de grundläggande begreppen inom biologi samt förmågan att tänka, argumentera och undersöka. I bedömningen ska man beakta den studerandes förmåga att förstå, tillämpa, analysera, bedöma och presentera biologisk kunskap i olika situationer. Bedömningen ska fästa uppmärksamhet vid förståelsen av naturvetenskapliga lagbundenheter och samband mellan orsak och verkan, vid insikten om betydelsen av växelverkan samt vid förmågan att uppfatta helheter. I bedömningen ska man också beakta den studerandes förmåga att kritiskt utvärdera information.

Den studerande kan även visa sina kunskaper i biologi genom experimentellt arbete i terrängen eller i laboratoriet samt genom presentationer, undersökningsrapporter och andra arbeten.

Studieavsnitt

BI1 Livet och evolutionen, 2 sp (BI1)

Studieavsnittets moduler

- Livet och evolutionen, 2 sp (BI1), Obligatorisk

Mål

Livet och evolutionen

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna beskriva utmärkande drag hos och grundförutsättningarna för liv samt kunna känna igen dessa via exempel
- känna till cellens grundstruktur och funktion på en nivå som gör det möjligt att förstå evolutionen och ekosystemets funktion
- kunna förklara mekanismer som anknyter till genetisk variation, naturligt urval och artbildning, samt kunna förklara deras betydelse för evolutionen
- kunna beskriva den nuvarande organismvärldens struktur

- *förstå och kunna beskriva hur biologisk kunskap produceras.*

Centralt innehåll

Livet och evolutionen

Biologi som vetenskap

- *livets kännetecknande drag och organisationsnivåer*
- *de biologiska vetenskapsområdena och forskningsmetoderna*
- *biologiska observationer, forskningsfrågor och hur man skapar hypoteser*

Evolutionen

- *cellernas uppkomst och utveckling*
 - *könlig och könlös förökning*
 - *variation och dess genetiska grunder*
 - *naturligt urval*
 - *arternas uppkomst*
 - *växternas och djurens evolution och nyckelanpassningar*
 - *människans evolution*
 - *evolutionsforskning*
-
- *principerna för klassificering*
 - *organismvärldens släkträd och de mest centrala taxa*

Lokal precisering

- man tar hänsyn till lokala artexempel i klassificeringen av organismer

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Av mångsidiga kompetensernas målsättningar förverkligas särskilt kompetens för välbefinnande. I biologin betonas individernas olikhet och mångfald, vilket ger de studerande verktyg för att förstå mångfalden. Individuell olikhet och miljöns mångfald studeras på olika ekosystems och organismers biodiversitetsnivåer. Konkret återspeglas detta i möjliga terränglektioner, besök på naturmuseer och i övandet av artkunskap.

Studerandenas samhälleliga kompetens stärks när de i sina biologistudier skaffar sig färdigheter att arbeta inom olika branscher i samhället och bekantar sig med olika yrken inom biologi.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen baseras på nationella kriterier för utvärdering av biologi. Utvärderingen baseras på utföranden, hemuppgifter och timaktivitet under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande information om förutsättningarna för liv och egenskaper som kännetecknar alla organismer. Det centrala temat för studieavsnittet är evolution och att förstå dess innebörd. Under studieavsnittet bekantar den studerande sig med biologins sätt att förvärva och beskriva information i enlighet med naturvetenskapligt tänkande.

BI2 Ekologi och miljö, 2 sp (BI2_BI3)

Studieavsnittets moduler

- Ekologins grunder, 1 sp (BI2), Obligatorisk
- Människans inverkan på ekosystemen, 1 sp (BI3), Obligatorisk

Mål

Ekologins grunder

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna beskriva och analysera hur abiotiska och biotiska miljöfaktorer inverkar på organismernas anpassning och utbredning
- kunna beskriva populationernas, organismsamhällets och ekosystemens struktur och funktion samt skildra dessa med hjälp av exempel
- kunna beskriva naturens mångfald och motivera vilken betydelse den har.

Människans inverkan på ekosystemen

Målen för modulen är att den studerande ska

- känna till metoder med vilka miljöns tillstånd kan undersökas samt kunna identifiera miljöproblem
- kunna jämföra, analysera och bedöma effekterna av mänsklig verksamhet i ekosystemen
- kunna presentera och motivera lösningar på miljöproblem samt identifiera positiva trender som berör miljöns tillstånd
- kunna bedöma och analysera sin egen verksamhet med beaktande av ekologisk hållbarhet
- kunna söka, analysera, tolka och presentera material om ekologisk forskning.

Lokal precisering

- kunna beskriva lokala exempel på ekosystem.
- kunna identifiera lokala miljöproblem och sätt att lösa dem.
- kunna observera den lokala miljöns tillstånd.

Centralt innehåll

Ekologins grunder

Ekologins grunder

- ekosystemens struktur och dynamiska karaktär
- kolets, kvävet och fosforens kretslopp, energiflödet i ett ekosystem
- populationernas egenskaper
- anpassning, ekologiska nischer, utbredning
- förhållandet mellan olika arter

Naturens mångfald

- genetisk mångfald hos en art, arternas mångfald, ekosystemens mångfald
- betydelsen av mångfald

Människans inverkan på ekosystemen

Förändringar i ekosystemen som orsakats av människan, lösningar på miljöproblem

- klimatförändringens inverkan på ekosystemen
- försurning
- övergödning
- hur främmande ämnen påverkar näringskedjor

- *människans inverkan på naturens mångfald*

Mot en hållbar framtid

- *ekosystemtjänsternas betydelse, ekologiskt hållbar utveckling*
- *verksamhet för att främja en hållbar livsstil och hur man påverkar miljöns tillstånd*

Lokal precisering

- landhöjningskustens succession
- förändringar i ekosystemen och lokala lösningar på miljöproblemen
- studieavsnittet kan omfatta en studie om den lokala miljöns tillstånd

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De studerandes kompetens för välbefinnande stärks när de studerar miljöns mångfaldighet hos ekosystem och organismer på olika biodiversitetsnivåer och skaffar information om individernas mångfald samt besöker naturmuseet, deltar i fältlektioner och övar på artkunskap. Den studerandes förståelse för ämnens cirkulation i ekosystemet och människans påverkan på det stärks.

Studenternas samhällliga kompetens stärks när de i sina biologistudier skaffar sig färdigheter att arbeta inom olika branscher i samhället och bekantar sig med olika yrken inom biologi samt får information om grunderna för ekologi som ger färdigheter att påverka samhällliga frågor både lokalt och globalt.

Under studieavsnittet lär den studerande sig att förstå ekosystemets funktion och bedriver miljöforskning, vilket ökar etik- och miljökompetens och viljan bevara den biologiska mångfalden. Hen får information om hållbar livsstil och lär sig att agera ansvarsfullt för miljöns välbefinnande, till exempel i sitt återvinnings- och konsumtionsbeteende.

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när de bekantar sig med ekologisk forskning och dess tillämpning och bedriver miljöforskning. Samtidigt lär den studerande sig att förhålla sig kritisk till medieinnehåll.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen baseras på nationella kriterier för utvärdering av biologi. Utvärderingen baseras på utföranden, hemuppgifter och timaktivitet under studieperioden. Den studerande utvärderar sitt eget arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet undersöker den studerande grunderna i ekologi och livets mångfald samt hoten mot dem i Finland och resten av världen. Samtidigt får hen information om ekologiska miljöproblem. Under studieavsnittet genomför den studerande självständigt eller i samarbete med andra ett småskaligt forsknings- eller utvecklingsprojekt om ekologi eller miljöns tillstånd.

BI3 Cellen och ärftligheten, 2 sp (BI4)

Studieavsnittets moduler

- Cellen och ärftligheten, 2 sp (BI4), Valfri

Mål

Cellen och ärftligheten

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna namnge cellens grundstrukturer
- kunna beskriva cellens centrala funktioner
- behärska ärftlighetens grundmekanismer och kunna tillämpa dem med hjälp av exempel
- kunna mikroskopera olika celler och tolka cellernas mikroskopiska strukturer
- kunna genomföra ett mindre experimentellt arbete.

Centralt innehåll

Cellen och ärftligheten

Strukturen och funktionen hos en cell med cellkärna

- cellen som forskningsobjekt
- biomolekyler
- djur-, växt- och svampceller
- genuttryck och reglering av det
- fotosyntes
- cellandning, jäsningsreaktioner

Cellernas förökning

- mitos och celledelning
- meios och könscellernas uppkomst

Ärftlighetens grunder

- nya alleler som orsakas av genmutationer
- mendelsk nedärvning
- kodominant nedärvning, polygen nedärvning, könsbunden nedärvning, att avgöra nedärvningssätt utifrån ett släkträd

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när de utövar experimentellt arbete och mikroskopi.

De studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen bekantar sig med livets grundläggande reaktioner, såsom genernas funktion, ärftlighet, fotosyntes och cellandning.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen baseras på nationella kriterier för utvärdering av biologi. Utvärderingen baseras på utföranden, hemuppgifter och timaktivitet under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande information om cellens struktur och funktion, såsom genernas funktion, celldelning och ärftlighetens grunder. Under studieavsnittet kan den studerande utföra experimentellt arbete och sin egen forskning.

BI4 Människans biologi, 2 sp (BI5)

Studieavsnittets moduler

- Människans biologi, 2 sp (BI5), Valfri

Mål

Människans biologi

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna namnge och känna igen de viktigaste organen och beskriva deras funktionsprinciper samt känna till människokroppens anatomi
- förstå vad homeostas innebär samt kunna ge exempel på faktorer som inverkar på den
- kunna beskriva kroppens kommunikationssystem och förklara hur olika delar av kroppen kommunicerar med varandra
- kunna förklara kroppens förmåga att uppfatta omgivningen med olika sinnen och reagera på förändringar
- kunna beskriva och jämföra kroppens olika försvarsmekanismer mot mikrober
- kunna beskriva och motivera fortplantningens mest centrala skeden från befruktningen till födseln
- kunna genomföra ett mindre experimentellt arbete där funktioner i människokroppen mäts samt presentera resultatet.

Centralt innehåll

Människans biologi

Cell, vävnad, organ

- cellernas differentiering från stamcellerna, cancerceller
- organens sammansättning av olika vävnadstyper

Kroppens reglering

- nervsystemets uppbyggnad och funktion
- de inresekretoriska körtlarna och hormonerna

Ämnesomsättningen

- matspjälkningssystemet
- blodcirkulationssystemet
- andningsorganen
- utsöndring av slaggprodukter

Rörelse

- stöd- och rörelseorganen

Kroppens anpassningsförmåga till miljön

- huden och värmereglering
- sinnen
- försvarssystemet

Fortplantning

- könsorgan och könsutveckling
- befruktning, graviditet och förlossning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när de utvecklar sitt vetenskapliga tänkande genom att studera begreppen inom biologi och finna kopplingar till exempelvis hälsovetenskap och kemi.

De studerandes kompetens för välbefinnande och självkänedom stärks när de får information om biologiska faktorer som påverkar individernas mångfald.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen baseras på nationella kriterier för utvärdering av biologi. Utvärderingen baseras på utföranden, hemuppgifter och timaktivitet under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande information om människans anatomi och fysiologi och undersöker människans vitala funktioner, reproduktion samt betydelsen av genetiska och miljömässiga faktorer för hälsan. Under studieavsnittet undersöker den studerande människokroppens förmåga att anpassa sig till förändringar och försvara sig mot yttre hot.

BI5 Biotekniken och dess tillämpningar, 2 sp (BI6)

Studieavsnittets moduler

- Biotekniken och dess tillämpningar, 2 sp (BI6), Valfri

Mål

Biotekniken och dess tillämpningar

Målen för modulen är att den studerande ska

- känna till mikrobernas strukturer och förstå deras grundläggande funktioner
- kunna ge exempel på hur mikrober kan användas inom biotekniken
- fördjupa sin kunskap om nukleinsyror och känna till hur de kan användas inom gentekniken
- med hjälp av exempel kunna ange bioteknikens mest centrala tillämpningar och innovationer samt motivera deras betydelse inom förädling, medicin, industri och miljövård
- kunna känna igen och bedöma bioteknikens möjligheter och risker samt framföra välgrundade etiska synpunkter om dem
- kunna planera och genomföra ett experimentellt arbete som anknyter till biologiska tillämpningar.

Centralt innehåll

Biotekniken och dess tillämpningar

Mikrober

- klassificering av mikrober
- bakteriernas uppbyggnad, variation, antibiotikaresistens
- virusens uppbyggnad och förökning
- användningen av mikrober inom bioteknik

Manipulation av DNA och forskning med genteknik

- skillnaden mellan celler med och utan cellkärna beträffande arvsanlag och genernas funktion
- kopiering och fragmentering av DNA samt elektroforetisk separering av DNAfragmenten
- kartläggning av den information som finns i DNA
- metoder för genöverföring och -modifiering

Bioteknikens centrala tillämpningar och betydelse

- traditionell och genteknologisk växt- och djurförädling
- medicin
- genominformation och användningen av den
- identifiering av individer och arter utifrån DNA-information
- miljövard
- industri

Lokal precisering

- möjliga besök på lokala platser såsom bryggerier, avloppsreningsverket och hygiencentret

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när den lär sig att göra hållbara val i sitt liv, till exempel i valet av förpackningsmaterial. Den studerande lär sig att tillämpa biologisk kunskap i etiska hänseenden som rör exempelvis genmodifiering och kloning.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen förstår vad mikrober är och hur de fungerar, och får stöd för läkemedels- och vaccinationsval.

Under studieavsnittet stärks den studerandes samhällliga kompetens när hen får information om hur biovetenskapliga tillämpningar används i samhället, vilket gör det möjligt för hen att ta ställning till många aktuella frågor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen baseras på nationella kriterier för utvärdering av biologi. Utvärderingen baseras på utföranden, hemuppgifter och timaktivitet under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande information om den biologiska forskningens betydelse för att lösa framtida problem. Den studerande får information om olika tillämpningar av genteknik och mikrobiologi inom medicin, industri, livsmedelsproduktion och hållbart nyttjande av

naturresurser. Under studieavsnittet planerar och genomför den studerande forskning relaterad till tillämpningen av biologi.

BI6 Repetition inför studentexamen, 2 sp (BI7)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande fördjupar sina kunskaper om biologins centrala innehåll.
- Den studerande förbereder sig för studentexamen och förvärvar färdigheter för fortsatta studier.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- det centrala innehållet för studieavsnitten 1–5 i biologi
- olika typer av studentuppgifter och hur man svarar på dem

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Repetition av huvudinnehållet i studieavsnitten 1–5 vägleder den studerande till uppfattningen av helheten samt fördjupar den studerandes förmåga att bearbeta, förstå, analysera och producera biologisk information.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Aktiv övning och återlämningen av uppgifter krävs för godkänd prestation.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar den studerande sina kunskaper om biologins centrala områden och förbereder sig för studentexamen samt förvärvar ytterligare färdigheter för fortsatta studier. Under studieavsnittet kommer hen att repetera det huvudsakliga innehållet i biologi studieavsnitten 1–5 och öva på att besvara studentuppgifter.

7.3. Filosofi (FI)

Läroämnets uppdrag

Filosofin utforskar hela verkligheten och olika sätt att gestalta den. Att känna till filosofiska frågeställningar skapar en grund för att förstå världen, samhället och uppfattningarna om människan och att bedöma dem rationellt. Studier i filosofiskt tänkande utvecklar förmågan att rationellt reflektera över motiveringarna till olika uppfattningar.

Utmärkande för filosofin är att den ifrågasätter och söker motiv, vilket hjälper den studerande att få grepp om och strukturera dagens informationsflöde. På så sätt främjar studierna i filosofi den studerandes förmåga att tänka och lära sig. Studier i argumentation och giltig slutledning utvecklar förmågan att förstå och uttrycka även komplexa tankemönster.

Traditionellt har filosofin kallats alla vetenskapers moder. I dess natur ingår därför att integrera olika vetenskapsområden, vilket hjälper den studerande att uppfatta större begreppsliga helheter

och samband. Studierna i filosofi främjar den studerandes förmåga att se hur uppfattningar inom olika vetenskapsgrenar och tanketraditioner är uppbyggda och hur de skiljer sig från varandra. Detta stödjer den studerande att tillägna sig olika vetenskaper, vilket gör det enklare för dem att studera vidare. Kunskap i filosofi stärker den studerandes allmänbildning.

Studierna i filosofi ska stärka den studerandes uppfattning om sin egen identitet. I ämnet övar sig den studerande i etisk reflektion och det hjälper hen att förstå betydelsen av olika kunskaper och färdigheter för individen och samhället. Filosofi utvecklar omdömesförmågan och främjar kreativt och självständigt tänkande. I undervisningen i filosofi ska den studerande stödjas att formulera välgrundade personliga åsikter och lära sig att delta i en rationell diskussion. Genom att sätta sig in i filosofiska frågor som saknar enkla svar lär sig den studerande att formulera och motivera sina ståndpunkter. Samtidigt utvecklar hen respekt för olika välgrundade ståndpunkter. Genom att reflektera kring invecklade frågor tillsammans med andra utvecklar den studerande tilltro till sin egen tankeförmåga. Lämpliga arbetssätt inom ämnet är diskussion och dialog.

Mångsidig kompetens

Studierna i filosofi stödjer den studerandes **kommunikativa kompetens** på ett mångsidigt sätt, liksom även utvecklingen till en bildad och ansvarstagande medborgare med respekt för jämlikhet. Läroämnet betonar dialog och god argumentation, vilket gör att den studerande enklare kan ta till sig ett hållbart tänkande och en hållbar livsstil och rättvisa samhällliga principer. Filosofin kombinerar olika vetenskapsområden och stödjer tillägnet av olika vetenskaper och kontinuerligt lärande. Studier i filosofi utvecklar språklig uttrycksförmåga, analytiskt tänkande och logisk slutledning.

I filosofin tolkas problem begreppsligt och dialogiskt. Därför betonas språklig medvetenhet samt ett exakt språkbruk som lyfter fram betydelsen av ändamålsenliga begrepp. Även om filosofin använder termer inom sin egen tradition och inom andra vetenskapliga discipliner är målet ett klart och begripligt språk. Filosofins argumenterande karaktär utvecklar ett uttrycksätt som fokuserar på logiska motiveringar och tar hänsyn till olika perspektiv.

Reflektion över det goda livet och samhället är traditionellt kärnan i filosofin. Studier i filosofi stödjer **kompetensen för välbefinnande** genom att utveckla den studerandes förståelse av sig själv, sitt tänkande och sitt förhållande till andra människor. Utvecklingen av förståelsen sammanhänger med människans utveckling som helhet och leder till goda dygder och välbefinnande. Det diskuterande och argumenterande förhållningssättet främjar den sociala gemenskapen bland de studerande och deras kommunikationsfärdigheter och lär dem att respektera olika synpunkter. Samtidigt uppmuntras den studerande att tillägna sig hållbara sätt att tänka och leva och rättvisa samhällliga principer. Filosofin utvecklar även tolerans för osäkerhet och förmåga att agera även i situationer där tillgången till information är begränsad.

Filosofin har traditionellt omfattat ett synsätt som integrerar olika vetenskapliga discipliner och därigenom stimulerar **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Studier i filosofi bygger på ett naturligt sätt broar mellan olika discipliner. Filosofin hjälper den studerande att tillägna sig olika sätt att hämta information och att kombinera resultaten från olika vetenskaper, vilket gör det lättare att uppfatta stora helheter. Det starka kravet på logik i filosofiskt tänkande utvecklar förmågan att förstå motiveringarna för olika argument och att särskilja faktiska argument från åsikter. I egenskap av ett ämne som ifrågasätter och söker motiveringar uppmuntrar filosofin till kreativt och självständigt tänkande.

När det gäller **samhällelig kompetens** ska undervisningen i filosofi engagera den studerande till ett rationellt etiskt tänkande baserat på respekt för demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling. Idealerna för ett rättvist samhälle och ett aktivt medborgarskap är inte endast föremål för analys och undervisning, utan också mål som undervisningen försöker främja. Filosofi utvecklar förmågan att tänka kreativt, kritiskt och självständigt, vilket utvecklar färdigheter för fortsatta studier, meningsfull karriärplanering och framtida förändringar i arbetslivet.

Etik är ett traditionellt delområde av filosofin och därför också en central del av studierna i filosofi. Filosofi lär den studerande att strukturera värderingar, normer och betydelser begreppsligt. **Etisk** reflektion omfattar såväl individ- och samhällsfrågor som miljöfrågor. Den kritiska traditionen inom läroämnet utvecklar den studerandes förmåga till självständigt tänkande och uppmuntrar hen att agera moraliskt hållbart. Studier i filosofi bidrar till att uppfatta mångfasetterade problem och skapa en övergripande bild av dem. Förståelse av sociala och ekologiska globala problem uppmuntrar den studerande att agera för att korrigera dessa och uppfylla målen för **miljökompetens**.

Med tanke **på global och kulturell kompetens** breddar studierna i filosofi tänkandet och hjälper till att förstå att det finns olika sätt att uppfatta verkligheten. Den studerande utvecklar en känslighet för att upptäcka likheter och skillnader i olika fenomen i världen. Av filosofins delområden fokuserar särskilt etik och social filosofi på mångfalden hos människor och kulturer och uppmuntrar till en fördomsfri attityd till olika livsfenomen. Genom filosofiska tankeexperiment ska den studerande ges tillfälle att föreställa sig möjliga framtida utvecklingstrender.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i filosofi är att den studerande ska

ska

- kunna gestalta filosofiska problem och tänkbara lösningar på dem inom den filosofiska traditionen och att kunna tillämpa problemformuleringarna på olika aktuella frågor
- kunna strukturera, analysera och bedöma information begreppsligt, i synnerhet olika påståenden, deras betydelser och motiveringar till dem
- behärska grundläggande logisk argumentation och därigenom lära sig att lita på och kritiskt granska sitt eget tänkande samt reflektera över dess begränsningar inom olika vetenskapsgrenar och i vardagslivet
- kunna bedöma moraliska problem och tänkbara lösningar på dem samt förbinda sig till etiska principer
- lära sig att reflektera över och begreppsligt analysera större helheter samt att tänka och handla på ett omdömesgjillt sätt i såväl etiska frågor som inom andra livsområden, även då informationen är motstridig eller otillförlitlig
- utveckla sin förmåga att uttrycka sina ståndpunkter med rationella motiveringar.

Bedömning

Bedömningen i filosofiämnet ska fokusera på den studerandes förmåga att förstå centrala filosofiska frågor och behärska filosofiskt tänkande och filosofiska begrepp samt på den studerandes förmåga att uttrycka och utvärdera filosofiskt tänkande. Det innebär att man bedömer förmågan att förstå och precisera filosofisk kunskap med hjälp av begrepp samt att kritiskt analysera och reflektera över den. Därtill ska bedömningen ta fasta på den studerandes förmåga att såväl i vardagen som i vetenskapen identifiera och beskriva filosofiska problem och förmågan att formulera dem med hjälp av begrepp.

Bedömningen ska ta hänsyn till den studerandes kännedom om presenterade lösningar på filosofiska frågor samt hens förmåga att presentera logiska argument skriftligt, muntligt och interaktivt.

Bedömningen ska stödja och utveckla den studerandes förmåga att kritiskt granska sitt eget tänkande och uppmuntra den studerande att planera sina studier. Kursbedömningen ska basera sig på mångsidiga bedömningsmetoder. Målen och det centrala innehållet i de olika modulerna ska vara utgångspunkt för bedömningen av hur den studerande har uppnått de allmänna målen för läroämnet filosofi.

Studieavsnitt

FI1 Introduktion i filosofiskt tänkande, 2 sp (FI1)

Studieavsnittets moduler

- Introduktion i filosofiskt tänkande, 2 sp (FI1), Obligatorisk

Mål

Introduktion i filosofiskt tänkande

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bilda sig en uppfattning om filosofins natur och metoder genom att sätta sig in i filosofiska problem och tänkbara lösningar på dem*
- *lära sig att bedöma sanningshalten i påståenden och att framföra och förutsätta motiveringar till åsikter och påståenden samt att uppfatta strukturen i framförda motiveringar och bedöma deras giltighet*
- *känna till och genom olika interaktiva övningar lära sig att tillämpa filosofiska arbetssätt, såsom att ifrågasätta antaganden, klassificera och definiera begrepp samt använda tankeexperiment och motexempel*
- *fördjupa sig i några centrala filosofiska frågor och begreppsliga distinktioner i anslutning till dem*
- *känna till grundläggande kunskapssteoretiska distinktioner, kunna analysera och värdera olika tankeföreställningar och bekanta sig med kunskapsinnehållet i några av gymnasiets läroämnen.*

Centralt innehåll

Introduktion i filosofiskt tänkande

- *vad filosofi är, de filosofiska frågornas och det filosofiska tänkandets natur i den filosofiska traditionen och tillämpning av filosofiskt tänkande i aktuella frågor*
- *grunderna för logisk argumentation och giltig slutledning samt muntlig och skriftlig övning inom området, bland annat genom att tillämpa detta på aktuella samhällsliga frågor*
- *centrala filosofiska grundfrågor och distinktioner: ande och materia, frihet och nödvändighet, begreppslig och empirisk, objektiv och subjektiv*
- *skillnaden mellan kunskap och information, vardagskunskap och vetenskaplig kunskap samt vetenskap och pseudovetenskap*
- *kunskapens och argumentationens natur inom olika vetenskapsgrenar: hur man formulerar påståenden samt testar och motiverar dem i några av gymnasiets läroämnen*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studierna av filosofi stödjer den studerandes interaktionsförmåga på olika sätt genom att utveckla språkliga uttryck, analytiskt tänkande och logiskt resonemang.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Utöver lärarens bedömning instrueras studenten att utvärdera sin egen inlärningsprocess. Vid utvärderingen beaktas den studerandes aktivitet, flit och initiativförmåga.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande lära känna filosofins värld. Under avsnittet lär hen sig om filosofins natur och nyckelfrågor samt praktiserar kritik och argumentation.

FI2 Etik, 2 sp (FI2)

Studieavsnittets moduler

- Etik, 2 sp (FI2), Obligatorisk

Mål

Etik

Målen för modulen är att den studerande ska

- lära känna den filosofiska etikens centrala begrepp, frågor och teorier
- kunna motivera uppfattningar om det goda och det rätta samt förstå skillnaden mellan normativa och deskriptiva påståenden
- kunna presentera logiska och etiska argument muntligt och skriftligt samt motivera moralens förpliktande karaktär
- kunna analysera meningen med sitt liv och sina livsval med hjälp av filosofiska begrepp
- kunna analysera och bedöma handlingar ur etisk synvinkel samt klargöra sina egna moraliska beslut och värderingar utgående från den filosofiska etiken
- kunna tillämpa etik på samhälls- och miljöfrågor.

Centralt innehåll

Etik

- moralen som normsystem; skillnaden mellan moral, lagar och vanor; moralisk objektivism, relativism, subjektivism
- moral samt normativ och tillämpad etik i moralfrågor; grunderna i dygd-, konsekvens-, rättighets- och pliktetik
- filosofiska teorier om ett gott liv, meningen med livet och en god livsstil
- etik och individens moraliska beslut: mänskliga relationer och livsval
- etiska frågor kring miljön och naturen, såsom miljöförändringen och djurens rättigheter
- etik och samhället: mänskliga och grundläggande rättigheter

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes förmåga till etisk reflektion utvecklas när hen överväger individuella, sociala och miljömässiga frågor.

Reflektioner om gott liv och samhälle stödjer kompetensen för välbefinnande genom att utveckla den studerandes förståelse av sig själv, sitt tänkande och sin relation till andra.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Utöver lärarens bedömning instrueras studenten att utvärdera sin egen inlärningsprocess. Vid utvärderingen beaktas den studerandes aktivitet, flit och initiativförmåga.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande lära känna filosofisk etik. Under studieavsnittet utforskar hen välkända moraliska teorier, olika uppfattningar om gott liv och tidlösa samt aktuella etiska frågor.

F13 Samhällsfilosofi, 2 sp (F13)

Studieavsnittets moduler

- Samhällsfilosofi, 2 sp (F13), Valfri

Mål

Samhällsfilosofi

Målen för modulen är att den studerande ska

- bli förtrogen med några centrala begrepp och inriktningar inom samhällsfilosofin
- lära sig att beskriva rättvisa, maktutövning och arbetsfördelning i individers, grupper och institutioners verksamhet
- lära sig att filosofiskt bedöma samhällsordningens uppbyggnad och legitimitet
- kunna tillämpa sina kunskaper på aktuella samhällsfrågor
- förstå rättigheters betydelse som grund för samhällsordningen.

Lokal precisering

- bekanta sig med ungdomarnas möjligheter att påverka i Karlebyregionen.

Centralt innehåll

Samhällsfilosofi

- samhällsordningens legitimitet, teorier om samhällsfördrag
- olika former av makt, frihet, jämlikhet och rättvisa
- mänskliga rättigheter, medborgarrättigheter och rättsstaten: demokrati och social gemenskap som samhälleliga värden
- politiska ideal: liberalism, socialism, anarkism, konservatism, nationalism; samhällsutopier och -dystopier
- förhållandet mellan välfärd och ekonomi; legitimering av skillnader i förmögenhet och välfärd; välfärdsstaten
- aktuella samhällsfilosofiska frågor: miljöproblem, kulturmöten, effekter av teknik och artificiell intelligens, kön och makt, identifiering och kritik av strukturer som skapar ojämlikhet

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De studerandes globala och kulturella kompetens stärks genom att de uppmuntras att tänka rationellt och etiskt utifrån respekten för demokrati, mänskliga rättigheter och en hållbar framtid.

Att förstå idealen för ett rättvist samhälle och ett aktivt medborgarskap ökar den studerandes samhälleliga kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Utöver lärarens bedömning instrueras studenten att utvärdera sin egen inlärningsprocess. Vid utvärderingen beaktas den studerandes aktivitet, flit och initiativförmåga.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande lära känna frågesättningar som rör samhället ur en filosofisk synvinkel. Den studerande studerar rättvisa, makt, aktuella samhällsfrågor samt existensen och legitimiteten av samhällsordning och sociala institutioner.

FI4 Sanningen, 2 sp (FI4)

Studieavsnittets moduler

- Sanningen, 2 sp (FI4), Valfri

Mål

Sanningen

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna skilja mellan åsikter och faktapåståenden och förstå behovet av att motivera faktapåståenden*
- *förstå betydelsen av språk och dess betydelse i gestaltandet av verkligheten*
- *kunna beskriva och bedöma filosofiska teorier om sanning, kunskap, verklighetens natur och vetenskap*
- *kunna strukturera och analysera kännetecken för vetenskaplig forskning, slutledning och förklaring*
- *kunna analysera hur observationer och kunskap samt vetenskapliga teorier förhåller sig till verkligheten*
- *lära sig att bedöma situationer där olika undersökningar ger olika resultat och handlingsalternativ.*

Centralt innehåll

Sanningen

- *språk, betydelse och sanning*
- *det sannas natur och sanningsteorierna; att närma sig sanningen; nödvändig och kontingent sanning*
- *verklighetens och medvetandets natur; realism och anti-realism*
- *kunskapens källor, kunskapens möjligheter och gränser, kunskapens berättigande, förhållandet mellan kunskap och säkerhet*
- *den vetenskapliga forskningens natur och metoder samt vetenskaplig slutledning, vetenskapsetik*
- *tillförlitligheten hos vetenskapliga metoder och teorier och deras förhållande till verkligheten*
- *förklaring, förutsägelse, förståelse och tolkning inom olika vetenskaper*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet kommer den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens att stärkas när hen lär sig att strukturera och analysera vetenskaplig forskning och lär sig att förstå naturen av vetenskapligt resonemang och förklaring.

Under studieavsnittet stärks den studerandes kommunikativa kompetens när hen lär sig att skilja åsikter från faktauppgifter och att förstå behovet av att motivera faktauppgifter. Den studerande lär sig förstå språkets roll i att skapa betydelser och hur man med hjälp av språk kan skapa betydelser i den verkliga världen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Utöver lärarens bedömning instrueras studenten att utvärdera sin egen inlärningsprocess. Vid utvärderingen beaktas den studerandes aktivitet, flit och initiativförmåga.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet reflekterar den studerande på filosofins kunskapsteoretiska frågor: Vad är kunskap? Vad kan vi veta? Vad är verklighet? Vad är sanning? Vad är vetenskaplig kunskap?

FI5 Repetition inför studentexamen, 2 sp (FI5)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande förbereder sig för studentexamen och repeterar huvudinnehållet i gymnasiet studieavsnitt inom filosofi.
- Den studerandes filosofiska kompetens fördjupas genom att studera aktuella fenomen.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Repetition av gymnasiet lärokurser i filosofi och övning och hantering av de olika uppgiftstyperna i studentexamen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Att granska begrepp, teorier och studier som är specifika för filosofi stärker den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens. Den studerandes filosofiska tänkande och mod att tillämpa kunskap och färdigheter stärks.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Aktiv övning och återlämningen av uppgifter krävs för godkänd prestation.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet repeterar den studerande gymnasiet lärokurser för filosofi och förbereder sig för att svara på olika typer av frågor i studentexamen.

7.4. Fysik (FY)

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i fysik ska hjälpa den studerande att utveckla ett naturvetenskapligt tänkande och en naturvetenskaplig världsbild som en del av en mångsidig allmänbildning. Undervisningen ska ge den studerande insikter om fysikens betydelse i vardagen och för miljön, samhället och teknologin. I undervisningen ska den studerande fördjupa sig i läroämnets språk och språket inom vetenskapsgrenarna i anknytning till fysik samt i fysikens begreppsapparat och sätt att producera kunskap. Den studerande utvecklar sin naturvetenskapliga läsfärdighet, vilket hjälper hen att kritiskt utvärdera olika vardagliga val samt ställningstaganden i samhällsdebatten. Undervisningen i fysik ska ge den studerande färdigheter för framgångsrika fortsatta studier inom naturvetenskap och naturvetenskapens tillämpningsområden samt att tillämpa sina kunskaper i fysik i arbetslivet. Med hjälp av mångsidiga lärsituationer och -miljöer möjliggör man att de studerande har jämlika och likvärdiga möjligheter att lära sig.

Undervisningen i fysik ska stödja den studerande att förstå fysikens begrepp både kvalitativt och kvantitativt. Den studerande bearbetar sina tidigare erfarenheter, nya observationer och synvinklar till en logiskt sammanhängande bild av omvärlden i samverkan med lärarna och gruppen samt med hjälp av fysikens teorier.

Undervisningen i fysik ska utgå från observationer i omgivningen. Experiment i olika former stödjer den studerande att tillägna sig och förstå begrepp, lära sig forskningsmetoder och förstå naturvetenskapens karaktär. Under studiernas gång utvecklas den studerandes forskningsfärdigheter både generellt och inom centrala områden som behandlas i respektive modul. Experimentellt arbete ska utföras med beaktande av säkerheten i arbetet.

Mångsidig kompetens

Undervisningen i fysik vägleder den studerande att tillägna sig ett naturvetenskapligt tänkande, att ta fram och använda information, att komma med idéer, samarbeta samt att bedöma informationens tillförlitlighet och innebörd. Undervisningen utvecklar den studerandes **samhälleliga kompetens** genom att den studerande får färdigheter att delta i samhällsdebatten och påverka det gemensamma beslutsfattandet.

Den studerandes eget undersökande arbete utvecklar den studerandes arbetsätt, samarbetsförmåga och förmåga till kritiskt tänkande samt inspirerar hen till fysikstudier. Den studerande utvecklar sin **kommunikativa kompetens** och lär sig att arbeta långsiktigt och att ta ansvar för sitt eget arbete med hjälp av mångsidiga arbetsätt, till exempel genom projekt och arbete i grupp.

Undervisningen ska förmedla en bild av fysikens betydelse för att bygga upp en hållbar framtid: fysiken behövs i utvecklingen av nya lösningar och när man ska trygga miljöns och människornas välbefinnande såväl på lokal nivå som på nationell och internationell nivå. Undervisningen handleder den studerande att ta ansvar för sina egna handlingar och miljön, att använda sina kunskaper i fysik för att bygga upp en hållbar framtid samt för att utvärdera sina egna val med beaktande av en hållbar användning av naturtillgångar, konsekvenser för miljö och hälsa samt olika former av energiproduktion. Undervisningen i fysik stödjer på det här sättet den studerandes **etiska kompetens och miljökompetens, globala och kulturella kompetens** samt hens **kompetens för välbefinnande**.

I studierna i fysik övar den studerande sig på att skriva samt kritiskt tolka och analysera olika texter. Multilitteraciteten utvecklas till exempel genom att den studerande tolkar och producerar skrivna texter, bilder, videor, tabeller, grafer eller formler. Undervisningen i fysik stödjer den **tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen** även genom användningen av informations- och kommunikationsteknik. Informations- och kommunikationsteknik används bland annat för

att hämta information, samla in data från observationer, behandla och tolka mättningsresultat, producera och presentera sina egna arbeten samt för att göra modeller och simuleringar.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i fysik hänför sig till fysikens betydelse, värderingar och attityder, den studerandes forskningsfärdigheter och kunskaper i fysik samt användningen av dem. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Betydelse, värderingar och attityder

Målet är att den studerande ska

- kunna bedöma vilken betydelse fysiken och teknologin har för individen och samhället
- identifiera sina kunskaper i fysik och ställa upp egna mål, möta utmaningar i lärandet och tillämpa olika studiestrategier i läroämnet fysik
- bli insatt i hur man tillämpar fysik i olika sammanhang, exempelvis i naturen, näringslivet, organisationer eller forskarsamfund
- få möjligheter att sätta sig in i fysikens tillämpningar genom olika besök, samarbete med högskolor och arbetsliv på lokal eller internationell nivå
- få tillräckliga färdigheter för fortsatta studier inom naturvetenskapernas och fysikens tillämpningsområden
- få färdigheter att delta i debatter och beslutsfattande som berör miljö och teknologi.

Forskningsfärdigheter

Målet är att den studerande ska

- förstå den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap
- kunna formulera frågor om de fenomen som studeras och vidareutveckla frågeställningar som utgångspunkt för undersökning, problemlösning eller annan verksamhet
- kunna planera och utföra experimentella undersökningar i samarbete med andra
- identifiera hur felkällor inverkar på mätningar
- kunna behandla, tolka och presentera undersökningsresultat samt analysera och bedöma dem och hela undersökningsprocessen.

Kunskaper i fysik och användningen av dem

Målet är att den studerande ska

- kunna använda centrala begrepp i fysik på ett konsekvent sätt och i rätt sammanhang
- strukturera sin uppfattning om naturens strukturer och fenomen med hjälp av fysikaliska begrepp och principer
- kunna uttrycka slutsatser och synpunkter på sådana sätt som är karakteristiska för fysiken
- förstå fysikaliska fenomen och principer som utgör grunden för teknologiska tillämpningar
- kunna formulera, tolka och bedöma olika modeller samt använda dem och simuleringar för att beskriva fenomen och göra prognoser
- kunna använda ändamålsenliga program för att skapa modeller samt uttrycka matematiska och grafiska lösningar och resultat
- kunna använda mångsidiga informationskällor och kritiskt bedöma dem med hjälp av sina kunskaper i fysik.

Bedömning

Bedömningen ska basera sig på hur de allmänna målen för fysik uppfylls med betoning på modulspecifika mål och centrala innehåll. Bedömningen och den respons som ges under lärprocessen ska stödja den studerande att utveckla och bli medveten om sina kunskaper och färdigheter i fysik. Samtidigt övar den studerande sig på självvärdering.

Bedömningen ska baseras på olika slags prestationer samt på observation av den studerandes begreppsliga och metodmässiga kunskaper och färdigheter. Den studerande kan visa sin förmåga att förstå och tillämpa fysikaliska kunskaper på olika sätt, till exempel genom att förklara, göra grafiska modeller och använda matematiska modeller. Bedömningen ska basera sig på olika arbeten men även på den studerandes arbetssätt, såsom formulering av frågor, beskrivning av problemlösningsprocessen samt forskningsfärdigheter. Vid bedömningen ska man ta i beaktande den studerandes förmåga att arbeta experimentellt och att hämta och tillämpa information.

Studieavsnitt

FY1 Fysiken som naturvetenskap, 2 sp (FY1_FY2)

Studieavsnittets moduler

- Fysiken som naturvetenskap, 1 sp (FY1), Obligatorisk
- Fysik, miljö och samhälle, 1 sp (FY2), Obligatorisk

Mål

Fysiken som naturvetenskap

Målen för modulen är att den studerande ska

- bekanta sig med fysiken som en systematisk vetenskap som baserar sig på experimentella undersökningar
- introduceras i materiens struktur och världsalltets storleksordningar
- bekanta sig med de metoder som används för att ta fram information i fysiken
- kunna planera och genomföra enkla naturvetenskapliga experiment
- få erfarenheter som väcker och fördjupar intresset för fysik och fysikstudier.

Fysik, miljö och samhälle

Målen för modulen är att den studerande ska

- bli insatt i energi som ett grundläggande begrepp i fysiken
- känna till olika energiformer och sätt att producera energi
- kunna jämföra olika sätt att producera energi och storleksordningar i anknytning till produktionssättens inverkan på miljön
- få färdigheter i att delta i diskussioner som gäller miljö och teknologi samt i beslutsfattande kring hållbar energihushållning.

Lokal precisering

- bekanta sig med den lokala industrins energiekonomi och cirkulära ekonomi
- bekanta sig med arbetsbeskrivningen för en fysikforskare eller -studerande.

Centralt innehåll

Fysiken som naturvetenskap

- storhet och enhet samt SI-systemet

- *mätning, insamling av resultat, grafisk presentation av resultat samt bedömning av deras tillförlitlighet*
- *grafisk modell och linjär modell*
- *planering och genomförande av enkla experimentella undersökningar*

Fysik, miljö och samhälle

- *energiformer, energins bevarande och omvandling*
- *energiproduktion, effekt, verkningsgrad, överföring av energi*
- *energiproduktionens inverkan på miljön och på klimatförändringen*

Lokal precisering

- den lokala industrins energiekonomi och cirkulära ekonomi
- arbetsbeskrivningen för en fysikforskare eller -studering

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet kommer man att stärka den studerandes förmåga att uppfatta hur den naturvetenskapliga världsbilden är uppbyggd utifrån experiment och hurdana kulturella strukturer detta förutsätter. På det här sättet stärks den studerandes globala och kulturella kompetens.

Att mäta, samla in och presentera resultaten grafiskt gör den studerande förtrogen med olika sätt att samla in och presentera information. Samtidigt stärker den studerande sin förmåga att bedöma informationens tillförlitlighet. Att utforma sitt eget naturvetenskapliga experiment utövar kreativitet och skapar flera möjligheter till tvärvetenskaplig forskning. Detta stärker den studerandes inlärningsförmåga och skapar förutsättningar för fortsatta studier.

Studieavsnittet behandlar energiproduktionens påverkan på miljö och klimatförändringar. Detta hjälper den studerande att förstå varför mänskliga aktiviteter behöver anpassas till naturmiljöernas bärkraft, begränsade naturresurser och deras hållbara användning. Med den här förståelsen som grund får den studerande färdigheten att med hjälp av fysik motivera sin position i samhällsdebatten om energiproduktion, vilket stärker hans etiska kompetens och miljökompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieperioden. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet introducerar fysik som ett vetenskapsområde. Avsnittet ger kunskap om grundläggande begrepp relaterade till materiens och universums struktur och lär hur man utför enkla naturvetenskapliga experiment samt att presentera och tolka deras resultat. Därtill reflekterar man under studieavsnittet på fysikens betydelse för energiekonomin.

FY2 Energi och värme, 2 sp (FY3)

Studieavsnittets moduler

- Energi och värme, 2 sp (FY3), Valfri

Mål

Energi och värme

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa sin förståelse för energi som ett centralt begrepp i fysiken
- kunna undersöka ett ämnes termodynamiska tillstånd och fenomen i anknytning till förändringar i aggregationstillstånd
- kunna tillämpa termodynamikens begrepp och modeller då hen granskar lösningar inom energiproduktion och medverkar i bygget av en hållbar framtid
- identifiera energibalansens och värmeflödets betydelse i klimatförändringen.

Lokal precisering

- lära känna lokala företag och energiproduktionsmetoder där så är möjligt.

Centralt innehåll

Energi och värme

- kraft som ett mått på styrkan hos en växelverkan
- mekaniskt arbete
- termodynamiskt system och tillståndsvariabler
- temperatur, tryck och hydrostatiskt tryck
- energins bevarande, inre energi, energiflöde och värmemängd
- hur ett ämne värms upp och svalnar samt förändringar i aggregationstillstånd
- värmeutvidgning
- tillståndsförändringar hos gaser och tillståndsekvationen för en ideal gas

Lokal precisering

- lokala företag och energiproduktionsmetoder

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet används färdigheter inom informations- och kommunikationsteknologi för att söka information, samla in experimentella observationer, bearbeta och tolka mätresultat, producera och presentera resultat samt modellera och simulera. På så sätt utvecklar den studerande kvantitativa färdigheter för att utvärdera och jämföra olika energiproduktionsmetoder. Så här utvecklas den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Etisk kompetens och miljökompetens stärks när de studerande bekantar sig med forskningsdata och praxis relaterade till begränsning av klimatförändringar inom exempelvis energiproduktion, byggarbete och energianvändning i hemmet. Genom att bekanta sig med fysikens fenomen och principer relaterade till växthuseffekten får de studerande förmågan att förstå hur mänskliga aktiviteter påverkar atmosfärens uppvärmning.

Den studerandes samhällliga kompetens stärks när hen bekantar sig med den lokala energiekonomi och får färdigheter att delta i lokala beslutsprocesser.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ger information om de grundläggande termiska fenomenen och deras betydelse med tanke på vardagen och samhällets behov. Samtidigt lär man sig att studera temperatur, tryck och förändringar i gasernas tillstånd både kalkylerat och experimentellt. Därtill reflekterar man på värme, arbete och verkningsgrad i olika energiproduktionslösningar.

FY3 Kraft och rörelse, 2 sp (FY4)

Studieavsnittets moduler

- Kraft och rörelse, 2 sp (FY4), Valfri

Mål

Kraft och rörelse

Målen för modulen är att den studerande ska

- *genom experiment kunna undersöka fenomen i anknytning till kraft och rörelse*
- *kunna producera och analysera grafiska framställningar av mätdata*
- *förstå konserveringslagarnas betydelse i fysiken*
- *känna till säkerhetsaspekter i anknytning till kraft och rörelse.*

Lokal precisering

- lära känna lokala företag som producerar välfärdsteknologi, där så är möjligt.

Centralt innehåll

Kraft och rörelse

- *likformig och likformigt accelererad rätlinjig rörelse*
- *växelverkan mellan kroppar och kraft samt Newtons lagar*
- *krafters sammanlagda verkan, kraftdiagram och rörelseekvationen*
- *tyngd och friktion*
- *rörelseenergi, potentiell energi och mekanisk energi*
- *den mekaniska energins bevarande och mekanikens energiprincip*
- *rörelsemängd, impuls, rörelsemängdens bevarande och endimensionella kollisioner*

Lokal precisering

- lokala företag som producerar välfärdsteknologi

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen studerar stadiga och stadigt accelererande linjära rörelser med hjälp av en rörelsesensor, samtidigt som hen använder informations- och kommunikationsteknik för att samla in experimentella observationer samt behandling och tolkning av mätresultaten.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen granskar förverkligandet av fysikens lagar inom säkerhetsrelaterad teknologi. Trafikens säkerhetsaspekter granskas ur samhällets och individens perspektiv.

Den studerandes samarbets- och interaktionsförmåga utvecklas under studieavsnittet i grupparbeten där fysikens fenomen studeras. Presentation av erhållna resultat stärker den studerandes presentationsförmåga och självsäkerhet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet studeras fenomen relaterade till kraft och rörelse och modeller som förklarar dem. Samtidigt kommer man att lära sig att förstå universums grundläggande interaktioner som orsaken till kraft och principerna för att upprätthålla energi och rörelse.

FY4 Periodisk rörelse och vågor, 2 sp (FY5)

Studieavsnittets moduler

- Periodisk rörelse och vågor, 2 sp (FY5), Valfri

Mål

Periodisk rörelse och vågor

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna beskriva planetarisk rörelse som centralrörelse
- bli förtrogen med svängningsrörelsens och vågrörelsens grundprinciper genom att undersöka mekanisk svängning och ljud
- kunna beskriva periodisk rörelse med fysikaliska och matematiska begrepp
- matematiskt kunna beskriva mekaniska svängningar och ljud som en periodisk rörelse.

Centralt innehåll

Periodisk rörelse och vågor

- kraftmoment och vridning av en kropp
- vridning och jämvikt i enkla fall
- likformig cirkelrörelse och normalacceleration
- den allmänna gravitationslagen och planetarisk rörelse
- periodisk rörelse, period, frekvens och amplitud
- harmonisk kraft och svängningsrörelse samt den potentiella energin hos en harmonisk kraft
- mekaniska vågor: uppkomst, utbredning och reflexion
- diffraktion och interferens hos mekaniska vågor samt stående vågor
- ljud som vågrörelse, ljudintensitetsnivå, ljudets egenskaper och utbredning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen blir bekanta med och övar datainsamling och presentation med hjälp av informations- och kommunikationsteknik exempelvis genom att mäta, analysera och jämföra frekvensspektrum.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen blir bekant med ljudets egenskaper och hur mekaniska vågrörelser skapar en känsla av hörsel. Samtidigt undersöks sambandet mellan ljudets fysikaliska egenskaper och hörselskador. Med hjälp av det här lär sig den studerande att lyssna på musik på ett sätt som stöder välbefinnandet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet studeras de grundläggande begreppen inom periodisk rörelse och vågteori och deras tillämpningar, till exempel inom musik. Dessa inkluderar cirkulär rörelse, gravitationell interaktion och harmonisk kraft. Under avsnittet studerar man vågrörelsens födelse och förlopp.

FY5 Elektricitet, 2 sp (FY6)

Studieavsnittets moduler

- Elektricitet, 2 sp (FY6), Valfri

Mål

Elektricitet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna undersöka fenomen i anknytning till elektricitet experimentellt och kunna utföra grundläggande mätningar inom ellära*
- *kunna använda begreppen fält och potential för att beskriva elektriska fält*
- *känna till säkerhetsaspekter i anknytning till elektriska apparater och överföring av elenergi.*

Lokal precisering

- bekanta sig med olika yrken och alternativ för fortsatt utbildning inom elektronik.

Centralt innehåll

Elektricitet

- *spänning och elektrisk ström i likströmskretsar*
- *resistans och Ohms lag*
- *elektrisk effekt och Joules lag*
- *koppling av motstånd och Kirchhoffs lagar*
- *ackumulatorer och en ackumulators laddningskrets*
- *Coloumbs lag och homogent elektriskt fält*
- *potentiell energi och potential i ett homogent elektriskt fält*

- *kondensator och kondensatorns energi*
- *halvledare, diod och LED som komponenter i en strömkrets*
- *elsäkerhet: säkring, kapslingsklassning och genomslagsspänning*

Lokal precisering

- yrken och alternativ för fortsatt utbildning inom elektronik

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes samarbets- och interaktionsförmåga utvecklas under studieavsnittet i experimentella arbeten som görs i grupp, där fysikens fenomen studeras. Övningen av fysikspecifika markeringar och presentationsmetoder utvecklar multilitteracitet och språkmedvetenhet.

När man experimentellt forskar i elektriska fenomen och gör grundläggande mätningar i elektronik, lär sig den studerande att ta hänsyn till elsäkerhet. Genom att internalisera vikten av elsäkerhet förstår den studerande vilka elarbeten som kan utföras på egen hand och vilka som kräver yrkeskunskaper. På så sätt stärks den studerandes kompetens för välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet introducerar grundläggande begrepp inom elteknik och deras tillämpningar i samhället. Elektriska fenomen och likströmskretsar studeras både experimentellt och kalkylerat med hjälp av storhetsekvationer. Man lär känna fysikens grundläggande lagar relaterade till elektricitet.

FY6 Elektromagnetism och ljus, 2 sp (FY7)

Studieavsnittets moduler

- Elektromagnetism och ljus, 2 sp (FY7), Valfri

Mål

Elektromagnetism och ljus

- *förstå induktionsfenomenets centrala betydelse inom elektromagnetism*
- *förstå de fysikaliska grundprinciperna för produktion och överföring av elektrisk energi och deras betydelse för samhällets funktion*
- *identifiera källor till elektromagnetisk strålning och strålningens effekt*
- *förstå att ljus är ett elektromagnetiskt fenomen.*

Lokal precisering

- bekanta sig med lokal elproduktion och eldistribution.

Centralt innehåll

Elektromagnetism och ljus

- *ferromagnetism och magnetisk dipol*
- *magnetisk växelverkan och magnetfält*
- *en laddad partikels rörelse i ett homogent el- och magnetfält*
- *magnetfältet kring en strömförande ledare och kraften mellan två ledare*
- *elektromagnetisk induktion, Lenz lag och virvelströmmar*
- *generator, uppkomsten av växelström, transformatorn och överföring av energi med hjälp av elektrisk ström*
- *elektromagnetisk strålning och dess spektrum samt svartkroppsstrålningens spektrum*
- *ljusets reflexion, brytning och totalreflexion*
- *ljusets interferens och diffraktion*
- *ljusets polarisation kvalitativt*

Lokal precisering

- elproduktion och eldistribution lokalt

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Efter studieavsnittet kan den studerande delta i samhällsdebatten om elproduktion. Den studerande utbildas i att ta ställning till sociala frågor. Detta stärker den studerandes samhälleliga kompetens.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen upptäcker att strålningen påverkas av strålningens frekvens och intensitet och att inte all elektromagnetisk strålning är farlig. Genom att känna till källorna till elektromagnetisk strålning lär sig den studerande att spela en aktiv roll för sin egen och andras välbefinnande och säkerhet.

Under studieavsnittet utvecklas den studerandes multilitteracitet när hen undersöker säkerhetsgränserna för olika typer av elektromagnetisk strålning. När den studerande kalkylerat jämför olika källor till elektromagnetisk strålning stärker hen sina färdigheter i att bedöma informationens tillförlitlighet och hens tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet studeras grundbegreppen inom elektromagnetisk induktion och spektrumet av elektromagnetisk strålning. Därtill får de studerande information om betydelsen av tillämpningar som baseras på elektromagnetism i det moderna samhället.

FY7 Materia, strålning och kvantisering, 2 sp (FY8)

Studieavsnittets moduler

- Materia, strålning och kvantisering, 2 sp (FY8), Valfri

Mål

Materia, strålning och kvantisering

Målen för modulen är att den studerande ska

- känna till den joniserande strålningens effekter och bekanta sig med säker användning av strålning
- introduceras till den världsbild som baseras på kvantfysik från elementarpartikelfysik till kosmologi
- förstå hur betydelsefull den teknologi som baserar sig på kvantisering är för dagens samhälle.

Lokal precisering

- utforska fysikaliska tillämpningar och relaterade karriärmöjligheter inom den lokala hälsovården, där så är möjligt.

Centralt innehåll

Materia, strålning och kvantisering

- energins kvantisering då materia och strålning växelverkar med varandra
- fotonen som det elektromagnetiska strålningsfältets kvanta
- atomens uppbyggnad, kvanttillstånden hos atomens elektroner samt grundtanken i den vågmekaniska atommodellen
- teknologi som baserar sig på kvantisering; laser och kvantstrukturer
- atomkärnans struktur och förändringar, radioaktivt sönderfall
- kärnreaktioner, ekvivalens mellan massa och energi, atomkärnans bindningsenergi
- kärnkraft, fission och fusion
- sönderfallslagen
- olika typer av joniserande strålning och deras biologiska effekter samt tillämpningar inom medicin och teknologi
- partikelfysikens standardmodell
- världssalltets utveckling

Lokal precisering

- fysikaliska tillämpningar inom den lokala hälsovården

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Efter studieavsnittet kan den studerande delta i samhällsdebatten om växthuseffekten, kärnkraft och strålning från radioaktiva källor och tolka denna diskussion ur fysikens perspektiv. Detta stärker den studerandes samhälleliga kompetens.

Studieavsnittet introducerar hur joniserande strålning används inom medicin för både diagnostiska och terapeutiska ändamål. Kompetensen för välbefinnande stärks genom att den studerande förstår varför joniserande strålning har skadliga effekter och hur säkerheten säkerställs vid medicinska ingrepp.

Under studieavsnittet stärks den studerandes globala och kulturella kompetens när hen lär sig om fysikens vetenskapliga forsknings inverkan på det moderna samhällets funktion. Samtidigt får den studerande information om universums utveckling.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inlärnin g utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inlärnin g. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig om den moderna fysikens historia och nyckelbegrepp, såsom våg-partikeldualitet och kvantum. Den studerande får en tydlig bild av tillämpningarna utifrån fenomenen som beskrivits med dessa begrepp, till exempel inom strålsäkerhet och kosmologi.

FY8 Repetition inför studentexamen, 2 sp (FY9)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande repeterar innehållen i gymnasiets lärokurser för fysik och fördjupar sina färdigheter inom dem
- Den studerande förbereder sig för studentexamen inom fysik.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- det centrala innehållet för studieavsnitten 1–7 i fysik
- olika typer av studentexamens uppgifter i fysik

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens utvecklas när hen övar sina färdigheter i informations- och kommunikationsteknik i samband med kalkylerade och grafiska övningar. Därtill utbildas den studerande i att besvara de tvärvetenskapliga materialuppgifterna vid studentexamen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Den studerande får respons om sin svarsteknik och sin hantering av lärokursens sakinnehåll.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar man kunskapen om fysikens centrala innehåll och förbereder för studentexamen samt förvärvar ytterligare färdigheter för fortsatt utbildning.

7.5. Geografi (GE)

Läroämnets uppdrag

I geografi undersöker man fenomen som sker i naturen, samhället, hos människan samt växelverkan mellan dem. Undervisningen i geografi har som uppdrag att utveckla den studerandes geografiska världsbild och ge hen verktyg att förstå globala, regionala och lokala företeelser och hur de har förändrats under tidens gång samt regionala problem och hur de kan lösas.

Undervisningen i geografi ska vägleda den studerande till insikt om de faktorer som bidrar till att världen förändras, lära hen att formulera välgrundade åsikter, ta ställning till förändringar som sker i den egna miljön, i närområdet och i hela världen samt att arbeta aktivt för att främja naturens och människans välbefinnande. Undervisningen övar den studerandes färdigheter att delta och påverka samt stödjer den studerande i byggandet av en hållbar framtid. Geografiundervisningen hjälper den studerande att bli medveten om växelverkan mellan naturen och mänsklig verksamhet samt att betrakta världen som en föränderlig och kulturellt pluralistisk livsmiljö.

I geografiundervisningen integreras naturvetenskapliga och humanistisk-samhällsvetenskapliga ämnen. Undervisningen ger den studerande färdigheter att granska miljö- och människorättsfrågor och stödjer den studerandes utveckling till en bildad och ansvarstagande medborgare.

Undervisningen ska ta avstamp i de ungas livsmiljö och i den studerandes vardag. Olika lärmiljöer ska mångsidigt användas i undervisningen. Ett undersökande angreppssätt och användningen av geomedia hjälper den studerande att fördjupa sitt geografiska tänkande och att förstå de förändringar som sker i den vardagliga miljön på det lokala, regionala och globala planet. Med geomedia avses olika sätt att ta fram och presentera geografisk information, till exempel kartor, geodata, diagram, bilder, videofilmer, skriftliga källor, olika medier och muntliga presentationer. En mångsidig användning av geomedia hjälper den studerande att hämta, analysera och tolka information samt presentera den visuellt. Genom att man behandlar aktuella nyheter i undervisningen får den studerande stöd för att utveckla sin världsbild och sitt kritiska tänkande och att förstå de förändringar som sker i närmiljön och på andra håll i världen.

Mångsidig kompetens

Målen för mångsidig kompetens uppfylls tillsammans med målen för undervisningen i geografi.

*Undervisningen i geografi stödjer utvecklingen av den studerandes **kompetens för välbefinnande** och **kommunikativa kompetens**. I läroämnet grundar sig arbetssätten på växelverkan och varierande lärmiljöer, och man utgår från den studerande. I undervisningen betonas speciellt sociala färdigheter och samarbetsförmåga samt att den studerande tar ansvar för sitt eget och andras arbete. Den studerande ska få handledning i att ställa upp egna mål och ska stödjas och uppmuntras i olika skeden av läroprocessen, vilket stärker den studerandes självkännedom och utvecklar uthålligheten.*

*I geografin får den studerande öva sig på undersökande samt **tvärvetenskapligt och kreativt** arbete. Den studerande fördjupar sig i läroämnets språk och språket inom vetenskapsgrenarna i anknytning till geografi samt i läroämnets begreppsapparat och hur geografisk kunskap byggs upp. Färdigheter i geomedia stärker den studerandes multilitteracitet. Undervisningen i geografi motiverar den studerande till ett naturvetenskapligt och humanistisk-samhällsvetenskapligt tänkande och till att söka och kritiskt analysera information.*

Undervisningen i geografi ger den studerande grundläggande kunskaper som hjälper hen att ta ställning till många aktuella samhällsfrågor och tillämpa ett kritiskt förhållningssätt till medieinnehåll. Undervisningen främjar den studerandes förståelse av vilken betydelse en hållbar utveckling har som utgångspunkt för områdesplanering samt ger den studerande färdigheter till

interaktiv planering. Undervisningen vägleder den studerande mot en hållbar framtid och utvecklar en förståelse för globalt ansvar som en aktiv samhällsmedlem. Det här stärker den studerandes **samhälleliga kompetens**.

Undervisningen i geografi stärker på olika sätt den studerandes **etiska kompetens och miljökompetens**. Undervisningen ökar den studerandes förståelse för kulturell mångfald och naturmiljöns betydelse och ska ge den studerande en inblick i nödvändigheten av en hållbar livsstil. Undervisningen i geografi hjälper den studerande att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i den egna vardagen samt för etisk reflektion och för att göra hållbara val som konsument.

Undervisningen i geografi fördjupar den studerandes förståelse av de mänskliga rättigheternas betydelse, samhällets mångfald och hur den regionala identiteten formas, och stödjer på det här sättet den studerandes **globala och kulturella kompetens**. Utmärkande för geografin är att man undersöker aktuella globala fenomen och växelverkan mellan dem. Undervisningen stödjer den studerandes internationella färdigheter och livskompetens samt utvecklingen till en bildad och fördomsfri människa.

Mål

Undervisningen i geografi stärker den studerandes geografiska tänkande, fördjupar hans förståelse av fenomen och processer samt utvecklar hans förmåga att behärska och tillämpa mångsidiga färdigheter. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Geografiskt tänkande

Målet är att den studerande ska

- få upplevelser och färdigheter som fördjupar hans intresse för geografi och geografins sätt att gestalta och utforska världen
- förstå vad som karakteriserar geografin som vetenskap och hur geografiskt kunnande behövs i vardagen, i studierna och i arbetslivet
- kunna använda geografiska begrepp exakt samt kunna formulera och motivera ståndpunkter på ett sätt som är specifikt för geografin samt i rätt sammanhang
- fördjupa sina kunskaper om jordens kartbild och om ortnamn
- kunna granska världen ur olika synvinklar, såsom ur den enskilda individens, samhällets och miljöns perspektiv
- förstå nödvändigheten av en hållbar livsstil och betydelsen av cirkulär ekonomi som sparar naturresurser.

Geografiska fenomen och processer

Målet är att den studerande ska

- förstå naturgeografiska fenomen och processer
- förstå humangeografiska fenomen och processer
- förstå växelverkan mellan natur- och humangeografiska processer

Geografiska färdigheter och tillämpningar

Målet är att den studerande ska

- kunna observera vardagsmiljöer och tolka landskap

- kunna jämföra och analysera de fenomen, strukturer och former av växelverkan i naturen och i den mänskliga verksamheten som är knutna till olika regionala nivåer samt de ändringar som sker inom dessa
- kunna observera, beskriva och analysera människornas välbefinnande lokalt, regionalt och globalt
- kunna reflektera över och bedöma potentiella lösningar på förändringar i miljön och förändringar som orsakas av mänsklig verksamhet
- förstå, tillämpa och analysera geografisk kunskap och använda geomediala mångsidigt för att söka, analysera och presentera information
- följa med aktuella händelser i världen och kritiskt bedöma vilka faktorer som inverkar på dem och vilka eventuella följder de har
- ha insikt i regionutveckling och sätten att delta i och påverka den
- tillägna sig färdigheter att agera som en ställningstagande och aktiv världsmedborgare som främjar en hållbar framtid.

Bedömning

Bedömningen i geografi ska basera sig på hur väl målen för läroämnet uppnåtts, med fokus på de specifika målen och det centrala innehållet för respektive modul. Bedömning och respons under lärprocessen hjälper den studerande att bli medveten om sina arbetssätt samt att utveckla sina kunskaper. Vitsordet ska grunda sig på mångsidiga sätt att visa sina kunskaper och på mångsidiga iakttagelser av den studerandes begreppsliga och metodmässiga kunskaper och färdigheter.

Centrala föremål för bedömningen i geografi är geografiskt tänkande, den studerandes förståelse av geografiska fenomen och processer samt hens geografiska färdigheter och förmåga att tillämpa dem. Den studerande kan åskådliggöra sitt geografiska tänkande och sina geografiska kunskaper på olika sätt. Centrala färdigheter som ska bedömas i geografin är förmågan att läsa och tolka kartor, förmågan att presentera information grafiskt samt andra geomediala färdigheter. Den studerande kan även visa sina kunskaper i geografi med hjälp av fältarbeten, presentationer, undersökningsrapporter och andra arbeten.

Studieavsnitt

GE1 En värld i förändring, 2 sp (GE1)

Studieavsnittets moduler

- En värld i förändring, 2 sp (GE1), Obligatorisk

Mål

En värld i förändring

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa sin geografiska världsbild och kunna använda ortnamn naturligt och i ändamålsenliga kontexter
- kunna analysera vad som ligger bakom förändringar i miljön samt bedöma följderna av förändringarna på olika områden
- känna till och kunna beskriva med vilka lösningar förändringarna i miljön kan stävjas eller hur följderna kan lindras på olika områden
- kunna analysera orsakerna till förändringar i mänskligheten samt bedöma följderna av förändringarna på olika områden
- känna till metoder och kunna bedöma hur man kan påverka förändringar som är en följd av mänsklig verksamhet på olika områden
- vara förtrogen med överenskommelser som anknyter till hållbar utveckling och kunna använda dem som grund för etiska motiveringar

- kunna söka, analysera och presentera ändamålsenlig och tillförlitlig information om regionala frågor med hjälp av geome dia
- kritiskt kunna bedöma aktuella regionala nyheter i olika medier med anknytning till förändringar i miljön eller mänskligheten.

Lokal precisering

- förstå de regionala problemen i närmiljön samt hur man förbereder sig för och anpassar sig till dem.
- reflektera på positiva regionala förändringar i miljön ur ett hållbarhetsperspektiv.

Centralt innehåll

En värld i förändring

Geografin som vetenskap

- hur miljön och världen granskas i geografin
- tillämpning av geografi i arbetslivet och i vardagen
- aktuella regionala nyheter

Förändringar i miljön och hur man löser dem

- mekanismer bakom klimatförändringar
- orsakerna bakom och följderna av den klimatförändring som sker i dag
- torka, ökenspridning, stormar, översvämningar
- att anpassa sig till och stävja förändringar i miljön

Mänsklighetens förändringar

- globala miljökonsekvenser av befolkningens tillväxt och ökad välfärd
- bristen på rent vatten, hunger
- välståndets fördelning, fattigdom
- flyktingskap
- överenskommelser om hållbar utveckling

Lokal precisering

- aktuella förändringar i närmiljön

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet följer den studerande olika medier och identifierar förändringar i natur, miljö och mänsklighet som lyfts fram i dem. Detta stärker den samhälleliga kompetensen.

Att granska tillståndet och förändringarna i världen ger den studerande färdighet att utforma sin egen världsbild. Detta utvecklar etiskt tänkande och stöder ens egen miljökompetens.

Att granska förändringar i världen och reflektera över framtida utmaningar på olika nivåer stärker den studerandes globala och kulturella kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen baseras på nationella kriterier för utvärdering av geografi. Utvärderingen baseras på utföranden, hemuppgifter och timaktivitet under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet granskar den studerande den föränderliga världen och dess regionala problem och utvecklingsutsikter. Under studieavsnittet följer hen världsnyheterna och undersöker globala förändringar i natur, miljö och mänsklighet. Under studieavsnittet granskar den studerande förändringar som sker i olika delar av världen och hur man kan reagera på dem ur ett hållbarhetsperspektiv.

GE2 Den blå planeten, 2 sp (GE2)

Studieavsnittets moduler

- Den blå planeten, 2 sp (GE2), Valfri

Mål

Den blå planeten

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna använda centrala naturgeografiska begrepp och ortnamn på ett ändamålsenligt sätt*
- *kunna söka, analysera, tolka, bedöma och presentera naturgeografisk information med hjälp av geomedia*
- *förstå de fenomen som beror på jordens planetariska karaktär och motivera deras effekt på naturens system*
- *kunna beskriva och analysera den regionala indelningen av den icke-levande och den levande naturen på jordklotet*
- *kunna utläsa naturlandskapens struktur, uppkomst och utveckling via kartor och bilder samt förklara hur och varför naturlandskapen förändras*
- *kunna analysera orsakerna bakom risker som rör naturen och bedöma deras följder på olika områden*
- *kunna beskriva och med hjälp av exempel jämföra hur risker som rör naturen kan förutses eller hur följderna av dem kan lindras på olika områden*
- *örstå betydelsen av naturgeografisk kunskap i samhället och i människornas vardag.*

Lokal precisering

- känna igen lokala naturgeografiska fenomen.
- kunna analysera och förstå naturmiljöernas tillkomstprocesserna inom det egna området.

Centralt innehåll

Den blå planeten

Naturgeografiskt tänkande

- *naturgeografiska frågeställningar samt inhämtande, analys, bedömning och presentation av naturgeografisk information*
- *naturgeografiska informationskällor och forskningsmetoder*

Atmosfären och hydrosfären

- *atmosfärens struktur och vindarna, förändringar i ozonlagret*
- *vattnets kretslopp, regn och havsvattnets rörelser, ENSO och NAO*
- *väder och väderprognoser*

- *klimatzoner*

Litosfären

- *jordklotets struktur och det geologiska kretsloppet*
- *endogena och exogena processer som omformar jordens yta*
- *endogena och exogena fenomen som risker, centrala riskområden, identifiering av risker och riskberedskap*

Lokal precisering

- naturgeografiska fenomen i närmiljön

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Undersökningen av geomorfologiska former och fenomenet markhöjning i närmiljön, samt de relaterade orsakssambanden, stödjer den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Studieavsnittet behandlar globala planetariska fenomen och deras påverkan på planeten och dess biota. Detta ökar den studerandes förståelse för skillnaderna mellan olika områden och de lokala effekterna av fenomenen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen baseras på nationella kriterier för utvärdering av geografi. Utvärderingen baseras på utföranden, hemuppgifter och timaktivitet under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet granskar den studerande naturgeografins fenomen och fördjupar sina kunskaper om atmosfärens, hydrosfärens och litosfärens struktur och funktion. Under studieavsnittet lär hen sig om metoderna för forskning inom naturgeografi och använder geomedia för att tolka naturlandskap och deras ursprung. Under avsnittet kommer hen att lära sig om användningen av naturgeografisk information i samhället och vardagen.

GE3 En gemensam värld, 2 sp (GE3)

Studieavsnittets moduler

- En gemensam värld, 2 sp (GE3), Valfri

Mål

En gemensam värld

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna använda centrala humangeografiska begrepp och ortnamn på ett ändamålsenligt sätt*
- *känna till olika kulturella drag och uppskatta deras mångfald samt ta i beaktande de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet*

- kunna söka, analysera, tolka, bedöma och presentera humangeografisk information med hjälp av geomediala
- kunna beskriva och analysera de regionala dragen i mänsklig verksamhet och beroendeförhållanden mellan natur och miljö på olika regionala nivåer
- kunna analysera naturresurserna och miljöns möjligheter och deras inverkan på den mänskliga verksamheten samt jämföra olika områden
- med hjälp av exempel kunna analysera orsakerna till risker som rör mänskligheten och miljörelaterade risker samt bedöma deras följder och känna igen på vilka sätt de kan stävjas eller lindras på olika områden
- förstå betydelsen av humangeografisk kunskap i samhället, i människornas vardag och i den egna verksamheten.

Lokal precisering

- få information om den lokala demografiska trenden och näringsstrukturen.

Centralt innehåll

En gemensam värld

Humangeografiskt tänkande

- humangeografiska frågeställningar, inhämtande, analys, bedömning och presentation av humangeografisk information
- humangeografiska informationskällor och forskningsmetoder
- upplevelser av platser, tankekartor

Befolkning, bosättning och kulturer

- befolkningsstruktur och befolkningsförändring
- bosättningens placering, flyttningsrörelser
- kulturell mångfald, regional identitet och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna, såsom ursprungsbefolkningens ställning

Städer och urbanisering

- markanvändning och byggd miljö
- förändringar i den urbana miljön och ekostäder

Produktionens regionala drag och hållbar användning av naturresurser

- jord- och skogsbruk samt fiskenäring
- gruvprodukter, energikällor
- industri
- cirkulär ekonomi

Mobilitet, tjänster och växelverkan

- tillgänglighet, trafiknät och turism
- globalisering
- regional spridning av innovationer

Lokal precisering

- den lokala demografiska trenden och näringsstrukturen samt planering och genomförande av den lokala användningen av områdena

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet tränar den studerande i att förvärva, analysera och tolka kulturgeografiska geomedier, vilket stärker hens tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Som geomediakällor kan man använda material som är tillgängliga från närmiljön, såsom statistik, kartor, regionplaner och miljöundersökningar. Detta ger möjlighet att vara en aktiv samhällsmedlem och stärker den sanhälleliga kompetensen.

Att granska kulturell och social mångfald stärker den studerandes globala och kulturella kompetens.

Under studieavsnittet lär den studerande sig att tillämpa geografisk kunskap och färdigheter i sin vardag, etiska reflektioner och hållbara konsumtionsval.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen baseras på nationella kriterier för utvärdering av geografi. Utvärderingen baseras på utföranden, hemuppgifter och timaktivitet under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet granskar den studerande fenomenen i kulturgeografi och fördjupar sina kunskaper om de regionala dragen i människans verksamhet. Hen får information om befolkningstillväxt, användning av naturresurser och problem som rör tillräcklighet samt hur de kan lösas. Under studieavsnittet lär den studerande sig om kulturgeografins forskningsmetoder och övar på hur geomedia kan användas för att jämföra mänskliga aktiviteter inom olika områden.

GE4 Geomedia - undersök, delta och påverka, 2 sp (GE4)

Studieavsnittets moduler

- Geomedia – undersök, delta och påverka, 2 sp (GE4), Valfri

Mål

Geomedia – undersök, delta och påverka

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna formulera geografiska frågeställningar och genomföra en undersökning eller ett delaktighets- eller påverkansprojekt med en lokal, regional eller global dimension*
- *förstå och kunna förklara hur geomedia tillämpas i geografisk forskning, i den egna vardagen och inom olika samhällsområden*
- *kunna använda och känna till funktionsprinciperna för applikationer inom geodata*
- *kunna observera vardagsmiljöer, tolka landskap och kartor samt beskriva regionala fenomen, strukturer och regional växelverkan i naturen och i mänsklig verksamhet*
- *känna till och kunna beskriva olika syften med och nivåer av områdesplanering samt de medborgerliga rättigheterna att påverka planeringen och utvecklingen av sin egen miljö.*

Lokal precisering

- kunna granska lokala geomediamedier.

Centralt innehåll

Geomedia – undersök, delta och påverka

Geografisk forskning

- användningen av geomedia i geografiska undersökningar; grunderna i kartografi och geodata, bilder, videofilmer, diagram och tabeller samt andra regionala informationskällor
- att formulera problem och söka, behandla, analysera, tolka, utvärdera, åskådliggöra och presentera forskningsmaterial
- att tolka natur- och kulturlandskap med hjälp av kartor, bilder och övrig geomedia
- användningen av geomedia i vardagen, arbetslivet och i främjandet av en hållbar framtid

Områdesplanering och principerna för interaktiv planering

- planläggning på olika regionala nivåer
- olika sätt att delta

En geografisk undersökningsrapport eller ett delaktighets- och påverkansprojekt (enligt den studerandes val)

- Undersökningsrapportens eller delaktighets- och påverkansprojektets infallsvinkel kan vara regiongeografisk eller basera sig på ett fenomen. Den centrala utgångspunkten ska vara den regionala aspekten och förståelsen av människans och naturens växelverkan.
- Undersökningsrapporten eller projektet utarbetas självständigt eller i grupp.

Lokal precisering

- närområdets geomediainformation

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet bedriver den studerande ett forskningsprojekt eller ett deltagande och påverkande projekt som stärker den studerandes sociala, interaktiva och samarbetsmässiga färdigheter samt hans ansvarstagande för sitt eget och andras arbete.

Studentdriven forskning utbildar den studerande i tvärvetenskapligt och kreativt tänkande.

Under studieavsnittet uppmuntrar den studerandes deltagande och påverkande projekt till att ta ansvar för sociala frågor och att vara en aktiv samhällsmedlem. Den samhälleliga kompetensen stöds av att göra sig bekant med lokala projekt och miljöplanering i området.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen baseras på nationella kriterier för utvärdering av geografi. Utvärderingen baseras på utföranden, hemuppgifter och timaktivitet under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig att tillämpa de geografiska kunskaper och färdigheter som förvärvats under tidigare studieperioder vid utarbetandet av en avhandling eller vid genomförandet av ett deltagande och påverkande projekt. Hen får information om deltagande planering, globala utvecklingstrender användning av geomedia i forskning och påverkande.

GE5 Repetition inför studentexamen, 2 sp (GE5)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande fördjupar och repeterar de väsentliga innehållen i geografi.
- Den studerande förbereder sig för studentexamen och förvärvar färdigheter för fortsatta studier.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- det centrala innehållet för studieavsnitten 1–4 i geografi
- olika typer av geografisuppgifter i studentexamen och hur man svarar på dem

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Repetitionen av huvudinnehållet i studieavsnitten 1–4 vägleder den studerande till uppfattningen av helheten samt fördjupar den studerandes förmåga att bearbeta, förstå, analysera och producera geografisk information.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Aktiv övning och återlämningen av uppgifter krävs för godkänd prestation.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar den studerande sina kunskaper om geografins centrala innehåll och förbereder sig för studentexamen samt förvärvar ytterligare färdigheter för fortsatta studier. Under studieavsnittet kommer hen att repetera det huvudsakliga innehållet i geografi avsnitten 1–4 och öva på att besvara studentuppgifter.

7.6. Historia (HI)

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i historia ska stärka den studerandes allmänbildning och ge förutsättningar att förstå dagens värld och dess förändringsprocess. Undervisningen ska även ge verktyg att förstå samtiden samt öppna upp olika synsätt för reflektion över den framtida utvecklingen. Historia är ett kulturorienterande ämne som fördjupar den studerandes individuella, nationella, europeiska och globala identitet. Historieämnet stödjer även den studerandes utveckling till en aktiv samhällsmedlem som förstår mångfald.

Undervisningen ska utgå från historia som vetenskap. Man ska fästa uppmärksamhet vid hur historisk kunskap är uppbyggd, vid att kritiskt bedöma dess tillförlitlighet och vid att historiska företeelser kan tolkas ur olika perspektiv. Studierna i historia ska utveckla förmågan att söka information, skilja på väsentliga och oväsentliga fakta samt hantera stora kunskapsmängder. Undervisningen ska särskilt lägga vikt vid att undersöka samband mellan det förflutna, nutid och framtid samt hur historiska fakta kan tolkas och användas på olika sätt i samhället. Det historiska tänkandet grundar sig på förståelsen av historiekunskapens tolkningsmässiga karaktär. En väsentlig del av det historiska tänkandet är att behärska historieämnets grundläggande

begrepp, det vill säga förändring och kontinuitet samt orsak och verkan. Det historiska tänkandet inbegriper också textkompetens, som förmågan att analysera historiska källor och förmågan att bedöma deras ursprungliga syfte. Att läsa och tolka källor på ett för historieämnet utmärkande sätt ger färdigheter att bedöma informationens tillförlitlighet även i dagens värld.

I undervisningen i historia studerar man den utveckling som har format nutiden, förhållandet mellan människan och miljön samt växelverkan mellan kultur, maktutövning och ekonomi. Den studerande ska undersöka individens betydelse och möjligheter som samhällsaktör nu och i framtiden. Den studerande ska också reflektera kring drivkrafter bakom och intentioner och motiv för individers och kollektivs agerande i historien. Hen övar sig i historisk empati, det vill säga att sätta sig in i människans situation utifrån den dåtida **kontexten**. Syftet är att försöka förstå de lösningar som valdes i det förflutna. Undervisningen ska lyfta fram betydelsen av mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet samt de möjligheter som demokrati och internationellt samarbete ger för att lösa dagens och framtidens utmaningar. Finlands historia ska studeras ur ett globalt perspektiv.

Mångsidig kompetens

Läroämnet historia stödjer utvecklingen av den studerandes identitet och hens förmåga att agera etiskt. Undervisningen hjälper den studerande att utvecklas till en bildad och fördomsfri samhällsmedlem. Målen för undervisningen i historia uppfylls i anknytning till målen för mångsidig kompetens.

Historieämnet stärker den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom att den studerande utvecklar ett etiskt tänkande, empatisk förmåga och färdigheter att ta andra människor och deras synpunkter och behov i beaktande. Läroämnet stödjer den studerandes sökande efter en egen identitet, hjälper den studerande att strukturera sin självbild samt främjar hens förmåga att känna igen och använda sina egna styrkor. Undervisningen fördjupar även förståelsen av välfärdssamhällets utveckling.

I undervisningen i historia synliggörs den **kommunikativa kompetensen** i målen för läroämnet samt i arbetssätten. I historieämnet grundar sig arbetssätten på diskussion och interaktion och man utgår från de studerande. Väsentligt för studierna i historia är att lära sig möta, förstå och acceptera olika sätt att tänka och arbeta. Förmågan att lyssna till och förstå andra samt att argumentera på ett sätt som respekterar andras synpunkter främjar, förutom den studerandes lärande, även de sociala färdigheterna och samarbetsförmågan. Den empatiska förmågan utvecklas samtidigt som känslan av delaktighet och upplevelsen av en positiv lärmiljö stärks hos alla.

Utgångspunkten för läroämnet är att den studerande lär sig använda och kritiskt analysera olika informationskällor och bedöma deras tillförlitlighet samt förstå och värdesätta betydelsen av forskningsbaserad kunskap. I undervisningen övar den studerande sig att fördomsfritt och kreativt producera, kombinera och tillämpa information inom tvärvetenskapliga nätverk med sikten inställt på framtiden. Historieämnet stärker på många sätt den studerandes **tvärvetenskapliga och kreativa kompetens** samt utvecklar multilitteraciteten. Undervisningen ska i mån av möjlighet inkludera samarbete med högskolor.

I undervisningen i historia betonas betydelsen av mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet på ett sätt som stödjer den studerandes **samhälleliga kompetens**. Olika möjligheter till demokrati, aktivt medborgarskap och internationellt samarbete studeras utifrån principerna för en hållbar framtid. En central del av läroämnet är att stärka den studerandes källkritiska förmåga och medieläskunnighet. Historiestudier hjälper den studerande att bli medveten om samt tolka och bedöma hur historisk kunskap används som ett samhälleligt och politiskt verktyg. Historiemedvetenheten utgör en bas för den studerandes demokratiska aktivitet och utvecklar påverkansmöjligheterna.

I läroämnet historia granskar man hur beroendeförhållandet mellan människan, naturen och samhället har förändrats under en längre tidsperiod. De här frågorna behandlas som en del av arbetet för en hållbar framtid utifrån målen för **etisk kompetens och miljökompetens**. Undervisningen i historia fördjupar den studerandes förståelse för hur samhällets nutida värdegrund har formats, samt ger färdigheter att förstå och lösa komplexa fenomen ur en humanistisk synvinkel. Historisk empati stärker den studerandes förmåga till mångsidig etisk reflektion.

Historieämnet stärker den studerandes kunskap om kulturer och kulturarv och utvecklar på det sättet även den studerandes individuella, nationella, europeiska och globala identitet och stärker den studerandes **globala och kulturella kompetens**. Undervisningen i historia stödjer den studerandes utveckling till en ansvarsfull och internationellt orienterad samhällsmedlem som förstår mångfald. I läroämnet historia betonas varje individs rätt till sina kulturella rötter.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i historia hänför sig till historiskt tänkande: värderingar, förståelse av historiska företeelser och hur man söker och tillämpar historisk kunskap. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Värderingar

Målet är att den studerande ska

- få insikt i att historiska företeelser har en mångfald av aspekter och olika kulturella uttrycksformer
- få färdigheter att bygga upp en världsbild som värdesätter mänskliga rättigheter, likabehandling, demokrati och en hållbar livsstil, samt kunna agera som en ansvarsfull medborgare som främjar dessa
- få upplevelser och erfarenheter som fördjupar det egna intresset för historia och förståelsen för historiens betydelse.

Förståelse av historiska företeelser

Målet är att den studerande ska

- behärska de centrala processerna i Finlands historia och i världshistorien samt bakgrunden till dem, och kunna bedöma deras betydelse och växelverkan
- förstå de centrala principerna för hur historisk kunskap är uppbyggd och att den kan tolkas på olika sätt
- förstå nuet som ett resultat av historisk utveckling och som en utgångspunkt för framtiden
- kunna analysera historiska företeelser och mänskliga handlingar mångsidigt och ur ett samtida perspektiv
- kunna relatera sin egen tid och sig själv till det historiska skeendet och därmed fördjupa sin historiemedvetenhet.

Att söka och tillämpa historisk kunskap

Målet är att den studerande ska

- kunna söka, tolka, bedöma och kritiskt granska olika skriftliga, statistiska och visuella källor
- kunna producera kunskap om det förflutna genom att kritiskt använda relevanta källor
- kunna använda historisk kunskap för att bilda sig en välgrundad åsikt samt kritiskt bedöma historisk praxis som ett verktyg i samhällspåverkan

- kunna tillämpa sitt kunnande i historia för att bedöma samhällliga och ekonomiska utmaningar och finna alternativa lösningar i anslutning till dessa, även med tanke på framtiden.

Bedömning

Bedömningen i historieämnet ska basera sig på hur väl de allmänna målen för historieämnet uppnåtts, med fokus på målen och det centrala innehållet för respektive modul. Bedömning och respons under läroprocessen hjälper den studerande att bli medveten om sitt eget lärande och sina arbetssätt samt att utveckla sitt kunnande. Vitsordet ska grunda sig på mångsidig bedömning av den studerandes kunskaper och förmåga att tillämpa sina kunskaper i praktiken.

Bedömningen i historieämnet ska fokusera på hur väl den studerande behärskar kunskaper och färdigheter som är specifika för historia: förmåga att förstå tidsmässig utveckling, orsakssamband och följdverkningar samt förmåga att söka information från olika källor, skilja mellan väsentliga och oväsentliga fakta och att kritiskt bedöma historiska företeelser, tolkningar och hur historisk kunskap används.

Bedömningen ska beakta den studerandes förmåga att förstå, tillämpa och kombinera historisk kunskap i olika situationer, som förmågan att använda historiska fakta som ett verktyg för att bilda sig en välgrundad åsikt och för att bilda logiska helheter av sina kunskaper.

Studieavsnitt

HI1 Människa, miljö och historia, 2 sp (HI1)

Studieavsnittets moduler

- Människa, miljö och historia, 2 sp (HI1), Obligatorisk

Mål

Människa, miljö och historia

Målen för modulen är den studerande ska

- förstå och producera faktatexter som är karakteristiska för historievetenskapen, och kunna tolka och förstå statistik
- förstå den historiska kunskapens karaktär och kritiskt kunna använda och bedöma historiska källor
- känna till de centrala processer som format europeiska samhällena samt det globala ekonomiska systemet
- förstå utvecklingen som lett till nutidens ekonomiska, samhällliga och demografiska fenomen samt kunna analysera olika faktorer som har inverkat på utvecklingen
- kunna analysera befolkningens, ekonomins och samhällsstrukturernas utveckling och hur de är beroende av miljön
- kritiskt kunna bedöma hur förändringar i teknologi och information formar människors levnadsförhållanden.

Lokal precisering

- kunna knyta det hen lärt sig under studieperioden till Karleby och dess närområdes historia.
- Den studerandes lokala identitet stärks.

Centralt innehåll

Människa, miljö och historia

Historia som vetenskap

- *gestaltning av historiska utvecklingslinjer och deras tidsmässiga koppling*
- *forskningsmetoder inom historia och användning av källor*

Jordbruket som grund för samhällenas utveckling

- *människans roll i forandet av miljön under olika tider*
- *jordbruk, arbetsfördelning och kulturens uppkomst*
- *befolkningstillväxten, uppkomsten av samhällen och stater*
- *penningekonomin och handelns utveckling*

Världshandelns uppkomst och ökad växelverkan

- *européerna utforskar och erövrar världen*
- *den internationella handeln blir mångsidigare och inverkar på samhället och miljön*

Industrialiseringen förändrar förhållandet mellan människan och naturen

- *industrialiseringens förutsättningar och dess inverkan på samhället och miljön*
- *befolkningsutveckling och flyttningsrörelser*
- *det postindustriella samhället och den globala ekonomin*

Lokal precisering

- Karleby och dess närområdes lokalhistoria

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen under studieavsnittet får information om hur man hanterar befolknings- och klimatförändringar och kriser samt om problemlösnings- och anpassningsmetoder vid olika tidpunkter.

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen lär sig att uppskatta forskningsbaserad kunskap och förstå hur man bildar motiverade tolkningar och slutsatser.

Under studieavsnittet lär den studerande sig att förstå hur mänskliga aktiviteter medför förändringar i samhället och vilket inflytande hen har i dagens och framtidens samhälle.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen baseras på avsnittets prov, den studerandes timaktivitet och på uppgifter som gjorts under studieavsnittet. Utvärderingen är mångsidig. Under studieavsnittet utvärderar den studerande sig själv och sitt arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet behandlar människans relation till miljön och samhällets utveckling. Studieavsnittet introducerar de viktigaste förändringarna i socioekonomiska strukturer samt den sociala och miljömässiga historien från jordbrukets början till modern tid. Under avsnittet övar man på användningen av historiskt källmaterial och får information om lokal historia.

HI2 Internationella relationer, 2 sp (HI2)

Studieavsnittets moduler

- Internationella relationer, 2 sp (HI2), Obligatorisk

Mål

Internationella relationer

Målen för modulen är att den studerande ska

- känna till grundläggande begrepp, förfaringssätt och centrala utvecklingslinjer inom den internationella politiken
- kunna använda mångsidiga informationskällor och känna igen åsiktpåverkan i media under olika tide
- kunna beskriva betydelsen av ideologiska och ekonomiska intressekonflikter för de internationella relationernas utveckling och kunna bedöma vilken inverkan de har i dag och i framtiden
- kunna analysera orsakerna till och följderna av internationella samarbetsstrukturer och konflikter samt möjligheterna till konfliktlösning
- aktivt följa med innehållet i media samt kritiskt kunna granska internationella frågor
- kunna beskriva och bedöma historiebruk som politiskt verktyg.

Lokal precisering

- kunna knyta det hen lärt sig under studieperioden till Karleby och dess närområdes historia.
- Den studerandes lokala identitet stärks.

Centralt innehåll

Internationella relationer

Grunderna i internationell politik

- internationell politik som forskningsobjekt samt centrala begrepp
- politiska ideologier och hur de påverkar samhället och internationella relationer

Ett europacentrerat internationellt system

- imperialismen som ett politiskt, ekonomiskt och kulturellt fenomen
- världskrigens bakgrunder och följder
- motsättningar mellan demokrati och totalitarism
- människorättsfrågor, Förintelsen och andra folkmord

Från en bipolär till en multipolär värld

- kampen mellan supermakterna under kalla kriget och kalla krigets slut
- avkoloniseringens betydelse och följder
- världspolitiken och en maktbalans som förändras

Lokal precisering

- Karleby och dess närområdes lokalhistoria

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet lär den studerande sig att förstå hur mänskliga aktiviteter medför förändringar i samhället och vilket inflytande hen har i dagens och framtidens samhälle.

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen informeras om yttrandefrihet och rätten att uttrycka politiska åsikter. Med utvecklingen av historisk empati stärks den studerandes förmåga att leva sig in i en annans position, vilket stärker hens kommunikativa färdigheter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen baseras på avsnittets prov, den studerandes timaktivitet och på uppgifter som gjorts under studieavsnittet. Utvärderingen är mångsidig. Under studieavsnittet utvärderar den studerande sig själv och sitt arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet behandlar de viktigaste fenomenen inom internationell politik, förändringar i maktförhållandena och deras bakgrund från slutet av 1800-talet till i dag samt analyserar internationell politik ur olika ekonomiska och ideologiska perspektiv. Den studerande fördjupar sina färdigheter i datainsamling, analys och produktion samt lär sig om tolkning och utvärdering av olika källor. Den studerande får information om lokalhistoria.

HI3 Det självständiga Finlands historia, 2 sp (HI3)

Studieavsnittets moduler

- Det självständiga Finlands historia, 2 sp (HI3), Obligatorisk

Mål

Det självständiga Finlands historia

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå hur Finlands politiska utveckling och internationella ställning samt det finländska samhället har formats som en del av den europeiska och internationella utvecklingen*
- *känna till de centrala förändringarna i den finländska kulturen, samhället och ekonomin och förstå deras betydelse från 1860-talet fram till i dag samt kunna bedöma framtida möjligheter*
- *förstå sambanden mellan olika företeelser i det ekonomiska, sociala, kulturella, ideologiska och politiska livet förr och i dag*
- *kunna bedöma tolkningar av Finlands historia och motiven bakom dem i en historisk kontext*
- *kunna analysera egenskaper, föreställningar och ideal som är förknippade med den finländska identiteten och hur de påverkat dagens Finland.*

Lokal precisering

- kunna knyta det hen lärt sig under studieperioden till Karleby och dess närområdes historia.
- Den studerandes lokala identitet stärks.

Centralt innehåll

Det självständiga Finlands historia

Det finländska samhällets rötter

- *arvet från den svenska tiden och autonomins betydelse för formandet av Finland och den finländska identiteten*
- *demografiska förändringar och befolkningens mångfald*
- *det finländska samhället moderniseras*

Ett självständigt Finland som en del av Europa

- *vägen till självständighet, inbördeskriget och dess internationella kontext*
- *återuppbyggnadstiden och demokratins kris*
- *Finland som en del av internationella kulturströmningar*

Finland i internationella konflikter

- *Finland i andra världskriget*
- *kalla krigets följder för det finländska samhället och den finländska politiken*

Utvecklingen mot dagens Finland

- *samhälleliga och ekonomiska strukturförändringar samt välfärdsstaten*
- *kultur, vetenskap och kunskap*
- *det kulturellt mångskiftande Finland som medlem av en internationell gemenskap*

Lokal precisering

- Karleby och dess närområdes lokalhistoria

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studieavsnittet behandlar det finländska samhällets utveckling. Samtidigt lär den studerande sig att förstå hur mänskliga aktiviteter medför förändringar i samhället och vilket inflytande hen har i dagens och framtidens samhälle.

Under studieavsnittet byggs den studerandes identitet och hen upptäcker internationell mångfald. Avsnittet behandlar olika finländskhetens olika skeden. Den studerande lär sig att förstå osäkerheten i en föränderlig värld och att ta en bred bild av aktuella händelser ur ett historiskt perspektiv samt får information om välfärdssamhällets utveckling. Detta stärker den studerandes kompetens för välbefinnande.

Under studieavsnittet stärks den studerandes globala och kulturella kompetens när hen uppmuntras att respektera det finländska kulturarvet och lär sig att kritiskt granska och betrakta det ur många olika perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen baseras på avsnittets prov, den studerandes timaktivitet och på uppgifter som gjorts under studieavsnittet. Utvärderingen är mångsidig. Under studieavsnittet utvärderar den studerande sig själv och sitt arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet analyserar man de viktigaste förändringsprocesserna och utvecklingslinjerna i Finlands historia och använder historiska källor. Avsnittet behandlar utvecklingen av Finlands statliga och internationella ställning, förändringar i samhällsstrukturen och politiska, ekonomiska och kulturella förändringar, även ur lokalhistorisk synvinkel.

HI4 Den europeiska människan, 2 sp (HI4)

Studieavsnittets moduler

- Den europeiska människan, 2 sp (HI4), Valfri

Mål

Den europeiska människan

Målen för modulen är att den studerande ska

- känna till det centrala europeiska kulturarvet och kunna analysera hur det har formats i växelverkan med andra kulturkretsar
- förstå förändringar inom vetenskap och konst samt människobild och könsroller i relation till den samhälleliga utvecklingen
- förstå hur konsten och populärkulturen har påverkat historieuppfattningen
- kunna analysera betydelsen av vetenskapliga rön och världsbilder under olika tidsperioder
- kunna bedöma utvecklingen av olika ideologier och deras effekter på den omgivande världen
- kunna analysera kulturer i deras historiska kontext samt förstå växelverkan mellan kultur och politik
- kunna granska europeisk kultur som en del av den kulturella globaliseringen.

Lokal precisering

- kunna knyta det hen lärt sig under studieperioden till Karleby och dess närområdes historia.
- Den studerandes lokala identitet stärks.

Centralt innehåll

Den europeiska människan

Den europeisk kulturen och formandet av en världsbild

- vetenskapens, konstens, religionens och medias betydelse i formandet och förmedlingen av olika världsbilder

Den europeiska kulturens rötter

- allmänna drag i antikens kulturer
- uppkomsten av demokrati och vetenskapligt tänkande
- den medeltida kulturen och växelverkan mellan olika kulturkretsar

Utvecklingen av individuellt tänkande och en vetenskaplig världsbild

- vetenskapens och konstens utveckling i början av nya tiden
- reformationen och kunskapsrevolutionen
- upplysningen, uppkomsten av mänskliga rättigheter och jämlikhetstänkande
- 1800-talets ideologier och kulturella och samhälleliga förändringar

Utvecklingen mot nutiden

- konst, populärkultur och kulturens globalisering
- vetenskapen som utmanare till den religiösa världsbilden, framstegstro och hotbilder
- demokratins och jämlikhetstänkandets spridning och deras motkrafter
- ökad kunskap och en kulturell splittring
- könsrollernas förändringar

Lokal precisering

- Karleby och dess närområdes lokalhistoria

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen informeras om yttrandefrihet och rätten att uttrycka politiska åsikter. Med utvecklingen av historisk empati stärks den studerandes förmåga att leva sig in i en annans position, vilket stärker hens kommunikations förmåga.

Under studieavsnittet byggs den studerandes identitet, världsbilden utvecklas och hen upptäcker internationell mångfald. Detta stärker den studerandes kompetens för välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen baseras på avsnittets prov, den studerandes timaktivitet och på uppgifter som gjorts under studieavsnittet. Utvärderingen är mångsidig. Under studieavsnittet utvärderar den studerande sig själv och sitt arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet behandlar utvecklingen av socialt tänkande, ideologi och mänskliga rättigheter samt mytiska, religiösa och vetenskapliga förklaringar av världen från antiken till modern tid. Avsnittet behandlar europeiskt kulturarv, konst och vetenskap samt en europeisk människas vardag och förhållande till samhället.

HI5 Sveriges östra rikshalva blir Finland, 2 sp (HI5)

Studieavsnittets moduler

- Sveriges östra rikshalva blir Finland, 2 sp (HI5), Valfri

Mål

Sveriges östra rikshalva blir Finland

Målen för modulen är att den studerande ska

- *känna till de historiska källorna om Finlands område samt kunna analysera dem kritiskt*
- *känna till det finländska och samiska kulturarvet samt andra minoritetsgruppers kulturarv och vardagshistoria*
- *känna till de historiska utvecklingslinjerna i Finland och deras koppling till Östersjöområdet och utvecklingen i Norden*
- *kunna förknippa de historiska utvecklingslinjerna med sin hembygdshistoria och se utvecklingen också ur den enskilda människans synvinkel*
- *kunna beskriva befolkningens, de sociala förhållandenas och ekonomins utveckling i Finland*
- *kunna bedöma sambanden mellan den finländska bildningen och den västerländska kulturen*
- *kunna granska hur Finlands historia används inom politiken och för att skapa en identitet.*

Lokal precisering

- kunna knyta det hen lärt sig under studieperioden till Karleby och dess närområdes historia.
- Den studerandes lokala identitet stärks.

Centralt innehåll

Sveriges östra rikshalva blir Finland

Finlands område under den förhistoriska tiden

- *forskningsmetoder och källor*
- *uppfattningar om olika folkgruppers ursprung i Finland*

Medeltiden

- *den statliga utvecklingen i Östersjöområdet*
- *formandet av den religiösa och världsliga makten*
- *samhälle, näringar, levnadssätt och kultur*

Nya tiden

- *reformationen och en starkare regeringsmakt*
- *hur Finland påverkades av Sveriges stormaktssträvanden*
- *livet i stånds- och jordbrukssamhället*
- *Finlands förändrade ställning och reformer i slutet av den svenska tiden*

Finland som en del av Ryssland

- *Finlands införlivande med Ryssland och autonomins uppkomst*
- *formandet av den finländska identiteten, bildning, vetenskap och konst*

Lokal precisering

- *Karleby och dess närområdes lokalhistoria*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet lär den studerande sig att förstå hur mänskliga aktiviteter medför förändringar i samhället och vilket inflytande hen har i dagens och framtidens samhälle.

Under studieavsnittet byggs den studerandes identitet och hen upptäcker internationell mångfald. Avsnittet behandlar olika finskhetens olika skeden. Detta stärker den studerandes kompetens för välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen baseras på avsnittets prov, den studerandes timaktivitet och på uppgifter som gjorts under studieavsnittet. Utvärderingen är mångsidig. Under studieavsnittet utvärderar den studerande sig själv och sitt arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet granskas utvecklingen av Finlands nuvarande region som en del av Östersjöområdets historia, från förhistoria till tiden då Finland blev autonomt. Utöver information om samhället, ekonomin och miljön ger avsnittet information om samspelet mellan samhällen och individer, vardagslivets historia, människors livsstil och försörjningsmöjligheter i olika skeden av historien samt en översikt över källorna och forskningsmetoderna i närmiljöns historia.

HI6 Globala kulturmöten, 2 sp (HI6)

Studieavsnittets moduler

- Globala kulturmöten, 2 sp (HI6), Valfri

Mål

Globala kulturmöten

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå teorier och förfaringssätt i anslutning till växelverkan mellan olika kulturer*
- *uppfatta hur kulturella värderingar och världsbilder kommer till uttryck i vardagslivet och i sociala relationer*
- *kunna analysera växelverkan mellan kulturer både i en historisk och i en samtida kontext*
- *analysera kulturella värderingar och bruk som förekommer inom exempelvis konsten, religioner och sociala strukturer*
- *kunna analysera kulturell mångfald som en historisk del av europeisk kultur och kunna bedöma olika definitioner av kulturell mångfald*
- *kritiskt kunna granska och värdera påståenden om kulturella skillnader samt stereotyper som kopplas ihop med olika kulturer samt kulturens inverkan på individen*
- *producera faktatext själv eller tillsammans med andra genom att mångsidigt och kritiskt använda olika källor.*

Lokal precisering

- *kunna knyta det hen lärt sig under studieperioden till Karleby och dess närområdes historia.*
- *Den studerandes lokala identitet stärks.*

Centralt innehåll

Globala kulturmöten

Grunder och begrepp inom kulturforskning

- *kulturer och växelverkan mellan dem*

Som mål för granskning väljs två eller flera av följande kulturområden:

- *Asiens kulturer*
- *Afrikas kulturer*
- *arktiska kulturer*
- *Australiens och Oceaniens ursprungskulturer*
- *Latinamerikas kulturer*
- *Mellanösterns kulturer*
- *Nordamerikas ursprungskulturer*

Lokal precisering

- *Karleby och dess närområdes lokalhistoria*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet lär den studerande sig att förstå hur mänskliga aktiviteter medför förändringar i samhället och vilket inflytande hen har i dagens och framtidens samhälle.

Under studieavsnittet stärks den studerandes globala och kulturella kompetens när den studerande får information om hur attityder och hur man förhåller sig till andra kulturer har förändrats och hur de har motiverats. Avsnittet behandlar globaliseringens historia, bildandet av ett globalt medborgarskap och bildandet av nätverk i världen. Under studieavsnittet uppmuntras hen att respektera det finländska kulturarvet och att lära sig att kritiskt granska och betrakta det ur många olika perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen baseras på avsnittets prov, den studerandes timaktivitet och på uppgifter som gjorts under studieavsnittet. Utvärderingen är mångsidig. Under studieavsnittet utvärderar den studerande sig själv och sitt arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet utforskar begreppet kultur och förändringar i tänkandet om kulturella skillnader samt undersöker hur attityder till olika kulturer har varierat i takt med att tänkande och samhällen förändras. Avsnittet undersöker mötet och samspelet mellan västerländska och andra kulturer vid olika tidpunkter i historien.

HI7 Repetition inför studentexamen, 2 sp (HI7)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande lär sig att uppfatta omfattande ämnesshelheter som går över studieavsnittets gränser.
- Den studerande känner igen den pågående historiens fenomen och deras bakgrund.
- Den studerande fördjupar sin förmåga att svara på olika uppgifter.
- Den studerande känner till och känner igen de olika uppgiftstyperna i studentexamen.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- det centrala innehållet för studieavsnitten 1–3 i historia
- uppgifter med anknytning till omfattande ämnesshelheter
- lämpliga delar av de fördjupande studieavsnitten
- essä- och materialuppgifter i studentexamen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Repetitionen av huvudinnehållet i studieavsnitten vägleder den studerande till att uppfatta helheten samt fördjupar den studerandes förmåga att bearbeta, förstå, analysera och producera historisk information.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet repeterar det huvudsakliga innehållet i historien och tränar på att svara på uppgifterna i historia i studentexamen.

7.7. Kemi (KE)

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i kemi ska stödja den studerande att utveckla ett naturvetenskapligt tänkande och en modern världsbild som en del av en mångsidig allmänbildning. Undervisningen ska ge den studerande insikter i kemins betydelse och dess tillämpningar för vardagen och samhället samt för att finna lösningar på miljörelaterade utmaningar. I undervisningen ska den studerande fördjupa sig i läroämnets språk och språket inom vetenskapsgrenarna i anknytning till kemin samt i kemins begreppsapparat och sättet att producera kunskap. Den studerande utvecklar sin naturvetenskapliga läsfärdighet, vilket hjälper hen att kritiskt utvärdera vardagliga val och ställningstaganden i samhällsdebatten. Undervisningen ska väcka ett intresse för kemistudier och yrken inom kemins område samt ge färdigheter för framgångsrika fortsatta studier inom naturvetenskap och naturvetenskapens tillämpningsområden. Med hjälp av mångsidiga lärsituationer och -miljöer möjliggör man att de studerande har jämlika och likvärdiga möjligheter att lära sig.

Undervisningen i kemi ska stödja den studerande att förstå begreppen inom kemin samt skaffa sig en förståelse av kemiska fenomen där den makroskopiska och mikroskopiska nivån samt symbolnivån tillsammans bildar en logisk helhet. I undervisningen utgår man från den studerandes tidigare erfarenheter och observationer. Därefter beskrivs och förklaras fenomen, och modeller för materiens uppbyggnad och för kemiska reaktioner behandlas matematiskt och med hjälp av kemins symbolspråk.

I undervisningen i kemi ska man använda varierande och mångsidiga undervisnings- och studiemetoder som utvecklar den studerandes begreppsliga kunskaper och metodkunskaper. Undervisningen ska utgå från observation och undersökning. Experiment i olika former gör det lättare för den studerande att tillägna sig och förstå begrepp, lära sig forskningsmetoder och förstå naturvetenskapernas karaktär. I experimentellt arbete ska man följa kemikalie-, avfalls- och arbetarskyddslagstiftningen. De studerande lär sig ta ansvar för den gemensamma säkerheten, vilket även utvecklar säkerhetskompetens som behövs i arbetslivet.

Under studiernas gång utvecklas den studerandes forskningsfärdigheter både generellt och inom de centrala områden som behandlas i respektive modul. Grunden för ett forskande arbetssätt är att ställa frågor och göra iakttagelser. Den studerande lär sig mätning och klassificering samt övriga forskningsfärdigheter genom att öva olika metoder. Den studerande utvecklar också färdigheter att behandla och presentera information. Färdigheterna i experimentellt arbete ska utvecklas med målsättningen att den studerande självständigt kan planera en undersökning. Samtidigt lär sig den studerande att dra slutsatser samt utvärdera och argumentera resultatet av sin undersökning.

Mångsidig kompetens

I undervisningen i kemi tillägnar sig den studerande färdigheter och kunskaper som hjälper hen att förstå kemins betydelse för den egna vardagen och hälsan samt för miljön, vilket stödjer målen för **kompetens för välbefinnandet**. Den studerande utvecklar en förmåga att i det dagliga livet fatta beslut som är fördelaktiga för hens personliga hälsa och miljöns och samhällets välbefinnande. Studiemetoderna i kemi ska stödja ett arbetssätt där den studerande kan identifiera sina egna styrkor och ställa upp egna mål. Systematiska studier är en viktig färdighet i vardagen som stärker den studerandes ork och utvecklar en förmåga att arbeta under föränderliga omständigheter.

Kemiundervisningens experimentella karaktär och den studerandes eget undersökande arbete utvecklar den studerandes arbets sätt, samarbetsförmåga och förmåga till kritiskt tänkande samt inspirerar hen till kemistudier. Den studerande utvecklar sin **kommunikativa kompetens** och lär sig att arbeta långsiktigt och att ta ansvar för sitt eget arbete med hjälp av mångsidiga arbets sätt, till exempel genom projektinläring och arbete i grupp.

I undervisningen i kemi är man medveten om skillnaden mellan exakt språkbruk som används inom kemin och vardagligt språk. Den studerande får ta del av kemins universella språk utifrån sina egna iakttagelser och det vardagliga språket. I kemin framgår betydelsen av språklig medvetenhet och språkfärdigheter i synnerhet i lärandet av begrepp och framställningen av egna iakttagelser på ett tydligt och ändamålsenligt sätt.

I studierna i kemi ska den studerande öva att skriva och kritiskt tolka olika texter, argumentera och analysera. Multilitteraciteten utvecklas till exempel genom att den studerande tolkar och producerar skrivet språk, bilder, videor, modeller, simuleringar, tabeller och grafer eller kemins symbolspråk. En särskild form av multilitteracitet inom kemin är förmågan att tolka och framställa symboliska modeller samt visuella modeller på submikroskopisk nivå av samma fenomen. Informations- och kommunikationsteknik är också en del av modern undervisning i kemi som stödjer **tvärvetenskaplig kompetens**. Den används till exempel för att hämta information, samla in data från observationer, behandla och tolka mätresultat, producera och presentera sina egna arbeten samt för att göra modeller och simuleringar. Ett datorbaserat mätsystem kan ersätta traditionella redskap, och undersökningsmaterialet kan även sparas i form av bilder och videor.

I naturvetenskapligt arbete syns **kreativ kompetens** som en förmåga att formulera frågeställningar kring fenomen som granskas samt som en förmåga att tillämpa, utvärdera, kombinera och analysera information. Experimentellt arbete och problemlösning förutsätter ett kreativt förhållningssätt och utvecklar kreativt tänkande.

Undervisningen i kemi stödjer den studerandes **samhällskompetens** samt **globala och kulturella kompetens**. Undervisningen utvecklar den studerandes färdigheter att delta i samhällsdebatten och det gemensamma beslutsfattandet genom att den studerande vidareutvecklar sitt naturvetenskapliga tänkande och sin förståelse av informationens tillförlitlighet, betydelse och användning. De naturvetenskapliga kunskapernas utveckling genom historien ger den studerande en bild av hur den vetenskapliga världsbilden har förändrats samt vilken betydelse kemin har haft för förändringarna i samhället. Innovationer inom kemin och moderna applikationer hjälper även den studerande att förstå kemins betydelse för det moderna samhället, teknologin och arbetslivet. Kemin behövs i utvecklingen av nya lösningar och när man ska trygga miljöns och människornas välbefinnande såväl på lokal nivå som på nationell och internationell nivå.

Undervisningen i kemi stärker den studerandes **etiska kompetens och miljökompetens** genom att den studerande får en fördjupad förståelse av olika miljörelaterade problem och vad som orsakat dem. Undervisningen handleder den studerande att ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön, att använda sina kunskaper i kemi för att bygga upp en hållbar framtid samt för att utvärdera sina egna val med beaktande av en hållbar användning av naturtillgångar och av cirkulär ekonomi. Den studerande lär sig identifiera vilka lösningar kemin erbjuder på olika miljöutmaningar, som klimatförändringen och naturtillgångarnas tillräcklighet.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i kemi hänför sig till kemins betydelse, värderingar och attityder, den studerandes forskningsfärdigheter och kunskaper i kemi samt användningen av dem. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Betydelse, värderingar och attityder

Målet är att den studerande ska

- få handledning i att identifiera sina kunskaper i kemi, ställa upp egna mål, möta utmaningar i lärandet och tillämpa olika studiestrategier i läroämnet kemi
- kunna bedöma vilka lösningar kemien och den teknologi som anknyter till kemien erbjuder samt vilken betydelse de har för individen, miljön och samhället
- få möjligheter att sätta sig in i kemins tillämpningar genom olika besök, samarbete med högskolor och arbetsliv på lokal eller internationell nivå
- få tillräckliga färdigheter för fortsatta studier inom naturvetenskaper och naturvetenskapliga tillämpningsområden.

Undersökningsfärdigheter

Målet är att den studerande ska

- förstå den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att kollaborativt producera kunskap
- känna till säkra arbetssätt inom kemien och kunna hantera kemikalieavfall på vederbörligt sätt
- kunna formulera frågor om de fenomen som studeras och vidareutveckla frågeställningarna som utgångspunkt för undersökning och problemlösning
- kunna genomföra experimentella undersökningar med hjälp av arbetssätt som är karakteristiska för kemien
- kunna behandla, tolka och presentera undersökningsresultat samt analysera och bedöma dem och hela undersökningsprocessen.

Kunskaper i kemi och användningen av dem

Målet är att den studerande ska

- kunna använda och tillämpa de centrala begreppen inom kemien
- kunna använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt göra prognoser
- mångsidigt kunna använda ändamålsenliga program för att skapa modeller samt uttrycka matematiska och grafiska lösningar och resultat
- kunna använda mångsidiga informationskällor samt utifrån sina kunskaper i kemi kritiskt kunna bedöma information som presenterats i olika sammanhang.

Bedömning

Bedömningen ska basera sig på de allmänna målen i lärokursen i kemi med betoning på modulspecifika mål och centrala innehåll. Bedömningen och den respons som ges under läroprocessen ska stödja den studerande att utveckla och bli medveten om sina kunskaper och färdigheter i kemi.

I bedömningen ska man beakta den studerandes förmåga att förstå, åskådliggöra och presentera kemisk kunskap. Bedömningen ska också beakta den studerandes färdigheter att tillämpa kemisk kunskap och förståelse av naturvetenskapliga lagbundenheter samt samband mellan orsak och verkan. I bedömningen ska man också fästa uppmärksamhet vid den studerandes förmåga att kritiskt utvärdera information.

Bedömningen ska baseras på olika slags prestationer samt på observation av den studerandes begreppsliga och metodiska kunskaper och färdigheter. Den studerande kan visa sin förmåga att förstå och tillämpa kemisk kunskap på olika sätt. Bedömningen ska förutom olika arbeten även basera sig på den studerandes arbetssätt, som formulering av frågor och undersökningsfärdigheter. Vid bedömningen ska man ta i beaktande den studerandes förmåga att arbeta experimentellt och att inhämta och behandla information.

Studieavsnitt

KE1 Kemi och hållbar framtid, 2 sp (KE1_KE2)

Studieavsnittets moduler

- Kemi och jag, 1 sp (KE1), Obligatorisk
- Kemi och hållbar framtid, 1 sp (KE2), Obligatorisk

Mål

Kemi och jag

Målen för modulen är att den studerande ska

- aktuella frågor som berör gymnasiestudierna
- få erfarenheter som väcker och fördjupar intresset för kemi och kemistudier samt bekantar sig med yrken och fortsatta studiemöjligheter inom kemins område
- utveckla sina förutsättningar att delta i samhällsdebatten i frågor som anknyter till kemi och att bedöma tillförlitligheten i olika informationskällor
- lära sig att använda det periodiska systemet som hjälpmedel för att dra slutsatser i kemien
- kunna använda och tillämpa information om ämnens egenskaper och deras säkerhet i vardagens val
- experimentellt undersöka sammansättning och halt för en blandning, samt beakta olika aspekter på arbetssäkerhet.

Kemi och hållbar framtid

Målen för modulen är att den studerande ska

- få erfarenheter som väcker och fördjupar intresset för kemi och kemistudier samt bekantar sig med kemins betydelse i främjandet av en hållbar livsstil
- bekanta sig med den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap
- kunna undersöka ett ämnes egenskaper experimentellt
- kunna tillämpa modeller för ett ämnes struktur för att jämföra egenskaper hos ämnen
- förstå kemins betydelse för miljön och samhället som en nyckel till lösningar tillsammans med de övriga naturvetenskaperna.

Lokal precisering

- bekanta sig med den lokala kemiska industrin.

Centralt innehåll

Kemi och jag

Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer

- bedömning av hur trygg användningen av olika ämnen är i vardagen och kemins betydelse i det egna livet
- kemins betydelse i arbetslivet och fortsatta studier
- det periodiska systemet och atomens uppbyggnad med hjälp av elektronskalsmodellen
- rena ämnen, blandningar och separeringsmetoder
- substansmängd och koncentration

Kemi och hållbar framtid

- introduktion till några exempel på hur man främjar en hållbar livsstil i naturvetenskaperna
- framställning av modeller för strukturen hos ett ämne och formeln för en kemisk förening
- grundämnens och föreningars starka och svaga bindningar samt polaritet

- *experimentell undersökning av ämnens egenskaper och beskrivning med hjälp av ämnets struktur*

Lokal precisering

- den lokala kemiska industrin

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet lär den studerande sig att utvärdera säker användning och hantering av olika dagliga ämnen, till exempel genom att bekanta sig med säkerhetsinformationsbladet för ett ämne. Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen planerar och genomför tester och beaktar arbetssäkerheten.

De studerandes samhällliga kompetens stärks när hen överväger informationskällans tillförlitlighet och ökar sin förståelse om kemins betydelse i samhället, såsom i arbetslivet och i fortsatta studier.

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens utvecklas när de bekantar sig med aktuella artiklar, nyheter, dokument eller data där man behandlar exempelvis klimatförändringar, råvarornas tillräcklighet, cirkulär ekonomi eller förvaltning av vattenresurser.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ger information om kemins betydelse i samhället, atomstrukturen och det periodiska systemet. Under avsnittet undersöks grundämnenas och föreningarnas egenskaper genom kemisk bindning och polaritet. Samtidigt införs begreppen substansmängd och koncentration.

KE2 Molekyler och modeller, 2 sp (KE3)

Studieavsnittets moduler

- Molekyler och modeller, 2 sp (KE3), Valfri

Mål

Molekyler och modeller

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna använda och tillämpa information om kolföreningar i vardagliga fenomen*
- *kunna tillämpa begreppen substansmängd och koncentration*
- *kunna undersöka kolföreningar experimentellt och genom att använda olika modeller*
- *förstå hur kunskap om kolföreningar byggs upp genom experimentellt arbete och genom att skapa modeller i anknytning till experimenten*
- *kunna använda informations- och kommunikationsteknik för att skapa modeller.*

Centralt innehåll

Molekyler och modeller

- framställning och utspädning av en lösning samt anpassning av en standardlinje för att bestämma haltmått
- funktionella grupper för kolväten och kolets syre- och kväveföreningar samt grunderna i hur dessa namnges
- oxidation och reduktion hos kolets syreföreningar
- modeller av kolföreningars struktur och förklaring av egenskaperna med hjälp av strukturen
- bestämning av empirisk formel och molekylformel genom beräkning och strukturisomeri
- den kvantmekaniska atommodellen, hybridisering och stereoisomeri hos kolföreningar
- introduktion till hur spektra ger information om ett ämnes struktur

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De studerandes samhälleliga kompetens förstärks när de bekantar sig med aktuella artiklar, nyheter, dokument eller data där man behandlar exempelvis klimatförändringar, råvarornas tillräcklighet, cirkulär ekonomi eller förvaltning av vattenresurser.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om fördelar och nackdelar med att använda kolföreningar i olika världsdelar och kulturer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet behandlar organiska föreningstyper, deras struktur och egenskaper. Därtill lär man sig att förbereda olika lösningar.

KE3 Kemisk reaktion, 2 sp (KE4)

Studieavsnittets moduler

- Kemisk reaktion, 2 sp (KE4), Valfri

Mål

Kemisk reaktion

Målen för modulen är att den studerande ska

- få en helhetsbild av mångfalden av kemiska reaktioner och deras betydelse i vår livsmiljö
- kunna använda och tillämpa begrepp för kemiska reaktioner i det dagliga livet, på fenomen i miljön och i samhället och på tillämpningar inom ny teknologi
- kunna undersöka kemiska reaktioner experimentellt och genom att använda olika modeller
- förstå betydelsen av materiens oförstörbarhet i kemin.

Lokal precisering

- besöka kemilaboratoriet vid ett yrkesinstitut eller universitet.

Centralt innehåll

Kemisk reaktion

Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande

- *experimentell undersökning av reaktioner samt behandling, tolkning och presentation av undersökningsresultat*
- *symbolisk framställning och balansering av kemiska reaktioner, reaktionsprodukternas formler och namn*
- *utbyte och begränsande faktor i en kemisk reaktion*
- *idealgaslagen och substansmängd*
- *fällnings- och sönderfallsreaktion, förbränningsreaktion*
- *protolys, neutralisering och titrering som analysmetoder*
- *addition, elimination, substitution, kondensation och hydrolys hos kolföreningar samt hur de vanligaste biomolekylerna bildas*
- *polymerisationsreaktioner, polymerers egenskaper, användning och livscykel*

Lokal precisering

- besök till kemilaboratoriet vid yrkesinstitut eller universitet

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen utför experiment och studerar kemiska reaktioner, gör observationer, behandlar och tolkar mätresultat samt presenterar erhållna resultat.

Att arbeta i par och små grupper utvecklar och stärker den studerades kommunikativa kompetens. Presentation av resultat för hela gruppen stödjer utvecklingen av presentations- och kommunikativa färdigheter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet övar man på att lösa reaktionsekvationer och på stökiometriska beräkningar. Därtill får man information om reaktionerna hos icke-organiska och organiska föreningar.

KE4 Kemisk energi och cirkulär ekonomi, 2 sp (KE5)

Studieavsnittets moduler

- Kemisk energi och cirkulär ekonomi, 2 sp (KE5), Valfri

Mål

Kemisk energi och cirkulär ekonomi

Målen för modulen är att den studerande ska

- förstå principerna för hur kemisk energi lagras och utnyttjas samt kunna motivera sina åsikter i diskussioner om energilösningar
- förstå principen för energins bevarande och energiförändringar i kemiska reaktioner
- känna till egenskaper hos betydelsefulla metaller samt tillverknings- och förädlingsprocesser och hur dessa inverkar på miljön
- experimentellt undersöka fenomen i anknytning till elektrokemi och beskriva dem med hjälp av modeller
- känna till hur betydelsefulla metaller återvinns samt principerna för cirkulär ekonomi och lösningar i anknytning till dem.

Lokal precisering

- bekanta sig med den lokala metallindustrin eller samarbetar med de lokala högskolorna.

Centralt innehåll

Kemisk energi och cirkulär ekonomi

Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

- energi som binds eller frigörs i en kemisk reaktion med hjälp av bildningsentalpi, bindningsenergi och Hess lag
- beräkningsprinciper med reaktionsserier och i reaktionsblandningar
- oxidationstal och reduktions- och oxidationsreaktioner
- metallers egenskaper och användningsområden, tillverknings- och förädlingsprocesser samt tillräcklighet och återvinningsmöjligheter
- centrala principer i elektrokemin: spänningsserie, normalpotential, elektrokemisk cell, elektrolys och lagring av kemisk energi
- introduktion till naturvetenskaplig forskning eller idéproduktion och planering av en undersökning eller ett problem som ska lösas

Lokal precisering

- den lokala metallindustrin och de lokala högskolorna

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

För att stärka den etiska kompetensen och miljökompetens granskas kemins betydelse som producent av etiskt hållbara lösningar i olika industriella processer, för ökad återvinning samt för produktion och lagring av förnybar energi. Under studieavsnittet reflekterar den studerande över fördelarna och miljöeffekterna av gruv- och metallindustrin. Miljökompetensen stärks genom att man undersöker användningen av katalysatorer i kemiska reaktioner.

Den studerande reflekterar över energilösningar relaterade till kemi i debatter, paneldiskussioner eller undervisningsdiskussioner. Den kommunikativa kompetensen utvecklas genom idékläckning och planering av forskning eller problemlösning i en liten grupp.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet behandlas metaller och deras tillverkning. Man studerar redoxreaktioner, elektrokemi samt principerna för seriereaktions- och blandningsberäkningar. Därtill lär man sig om energi som binds eller frigörs i reaktioner genom bildningsentalpi, bindningsenergi och Hess lag.

KE5 Kemisk jämvikt, 2 sp (KE6)

Studieavsnittets moduler

- Kemisk jämvikt, 2 sp (KE6), Valfri

Mål

Kemisk jämvikt

Målen för modulen är att den studerande ska

- identifiera kemins betydelse för problemlösning i anknytning till hälsa och miljö
- experimentellt kunna undersöka fenomen i anknytning till reaktionshastighet och kemisk jämvikt
- kunna använda matematiska och grafiska modeller för att beskriva och förklara reaktionshastigheter och kemisk jämvikt samt då hen gör prognoser
- kunna presentera undersökningsresultat grafiskt och utvärdera forskningsresultat och -processer
- introducera i industriella processer och jämviktsreaktioner som förekommer i naturen samt deras betydelse.

Centralt innehåll

Kemisk jämvikt

- reaktionshastighet och de faktorer som inverkar på den
- kvalitativ och kvantitativ behandling av en homogen jämvikt med koncentrationer, påverkan på jämviktstillståndet
- syror och baser, begrepp i anknytning till dem samt förbränningsprodukternas reaktioner i vatten
- matematisk behandling av syra-basjämvikt
- funktionsprincipen för buffertlösningar samt kroppens och naturens buffertsystem på en kvalitativ nivå
- experimentell undersökning av fenomen i anknytning till reaktionshastighet och jämviktsreaktioner samt modeller och grafisk analys av fenomen med datortillämpningar
- introduktion till de möjligheter som kemin erbjuder för att lösa något problem som anknyter till hälsa eller miljö

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks genom att undersöka faktorer som påverkar koldioxidkoncentrationen i luft och vatten, orsaker till försurning, konsekvenser och minskning. På så sätt förstår den studerande betydelsen av sina egna aktiviteter för ekosystemets välbefinnande.

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks genom att undersöka faktorer som påverkar koldioxidkoncentrationen i luft och vatten, orsaker till försurning, konsekvenser och minskning. På så sätt förstår den studerande betydelsen av sina egna aktiviteter för ekosystemets välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inlärnin g utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inlärnin g. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet undersöker man den kemiska reaktionens hastighet, reaktionens balans och syra-basbalansen. Under avsnittet behandlas kemiska fenomen såsom jämviktskonstanter, protolysreaktioner, vattenjonisering och pH.

KE6 Repetition inför studentexamen, 2 sp (KE7)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande repeterar innehållen i gymnasiets lärokurser för kemi och fördjupar sina relaterade färdigheter.
- Den studerande förbereder sig för studentexamensprovet i kemi.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- det centrala innehållet för studieavsnitten 1–5 i kemi
- olika studentexamensuppgifter i kemi

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens utvecklas när hen övar sina färdigheter i informations- och kommunikationsteknologi i samband med kalkylerade och grafiska övningar. Därtill utbildas den studerande i att besvara de tvärvetenskapliga materialuppgifterna vid studentexamen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Den studerande får respons om sin svarsteknik och sin hantering av lärokursens sakinnehåll.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Målsättningen med studieavsnittet är att förbättra de studerandes förmåga att delta i studentexamen. Under studieavsnittet repeteras det huvudsakliga innehållet i gymnasiets kemi och man övar på att lösa provuppgifter ur studentexamen. Studieavsnittet stärker den studerandes beredskap att kalkylera kemiberäkningar och fördjupar lärdomarna från tidigare studieavsnitt.

KE7 Laboration i kemi, 2 sp (KE8)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande motiveras att studera kemi och förvärvar grundläggande laboratiefärdigheter.
- Den studerande känner igen kemins verktyg och vet hur man använder dem.
- Den studerande lär sig att arbeta säkert i ett laboratorium och lär sig att följa arbetsinstruktioner.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- separationsmetoder
- kvalitativ forskning av kemiska fenomen
- enkel titrering

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den kommunikativa kompetensen utvecklas genom idékläckning och planering av forskning eller problemlösning med en partner.

För att stärka den etiska kompetensen och miljökompetens granskas kemins betydelse i etiskt hållbara lösningar. Under studieavsnittet lär sig den studerande om kemikaliers miljöpåverkan och avfallssortering.

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen utför experiment och studerar kemiska reaktioner, gör observationer, behandlar och tolkar mätresultat samt presenterar erhållna resultat.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Aktivt deltagande under avsnittet krävs för godkänd prestation. Den studerande utvärderar sitt eget arbete under studieavsnittet och får respons om sin inläring.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet övar man på säkert laboratoriearbete, bekantar sig med laboratorieutrustning, provar nya arbetsmetoder samt bekantar sig vardagliga kemin. Under studieavsnittet tillämpas den studerandes kunskaper och färdigheter i kemi i de proven som genomförs under kursen. Samtidigt kommer den kommunikativa kompetensen att utvecklas.

7.8. Religion (KT)

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i religion är att stödja den studerande att utveckla en mångsidig allmänbildning i religioner och åskådningar. I religionsundervisningen får den studerande kunskap om religioner, olika uttryck för religiositet och irreligiositet. Religionerna och åskådningarna

studeras som en del av kulturen, kulturarvet och samhället och som en del av individens och kollektivets liv.

Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och utveckla den studerandes multilitteracitet i anknytning till religioner och åskådningar. Den studerande ska handledas att undersöka religioner analytiskt ur olika perspektiv och tillämpa och bedöma information om religioner på ett källkritiskt sätt. Religionsundervisningen ska ge den studerande förutsättningar att bygga sin egen världsåskådning och att ta del av dialoger inom och mellan religioner och åskådningar. Olika synsätt ska beaktas och den enskildes övertygelse ska respekteras och de mänskliga rättigheterna främjas i religionsundervisningen. Läroämnet stödjer den studerande att utvecklas till en aktiv och ansvarsfull samhällsmedlem.

I undervisningen används forskningsdata, religionernas egna källor och aktuellt material ur olika medier. Undervisningen tar upp språk, begrepp och metoder i de underliggande vetenskapsområdena. Den vetenskapliga grunden för läroämnet religion utgörs i synnerhet av teologi och religionsvetenskap. Dessutom utnyttjas kultur-, samhälls- och konstforskning på ett mångsidigt sätt i undervisningen.

Med hänsyn till läroämnets uppdrag och målen för modulerna kan undervisningen utföras i samarbete med de olika lärokurserna inom läroämnet religion samt med andra läroämnen. I undervisningen används varierande interaktiva arbetsätt liksom även digitala lärmiljöer, miljöer utanför skolan och sakkunniga. Undervisningen ska i den mån det är möjligt ske i samarbete med högskolor.

Mångsidig kompetens

Målen för mångsidig kompetens uppnås tillsammans med målen för läroämnet religion.

Undervisningen i religion främjar den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom att stödja hens självkänedom och respekt för sig själv och andra. Undervisningen ger den studerande material och redskap för att bygga och utvärdera sin egen identitet, livsåskådning och världsåskådning.

I undervisningen används metoder som stärker den studerandes sociala färdigheter och förmåga till samarbete och empati i enlighet med målen för **kommunikativ kompetens**. Undervisningen i religion är språk-, åskådnings- och kulturmedveten och det ger den studerande färdighet att delta i dialoger som berör religiösa, åskådningsrelaterade, etiska och samhällliga frågor.

Tvårvetenskaplig och kreativ kompetens utvecklas i religionsundervisningen på ett mångsidigt sätt. Undervisningen utforskar begrepp, språk och symbolik som är typiska för religioner samt olika vetenskapsgrenars syn på religion. Undervisningen ger färdigheter för källkritisk bedömning av information om religioner och åskådningar. Undervisningen utvecklar den studerandes multilitteracitet och uppmuntrar till kreativ tillämpning av kunskaper och färdigheter i olika miljöer.

Religionsundervisningen utvecklar den studerandes **samhälleliga kompetens** genom att stärka hens delaktighet och deltagande. Undervisningen uppmuntrar den studerande att agera som en ansvarsfull medlem av det demokratiska och människorättsrespekterande samhället och olika sociala gemenskaper. Läroämnet ger färdigheter att agera i arbetsgemenskaper med kulturell mångfald och olika åskådningar. Genom att utveckla den studerandes förståelse för religioner och åskådningar och hens förmåga att föra dialoger om dessa ger läroämnet färdigheter att bygga samhällsfred samt en ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar framtid.

Läroämnet religion utforskar religioners etiska dimensioner och uppmuntrar den studerande att för egen del reflektera över värderingar och etiska frågor med beaktande av målen för **etisk kompetens**. Undervisningen ska stödja den studerandes **miljökompetens** genom att öka

förståelsen av att religioner och åskådningar som etiska värdesystem spelar en viktig betydelse och roll när det gäller att bygga en ekologisk hållbar framtid.

Utvecklingen av **global och kulturell kompetens** är starkt kopplad till de centrala målen för läroämnet religion. Läroämnet granskar på ett mångsidigt sätt växelverkan mellan religioner, kulturer och samhällen, vilket stärker förståelsen för de finländska, europeiska och globala kulturarven och deras mångfald. Religionsundervisningen erbjuder ett tryggt forum för att behandla förhållandet mellan individen, kollektivet och det finländska samhället samt de tankar och känslor som hänför sig till dem. I egenskap av ett läroämne som diskuterar värderingar och åskådningar ger religion färdigheter att verka i pluralistiska, globala miljöer och i föränderliga medie- och teknologimiljöer.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i religion är att den studerande

ska

- kunna hämta, tillämpa, analysera, bedöma och presentera information om religioner och åskådningar
- utveckla sin kulturella läskunnighet i anknytning till religioner och åskådningar
- ha förmåga att reflektera över och diskutera kring religiösa och etiska frågor
- känna till de centrala begreppen, synvinklarna och metoderna inom religionsforskning
- fördjupa sig i religionernas historiska och nutida betydelse och i växelverkan mellan samhälle, kultur och religion på olika håll i världen
- fördjupa sig i den religion som studeras och dess särdrag i Finland och på andra håll i världen
- identifiera och förstå religioners inre mångfald
- förstå religionens särdrag, till exempel religiöst språk och religiös symbolik samt kunna identifiera och analysera särdragen hos religiös och vetenskaplig kunskap
- utveckla förmåga att bygga och gestalta sin egen världsåskådning och kulturella identitet
- utveckla förmåga att förstå människor som har en annan övertygelse samt färdigheter att agera i mångreligiösa, pluralistiska och internationella miljöer
- förstå och respektera de mänskliga rättigheterna och kunna analysera religioner och åskådningar ur ett människorättsperspektiv
- utveckla förmåga att bygga en ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar framtid och att agera som en aktiv och ansvarsfull samhällsmedlem.

Bedömning

Uppgiften för bedömningen i läroämnet religion är att uppmuntra den studerande att studera och lära sig samt att ge respons på hens lärprocess och kunskaper. Bedömningen ska handleda och uppmuntra den studerande att långsiktigt planera och utvärdera sin egen lärprocess. Bedömningen ska vara mångsidig och inkludera såväl respons på lärprocessen som bedömning av kunskaper och kompetens. Bedömningen fokuserar på den mångsidiga kompetensen och de allmänna målen för läroämnet med tyngdpunkt på målen för varje modul samt på den studerandes förmåga att behärska det centrala innehållet i respektive modul. Vitsordet ges utifrån den studerandes mångsidiga prestationer och tar fasta på iakttagelser av hens kunskaper och färdigheter med fokus på allmänbildning i religions- och åskådningsfrågor. Bedömningen ska ta fasta på hur väl den studerande behärskar begrepp och helheter och hur väl hen tillämpar, analyserar, bedömer och presenterar kunskap samt förmågan att söka information och arbeta i olika lärmiljöer.

7.8.1. Evangelisk- luthersk religion (KT1)

Studieavsnitt

RE1 Religionen som fenomen - i judendomens, kristendomens och islams fotspår, 2 sp (RE1)

Studieavsnittets moduler

- Religionen som fenomen – i judendomens, kristendomens och islams fotspår, 2 sp (UE1), Obligatorisk

Mål

Religionen som fenomen – i judendomens, kristendomens och islams fotspår

Målen för modulen är att den studerande ska

- *gestalta och kunna analysera den religiösa situationen i världen och de faktorer som påverkar den, liksom även religionernas inre mångfald*
- *kunna analysera religiositet och irreligiositet som fenomen*
- *gestalta och kunna analysera judendomens, kristendomens och islams gemensamma rötter, deras centrala drag, inflytande på kulturarv och samhällen samt utveckla kulturell läskunnighet i anknytning till dessa religioner*
- *utveckla förmåga att agera i miljöer och arbetsliv som präglas av mångreligiositet och kulturell mångfald samt kunna diskutera aktuella frågor i anslutning till religion.*

Centralt innehåll

Religionen som fenomen – i judendomens, kristendomens och islams fotspår

- *religion som fenomen, definition av religion och relationen mellan religion och vetenskap*
- *den religiösa situationen i världen, kännetecknen för nutida religiositet och irreligiositet, religionsfrihet som mänsklig rättighet*
- *religionernas betydelse i byggandet av en hållbar framtid och andra aktuella frågor i anslutning till religioner och åskådningar*
- *judendomens, kristendomens och islams kulturella bakgrund och uppkomst samt deras viktigaste och gemensamma drag*
- *de heliga skrifternas tillkomst och ställning samt hur de används och tolkas i judendomen, kristendomen och islam*
- *judendomens och islams lära, etik och livsstil*
- *judendomens och islams inre mångfald, förhållande till samhället och betydelse för den västerländska kulturen*

Lokal precisering

- lokala religiösa samfund

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom att undersöka religionernas kulturella traditioner i Mellanöstern och deras sociala inverkan samt judendomens och islams interna mångfald stärks den globala och kulturella kompetensen.

Den studerande får förmågan att bygga upp och utvärdera sin egen identitet, livssyn och världsbild genom att granska Mellanösterns religioners gemensamma historia. Individens välbefinnande stöds av att känna igen negativa fenomen som framkommer i religiösa samfund.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Utöver lärarens bedömning instrueras studenten att utvärdera sin egen inlärningsprocess. Vid utvärderingen beaktas den studerandes aktivitet, flit och initiativförmåga.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet introduceras religion som ett fenomen och grunderna i religionsvetenskap. Avsnittet undersöker skillnaderna och likheterna mellan kristendomen, judendomen och islam. Under studieavsnittet får man veta vad religionerna anser vara heligt och som följd lär man sig att respektera olika livsåskådningar. Den studerande lär sig att hantera och förstå aktuella religiösa fenomen.

RE2 Kristendomen i världen, 2 sp (RE2)

Studieavsnittets moduler

- Kristendomen i världen, 2 sp (UE2), Obligatorisk

Mål

Kristendomen i världen

Målen för modulen är att den studerande ska

- *gestalta och kunna analysera kristendomens betydelse ur ett kulturellt, samhälleligt och ur individens perspektiv samt utveckla kulturell läskunnighet i anknytning till kristendomen*
- *känna till centrala riktningar inom kristendomen samt bakgrunden till deras uppkomst och kunna jämföra deras centrala drag*
- *fördjupa sig i olika tolkningssätt och uttrycksformer inom kristendomen på olika håll i världen*
- *kunna analysera och bedöma aktuella medieinnehåll och debatter om kristendomen*
- *utveckla färdigheter att agera i pluralistiska miljöer.*

Lokal precisering

- känna till de kristna samfundet som verkar inom Karlebyregionen.

Centralt innehåll

Kristendomen i världen

- *kristendomens ställning och växelverkan med den omgivande kulturen i olika delar av världen*
- *religionens ställning samt förhållandet mellan religion och stat i Europa*
- *den katolska, ortodoxa och protestantiska, i synnerhet den lutherska, kyrkans uppkomst, särdrag, etiska tänkande samt inflytande i samhället*
- *karismatisk kristendom som fenomen*
- *huvuddragen i religioner med rötter i kristendomen*
- *ekumenik och religionsdialog*
- *kristendom och miljöfrågor samt andra aktuella frågor som berör kristendomen och bakgrunden till dem*

Lokal precisering

- lokala kristna samfund

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studieavsnittet utvecklar den studerandes åskådningsläskunnighet och förmåga att delta i dialogen om religioner och livsåskådning.

Den etiska kompetensen stärks genom att man granskar de etiska värdesystemen i olika trossamfund och på så sätt stärks den studerandes förståelse för religioners och trosuppfattningars betydelse för att bygga en ekologiskt hållbar framtid.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Utöver lärarens bedömning instrueras studenten att utvärdera sin egen inlärningsprocess. Vid utvärderingen beaktas den studerandes aktivitet, flit och initiativförmåga.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet utforskar kristendomens olika riktningar, kristendomens globala roll och dess betydelse. Nyckelteman är kristendomens framväxt, utveckling och kristendomens sociala och kulturella inverkan på olika världsdelar.

RE3 Religioner och religiösa rörelser i världen, 2 sp (RE3)

Studieavsnittets moduler

- Religioner och religiösa rörelser i världen, 2 sp (UE3), Valfri

Mål

Religioner och religiösa rörelser i världen

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa sig i religioner som uppkommit i Indien, Kina och Japan som en del av individens och kollektivets liv samt deras inflytande på kultur och samhälle
- känna till och kunna analysera hur religioner som uppkommit i Indien, Kina och Japan syns i och påverkar västvärlden
- gestalta och kunna analysera naturreligionernas nuvarande situation och centrala drag
- gestalta och kunna analysera bakgrunder till nyreligiösa rörelser och deras centrala drag
- utveckla kulturell läskunnighet i anknytning till religioner och förmåga att agera i arbetslivet och i internationella miljöer.

Centralt innehåll

Religioner och religiösa rörelser i världen

- den hinduiska världsbilden, livsstilen och etiken, hinduismens mångfald och inflytande på Indiens kultur och samhälle samt den religiösa situationen i dagens Indien
- centrala drag och etiska principer i jainismen och sikhismen
- den buddhistiska livsstilen och etiken, buddhistiska läror och riktningar samt buddhismens inflytande på asiatiska kulturer
- centrala drag i den gamla kinesiska folktron, konfucianismen och taoismen och deras inflytande på det kinesiska tänkesättet och samhället samt den religiösa situationen i dagens Kina

- *shintoismens centrala drag samt religionernas inflytande på den japanska kulturen och det japanska samhället*
- *inflytandet i västvärlden från religioner som uppkommit i Indien, Kina och Japan*
- *naturreligioners och voodoo-besläktade religioners centrala drag och utbredning*
- *bakgrunder till nyreligiösa rörelser och deras centrala drag*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den samhälleliga kompetensen stöds av igenkännandet av världsreligionernas kulturella och sociala inverkan.

Den etiska kompetensen stärks genom att man bekantar sig med världsreligionernas etik.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Utöver lärarens bedömning instrueras studenten att utvärdera sin egen inlärningsprocess. Vid utvärderingen beaktas den studerandes aktivitet, flit och initiativförmåga.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet introducerar naturreligioner, Asiens stora religioner, såsom hinduism och buddhism, samt nya religiösa rörelser. Studieavsnittet fördjupar kunskapen om kulturer och man uppfattar ett mångsidigt, globalt religiöst fält.

RE4 Religion, kultur och samhälle i Finland, 2 sp (RE4)

Studieavsnittets moduler

- Religion, kultur och samhälle i Finland, 2 sp (UE4), Valfri

Mål

Religion, kultur och samhälle i Finland

Målen för modulen är att den studerande ska

- *få en mångsidig bild av växelverkan mellan religion och samhälle i dagens Finland samt fördjupa sig i religionernas inflytande och betydelse inom den offentliga, privata samt tredje och fjärde sektorn*
- *förstå att kunskap om religioner och åskådningar behövs inom olika områden i samhällslivet*
- *identifiera och kunna analysera de fornfinska trostraditionernas och kristendomens inflytande på det finländska kulturarvet*
- *kunna analysera och bedöma aktuella debatter kring religionsfrihet och växelverkan mellan religion och samhälle samt irreligiositet och religionskritik*
- *utveckla förmåga att ta del av dialoger som berör religioner, åskådningar och samhällsfrågor samt kunna leva som en kultur- och åskådningsmedveten, aktiv samhällsmedlem.*

Lokal precisering

- fördjupa sina kunskaper om de olika religiösa samfundens verksamhet i Karlebyregionen.

Centralt innehåll

Religion, kultur och samhälle i Finland

- *religionernas situation och religiositeten i Finland, sekularisering*
- *religion och religiösa samfund i den finländska och allmäneuropeiska lagstiftningen, religions- och åskådningsfrihet samt frågor om jämlikhet och diskriminering*
- *religionens betydelse och synlighet inom den offentliga sektorn, i politiken, arbetslivet och ekonomin, religiösa samfund som aktörer inom tredje sektorn samt religionens betydelse i individernas och familjernas liv samt i seder och bruk med beaktande av religionens roll i de etniska och språkliga minoriteternas liv i Finland*
- *forntidska trostraditioner och deras betydelse i det finländska kulturarvet samt hur kristendomen format det finländska samhället och den finländska kulturen under olika tider*
- *irreligiositet, religionskritik och icke-religiösa seder och bruk i Finland*
- *dialog mellan religioner och åskådningar i dagens Finland*

Lokal precisering

- den lutherska kyrkans väckelserörelser, de protestantiska samfunden och de andra religiösa samfunden i Mellersta Österbotten
- Anders Chydenius roll i det religiösa livet i regionen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande förstår betydelsen av den lutherska kyrkans väckelserörelser och protestantiska samhällets aktiva verksamhet i närområdet. Den studerande får en uppfattning om Anders Chydenius roll i det religiösa livet i regionen. Förståelse för den finländska religiösa situationen, den finländska religiositeten och sekulariseringen stärker den studerandes sociala kompetens och utvecklar förmågan att agera som en kulturellt och åskådningsmässigt medveten och aktiv samhällsmedlem.

Granskningen av frågor som rör religions-, tros- och diskrimineringsfrihet stärker den studerandes etiska kompetens och miljökompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Utöver lärarens bedömning instrueras studenten att utvärdera sin egen inlärningsprocess. Vid utvärderingen beaktas den studerandes aktivitet, flit och initiativförmåga.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ger en överblick över Finlands religiositet och fritänkande. I studieavsnittet introduceras de religiösa samfund som verkar i Finland och Karleby samt studeras religionens roll och inflytande i Finlands kultur och samhälle.

RE5 Religion inom konsten och populärkulturen, 2 sp (RE5)

Studieavsnittets moduler

- Religion inom konsten och populärkulturen, 2 sp (UE5), Valfri

Mål

Religion inom konsten och populärkulturen

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå och kunna analysera förhållandet mellan religion och konst: betydelsen av konst och arkitektur i olika religioner och religionernas inflytande på konstens utveckling*
- *fördjupa sig i hur man genom religiös konst uttrycker centrala läror och berättelser inom en religion, i synnerhet kristendomen*
- *känna till religiös symbolik och fördjupa sig i hur religiösa teman behandlas inom konst och populärkultur*
- *öva upp sin förmåga att tolka religiösa inslag i olika former av konst och populärkultur.*

Centralt innehåll

Religion inom konsten och populärkulturen

- *växelverkan mellan religion och konst, religioners betydelse för konstens utveckling*
- *religiös konst och hur religionen tar sig uttryck i olika konstformer*
- *hur arkitekturen i religiösa rum återspeglar religionen och dess särdrag*
- *religiösa teman, symbolik och myter i olika konstformer och inom populärkulturen*
- *analys av olika tolkningar av Bibelns berättelser och den kristna läran med hjälp av olika konstformer*

Lokal precisering

- lokal kyrklig arkitektur och konst, t.ex. Lennart Segerstråles konst

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den kulturella kompetensen stöds av att lära sig om samspelet mellan religioner, kulturer och samhällen. Den studerandes förståelse för finska, europeiska och globala kulturella traditioner stärks.

Den studerandes multilitteracitet stärks genom att de bekantar sig med begrepp, språk och symbolik som är specifika för religioner. Med hjälp av de kreativa arbetsmetoder som används under studieperioden stärks den studerandes kreativa kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Utöver lärarens bedömning instrueras studenten att utvärdera sin egen inlärningsprocess. Vid utvärderingen beaktas den studerandes aktivitet, flit och initiativförmåga.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet introducerar hur religiösa berättelser och läror uttrycks i konst, arkitektur och populärkultur. Den studerande utvecklar sin multilitteracitet och förståelse för samspelet mellan kultur och religion.

RE6 Religion, vetenskap och medier, 2 sp (RE6)

Studieavsnittets moduler

- Religion, vetenskap och medier, 2 sp (UE6), Valfri

Mål

Religion, vetenskap och medier

Målen för modulen är att den studerande ska

- känna till religionsforskningens olika perspektiv och metoder inom olika vetenskapsområden samt aktuell forskning
- identifiera och kunna analysera religionsrelaterade aktuella teman och innehåll i medierna
- kunna analysera förhållandet mellan religion och medier samt kunna bedöma religionsrelaterad information och dess källor kritiskt
- utveckla färdigheter att producera och presentera religionsrelaterad information.

Centralt innehåll

Religion, vetenskap och medier

- aktuella religionsforskningsperspektiv och -metoder inom olika vetenskapsområden: olika forskningsområden inom religionsvetenskap och teologi samt konstforskning, kulturforskning och samhällsvetenskaper
- religiösa medier och användningen av medier i religiösa sammanhang
- användningen av religiöst språk och religiösa bilder i olika medier
- religioners mediesynlighet
- hur religionsrelaterade fenomen behandlas i medierna, såsom attityder och föreställningar kring religioner, religionernas roll i konflikter och fredsbyggande, religion och miljöfrågor, religion och etiska frågor, religionskritik

Lokal precisering

- de lokala religiösa samfundens medieinnehåll och deras produktion

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Undersökning av aktuella perspektiv och metoder inom religionsforskning samt forskning inom olika områden inom religionsvetenskap och teologi, konstforskning och kulturforskning utvecklar den tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen.

Granskningen av religionernas mediepublicitet och behandlingen av religiösa fenomen i medierna stöder den etiska kompetensen och miljökompetensens mål.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Utöver lärarens bedömning instrueras studenten att utvärdera sin egen inlärningsprocess. Vid utvärderingen beaktas den studerandes aktivitet, flit och initiativförmåga.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet introducerar olika forskningsområden inom religionsvetenskap och teologi. Den studerande lär sig om relationerna mellan religioner och media. Under studieavsnittet lär man sig vad som menas med språk, bilder och mediepublicitet för religioner och vad religiösa medier är. Den studerande lär sig att observera och analysera mediernas påverkan på religiösa attityder, kritik och uppfattningar.

RE7 Repetition inför studentexamen, 2 sp (RE7)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande förbereder sig för studentexamen och repeterar huvudinnehållet i gymnasiets studieavsnitt i religion.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Repetition av gymnasiets lärokurser i religion och övning och hantering av de olika uppgiftstyperna i studentexamen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den tvärvetenskapliga kompetensen stärks genom att språket och symboliken som är specifikt för religioner granskas och genom att religiösa begrepp upprepas. Källkritisk bedömning av information om religioner och övertygelser stödjer utvecklingen av tvärvetenskaplig kompetens. Den studerandes multilitteracitet stärks och den studerande vågar tillämpa sina kunskaper och färdigheter kreativt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. . Aktiv övning och återlämningen av uppgifter krävs för godkänd prestation.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet repeterar gymnasiets lärokurser i religion och förbereder för att svara på olika typer av uppgifter i studentexamen.

7.9. Bildkonst (KU)

Läroämnets uppdrag

Bildkonst är visuell kulturfostran där den studerande utforskar verkligheten med konstens medel. Det primära målet för läroämnet är att den studerande ska förstå vilken betydelse bildkonst och annan visuell kultur har i hans eget liv. Erfarenheter, fantasi och målinriktat arbete utgör grunden för multisensoriskt lärande. I undervisningen studeras estetiska, ekologiska och etiska värderingar inom konst och övrig visuell kultur. Den studerande stärker sina kunskaper om det immateriella och materiella kulturarvet, som stödjer överföring och förnyelse av traditioner. Undervisningen ska stödja en mångsidig allmänbildning och den studerandes utveckling till en aktiv lokal och global aktör. Den studerande ska erbjudas ett varierat utbud av möjligheter att utveckla färdigheter för

framtida studier, arbete och internationell verksamhet. Studierna ger förutsättningar för att utveckla ett kreativt och kritiskt tänkande, påverka livsmiljön och främja en hållbar livsstil.

Undervisningen i bildkonst ska fördjupa den studerandes visuella multilitteracitet inom kulturens område liksom även språkmedvetenheten. De studerande iakttar, producerar, tolkar och värderar bilder genom att använda visuella och andra sätt att producera information. Språken inom olika kunskapsområden öppnar nya perspektiv på det fenomen som studeras. Undervisningen uppmuntrar till fördjupning av den kulturella kompetensen genom tvärkonstnärliga och tvärvetenskapliga angreppssätt. Den studerande bli bekant med olika konstsyner. I studierna studeras betydelsen av visuell kultur för individen, den sociala gemenskapen och samhället ur historiskt och kulturellt perspektiv. Den studerande handleds i att motivera sina åsikter och uppfattningar om bildkonst och annan visuell kultur.

I undervisningen i bildkonst studeras verk, produkter och fenomen som både är bekanta och nya för den studerande. Med bild avses två- och tredimensionella verk och produkter och kopior av dem. I den visuella kulturen ingår även bilder som den studerande själv framställt liksom naturen, byggda miljöer, föremål, mediebilder och verk som definieras som konst. Den studerande deltar i valet av innehåll och uttryckssätt. Undervisningen ska ge förutsättningar för en mångsidig användning av arbetsmetoder och lärmiljöer. Den studerande uppmuntras att experimentera med verktyg, material och uttryckssätt och använda dem på ett kreativt sätt. Nya tekniker, mediemiljöer och former av audiovisuell kultur är samtidigt både föremål för undersökning och visuella uttrycksmedel. Den studerande ska fördjupa sig i aktuella fenomen och arbetssätt inom den visuella kulturen och med olika former av deltagande och inflytande. I undervisningen drar man också mångsidigt fördel av de möjligheter som museer och andra kulturaktörer erbjuder. Gymnasiestudierna i bildkonst skapar en bra grund för att bygga upp ett personligt och livslångt förhållande till visuell kultur.

Mångsidig kompetens

Studierna i bildkonst stödjer den studerandes **kompetens för välbefinnande** genom den sinnliga njutning och de känslor som bilder föder och genom de betydelser den studerande själv skapar. Att förstå och uttrycka en visuell kultur som har betydelse för en själv stödjer identitetsbygge, mänsklig tillväxt, välbefinnande och kontinuerligt lärande. Studierna ger verktyg för att respektera och uppskatta individens och gemenskapens kulturella mångfald. Den studerande uppmuntras att söka intressanta bildkulturer och visuella uttryckssätt.

Studierna i bildkonst utvecklar den **kommunikativa kompetensen** med hjälp av att skapa dialog och förståelse mellan människor genom att granska, dela och diskutera olika bildkulturer. Studierna utvecklar samarbetsförmågan genom helhetsbetonat arbete som är typiskt för konsten. Den studerande utvecklar sina kommunikationsfärdigheter till exempel genom att fördjupa sig i den visuella kulturens bildmässiga och verbala begrepp samt bildtyper och bildsamlingar. Tillämpningen av olika metoder för bildtolkning vid analys, bedömning och produktion av bilder skapar färdigheter att dela och diskutera betydelser och innebörder.

Bildkonst fördjupar den studerandes multilitteracitet för visuell kultur, vilket också bidrar till att utveckla **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Det arbete som är typiskt för konsten omfattar olika sätt att undersöka, uttrycka, presentera och verka. I studierna utforskas kulturfenomen genom visualisering och andra sätt att producera kunskap. I bildtolkningen undersöks också en bilds intertextuella referenser till exempel till en sång, en pjäs eller en annan bild. Den studerande producerar och tolkar visuell kultur ur olika konst- och vetenskapsdiscipliners perspektiv.

Den samhällseliga kompetensen fördjupas i läroämnet bildkonst genom att man undersöker de värderingar och betydelser den visuella kulturen uttrycker, till exempel i byggda miljöer, i föremål, i medier och i konsten. Den studerande uppmuntras att ta ställning och delta i samhällsdebatten och bidra till en hållbar utveckling. Läroämnet ger möjligheter att undersöka hur demokratins tillstånd

och de grundläggande rättigheterna förverkligas och utvecklas med konstnärliga medel. Den studerande bekantar sig också med juridiskt skyddade intressen som upphovsrätt, yttrandefrihet och integritet. I studierna utforskas de möjligheter som arbetsliv, medborgarorganisationer och studier erbjuder i anslutning till bildkonst och annan visuell kultur.

Studierna i bildkonst fördjupar den **etiska kompetensen och miljökompetensen** genom att den studerande med hjälp av bilduttryck undersöker etiska och ekologiska frågor om miljön, samhället och den globala världen. Den studerande handleds att reflektera över sina egna val, lösningar och handlingar ur ett hållbarhetsperspektiv. Studierna fördjupar kunskapen om hållbar användning av olika material och tekniker. Den studerande uppmuntras att verka lokalt och globalt i frågor som gäller kulturellt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling. Genom det konstnärliga arbetet öppnas alternativa framtidsperspektiv.

Den globala och kulturella kompetensen fördjupas i läroämnet bildkonst genom att man undersöker den kulturella mångfalden i verkligheten. Den studerande uppmuntras att bygga sin identitet och att uppskatta sin livsmiljö och dess kulturarv. I bildkonst analyserar och reflekterar den studerande över sin egen relation till den rådande kulturen i samhället. Den studerande handleds att undersöka hur den visuella kulturen återspeglar och påverkar individer, grupper och världen. Kulturarvet granskas både ur globalt och nationellt perspektiv och utifrån den studerandes kulturella bakgrund. Den studerande uppmuntras att behandla kulturell mångfald och fenomen i anslutning till globaliseringen i sitt visuella arbete.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i bildkonst är uppdelade på tre målområden: bilders betydelse, delaktighet och medverkan, uttrycks- och tolkningsförmåga. De allmänna målen är följande:

Bilders betydelse

Målet är att den studerande ska

- förstå betydelsen av konst, miljö och annan visuell kultur i sitt eget liv, samhället och den globala världen
- bygga sin kulturella identitet genom att producera och tolka olika bilder
- utveckla sin förmåga och sina styrkor att ta emot, förstå och producera materiellt och immateriellt kulturarv
- tolka hurdana estetiska, ekologiska och etiska värden som är kopplade till bildkonst och annan visuell kultur
- utforska betydelsen av bildkonst och annan visuell kultur för individen, den sociala gemenskapen och samhället vid olika tidpunkter och i olika kulturer;
- förstå betydelsen av sinnlig njutning, föreställningar, känslor och kreativt tänkande för det egna lärandet och välbefinnandet.

Delaktighet och medverkan

Målet är att den studerande ska

- ta ställning till de värden som kommer till uttryck i bildkonsten och i annan visuell kultur
- kunna tillämpa metoder för visuell produktion, kommunikation och teknik för att presentera synsätt, vara delaktig och påverka
- utveckla kritiskt tänkande i miljöfrågor och i den egna verksamheten
- utnyttja föreställningar i det visuella tänkandet, i skapandeprocessen och i föreställningen av alternativa förfaringssätt
- kunna använda ett undersökande angreppssätt vid planering, utförande och i bilduttryck

- ta hänsyn till kulturell mångfald och hållbar livsstil i sin verksamhet.

Uttrycks- och tolkningsförmåga

Målet är att den studerande ska

- kunna ställa upp mål för undersökande, långvarigt och fenomencentrerat arbete och lärande som är typiskt för konsten
- fördjupa den visuella kulturens multilitteracitet genom att utnyttja olika kunskaper vid skapande och tolkning av bilder
- utveckla sin visuella läskunnighet, medieläskunnighet och förmåga att tolka omgivningen för att producera och tolka visuell kultur
- fördjupa sin förmåga att skapa bilder genom att använda olika material, tekniker och uttryckssätt på ett ändamålsenligt sätt
- kunna skapa och tolka bilder genom att koppla dem till olika konstuppfattningar
- studera bildkonst och annan visuell konst ur verkets, upphovsmannens, mottagarens och samhällets synvinkel.

Bedömning

Bedömningen i bildkonst ska vara uppmuntrande, långsiktig, interaktiv och utveckla den studerandes bildkonstnärliga färdigheter. Bedömningen ska stödja den studerandes personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur.

Bedömningen fokuserar på hur de allmänna och moduls specifika målen för bildkonst har uppnåtts och hur den mångsidiga kompetensen har förverkligats. Mångsidig bedömning under alla faser av läroprocessen ska stödja den studerande att nå målen som ställts upp för studierna. Detta stödjer den studerande att fördjupa sin förmåga att lära sig lära. Bedömningen ska även omfatta självvärdering och kamratrespons.

I bedömningen ska läraren beakta hur den studerandes bildkonstnärliga färdigheter har utvecklats, de olika arbetsprocesserna och resultaten av arbetet. Bedömningen ska sporra den studerande att använda arbetssätt och studiemiljöer på ett ändamålsenligt sätt, individuellt och i grupp.

Studieavsnitt

KO1 Egna bilder, delade kulturer, 2 sp (KO1)

Studieavsnittets moduler

- Egna bilder, delade kulturer, 2 sp (KU1), Obligatorisk

Mål

Egna bilder, delade kulturer

Målen för modulen är att den studerande ska

- iaktta bilder som är viktiga för den studerande själv och för andra människor samt dela sina tankar genom bilder och andra sätt att producera kunskap
- använda olika verktyg, material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder, individuellt eller i grupp
- tillämpa medel och tekniker som används i visuell kommunikation för att presentera synsätt och vara delaktig och påverka
- utforska och tolka konst ur individens, gruppens och samhällets perspektiv
- utforska och tolka den visuella kulturen under olika tider och i olika kulturer och sociala gemenskaper

- utforska och tolka aktuella fenomenen inom bildkonst och annan visuell kultur
- förstå betydelsen av bildkulturer i sitt eget liv, samhället och den globala världen
- förstå betydelsen av visuell kultur som ett uttryck för kulturell mångfald, i förnyandet av kulturarvet och med tanke på hållbar utveckling.

Lokal precisering

- bekanta sig med lokala konstutställningar och museiutställningar.

Centralt innehåll

Egna bilder, delade kulturer

Mina bilder

- den studerandes egna bilder och bildkulturer som hen själv deltar i
- använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för att skapa bilder
- granska den studerandes egna bilder i relation till konsten, bilder och annan visuell kultur
- använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för undersökande, långsiktigt och fenomencentrerat arbete

Konstens och miljöns bilder

- sätt att producera, redigera och presentera bilder i konst, miljön och medierna
- begrepp och bildsamlingar inom bildkonst och annan visuell kultur
- olika syner på konst och annan visuell kultur
- visuella, verbala och andra bildtolkningsmetoder
- aktuella fenomen inom bildkonst och annan visuell kultur
- påverkan och deltagande genom bildkonst och annan visuell kultur

Lokal precisering

- besök på ett museum eller en utställning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet stöds den studerande att förstå och uttrycka betydande visuell kultur. Det här stöder den studerandes identitetsbyggande, växande som människa, välmående och livslångt lärande. Den studerande uppmuntras till att leta efter intressanta bildkulturer och sätt att uttryck bilder.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I studieavsnittet bedöms den studerandes förmåga att uttrycka sig själv och sina tankar genom bildkonsten. Bedömningen är mångsidig under studieavsnittet. Den studerande får feedback för sina framsteg. Studieavsnittet bedöms med nummer. Om den studerande avlägger endast ett studieavsnitt i bildkonst kan hen begära en anteckning om avlagt studieavsnitt i avgångsbetyget.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet granskas den visuella kulturens betydelse i den studerandes eget liv. Den studerande gör egna arbeten och använder olika tekniker och olika material.

KO2 Rum, platser och fenomen i miljön, 2 sp (KO2)

Studieavsnittets moduler

- Rum, platser och fenomen i miljön, 2 sp (KU2), Obligatorisk

Mål

Rum, platser och fenomen i miljön

Målen för modulen är att den studerande ska

- iaktta verk, produkter och tjänster samt digitala, byggda och naturliga miljöer som är viktiga för den studerande själv och för andra människor
- beskriva sina iakttagelser och tankar om miljöer, produkter och tjänster med hjälp av bilder och andra sätt att producera kunskap
- undersöka kopplingarna mellan miljöns bilder och sina egna bilder, konsten och kulturarvet
- tillämpa processer, tekniker och förfaringsätt som är typiska inom arkitektur, design och produktifiering för att skapa bilder, ensam eller i grupp
- utforska och tolka byggda miljöer, produkter och tjänster med tanke på samhällsutveckling, rättigheter och hållbar utveckling
- utveckla sin förmåga att skapa, tolka, värdera och agera när det gäller bilder i miljön
- förstå betydelsen av visualitet i hållbar planering, kommunikation och användning av produkter, tjänster och arkitektu
- förstå de möjligheter till påverkan och delaktighet med hjälp av bilder som den studerande har i sitt eget liv med tanke på en estetiskt, etiskt och ekologiskt hållbar framtid.

Lokal precisering

- utforska sin näromgivning och de produkter och tjänster som den innehåller och lär sig att utvärdera och uppskatta dem.

Centralt innehåll

Rum, platser och fenomen i miljön

Mina bilder

- den studerandes egna bilder och bildkulturer som hen själv deltar i
- använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för att skapa bilder
- granska den studerandes egna bilder i relation till miljöns bilder och annan visuell kultur
- använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för undersökande, långsiktigt och fenomencentrerat arbete

Miljöns bilder

- sätt att producera, redigera och presentera bilder i miljön, medierna och konsten
- begrepp och bildsamlingar inom arkitektur, design och medier
- sambandet mellan den visuella kulturens verk och olika syner på konstens uppgift och annan visuell kultur
- visuella, verbala och andra bildtolkningsmetoder
- aktuella fenomen inom bildkonst och annan visuell kultur i anknytning till miljön
- påverkan och deltagande genom bildkonst och annan visuell kultur

Lokal precisering

- lär känna den lokala miljön och byggnadskulturen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet fördjupas den samhälleliga kompetensen genom att granska omgivningens byggnader, föremål, medier och konst. De studerande uppmuntras att ta ställning och ta del i den samhälleliga diskussionen samt verka för en hållbar framtid.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I studieavsnittet bedöms den studerandes förmåga att iaktta sin omgivning och använda det de lärt sig i visuella verk. Studieavsnittets bedömningen är mångsidig. Den studerande får respons om sina framsteg. Studieavsnittet bedöms med en siffra. Om den studerande avlägger endast ett studieavsnitt i bildkonst kan hen begära en anteckning om avlagt studieavsnitt i avgångsbetyget.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet undersöks och tolkas omgivningens byggnader, produkter och design. Den studerande gör både två- och tredimensionella arbeten med olika tekniker och av olika material.

KO3 Bilder kommunicerar och påverkar, 2 sp (KO3)

Studieavsnittets moduler

- Bilder kommunicerar och påverkar, 2 sp (KU3), Valfri

Mål

Bilder kommunicerar och påverkar

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa sin egen relation till digitala bilder, medier, konst och teknologi genom att utveckla tänkandet och uttrycksförmågan
- bredda sina kunskaper om medier, konst, teknik och audiovisuell kultur genom att fördjupa sig i olika uttrycks-, produktions- och presentationssätt
- undersöka mediekulturen i sin produktion och tolkning av verk, produkter och tjänster
- använda medietekniska verktyg, metoder och processer för att designa, interagera och delta självständigt och som en del av en grupp
- tolka visuella kulturprodukter som kombinerar olika sätt att skapa kunskap och de intertextuella relationer som ingår i dem
- tolka mediepresentationer och konst ur verkets, upphovsmannens, publikens och samhällets perspektiv
- ta ställning till de värderingar som förekommer i medier, bildkonst och annan visuell kultur med sina bilder
- undersöka mediernas och konstens bilder när det gäller identitetsbygge, överföring och förnyande av kulturarvet samt hållbar utveckling.

Lokal precisering

- lära sig att tolka och motivera sina val och preferenser som konsument av digitala bilder, medier och konst.

Centralt innehåll

Bilder kommunicerar och påverkar

Mina bilder

- bilder som är viktiga för den studerande och mediekulturer som hen själv deltar i
- använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för att skapa bilder
- granska den studerandes egna bilder i relation till mediernas bilder och annan visuell kultur
- använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för undersökande, långsiktigt och fenomencentrerat arbete

Bilder i medierna

- producera, redigera och visa en bild digitalt och på andra sätt
- begrepp och bildsamlingar inom medier, kommunikation och konst
- sambandet mellan mediepresentationer och olika syner på konst och annan visuell kultur
- visuella, verbala och andra bildtolkningsmetoder
- undersöka kulturella, samhällsliga och globala fenomen som är viktiga för den studerande
- den studerande som aktör inom medier och annan visuell kultur

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet fördjupas den studerandes multilitteracitet av visuell konst. Den tvärvetenskaplig och kreativa kompetensen utvecklas när man använder olika sätt att undersöka, att uttrycka sig, att presentera och att handla i arbetet med konst.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I studieavsnittet bedöms den studerandes förmåga att granska och analysera bilden i media och producera egna bilder med olika metoder. Studieavsnittets bedömningen är mångsidigt. Den studerande får respons för sina framsteg. Studieavsnittet bedöms med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet granskas bilder i olika medier. Den studerande undersöker sitt eget förhållande till mediekulturen genom att skapa olika arbeten med olika tekniker.

KO4 Konstens många världar, 2 sp (KO4)

Studieavsnittets moduler

- Konstens många världar, 2 sp (KU4), Valfri

Mål

Konstens många världar

Målen för modulen är att den studerande ska

- undersöka, tolka och värdera konstbilders personliga och samhällsliga betydelser
- fördjupa sin egen relation till bilder från olika tidsperioder och kulturer
- utveckla sina färdigheter att uttrycka sig i bild i enlighet med sina egna mål, självständigt och i grupp
- använda uttrycks-, presentations- och förfaringssätt som är typiska för samtida konst
- tolka konsten ur verkets, upphovsmannens, mottagarens, konstinstitutionernas och samhällets synvinkel
- undersöka aktuella fenomen i bildkonsten och annan visuell kultur i sitt bildkonstnärliga uttryck

- *med sina bilder ta ställning till de värderingar som förekommer i bildkonst och annan visuell kultur*
- *undersöka bildkonst och annan visuell kultur när det gäller identitetsbygge, hållbar utveckling och för att förmedla och förnya kulturarvet.*

Lokal precisering

- *bekantar sig med lokala konstutställningar och museiutställningar.*

Centralt innehåll

Konstens många världar

Mina bilder

- *bilder som är viktiga för den studerande och konstvärldar som hen själv deltar i*
- *använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för att skapa bilder*
- *granska den studerandes egna bilder i relation till bilder och annan visuell kultur*
- *använda den studerandes egna bilder som utgångspunkt för undersökande, långsiktigt och fenomencentrerat arbete*

Bilder i konsten

- *traditionella och nya sätt att skapa, redigera och presentera bilder*
- *konstens begrepp och bildsamlingar*
- *konst producerad under olika tidpunkter och i olika kulturer som föremål för forskning*
- *sambandet mellan konsten och olika syner på konst och annan visuell kultur*
- *visuella, verbala och andra bildtolkningsmetoder*
- *undersöka kulturella, samhälleliga och globala fenomen som är viktiga för den studerande*
- *den studerande som aktör inom bildkonst och annan visuell kultur*

Lokal precisering

- *besök till museum eller utställning*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Genom att granska den kulturella mångfalden fördjupas den studerandes globala- och kulturella kompetens. Samtidigt uppmuntras den studerande till att uppskatta den egna livsmiljön och värna om dess kulturarv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I studieavsnittet bedöms den studerandes förmåga att granska konst ur det moderna samhällets synvinkel och ta ställning till frågor med egna bilder. Studieavsnittets bedömningen är mångsidigt. Den studerande får respons för sina framsteg. Studieavsnittet bedöms med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet bekanta man sig med konst från olika tider och olika kulturer. Den studerande gör egna arbeten med olika tekniker och av olika material.

7.10. Gymnasiediplom (LD)

Läroämnets uppdrag

I studieavsnitten som byggs upp på lokal nivå kan ingå gymnasiediplom som avläggs inom ett läroämne eller en läroämnesgrupp. Syftet med gymnasiediplomen är att ge den studerande möjlighet att visa en specialkompetens och ett specialintresse genom ett arbete som den studerande utfört och utvecklat under en längre period. Gymnasiediplomarbetet ger en mångsidig bild av den studerandes förmåga att arbeta målinriktat och de färdigheter som den studerande utvecklat samt hens djupgående kunskap på området i fråga. Avläggandet av gymnasiediplom fördjupar den mångsidiga kompetens som utvecklas under gymnasietiden. Gymnasiediplomarbetet ska även avspegla den studerandes förmåga att tänka, skapa, tolka och värdera samt hens intressen som bygger på eget engagemang. Gymnasiediplomet skapar förutsättningar för att stärka den egna och andras delaktighet, aktivitet och helhetsmässiga välbefinnande i gemenskapen.

Gymnasiediplom kan avläggas i huslig ekonomi, bildkonst, slöjd, gymnastik, mediekunskap, musik, dans och teaterkonst. Ett gymnasiediplom omfattar två studiepoäng. Gymnasiediplomen ger de studerande möjlighet att med tanke på fortsatta studier utvärdera kunskaper och styrkor som de utvecklat under gymnasietiden. Gymnasiediplomen kompletterar de kunskaper som framgår av avgångsbetyget från gymnasiet och studentexamensbetyget.

Gymnasiediplom kan i enlighet med utbildningsanordnarens beslut avläggas i ett eller flera läroämnena eller läroämnesgrupper. Ett gymnasiediplom kan ingå i de valfria studierna i ett läroämne på det sätt som fastställs i den lokala läroplanen. Utbildningsstyrelsen ger separata anvisningar för avläggande av respektive gymnasiediplom.

I den lokala läroplanen ska man, i fråga om de gymnasiediplom som utbildningsanordnaren erbjuder, beskriva gymnasiediplomens uppdrag och allmänna mål samt redogöra för bedömning och för målen och de centrala innehållen för respektive gymnasiediplom i studieavsnitt om två studiepoäng.

Mål

.

Gemensamma mål för alla gymnasiediplom är att den studerande

ska

- ställa upp egna mål och utgångspunkter för avläggandet av gymnasiediplomet
- arbeta målinriktat, självständigt och i samverkan med andra
- undersöka och uttrycka kulturell verklighet på sätt som är kännetecknande för respektive kunskapsområde
- tillämpa de särskilda kunskaper som inhämtats under gymnasietiden och intressen som bygger på eget engagemang
- använda och fördjupa mångsidig kompetens som hen utvecklat under gymnasiestudierna
- välja ändamålsenliga studiemiljöer och arbets- och uttryckssätt
- bedöma hur man uppnått målen samt arbetsprocessen, slutresultatet och helheten
- stärka sin egen och andras delaktighet, medverkan och helhetsmässiga välbefinnande i gymnasiegemenskapen.

Bedömning

Bedömningen av gymnasiediplomen ska basera sig på ett självständigt arbete som utförs individuellt eller i grupp under gymnasietiden och som visar specialkompetens och intresse. Gymnasiediplomet ska bedömas som en helhet. I bedömningen av gymnasiediplomet ska man ge den studerande respons på hur målen som ställts upp för gymnasiediplomet uppnåtts. Bedömningen av gymnasiediplomet ska vara mångsidig och tillförlitlig och motsvara den kunskapsnivå som den studerande visat i läroämnet eller läroämnesgruppen. Inom ramen för processen då gymnasiediplomet avläggs ska även den studerande själv utvärdera sin prestation.

Studieavsnitt

Gymnasiediplom i bildkonst, 2 sp (KOGD2)

Studieavsnittets moduler

- Gymnasiediplom i bildkonst, 2 sp (KULD2), Valfri

Mål

Gymnasiediplom i bildkonst

Målen för modulen är att den studerande ska

- genom en särskild prestation visa prov på sitt intresse för bildkonst och de ämneskunskaper och färdigheter som den studerande har utvecklat under gymnasiestudierna
- visar sitt kunnande inom bildkonst och annan visuell kultur genom att producera, tolka och värdera olika bilder på ett mångsidigt sätt
- kunna redogöra för och förmedla de mål och utgångspunkter som hen ställt upp för gymnasiediplomet
- kunna producera en konstnärlig och visuell helhet där arbetssätten och hur innehållet presenteras stödjer och kompletterar varandra
- visa sitt kunnande inom bildkonst och övrig visuell kultur
- kunna utvärdera arbetsprocessen och verket med utgångspunkt i sitt eget lärande.

Centralt innehåll

Gymnasiediplom i bildkonst

- utgår från målen som ställts upp för gymnasiediplomet samt den uppgift, det perspektiv och arbetssätt som den studerande valt
- omfattar verket och arbetsprocessen, självvärdering och en portfölj som beskriver den studerandes kunnande om bildkonst och övrig visuell kultur

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Utvärderingen görs i enlighet med anvisningarna för diplomet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studenten avlägger diplomet självständigt i samverkan med läraren och andra studenter under en period. Den studerande utformar, planerar och genomför det verk som ingår i gymnasiediplomet

baserat på uppgiften för läsåret som valts. Den studerande väljer uttryckssätt, material och teknik utifrån den uppgift som valts och de mål som satts upp.

Gymnasiediplom i musik, 2 sp (MUGD6)

Studieavsnittets moduler

- Gymnasiediplom i musik, 2 sp (MULD6), Valfri

Mål

Gymnasiediplom i musik

Målen för modulen är att den studerande ska

- *genom en särskild prestation visa prov på sitt intresse för musik och de ämneskunskaper och färdigheter som den studerande har utvecklat under gymnasiestudierna*
- *visa sitt musikaliska kunnande och intresse genom att förbereda ett projekt som påvisar kunskaper och färdigheter i musik eller genom att sammanställa en portfölj över sina musikstudier och sin musikaliska verksamhet under gymnasietiden.*

Centralt innehåll

Gymnasiediplom i musik

- *den studerandes musikaliska självbiografi, ett musikprojekt eller en musikportfölj, ett sammandrag och ett utlåtande av bedömarna*
- *olika arbetssätt och delområden*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Numerisk utvärdering.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under gymnasietiden ger den studerande bevis på sitt specialkunnande och speciella intressen inom musik. Den studerande demonstrerar sina musikaliska färdigheter och intressen genom att förbereda ett projekt som demonstrerar skicklig och medveten hantering av musik eller genom att sammanställa en provportfölj av sina musikstudier och aktiviteter under gymnasietiden.

Gymnasiediplom i gymnastik, 2 sp (GYGD4)

Studieavsnittets moduler

- Gymnasiediplom i gymnastik, 2 sp (LILD4), Valfri

Mål

Gymnasiediplom i gymnastik

Målen för modulen är att den studerande ska

- genom en särskild prestation visa prov på sitt intresse för gymnastik och de ämneskunskaper och färdigheter som den studerande har utvecklat under gymnasiestudierna
- ska på ett mångsidigt sätt kunna reflektera över betydelsen av fysisk aktivitet i sitt liv och samtidigt utveckla sin fysiska funktionsförmåga, sitt fysiska specialkunnande och intresse samt sin samarbetsförmåga.

Lokal precisering

- man reserverar en timme i arbetsordningen för diplomkursen med målsättningen att den studerande kan avlägga diplommet under sitt sista läsår

Centralt innehåll

Gymnasiediplom i gymnastik

- omfattar en helhet som innehåller delområdena fysisk prestationsförmåga, kunskap om gymnastik och idrott, specialkunnande, intresse och samarbetsförmåga samt självvärdering i form av en portfölj

Lokal precisering

- i samarbete med lokala idrottsföreningar

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Utvärderingen görs i enlighet med anvisningarna för diplommet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Gymnastikdiplommet avläggs i enlighet med utbildningsstyrelsens särskilda föreskrifter. Instruktionerna för läsåret finns på utbildningsstyrelsens nätsida.

Gymnasiediplom i teaterkonst, 2 sp (TEGD8)

Studieavsnittets moduler

- Gymnasiediplom i teaterkonst, 2 sp (TELD8), Valfri

Mål

Gymnasiediplom i teaterkonst

Målen för modulen är att den studerande ska

- genom en särskild prestation visa prov på sitt intresse för teaterkonst och de kunskaper och färdigheter som den studerande har utvecklat under gymnasiestudierna
- stärka sina färdigheter i drama och teaterkonst samt utveckla de kommunikativa färdigheterna och förmågan att utvärdera sina prestationer.

Centralt innehåll

Gymnasiediplom i teaterkonst

- ett tema som den studerande själv valt inom något område av teaterkonst och en föreställning som anknyter till temat
- att hantera arbetsprocessen

- förmåga att utvärdera den konstnärliga processen
- förmåga att förstå den konstnärliga helheten
- teaterkonstens metoder
- samarbets- och kommunikationsfärdigheter
- helhet som består av föreställningen och en portfölj

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Diplomet i teaterkonst utvärderas i enlighet med utbildningsstyrelsens anvisningar.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Diplomet i teaterkonst avläggs i enlighet med utbildningsstyrelsens särskilda föreskrifter. Instruktionerna för läsåret finns på utbildningsstyrelsens nätsida.

7.11. Gymnastik (LI)

Läroämnets uppdrag

Syftet med undervisningen i gymnastik är att stödja den studerandes välbefinnande, utveckling och lärande. Undervisningen i gymnastik ger den studerande sådana kunskaper och färdigheter som behövs för att kunna värdera, upprätthålla och utveckla den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Undervisningens syfte är att handleda den studerande att ta ansvar för sin fysiska aktivitet och sin funktions- och studieförmåga. I undervisningen betonas betydelsen av fysisk aktivitet som främjar det totala välbefinnandet som en del av en aktiv livsstil. Den studerande ska utveckla en positiv kroppsuppfattning och självbild genom fysisk aktivitet. I undervisningen i gymnastik ska den studerande få uppleva glädje, en känsla av att lyckas och rörelsekompetens samt lära sig olika sätt att upprätthålla och utveckla sitt välbefinnande. I gymnastikundervisningen ska man främja alla studerandes jämlikhet och likabehandling.

Gymnastikens uppdrag och mål ska genomföras genom mångsidig och trygg undervisning samt genom att beakta vilka möjligheter olika studiemiljöer och årstider erbjuder. I gymnastikundervisningen används olika arbetssätt och metoder och de studerande tas med i planeringen och bedömningen av aktiviteter samt handleds att ta ansvar för sina egna och gruppens aktiviteter och för tryggheten.

Vid gruppbildning ska den studerandes rätt till fysisk, psykisk och social trygghet beaktas. Den studerandes lärande ska stödjas genom differentiering av undervisningen med beaktande av den studerandes individuella utgångsläge och utvecklingsbehov (gymnasielagen 714/2018, 28 och 29 §).

Mångsidig kompetens

Undervisningen i gymnastik stärker den studerandes motivation, självförtroende och förutsättningar för fysisk aktivitet samt hens förståelse för betydelsen av en fysiskt aktiv livsstil.

*Gymnastikundervisningen stödjer den studerandes långsiktighet, ihärdighet och ork, vilket i sin tur stärker **kompetensen för välbefinnande** och även en verksamhetskultur som främjar hälsa och välbefinnande. Med funktionsförmåga avses i gymnastiken de fysiska, sociala och psykiska förutsättningarna att klara av vardagliga aktiviteter. I gymnastiken lär den studerande sig att*

upprätthålla sin funktionsförmåga samt förstå hur funktionsförmågan inverkar på den egna fysiska och kognitiva prestationsförmågan och på välbefinnandet.

Den studerandes **kommunikativa kompetens** utvecklas med hjälp av de mångsidiga arbetssätt och metoder som tillämpas inom gymnastikundervisningen. I anknytning till den kommunikativa kompetensen är det viktigt att stärka den studerandes självbild så att hen lär sig uppskatta sig själv. Goda kommunikativa färdigheter förutsätter självregleringsförmåga, som att kunna identifiera och förstå sina egna känslor och reglera sina känslouttryck. Gymnastiken som läroämne främjar därmed gemenskapskänslan, ansvarstagandet och den fysiska, sociala och psykiska tryggheten samt säkerheten även inom hela skolgemenskapen.

Gymnastik i gymnasiet är ett tvärvetenskapligt läroämne, som erbjuder möjligheter att förstå olika vetenskapsgrenar och läroämnena, som hälsokunskap, biologi, fysik och musik. Lärsituationerna i gymnastiken är till sin karaktär problemlösningssituationer, och utvecklar därmed den studerandes **tvärvetenskapliga och kreativa kompetens**. Fysisk aktivitet utvecklar hjärnan och hjärnans välmående mångsidigt, samtidigt som studieförmågan och förutsättningarna för att lära sig stöds.

En god funktionsförmåga stärker den studerandes studie- och arbetslivsfärdigheter. I gymnastikundervisningen stärks den **samhälleliga kompetensen** genom att den studerande lär sig ta ansvar för de egna och de gemensamma aktiviteterna och deras säkerhet samt genom att hjälpa och stödja andra under gymnastiklektionerna. Att försöka sitt bästa, anstränga sig och arbeta långsiktigt för att nå sina mål utgör grunden för såväl gymnastikstudierna som för de övriga studierna och arbetslivet. I gymnastiken upplever de studerande en känsla av gemenskap genom gemensamma aktiviteter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet samt strävan mot ett gemensamt mål.

I gymnastiken ska den studerande långsiktigt utveckla sig själv, använda den egna muskelstyrkan och visa respekt för andra. På det här sättet utvecklas den studerandes **etiska kompetens och miljökompetens** som i gymnastiken tar sig i uttryck i en strävan mot det gemensamma goda. Gymnastikundervisningen stödjer den studerandes sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar och vara rättvis. Den studerande lär sig identifiera vilka aktivitetsformer som är skonsamma för miljön och vilka som belastar miljön, till exempel genom att hen får insikt i etiskt hållbara aktivitetsformer i naturen.

I gymnastikundervisningen används i mån av möjlighet hälso- och sportteknologi och den studerande lär sig kritiskt tolka information och använda medier på ett tryggt sätt, till exempel vad gäller att publicera platsinformation och att publicera bilder på sina prestationer. Fysisk aktivitet fungerar som ett globalt, gemensamt och kroppsligt språk som förenar olika människor och kulturer och på det sättet stärker den **globala och kulturella kompetensen**.

Mål

De allmänna för undervisningen i gymnastik är att den studerande

ska

- lära sig tillämpa rörelsefärdigheter och -kunskaper i olika övningar, gymnastikformer och idrottsgrenar under olika årstider och i olika förhållanden (inomhus, utomhus och i vatten)
- lära sig bedöma och utifrån bedömningen träna sina fysiska egenskaper (styrka, uthållighet, rörlighet och snabbhet)
- kunna göra motiverade val för att utveckla den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och för att öka den fysiska aktiviteten
- utveckla sin förmåga till självvärdering (ställa upp mål, göra upp en plan och arbeta i riktning mot målen samt bedöma sina framsteg)
- försöka sitt bästa genom att utföra en övning grundligt och ansvarsfullt, arbeta aktivt och ändamålsenligt samt utveckla sig själv långsiktigt

- respektera andra i kommunikationssituationer, lära sig hjälpa och stödja andra under gymnastiklektionerna, samt stödja gemenskapen genom att uppmuntra andra och ge konstruktiv respons och kamratrespons.

Bedömning

Syftet med bedömningen i gymnastik är att stödja den studerandes arbete, lärande och utvecklingen av den studerandes kunskaper och färdigheter. Bedömningen i gymnastik ska utgå från de mål som i studieavsnittet ställts upp för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Bedömningen ska bestå av respons som främjar den studerandes lärande och arbete. Bedömningen ska även beskriva hur målen för undervisningen nåtts. Bedömningen ska vara fortlöpande och basera sig på olika slags prestationer och mångsidig användning av olika former av bedömning, såsom bedömning som genomförs av läraren, självvärdering och kamratrespons. Bedömningen ska inte basera sig på den studerandes värderingar, attityder eller personliga egenskaper. Den studerandes fysiska konditionsnivå ska inte heller användas som grund för bedömningen. Den studerandes hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i bedömningen i gymnastik så att den studerande ska ha möjlighet att vid behov visa sitt bästa möjliga kunnande på alternativa sätt och med avvikande arrangemang (gymnasielagen 714/2018, 28 och 29 §).

Studieavsnitt

GY1 En lärande och aktiv studerande, 2 sp (GY1)

Studieavsnittets moduler

- En lärande och aktiv studerande, 2 sp (LI1), Obligatorisk

Mål

En lärande och aktiv studerande

Målen för modulen är att den studerande ska

- tillämpa sina rörelsefärdigheter och -kunskaper i olika övningar, gymnastikformer och idrottsgrenar under olika årstider och i olika förhållanden (inomhus, utomhus och i vatten)
- respektera andra i kommunikationssituationer, hjälpa och uppmuntra andra under gymnastiklektionerna, samt ge konstruktiv respons och kamratrespons
- försöka sitt bästa genom att utföra en övning grundligt och ansvarsfullt, arbeta aktivt och ändamålsenligt samt utveckla sig själv långsiktigt.

Lokal precisering

- bidra till att skapa en accepterande och uppmuntrande atmosfär i gruppen.
- lära sig att ta ansvar för sitt eget välbefinnande och arbete.

Centralt innehåll

En lärande och aktiv studerande

- tillämpning av rörelsefärdigheter i olika övningar, gymnastikformer och idrottsgrenar som är gemensamma för undervisningsgruppen och mångsidigt beaktar studiemiljöns möjligheter (sommar-, vinter- och vattenaktiviteter samt friluftsliv) och som genomförs såväl inomhus som utomhus
- gymnastikövningar och -lekar samt spel som utvecklar undervisningsgruppens samarbetsförmåga och samhörighet

Lokal precisering

- lokala idrottsanläggningar

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen följer sitt eget välbefinnande under studieperioden.

Den studerandes kommunikativa färdigheter stärks när hen rör på sig tillsammans med resten av gruppen. Samtidigt stärks den studerandes samarbetsförmåga.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen som görs under studieavsnittet baseras på den studerandes självvärdering och inlärningsdagbok samt på utvecklingen av den studerandes fysiska färdigheter och kunskap. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet tillämpas de fysiska färdigheterna i olika gemensamma idrottsaktiviteter, -former och -grenar. Samtidigt utvecklas den studerandes samarbetsförmåga och gruppens laganda stärks i idrottslekar och spel.

GY2 En aktiv livsstil, 2 sp (GY2)

Studieavsnittets moduler

- En aktiv livsstil, 2 sp (LI2), Obligatorisk

Mål

En aktiv livsstil

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bedöma och utifrån bedömningen ställa upp mål för utvecklingen av sina fysiska egenskaper (styrka, uthållighet, rörlighet och snabbhet)*
- *med beaktande av den egna funktionsförmågan och miljön kunna göra motiverade val för att utveckla den fysiska funktionsförmågan och öka den fysiska aktiviteten*
- *respektera andra i kommunikationssituationer, hjälpa och uppmuntra andra under gymnastiklektionerna samt ge konstruktiv respons och kamratrespons*
- *försöka sitt bästa genom att utföra en övning grundligt och ansvarsfullt, arbeta aktivt och ändamålsenligt samt utveckla sig själv långsiktigt.*

Lokal precisering

- överväga sina egna arbetsmetoder för att uppnå sina egna mål.

Centralt innehåll

En aktiv livsstil

- *självvärdering, upprätthållande och mångsidig utveckling av de fysiska egenskaperna (styrka, snabbhet, uthållighet och rörlighet) med hjälp av mångsidig fysisk aktivitet*
- *rörlighet och kroppsvård*

- *ergonomiska aspekter i rörelser och utförande*
- *övningar i par eller grupp som utvecklar samarbetsförmågan och samhörigheten*

Lokal precisering

- mäta sin fysiska kondition
- följa med utvecklingen av den fysiska konditionen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen lär sig att förstå de faktorer som påverkar välbefinnandet.

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när de under studieavsnittet utnyttjar idrottsteknologi för att följa med utvecklingen av sin fysiska kondition och för att träna.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen som görs under studieavsnittet baseras på den studerandes självvärdering och inlärningsdagbok samt på utvecklingen av den studerandes fysiska färdigheter och kunskap. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet upprätthåller och utvecklar den studerande sina fysiska egenskaper genom att röra på sig. Under avsnittet vårdar man kroppen och ökar rörligheten. Den studerandes samarbetsförmåga utvecklas i par- och gruppuppgifter. Den studerande gör en idrottsplan för sig själv och kan utnyttja idrottsteknologi under studieavsnittet.

GY3 Nya möjligheter, 2 sp (GY3)

Studieavsnittets moduler

- Nya möjligheter, 2 sp (LI3), Valfri

Mål

Nya möjligheter

Målen för modulen är att den studerande ska

- *mångsidigt öva och tillämpa sina rörelsefärdigheter och -kunskaper på nya sätt*
- *träna sin kroppskontroll*
- *identifiera sina känslor, visa respekt för andra i kommunikationssituationer samt stödja gemenskapskänslan genom att hjälpa och uppmuntra andra*
- *försöka sitt bästa genom att utföra en övning grundligt och ansvarsfullt, arbeta aktivt och ändamålsenligt samt utveckla sig själv långsiktigt.*

Lokal precisering

- bekanta sig med områdets idrottstjänster.

Centralt innehåll

Nya möjligheter

- *introduktion till nya aktiviteter och idrottsgrenar*
- *upprätthållande och utveckling av rörelsefärdigheterna och de fysiska egenskaperna på mångsidiga sätt*

Lokal precisering

- *det lokala idrottsutbudet*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet kommer den studerandes förståelse för hur en motionsinriktad livsstil inverkar på välbefinnandet att stärkas.

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen bekantar sig med de lokala idrottstjänsterna.

Den studerandes etik kommer att utvecklas i takt med att hens förståelse av principerna för fair play och vikten av att följa reglerna stärks.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen som görs under studieavsnittet baseras på den studerandes självvärdering och inlärningsdagbok samt på studerandes kroppskontroll och inläring av nya motoriska färdigheter. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet introducerar nya idrottsgrenar och -former och upprätthåller och utvecklar de fysiska färdigheterna och egenskaperna på ett mångsidigt sätt. Under studieavsnittet kommer man att bekanta sig med lokala idrottstjänster, såsom paddling, padel, golf, bowling, gruppträning, kampsporter och föreningars idrottsutövningar.

GY4 Gemensam aktivitet, 2 sp (GY4)

Studieavsnittets moduler

- *Gemensam aktivitet, 2 sp (LI4), Valfri*

Mål

Gemensam aktivitet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *arbeta gemensamt för att uppnå målet som ställts upp för den fysiska aktiviteten*
- *respektera andra i kommunikationssituationer, hjälpa och uppmuntra andra under gymnastiklektionerna och ge konstruktiv respons och kamratrespons*
- *försöka sitt bästa genom att utföra en övning grundligt och ansvarsfullt, arbeta aktivt och ändamålsenligt samt utveckla sig själv långsiktigt.*

Lokal precisering

- kunna utnyttja sitt specialkunnande under lektionerna
- kunna delta i anordnandet och genomförandet av möjliga idrottsevenemang och -projekt
- delta i genomförandet av projektet Studier i rörelse.

Centralt innehåll

Gemensam aktivitet

- *gemensam fysisk aktivitet, till exempel de gamlas dans, friluftsliv eller någon annan projekthelhet*

Lokal precisering

- Projektet Studier i rörelse

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens utvecklas när hen utnyttjar sitt specialkunnande under planeringen av studieperioden.

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen lär sig att ta ansvar för gruppens verksamhet och trivsamt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen som görs under studieavsnittet baseras på den studerandes självvärdering och inlärningsdagbok samt på den studerandes timaktivitet. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet genomförs tillsammans helheter som är idrottsliga, friluftsmässiga och projektmässiga till sin natur. Studieavsnittet planeras tillsammans med de studerande.

GY5 Rörelse ger energi, 2 sp (GY5)

Studieavsnittets moduler

- Rörelse ger energi, 2 sp (LI5), Valfri

Mål

Rörelse ger energi

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bedöma sin egen ork och energinivå och kunna göra motiverade val av fysiska aktiviteter för att förbättra funktions- och studieförmågan*
- *förstå hur orken och studieförmågan kan främjas genom fysisk aktivitet och idrott*
- *delta i aktiviteterna ändamålsenligt, aktivt och på ett sätt som främjar gemenskaps känslan.*

Lokal precisering

- planera gemensamma och egna motionsstunder.
- förstå betydelsen av psykiska resurser för återhämtning.

Centralt innehåll

Rörelse ger energi

- motionsformer som ger energi
- avslappning och kroppsvård

Lokal precisering

- planer för gemensamma och egna motionsstunder

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen får information om vikten av fysisk aktivitet för sitt välbefinnande under studierna.

Under studieavsnittet utvecklas den kommunikativa kompetensen när den studerande lär sig att känna igen psykiska belastningsfaktorer och att underlätta och förebygga påfrestning.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen som görs under studieavsnittet baseras på den studerandes självvärdering och inlärningsdagbok samt på den studerandes analys av effekterna av övningarna. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet kopplar den studerande av med hjälp av olika former av motion, avslappning och kroppsvård. Under studieavsnittet upplever den studerande glädje och rekreation och stärker samtidigt den studerandes självbild, resurser och uthållighet.

GY6 Gamla danser, 2 sp (GY6)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande stärker sin förmåga att kombinera rörelse och rytm.
- Hen lär sig grunderna i olika dansstilar.
- Den studerande övar på programmet för De gamlas dans.
- Hen upplever gemenskap.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- grunderna i olika dansstilar
- programmet för De gamlas dans

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande lär sig om olika kulturernas danser och stärker därmed sin globala och kulturella kompetens.

Den kommunikativa kompetensen stärks när den studerande lär sig dansetikett och gott uppförande i samband med dans.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Under studieavsnittet baseras utvärderingen på den studerandes deltagande och främjande av gruppens verksamhet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet tränar man på olika danser, programmet för de gamlas dans och deltar i de gamlas dans i gymnasiet. Samtidigt lär man sig uppförande i anslutning till dans och dansetikett.

GY7 Vandringskurs, 2 sp (GY7)

Mål

Lokal precisering

- Bekanta sig med närmiljön.
- Stärka intresset för användningen av lokala friluftslivsmöjligheter.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Ge möjlighet att pröva på en längre vandring med övernattning till de som är vana inom friluftslivet men även för nybörjare. Samarbete och teamwork viktigt.
- en längre vandring med övernattning
- samarbete och teamwork

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Kursen stödjer den studerandes långsiktighet, ihärdighet och ork, vilket i sin tur stärker kompetensen för välbefinnande och även en verksamhetskultur som främjar hälsa och välbefinnande.

Samhälleliga kompetensen stärks genom ansvarstagande för de egna och de gemensamma aktiviteterna och deras säkerhet samt genom att hjälpa och stödja andra under avsnittet. Att försöka sitt bästa, anstränga sig och arbeta långsiktigt är några av grunderna för avsnittet. Vandrigen stärker en känsla av gemenskap genom gemensamma erfarenheter, ömsesidig uppmuntran och delaktighet när vi strävar mot ett gemensamt mål.

Under vandrigen skall visa respekt för varandra. På det här sättet utvecklas den studerandes etiska kompetens och miljökompetens. Sociala värderingar och agerande i enlighet med dem, som att vara ärlig, ta ansvar är viktiga under kursen. Studeranden lär sig identifiera vilka aktivitetsformer som är skonsamma för miljön och vilka som belastar miljön, till exempel genom att hen får insikt i etiskt hållbara aktivitetsformer i naturen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med med anteckning godkänt/underkänt. Under studieavsnittet baserar sig bedömningen på den studerandes aktivitet och främjandet av gruppens verksamhet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet genomförs en vandring på någon förutbestämd vandringsled eller terräng. Vandringsens längd kan variera och det kan ingå övernattnings(ar) i terrängen. Förberedelsen av vandringen är en väsentlig del av avsnittet. Det innebär av anskaffning av lämplig utrustning, praktiska detaljer som föda, planering och beaktande av väderleksförhållanden vid vandringen. Viktigt är också att förhand på karta bekanta sig med rutten, göra upp tidtabell och planera in pauser.

7.12. Matematik (MA)

Läroämnets uppdrag

Studierna i matematik ger den studerande färdigheter att förstå, använda och producera samt utvärdera information i matematisk form. Undervisningen ska handleda den studerande att förstå matematikens betydelse i moderna kulturer och iaktta hur nödvändig matematiken är inom olika områden, som teknologi, medicin, samhälls- och naturvetenskaper samt konst. Undervisningen i matematik har i uppdrag att introducera den studerande i matematikens grundläggande begrepp, grundläggande idéer och strukturer samt att handleda den studerande att använda matematik i tal, skrift och i andra uttryckssätt. Undervisningen ska utveckla den studerandes färdigheter i att räkna, tänka kreativt, skapa modeller av fenomen, göra prognoser och lösa problem.

Genom studierna i matematik utvecklar den studerande sina färdigheter att använda datorprogram och digitala informationskällor som stöd för lärandet och som verktyg i undersökningar och problemlösning. Hen lär sig också bedöma hur nyttiga olika tekniska hjälpmedel är och vad som begränsar användningen av dem.

Mångsidig kompetens

*I undervisningen ska man undersöka sambanden mellan matematiken och vardagslivet och utnyttja möjligheterna att stärka den studerandes intresse, självförtroende och informationssökningsprocesser samt uppmuntra den studerande att experimentera och arbeta med uthållighet. De färdigheter som den studerande utvecklar tillämpas då hen ställer upp egna mål och fattar beslut. Den studerande ska även reflektera över hur färdigheterna i matematik kan användas för hållbar utveckling och för att lösa problem som rör mänskligheten. På det här sättet stärks den studerandes **samhälleliga kompetens, etiska kompetens och miljökompetens** samt **kompetens för välbefinnande**.*

*Undervisningen tar avstamp i sådana teman och fenomen samt tillhörande problem som intresserar de studerande och som kan lösas med hjälp av matematik. I undervisningen används varierande arbetssätt där den studerande arbetar på egen hand eller i grupp. På det sättet stärks bland annat den studerandes **kommunikativa kompetens**. Arbetssätten väljs tillsammans med de studerande. Undervisningen planeras så att de studerande utifrån sina egna observationer stimuleras att ställa frågor, framlägga hypoteser, dra slutsatser och motivera dessa.*

*Studierna i matematik stödjer målen för **global och kulturell kompetens** samt **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Den studerande ska vägledas att förstå matematikens betydelse i olika kulturer och den historiska utvecklingen samt dess karaktär som ett universellt språk. Den studerande ska vägledas till insikt om de matematiska begreppens innebörd och lära sig känna*

igen hur de hänger samman med större helheter, både inom matematiken och inom andra läroämnena. Den studerande uppmuntras att använda ett matematiskt språk och matematiska tecken samt bilder, figurer och redskap som stödjer det matematiska tänkandet. Den studerande ska få hjälp att utveckla sin förmåga att växla mellan olika sätt att framställa matematisk information när hen ska skapa modeller av fenomen, förstå och lösa problem samt diskutera resultatet.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i matematik är att den studerande

ska

- få positiva lärupplevelser, bli van att arbeta långsiktigt och lära sig lita på sin matematiska förmåga, sina matematiska färdigheter och sin förmåga att tänka matematiskt
- förstå matematiken både som en unik, självständig vetenskapsgren och som ett användbart redskap för att göra modeller eller prognoser eller hantera fenomen som är kopplade till samhälle, ekonomi eller natur
- bygga upp en matematisk grund för sina fortsatta studie
- bli van att behandla information på ett sätt som är karakteristiskt för matematiken, att framlägga hypoteser och undersöka deras riktighet, göra motiveringar och bedöma deras giltighet samt resultatens generaliserbarhet
- kunna följa en matematisk framställning, läsa matematisk text, diskutera matematik samt lära sig motivera påståenden och bedöma information i olika former
- bli van vid att bilda matematiska modeller för praktiska problemsituationer och att använda olika Lösningsstrategier
- spurras till experimentellt och undersökande arbete samt till att hitta och tydligt presentera lösningar på problem
- kunna använda ändamålsenliga matematiska metoder, programvaror och informationskällor samt förstå att resultatet som en programvara genererar inte är tillräckligt för att påvisa, bevisa eller motivera ett påstående.

Bedömning

Bedömningen ska vara mångsidig och responsen sporrande för att stödja utvecklingen av den studerandes matematiska tänkande och självförtroende samt hålla upp och stärka hans studiemotivation. Bedömningen ska vägleda den studerande att utveckla sina kunskaper och sin förståelse av matematik samt sin förmåga att arbeta långsiktigt. Bedömningen ska hjälpa den studerande att utveckla sin förmåga att presentera matematiska lösningar, stödja hen i processen att bilda matematiska begrepp och lära hen att bedöma sitt eget arbete. En lyckad återkoppling hjälper den studerande att lägga märke till sina styrkor och vilka kunskaper och färdigheter hen behöver vidareutveckla.

Vid bedömningen ska läraren fästa uppmärksamhet vid räknefärdigheter, val av metoder och färdigheter att tänka matematiskt. Dessutom fäster läraren uppmärksamhet vid hur den studerande motiverar och analyserar sina slutsatser samt väljer och använder programvaror.

Byte av lärokurs

Vid byte av lärokurs i matematik ersätter studier i den långa lärokursen studier i den korta lärokursen som följer:

Modul i den långa lärokursen	Modul i den korta lärokursen
MAA2	MAB2
MAA3	MAB3
MAA6	MAB8
MAA8	MAB5
MAA9	MAB7

Övriga studier enligt den långa lärokursen som avlagts med godkänt resultat, eller studiepoäng som blivit överflödiga i samband med byte av lärokurs och som motsvarar delstudier som avlagts med godkänt resultat, kan utgöra övriga valfria studier enligt den korta lärokursen eller temastudier enligt vad som bestäms i den lokala läroplanen.

Vid en övergång från den långa lärokursen till den korta ska den studerande, om hen vill, få möjlighet att visa ytterligare prov på sina kunskaper för att fastställa sin kunskapsnivå.

Vid en övergång från den korta lärokursen till den långa kan det krävas att den studerande visar ytterligare prov på sina kunskaper. I samband med bytet av lärokurs ska de studiepoäng som saknas i modulerna avläggas på det sätt som fastställts i den lokala läroplanen.

Den studerande kan även avlägga modulerna enligt den andra lärokursen utan att byta lärokurs. I sådana fall kan modulerna i fråga räknas till godo som övriga valfria studier eller temastudier på det sätt som fastställts i den lokala läroplanen.

7.12.1. Lång lärokurs i matematik (MAA)

Studieavsnitt

MAA2 Geometri, 2 sp (MAA3)

Studieavsnittets moduler

- Geometri, 2 sp (MAA3), Obligatorisk

Mål

Geometri

Målen för modulen är att den studerande ska

- öva sig i att gestalta och beskriva information om rum och former i både tvåoch tredimensionella situationer
- kunna tillämpa likformighet, Pythagoras sats samt trigonometrin för rät- och snedvinkliga trianglar
- öva sig att formulera, motivera och använda satser som innehåller geometrisk information
- kunna använda programvara vid undersökning av figurer och kroppar samt geometrin i anknytning till dem.

Centralt innehåll

Geometri

- likformighet hos figurer och kroppar
- sinus- och cosinussatsen
- beräkning av längder, vinklar och areor i anknytning till månghörningar

- *geometrin för cirkeln och dess delar samt för räta linjer i anknytning till cirkeln*
- *beräkningar av längder, areor och volymer i anknytning till raka cylindrar, koner och klot*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen lär sig att arbeta långsiktigt och att utveckla sin inlärningsförmåga.

Under studieavsnittet stärks den studerandes globala och kulturella kompetens när hen lär sig om geometris historia.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inlärnin utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inlärnin. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet undersöker man geometri såsom likformigheten av mönster och kroppar samt beräknar längder, vinklar och ytor i anslutning till polygoner. Under avsnittet lär man sig geometrin av cirkeln och dess delar och de relaterade räta linjerna, användningen av satserna för både sinus och cosinus samt beräknar längder, ytor och volymer relaterade till räta cylindrar, räta koner och klot.

MAA3 Grunderna i algebra och analys, 6 sp (MAA2_MAA4)

Studieavsnittets moduler

- Funktioner och ekvationer 1, 3 sp (MAA2), Obligatorisk
- Analytisk geometri och vektorer, 3 sp (MAA4), Obligatorisk

Mål

Funktioner och ekvationer 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *introduceras i hur man skapar matematiska modeller av fenomen med hjälp av polynomfunktioner, rationella funktioner och rotfunktioner, känna till deras egenskaper och kunna lösa ekvationer i anknytning till dem, samt känna till sambandet mellan nollställen till en polynomfunktion och polynomets faktorer*
- *kunna lösa enkla polynomlikheter*
- *kunna använda programvara för att undersöka polynomfunktioner, rationella funktioner och rotfunktioner samt för att lösa polynomekvationer, rationella ekvationer, rotekvationer och polynomlikheter i samband med tillämpningar.*

Analytisk geometri och vektorer

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå hur analytisk geometri skapar samband mellan geometriska och algebraiska begrepp*
- *förstå den geometriska innebörden av en ekvation*
- *kunna lösa absolutbeloppsekvationer i formen $|f(x)| = a$ eller $|f(x)| = |g(x)|$*

- förstå vektorbegreppet och sätta sig in i hur man räknar med vektorer
- kunna undersöka punkter, avstånd och vinklar i det tvådimensionella koordinatsystemet med hjälp av vektorer
- kunna lösa plangeometriska problem med hjälp av vektorer
- kunna använda programvara vid undersökning av kurvor och vektorer och vid tillämpningsuppgifter i anknytning till dem.

Lokal precisering

- stärka hanteringen av tekniska hjälpmedel för matematisk modellering.

Centralt innehåll

Funktioner och ekvationer 1

- polynomfunktioner och -ekvationer samt polynomlikheter
- lösning av andragradsekvationer med rotformeln
- produkten av polynom och binomformlerna (summan av en kvadrat, produkten av en summa och en differens)
- faktorisering av polynom
- potensfunktioner och potensekvationer (exponenten ett positivt heltal)
- rationella funktioner och ekvationer
- rotfunktioner och rotekvationer

Analytisk geometri och vektorer

- ekvationen för en kurva
- ekvationerna för en rät linje, cirkel och parabel
- ekvationssystem
- parallella och ortogonala linjer
- absolutbeloppsekvation
- avståndet från en punkt till en linje
- grundläggande egenskaper hos vektorer
- addition och subtraktion av vektorer i planet samt multiplikation av en vektor med ett tal i planet
- skalär produkt och vinkeln mellan två vektorer i planet

Lokal precisering

- tekniska hjälpmedel för matematisk modellering

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen lär sig långsiktigt arbete och utvecklar sin inlärningsförmåga.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet undersöker grunderna i algebra och analys. Avsnittet ger information om de begrepp och beräkningsmetoder som är förknippade med polynom-, potens-, rationella och rotfunktioner och -ekvationer och deras beskrivande grafer, såsom ekvationer för kurvor, rakor, cirkelar och parabler samt vektorberäkning.

MAA4 Trigonometri och exponentialfunktioner, 2 sp (MAA5)

Studieavsnittets moduler

- Funktioner och ekvationer 2, 2 sp (MAA5), Obligatorisk

Mål

Funktioner och ekvationer 2

Målen för modulen är att den studerande ska

- introduceras i hur man skapar matematiska modeller med hjälp av sinus- och cosinusfunktioner samt med exponential- och logaritmfunktioner
- undersöka sinus- och cosinusfunktioner med hjälp av symmetrier i enhetscirkeln
- kunna lösa trigonometriska ekvationer av typen $\sin f(x) = a$ eller $\sin f(x) = \sin g(x)$
- kunna tillämpa sambandet $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$ mellan sinus- och cosinusfunktionerna
- känna till egenskaperna hos exponential- och logaritmfunktioner och kunna lösa ekvationer i anknytning till dem
- kunna använda programvara vid undersökning av funktioner, vid ekvationslösning och i tillämpningsuppgifter.

Centralt innehåll

Funktioner och ekvationer 2

- riktad vinkel och radianer
- enhetscirkeln
- sinus- och cosinusfunktionen med symmetri- och perioditetsegenskaper
- lösning av sinus- och cosinusekvationer
- potenser med bråkexponent och deras samband med rötter
- exponentialfunktioner och exponentialekvationer
- logaritm och räkneregler för logaritmer
- logaritmfunktioner och logaritmekvationer

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig att förstå den universella naturen av det matematiska språket genom trigonometrins begrepp.

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när hen lär sig att tillämpa sina matematiska kunskaper i studieavsnittets uppgifter om hållbar utveckling.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär man sig att göra beräkningar anslutna till trigonometriska och exponentiella funktioner. Avsnittet ger information om logaritmer, potenser där exponenten är ett bråktal, sinus- och cosinusfunktioner och hur man löser deras ekvationer samt undersöker enhetscirkeln, den riktade vinkeln och storleken på vinkeln i radianer.

MAA5 Derivatan och ekonomisk matematik, 4 sp (MAA6_MAA9)

Studieavsnittets moduler

- Derivata, 3 sp (MAA6), Obligatorisk
- Ekonomisk matematik, 1 sp (MAA9), Obligatorisk

Mål

Derivata

Målen för modulen är att den studerande ska

- med hjälp av derivatan bekanta sig med egenskaperna hos matematiska modeller för olika fenomen
- få en åskådlig uppfattning om en funktions gränsvärde och kontinuitet
- förstå tolkningen av derivatan som förändringshastigheten för en funktion
- kunna bestämma derivatan av enkla funktioner
- kunna derivera sammansatta funktioner
- behärska hur man undersöker förloppet hos funktioner med hjälp av derivatan och hur man bestämmer deras extremvärden i ett slutet intervall
- kunna använda programvara vid undersökning av gränsvärde, kontinuitet och derivata i samband med tillämpningar.

Ekonomisk matematik

Målen för modulen är att den studerande ska

- lära sig använda sina matematiska färdigheter för att beräkna tillräckligheten hos resurser, för ekonomisk planering, företagande och beräkning av lönsamhet
- tillämpa formler för talföljder i matematiska problem som anknyter till ekonomi
- lära sig att anpassa matematiska modeller i ekonomiska situationer och förstå deras begränsningar
- kunna använda programvara vid beräkningar och i samband med tillämpningar.

Centralt innehåll

Derivata

- en funktions gränsvärde, kontinuitet och derivata
- derivering av polynomfunktioner, rationella funktioner och rotfunktioner
- derivering av sinus- och cosinusfunktioner samt av exponential- och logaritmfunktioner
- derivator av produkter och kvoter av funktioner
- sammansatta funktioner och deras derivator
- undersökning av förloppet hos en funktion och bestämning av extremvärden

Ekonomisk matematik

- aritmetisk och geometrisk talföljd och deras summor
- ränteräkning: ränta på ränta, nuvärde och diskontering
- depositioner och lån
- matematiska modeller anpassade för ekonomiska situationer där talföljder och summor används

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes samhällsrelaterade kompetens stärks när hen lär sig att förstå ekonomins verksamhetsprinciper ur ett ekonomimatematiskt perspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ger information om olika typer av funktioners gränsvärden, kontinuitet och derivata samt granskar funktionernas förlopp. Studieavsnittet ger information om ekonomisk matematik, såsom ränteberäkning och lån. Under avsnittet utnyttjar man matematiska metoder relaterade till sekvenser och summor.

MAA6 Integralkalkyl, 2 sp (MAA7)

Studieavsnittets moduler

- Integralkalkyl, 2 sp (MAA7), Obligatorisk

Mål

Integralkalkyl

Målen för modulen är att den studerande ska

- förstå begreppet primitiv funktion och lära sig att bestämma primitiva funktioner till enkla funktioner
- förstå begreppet integral och dess samband med arean samt introduceras i hur man bestämmer en integral med en numerisk metod
- kunna bestämma areor och volymer med hjälp av integraler
- göra sig förtrogen med integralkalkylens tillämpningar
- kunna använda programvara då hen undersöker egenskaperna hos funktioner, bestämmer primitiva funktioner, beräknar integraler i samband med tillämpningar och integrerar numeriskt.

Centralt innehåll

Integralkalkyl

- primitiv funktion och integrering av de viktigaste elementära funktionerna
- integraler
- rektangelmetoden
- beräkning av areor och volymer

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens utvecklas när hen kreativt löser matematiska problem och härleder formler för ytor och volymer med hjälp av integraler.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär man sig att integrera funktioner och använda en specifik integral samt tillämpar det som lärts tidigare, bland annat för att definiera yta och volym.

MAA7 Statistik och sannolikhet, 2 sp (MAA8)

Studieavsnittets moduler

- Statistik och sannolikhet, 2 sp (MAA8), Obligatorisk

Mål

Statistik och sannolikhet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *kunna åskådliggöra en diskret statistisk fördelning samt bestämma och tolka fördelningens nyckeltal*
- *kunna åskådliggöra en fördelning som består av två variabler samt bestämma korrelationskoefficienten och regressionskurvan*
- *sätta sig in i kombinatoriska metoder*
- *göra sig förtrogen med begreppet sannolikhet och räkneregler*
- *förstå begreppet diskret sannolikhetsfördelning och lära sig bestämma väntevärdet för en fördelning samt tolka det*
- *kunna använda programvara för att hämta, behandla och undersöka data i digitalt format samt för att presentera statistisk information*
- *kunna använda programvara för att konkretisera fördelningar, bestämma nyckeltal samt beräkna sannolikheter.*

Centralt innehåll

Statistik och sannolikhet

- *lägesmått och standardavvikelse*
- *korrelation och linjär regression*
- *klassisk och statistisk sannolikhet*
- *permutationer och kombinationer*
- *räkneregler för sannolikhet*
- *binomialfördelning*
- *diskret sannolikhetsfördelning*
- *väntevärdet för en diskret fördelning*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när de hen bekantar sig med olika sätt att presentera matematisk information.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ger information om iakttagelse av statistisk matematik och fastställande av indikatorer för statistiska data samt om begrepp som regression och korrelation. Samtidigt lär man sig att tolka statistik. Avsnittet behandlar begreppen och modellerna för sannolikhetsberäkning.

MAA8 3D-geometri, 2 sp (MAA10)

Studieavsnittets moduler

- 3D-geometri, 2 sp (MAA10), Valfri

Mål

3D-geometri

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa sina kunskaper i räkning med vektorer och lära sig att använda vektorer i ett tredimensionellt koordinatsystem
- lära sig att undersöka punkter, räta linjer och plan i xyz-koordinatsystemet med hjälp av vektorer
- stärka sina kunskaper om rymdgeometri i samband med extremvärdesuppgifter
- bekanta sig med funktioner som har två variabler
- kunna använda programvara för att åskådliggöra vektorer, linjer, plan och ytor samt i räkning med vektorer.

Centralt innehåll

3D-geometri

- vektorframställning i ett tredimensionellt koordinatsystem
- skalär produkt och vektorprodukt
- punkt, rät linje och plan i rymden
- en vinkel i rymden
- differential- och integralkalkylens rymdgeometriska tillämpningar i situationer där funktionsuttrycken innehåller en variabel
- funktioner med två variabler och ytor i rymden

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens utvecklas när hen lär sig att mångsidigt använda matematiska tillämpningsprogram.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet granskar man 3D-geometri. Avsnittet ger information om vektorrepresentation i ett 3D-koordinatsystem, en punkt, en rak linje, ett plan och en vinkel i rummet, tillämpningen av differential- och integralberäkning med en variabel i rumgeometri samt funktionen och ytan med två variabler i rummet.

MAA9 Algoritmer och talteori, 2 sp (MAA11)

Studieavsnittets moduler

- Algoritmer och talteori, 2 sp (MAA11), Valfri

Mål

Algoritmer och talteori

Målen för modulen är att den studerande ska

- veta vad en algoritm är, samt lära sig att undersöka hur en algoritm fungerar
- lära sig att utföra enkla algoritmer genom programmering
- bli insatt i logikens begrepp
- behärska grundbegrepp i talteori och göra sig förtrogen med primtalens egenskaper
- kunna undersöka delbarheten hos hela tal.

Centralt innehåll

Algoritmer och talteori

- grundbegrepp i algoritmiskt tänkande: sekvens, val och upprepning
- flödesdiagram
- programmering av enkla algoritmer, sorteringsalgoritmer eller en algoritm som anknyter till numerisk lösning av en ekvation
- konjunktiv och sanningsvärden
- delbarhet hos hela tal, delbarhetsekvationen (delningsekvationen) och kongruens
- Euklides algoritmen
- aritmetikens grundsats

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när de undersöker egenskaperna hos siffror och olika algoritmer med hjälp av programmering.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ger information om grundläggande begrepp och programmering av algoritmiskt tänkande samt talteori och relaterade begrepp och fundamentalsatsen för aritmetik.

MAA10 Analys och kontinuerlig fördelning, 2 sp (MAA12)

Studieavsnittets moduler

- Analys och kontinuerlig fördelning, 2 sp (MAA12), Valfri

Mål

Analys och kontinuerlig fördelning

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa sin förståelse för analysens grundbegrepp
- kunna bilda och undersöka inversa funktioner till strängt monotona funktioner
- komplettera sina färdigheter i integralkalkyl
- göra sig förtrogen med begreppet kontinuerlig sannolikhetsfördelning och lära sig tillämpa normalfördelning
- kunna använda programvara vid undersökning av funktioners egenskaper och vid beräkning av generaliserade integraler i samband med tillämpningar.

Centralt innehåll

Analys och kontinuerlig fördelning

- styckvis definierad funktion
- undersökning av kontinuitet och deriverbarhet för en funktion
- allmänna egenskaper hos kontinuerliga och deriverbara funktioner
- invers funktion
- gränsvärde av funktioner när variabelns värde går mot oändligheten
- generaliserade integraler
- kontinuerliga fördelningar, normalfördelningen och normering

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes samhällliga kompetens stärks när hen undersöker vardagsfenomen som följer normalfördelningen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet undersöker man en i bitar definierad funktion, funktionens kontinuitet och dess härledning. Studieavsnittet ger information om olika kontinuerliga fördelningar.

MAA11 Repetition inför studentexamen i lång matematik, 2 sp (MAA13)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande repeterar innehållen i gymnasiets lärokurser för lång matematik och fördjupar sina relaterade färdigheter.
- Den studerande förbereder sig för studentexamensprovet i lång matematik.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- det centrala innehållet i studieavsnitten 1-7 i lång matematik
- olika typer av studentexamensuppgifter i lång matematik

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens utvecklas när hen lär sig besvara olika studentexamensuppgifter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Aktivt deltagande under avsnittet krävs för godkänd prestation. Den studerande utvärderar sitt eget arbete under studieavsnittet och får respons på sin inläring.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar man kunskapen om de centrala innehållen för lång matematik och förbereder för studentexamen.

7.12.2. Kort lärokurs i matematik (MAB)

Studieavsnitt

MAB2 Uttryck och ekvationer, 2 sp (MAB2)

Studieavsnittets moduler

- Uttryck och ekvationer, 2 sp (MAB2), Obligatorisk

Mål

Uttryck och ekvationer

Målen för modulen är att den studerande ska

- få övning i att använda matematik i problemlösning och lära sig att lita på sin egen matematiska förmåga
- lära sig att bilda uttryck och ekvationer till givna problem samt att lösa ekvationer och tolka lösningarna
- kunna tillämpa talföljder och summor vid matematisk problemlösning
- kunna använda programvara när hen undersöker polynomfunktioner samt vid tillämpning av polynomekvationer och -funktioner

Centralt innehåll

Uttryck och ekvationer

- formulering av problem som ekvationer
- ekvationslösning
- tolkning och värdering av lösningar till en ekvation
- polynomfunktioner av andra graden och lösning av andragradsekvationer
- aritmetisk talföljd och summa
- geometrisk talföljd och summa

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen lär sig långsiktigt arbete och utvecklar sin inlärningsförmåga.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons på sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet omformar problem till ekvationer, löser dem samt tolkar dem. Under detta avsnitt beräknas polynomfunktioner och -ekvationer av andra graden, aritmetiska och geometriska talsekvenser bildas och deras summor beräknas.

MAB3 Geometri, 2 sp (MAB3)

Studieavsnittets moduler

- Geometri, 2 sp (MAB3), Obligatorisk

Mål

Geometri

Målen för modulen är att den studerande ska

- bli van att göra iakttagelser och dra slutsatser om geometriska egenskaper hos figurer och kroppar
- stärka förmågan att rita plana figurer och tredimensionella kroppar
- kunna lösa praktiska problem med hjälp av geometri
- kunna använda programvara vid undersökning av figurer och kroppar och vid geometriska tillämpningar.

Centralt innehåll

Geometri

- likformighet hos figurer
- trigonometri i en rätvinklig triangel
- Pythagoras sats och den omvända satsen till Pythagoras sats
- bestämning av area och volym för figurer och kroppar
- användning av geometriska metoder i koordinatsystemet

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet stärks den studerandes globala och kulturella kompetens när hen lär sig om geometriens historia.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inlärnin g utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inlärnin g. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet undersöker man geometri såsom likformigheten och ytan av mönster, trigonometrin av en rektangulär triangel och Pythagoras sats och dess omvända sats. Under avsnittet beräknas kroppars ytor och volymer samt lärs hur man använder geometriska metoder i kartprojektionssystem.

MAB4 Matematiska modeller, 2 sp (MAB4)

Studieavsnittets moduler

- Matematiska modeller, 2 sp (MAB4), Obligatorisk

Mål

Matematiska modeller

Målen för modulen är att den studerande ska

- se regelbundenheter och samband hos fenomen i den verkliga världen och kunna beskriva dessa med matematiska modeller
- värdera linjära och exponentiella tillväxtmodeller bland annat med hjälp av kalkylprogram och göra prognoser med hjälp av modellerna
- vänja sig vid att värdera kvalitet och användbarhet hos en modell

- kunna använda programvara för att skapa modeller och vid undersökning av egenskaperna hos polynomfunktioner och exponentialfunktioner samt vid lösning av polynomekvationer och exponentialekvationer i samband med tillämpningar.

Centralt innehåll

Matematiska modeller

- tillämpning av linjära och exponentiella modeller
- lösning av exponentialekvationer
- prognoser och bedömning av kvaliteten i en modell

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen modellerar samhälleliga fenomen på ett matematiskt sätt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet lär man sig att tillämpa och lösa en lineär och exponentiell modell. Under avsnittet lär man sig att tolka den information som kommer från dem, såsom prognoser och modellens funktion.

MAB5 Statistik och sannolikhet, 2 sp (MAB5)

Studieavsnittets moduler

- Statistik och sannolikhet, 2 sp (MAB5), Obligatorisk

Mål

Statistik och sannolikhet

Målen för modulen är att den studerande ska

- öva sig att behandla, åskådliggöra och tolka statistiskt material
- göra sig förtrogen med sannolikhetskalkylens grunder och med konkretiserande modeller
- kunna använda programvara för att hämta, behandla och undersöka data i digitalt format, samt för att bestämma nyckeltal i ett observationsmaterial och som hjälpmedel i sannolikhetslära.

Centralt innehåll

Statistik och sannolikhet

- åskådliggörande av statistiskt material och bestämning av nyckeltal
- regression och korrelation

- *observation och avvikande observation*
- *prognostisering*
- *sannolikhetsbegreppet*
- *additions- och multiplikationsregler*
- *kombinationer och multiplikationsprincipen*
- *modeller i sannolikhetslära*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när de hen bekantar sig med olika sätt att presentera matematisk information.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ger information om iakttagelse av statistisk matematik och fastställande av indikatorer för statistiska data samt om begrepp som regression och korrelation. Samtidigt lär man sig att tolka statistik. Avsnittet behandlar begreppen och modellerna för sannolikhetsberäkning.

MAB6 Ekonomisk matematik, 2 sp (MAB6_MAB7)

Studieavsnittets moduler

- Grunder i ekonomisk matematik, 1 sp (MAB6), Obligatorisk
- Ekonomisk matematik, 1 sp (MAB7), Obligatorisk

Mål

Grunder i ekonomisk matematik

Målen för modulen är att den studerande ska

- *behärska grundbegrepp och få färdigheter i ekonomisk matematik*
- *fördjupa sina färdigheter i procenträkning*
- *lära sig att beskriva hur processer inom ekonomin utvecklas*
- *kunna använda informationskällor och programvara för att göra beräkningar i samband med tillämpningar.*

Ekonomisk matematik

Målen för modulen är att den studerande ska

- *lära sig använda sina matematiska färdigheter för att beräkna tillräckligheten hos resurser, för ekonomisk planering, företagande och beräkning av lönsamhet*
- *tillämpa formler för talföljder i matematiska problem som anknyter till ekonomi*
- *lära sig att anpassa matematiska modeller i ekonomiska situationer och förstå deras begränsningar*
- *kunna använda programvara vid beräkningar och i samband med tillämpningar.*

Lokal precisering

- bekanta sig med regionala aktörer.

Centralt innehåll

Grunder i ekonomisk matematik

- *relativ andel, jämförelse, beräkning av förändring*
- *index*
- *ränta och enkel ränteräkning*
- *skatter*
- *valutor*

Ekonomisk matematik

- *aritmetisk och geometrisk talföljd och deras summor*
- *ränteräkning: ränta på ränta, nuvärde och diskontering*
- *depositioner och lån*
- *matematiska modeller anpassade för ekonomiska situationer där talföljder och summor används*

Lokal precisering

- regionala aktörer

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes samhällsliga kompetens stärks när hen lär sig att förstå ekonomins verksamhetsprinciper.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ger information om ekonomisk matematik. Under avsnittet lär man sig att beräkna procentsatser och bekantar sig med beskattning och ränteberäkning. Under avsnittet utnyttjar man matematiska metoder relaterade till sekvenser och summor.

MAB7 Matematisk analys, 2 sp (MAB8)

Studieavsnittets moduler

- Matematisk analys, 2 sp (MAB8), Valfri

Mål

Matematisk analys

Målen för modulen är att den studerande ska

- undersöka förändringshastigheten för en funktion med grafiska och numeriska metoder
- förstå tolkningen av derivatan som förändringshastigheten för en funktion
- kunna undersöka förloppet hos en polynomfunktion med hjälp av derivatan
- kunna bestämma största och minsta värde för en funktion i samband med tillämpningar
- kunna använda programvara för att undersöka förloppet hos en funktion, derivatan av en funktion samt för att bestämma extremvärden till en funktion i ett slutet intervall i samband med tillämpningar.

Centralt innehåll

Matematisk analys

- grafiska och numeriska metoder
- polynomfunktionens derivata
- undersökning av tecken och förlopp hos en polynomfunktion
- bestämning av största och minsta värde för en polynomfunktion i ett slutet intervall
- bestämning av förändringshastigheten för en funktion med hjälp av programvara

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens utvecklas när hen under studieavsnittet bekantar sig med tillämpningar av derivata.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet fokuserar på att undersöka funktioner med hjälp av derivata. I tillämpningsuppgifterna beaktas tidigare läroämnen såsom geometri, ekonomisk matematik och rörelse.

MAB8 Statistik- och sannolikhetsfördelningar, 2 sp (MAB9)

Studieavsnittets moduler

- Statistik- och sannolikhetsfördelningar, 2 sp (MAB9), Valfri

Mål

Statistik- och sannolikhetsfördelningar

Målen för modulen är att den studerande ska

- göra sig förtrogen med normalfördelningen som en matematisk modell
- sätta sig in i binomialfördelningen som en matematisk modell
- utveckla djupare och mångsidiga färdigheter i att undersöka och behandla statistisk information med hjälp av programvara
- veta hur man beräknar nyckeltal och sannolikheter i anknytning till statistiska fördelningar och kunna bestämma dessa med hjälp av programvara

- förstå begreppen konfidensintervall och felmarginal och kunna bestämma dessa med hjälp av programvara.

Lokal precisering

- genomföra en statistisk undersökning.

Centralt innehåll

Statistik- och sannolikhetsfördelningar

- normalfördelning och begrepp för normering av fördelningen (väntevärde och standardavvikelse)
- upprepat försök
- binomialfördelning
- konfidensintervall och felmarginal

Lokal precisering

- statistisk undersökning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes samhällliga kompetens stärks när hen tillämpar matematisk kunskap.

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när de bekantar sig med presentationsmetoder för matematisk kunskap.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar den studerande sina kunskaper i statistisk vetenskap och sannolikhetsberäkning. Under avsnittet används statistiska verktyg på ett mångsidigt sätt och man utnyttjar statistiska modeller och gör prognoser bland annat med hjälp av normalfördelning.

MAB9 Repetition inför studentexamen i kort matematik, 2 sp (MAB10)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande repeterar innehållen i gymnasiets lärokurser för kort matematik och fördjupar sina relaterade färdigheter.
- Den studerande förbereder sig för studentexamensprovet i kort matematik.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- det centrala innehållet för studieavsnitten 1–6 i kort matematik
- olika studentexamensuppgifter i kort matematik

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens utvecklas när hen lär sig besvara materialuppgifter för studentexamen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Aktivt deltagande under avsnittet krävs för godkänd prestation. Den studerande utvärderar sitt eget arbete under studieavsnittet och får respons på sin inläring.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar man kunskapen om de centrala innehållet för kort matematik och förbereder för studentexamen.

MAB10 Repetition av grundläggande utbildningens matematik, 2 sp (MAB11)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande repeterar och stärker kunskaperna vad gäller:
- grundläggande matematik, s.s. räkneregler, räkneregler, räkning med positiva och negativa tal, bråkräkning
- potenser och räkning med potenser
- ekvationslösning och att formulera problem som ekvationer
- procenträkning
- funktioner, ritning och tolkning av funktioners grafer

Centralt innehåll

Lokal precisering

- grundläggande matematik
- potenser
- ekvationer av första graden
- procenträkning
- funktioner, funktioners grafer

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen får insikt om innebörden hos matematiska begrepp och lär sig känna igen hur de hänger samman med större helheter. Den studerande uppmuntras att använda ett matematiskt språk och matematiska tecken samt bilder, figurer och redskap som stödjer det matematiska tänkandet. Den studerande får hjälp att utveckla sin förmåga att växla mellan olika sätt att framställa matematisk information när hen ska skapa modeller av fenomen, förstå och lösa problem samt diskutera resultatet.

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen får kunskap om samband mellan matematiken och vardagslivet. Undervisningen strävar till att stärka den studerandes intresse, självförtroende och kunskap om informationssökningsprocesser, samt uppmuntra den studerande att experimentera och arbeta med uthållighet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Aktivt deltagande under avsnittet krävs för godkänd prestation. Den studerande utvärderar sitt eget arbete under studieavsnittet och får respons på sin inläring.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet stärker de studerade som påbörjat studierna i gymnasiet sina kunskaperna i matematik, så att de bättre ska kunna tillgodogöra sig gymnasiematematiken. Studieavsnittet är speciellt riktat till dem som behöver repetera grundläggande utbildningens matematik.

7.12.3. Gemensamt studieavsnitt i matematik (MAY)

Studieavsnitt

MAG1 Tal och ekvationer, 2 sp (MAG1)

Studieavsnittets moduler

- MAG1 Tal och ekvationer, 2 sp (MAY1), Obligatorisk

Mål

MAG1 Tal och ekvationer

Målen för modulen är att den studerande ska

- *repetera principerna för procenträkning*
- *kunna använda proportionalitet i problemlösning*
- *fördjupa kunskaperna i bråkräkning*
- *repetera räkneregler för potenser*
- *stärka sin förståelse för funktionsbegreppet*
- *förstå principerna för hur man löser ekvationer och ekvationspar*
- *lära sig använda programvara för att rita grafer till funktioner, göra tolkningar och för att lösa ekvationer.*

Centralt innehåll

MAG1 Tal och ekvationer

- *talmängderna och de grundläggande räkneoperationerna*
- *motsatt tal och inverterat tal samt absolutbelopp*
- *procenträkning*
- *räkneregler för potenser (exponenten helta)*
- *direkt och omvänd proportionalitet*
- *funktion, ritning och tolkning av grafer*
- *lösning av förstgradsekvationer*
- *ekvationspar*
- *kvadratrot och kubikrot*
- *potensfunktioner och potensekvationer (gradtalen 2 och 3)*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen lär sig att lita på sin egen förmåga och att ta ansvar för sin egen inläring.

Under studieavsnittet stärks den studerandes kommunikativa kompetens när hen arbetar i par och i grupp.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Den studerandes inläring utvärderas mångsidigt utifrån arbeten som gjorts under studieavsnittet. Den studerande utvärderar sitt eget arbete och får respons om sin inläring. Studieavsnittet utvärderas med en siffra.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet erhålls information om talmängder, basberäkningar, additiva inverser, reciproka tal och absolutbelopp, procentberäkning, potensberäkningsregler, direkt och invers proportionalitet, funktioner, grafdiagram och graftolkning, första gradens ekvationslösning, ekvationspar, kvadrat- och kubikrot, potensfunktion och potensekvation.

7.13. Musik (MU)

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i musik i gymnasiet ska främja den studerandes aktiva musikaliska verksamhet och delaktighet. I undervisningen i musik ska den studerande bekanta sig med världen på ett multisensoriskt sätt och undersöka den särskilt genom att lyssna. Hen fördjupar ett positivt förhållningssätt till musik och konstnärligt uttryck samt reflekterar över deras betydelse i livet.

Musikundervisningen i gymnasiet erbjuder möjligheter att experimentera med musikaliska uttryck, använda fantasin och arbeta tvärkonstnärligt. Kreativ produktion och sökande efter nya musikaliska lösningar är processer som kräver tid och ro att tänka. De utvecklar uthålligheten och förmågan att tillämpa det man lärt sig i nya situationer.

Utgångspunkten för musikundervisningen är den studerandes upplevelser och de betydelser hen gett musiken. Ett personligt förhållande till musik stärker självkänndomen, det helhetsmässiga välbefinnandet och utvecklingen av en musikalisk identitet. Musikundervisningen fördjupar också den studerandes förståelse av musik som ett samhällsligt fenomen. Det musikaliska och övriga konstnärliga arbetet ger färdigheter för musikalisk medborgerlig aktivitet, kulturellt och samhällsligt inflytande samt kritisk granskning av medie- och ljudmiljön.

Musikstudierna stödjer lärandet och stärker den sociala gemenskapen på många sätt. Att musicera tillsammans är en unik gruppverksamhet som stärker kommunikationsförmågan. Konstruktiv kommunikation och samverkan utvidgar den studerandes syn på musik och andra konstformer liksom hens kulturella värderingar och prioriteringar. Samtidigt utvecklas bland annat förmågan till kreativt och kritiskt tänkande. Dessa färdigheter behöver den studerande både för att skapa sig ett gott liv och för att studera och arbeta inom olika områden.

Den studerande lär sig innebörden av musikaliska begrepp på ett kroppsligt sätt genom auditiva, visuella och motoriska upplevelser i den musikaliska verksamheten. I undervisningen används

utöver klingande ljudmaterial även tal, rörelse och bilder samt olika skrivna texter, som noter och tabulaturer.

Mångsidig kompetens

Studier i musik är en helhetsbetonad musikalisk läroprocess, som går ut på att utveckla kroppsliga, motoriska och kognitiva färdigheter samt uttrycksförmåga i social växelverkan. Förutom detta har musik som läroämne en naturlig koppling till alla delområden inom gymnasiet mångsidiga kompetens.

Musik är till sitt grundläggande väsen ett samspel och en gemensam aktivitet. Som läroämne skapar musik en grund för utvecklingen av **kompetens för välbefinnande** och **för kommunikativ och etisk kompetens**. Läroämnet musik ger de studerande möjligheter att förstå sig själva och andra människor samt musikens betydelse i livet. När den studerande studerar musik lär hen sig att känna igen sina styrkor och även färdigheter som fortfarande kräver övning. Genom musikaliska och andra konstnärliga aktiviteter tränar hen sig i att förstå andra människors tankar och känslor, vilket är en förutsättning för utvecklingen av medkänsla och förmåga att sätta sig i en annan människas situation.

Mångsidig musikundervisning utvecklar den studerandes **kreativa och tvärvetenskapliga kompetens**. Musikalisk verksamhet utvecklar en förståelse för att fantasi och föreställningsförmåga är viktiga mänskliga egenskaper. De får oss att se saker annorlunda, tänka på nya sätt och lösa praktiska problem. Föreställningsförmågan är också viktig med tanke på **miljökompetensen**. En ekologisk föreställningsförmåga hjälper den studerande att se alternativa valmöjligheter och att väga konsekvenserna av sitt handlande ur ett hållbarhetsperspektiv. Undervisningen i musik stärker den estetiska omdömesförmågan och pekar på beröringspunkterna mellan musik och andra kunskapsområden. Det viktiga i konsten och skapandet är ändå att de hjälper till att se det mänskliga hos andra med allt vad det innebär i form av färdigheter, kunskap, erfarenheter och känslor.

Utvecklingen av **global, kulturell** och **samhällelig kompetens** är på ett naturligt sätt kopplad till målen för musikundervisningen. Musik ger perspektiv på hur det är att vara människa och på samhället. Musik och andra konstformer öppnar och vidgar tänkandet, vilket hjälper att exempelvis se bortom gränser och möta konflikter. Den musikaliska verksamheten utvecklar förmågan att kritiskt bedöma den innebörd som getts åt olika företeelser. Detta gör det möjligt för den studerande att vid behov motsätta sig ett tänkande som bygger på odemokratiska värden som kränker människovärdet eller till exempel andra kulturer. Musik lär den studerande att agera ansvarsfullt och tillsammans med andra mot ett gemensamt mål, också tillsammans med sådana som inte har samma bakgrund som hen själv. Med hjälp av musik och annan konst är det möjligt att hantera också svåra ämnen i livet.

Musik är ett kulturellt fenomen och även sätten att göra musik är kulturella. Därför fördjupar studierna i musik den studerandes förståelse för kulturen och kulturarvet i både sitt eget land och i andra länder. Således kan musikstudierna stärka respekten för kulturell mångfald och dialogen mellan olika grupper.

Mål

De allmänna målen för musikundervisningen hänför sig till musikalisk mångsidighet, musikaliskt kreativt tänkande, musikens betydelser och musikaliskväxelverkan samt musikinlärande och demokrati. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Musikalisk mångsidighet

Målet är att den studerande ska

- vidareutveckla sina musikaliska färdigheter som att sjunga, spela och lyssna
- fördjupa sina kunskaper om olika musikstilar, musikgenrer och musikens historia
- använda musikteknologins möjligheter för att göra musik.

Musikaliskt kreativt tänkande

Målet är att den studerande ska

- förhålla sig intresserat och nyfiket till musik och andra konstnärliga uttrycksätt
- experimentera modigt med nya och även ovanliga musikaliska idéer, också tillsammans med andra
- förstå den kreativa processens natur och acceptera ofullbordade processer.

Musikens betydelse och musikalisk kommunikation

Målet är att den studerande ska

- förhålla sig öppet och med respekt till olika kulturer samt föra dialog om musikaliska erfarenheter
- genom musik lära sig att förhålla sig förstående till olika upplevelser och livssituationer
- kunna använda musik för att upprätthålla och främja välbefinnande
- handha säkerhet i ljud- och musikmiljöer och skydda hörseln.

Musiklärande och demokrati

Målet är att den studerande ska

- identifiera sina musikaliska styrkor och uppmuntras att använda och utveckla dem
- sätta mål för sin musikaliska verksamhet och utveckla sina verksamhetsätt
- kunna använda musikaliska och andra konstnärliga uttrycksformer i sitt samhällsengagemang
- förstå och känna sitt ansvar i frågor som gäller yttrandefrihet, integritet och upphovsrätt.

Bedömning

I undervisningen i musik ska bedömningen på ett positivt sätt stödja varje studerandes musikaliska utveckling och förhållande till musiken. Under lärprocessen ska den studerande få och ge mångsidig respons, vilket stödjer den studerande när det gäller att utvärdera och främja det egna lärandet.

Bedömningen ska ske i en förtroendefull och trygg atmosfär och fokusera på hela den musikaliska processen, utvecklingen av de musikspecifika arbetsätten och på de mål som ställts upp för studierna. Vid bedömningen tar man hänsyn till den studerandes utgångsnivå och till att den studerandes kunskaper kan komma till uttryck på vilket musikaliskt delområde som helst. Det som ska bedömas är den studerandes musikaliska aktivitet i skolan, särskilt under studieperioderna, och inte hans musikalitet.

Studieavsnitt

MU1 Intro - ljud och jubel, 2 sp (MU1)

Studieavsnittets moduler

- Intro – ljud och jubel, 2 sp (MU1), Obligatorisk

Mål

Intro – ljud och jubel

Målen för modulen är att den studerande ska

- utveckla sin röst användning och sin förmåga att musicera
- våga använda musik som uttrycksmedel och producera musikaliska idéer
- öva sig i att gestalta musikaliska element genom upplevelser och erfarenheter
- utforska och fördjupa sitt eget förhållande till musiklyssnande
- förstå och kunna tillämpa teknikens möjligheter i musik
- förstå innebörden och betydelsen av musik i livet och samhället
- agera för att främja uppkomsten av en säker ljudmiljö.

Lokal precisering

- bli medveten om regionens utbud av musikstudier och möjligheter till musikutövning.

Centralt innehåll

Intro – ljud och jubel

- uppgifter och repertoar som utvecklar en mångsidig röst användning och färdigheter att sjunga och musicera tillsammans med andra
- uppgifter som uppmuntrar till kreativ produktion och konstnärligt uttryck
- repertoar för lyssnande och musicerande som inspirerar till reflektion över musikens betydelse
- möjligheter att använda musikteknologi på ett mångsidigt sätt
- konsertbesök och att bekanta sig med andra konst- och kulturtjänster i den mån det är möjligt

Lokal precisering

- lokala möjligheter till musikutövning
- bli bekant med det lokala specialkunnandet

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet bekantar man sig med det lokala musikutbudet och blir medveten om musikens betydelse för välmåendet.

I studieavsnittet musicerar man i grupp vilket utvecklar interaktionsförmågan och sättet att uttrycka sig.

Kreativa arbetssätt utvecklar den studerandes uppfinningsrikedom. Den tvärvetenskapliga kompetens stärks när man bekantar sig med vetenskaplig forskning i musik.

Den studerandes kulturella kunskap utvidgas via musikaliska erfarenheter och när hen undersöker musik, vilket ger den studerande perspektiv på musikens möjligheter att globalt förena människor.

Den studerande förstår via undersökningar och övningar att upphovsrätten och uppskattningen av konstnärligt arbete stöder framtiden i de skapande branscherna och också möjliggör skapandet av egen konst.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Bedömningen i studieavsnittet består både av skriftliga uppgifter och iakttagande av den studerandes musicerande samt exempel. I bedömningen betonas den studerandes styrkor och utveckling under studieavsnittet. Den studerande får feedback för sina framsteg. Den studerande utvärderar sin egen utveckling genom att dokumentera sitt övande och genom att skriva en inlärningsdagbok. Studieavsnittet bedöms med nummer.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet lär sig den studerande pejla de egna erfarenheterna och färdigheterna i en musikalisk omgivning både genom att reflektera och agera kreativt.

MU2 Puls - musikaliska uttryck, 2 sp (MU2)

Studieavsnittets moduler

- Puls – musikaliska uttryck, 2 sp (MU2), Obligatorisk

Mål

Puls – musikaliska uttryck

Målen för modulen är den studerande ska

- fördjupa sitt kunnande i de uttrycksformer som tilltalar hen
- utveckla sin förmåga att musicera i grupp och sin konstnärliga uttrycksförmåga
- analysera musikens kulturella särdrag och betydelser
- modigt ge sig i kast med att ta fram musikaliska idéer.

Lokal precisering

- bekanta sig med den lokala musikkulturens särdrag.

Centralt innehåll

Puls – musikaliska uttryck

- repertoar som utvecklar olika delområden inom musikalisk kompetens
- finländska musikkulturer och de studerandes egna musikkulturer
- uppgifter som utvecklar kreativt tänkande och konstnärlig uttrycksförmåga även med hjälp av teknologi

Lokal precisering

- närområdets musikgemenskaper och -organisationer

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes samhällsliga kompetens stärks när hen bekantar sig med olika lokala sammanslutningar som producerar musik ur en mångkulturell synvinkel.

I studieavsnittet tränar och utvecklar den studerande sitt eget musikaliska uttryckssätt som stärker hens tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks av att fördjupa det egna förhållandet till musik och medvetenheten om sitt egna kulturarv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I studieavsnittet bedöms den studerandes musikaliska arbete. Den studerande utvärderar sin egen utveckling genom att dokumentera sitt övande och genom att skriva en inlärningsdagbok. Studieavsnittet bedöms med nummer.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet bekantar man sig med olika fenomen inom musikkulturen genom att musicera, granska musiken och genom att uttrycka sig kreativt. Samtidigt stärks den studerandes jag.bild. Man utvecklar de kreativa arbetssätten genom att fördjupa sig i ett musikaliskt uttryckssätt som tilltalar en själv.

MU3 Genre - global nyfikenhet, 2 sp (MU3)

Studieavsnittets moduler

- Genre – global nyfikenhet, 2 sp (MU3), Valfri

Mål

Genre – global nyfikenhet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå musikens kulturbundenhet och interkulturella kopplingar*
- *förhålla sig nyfiket och genom upplevelser sätta sig in i musikgenrer och musikkulturer som är nya för hen själv*
- *uppfatta sig själv som en del av en global musikalisk värld*
- *identifiera sina egna utgångspunkter och de utmaningar och möjligheter som interkulturell ömsesidighet innebär.*

Lokal precisering

- få ett bredare perspektiv på musikens möjligheter att främja lokalt kulturellt samarbete.

Centralt innehåll

Genre – global nyfikenhet

- *olika musikgenrer, musikstilar och musikkulturer samt de betydelser och värderingar som är kopplade till dem*
- *musikkulturer som en del av kulturen*
- *mångsidigt arbete med olika former av musik*

Lokal precisering

- kreativt samarbetet mellan lokala sammanslutningar

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

I studieavsnittet stärks den studerandes samhälleliga kompetens när hen granskar fakta, artiklar, intervjuer och reklam som behandlar musik. Samtidigt utvecklas hens medielitteracitet och källkritik. Den studerande blir medveten om olika värderingar som förknippas med olika musikstilar och kulturer och deras inverkan på samhället.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen undersöker olika musikkulturer runt om i världen och granskar deras betydelse för den egna kulturarvet.

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens fördjupas när hen vidgar det egna synsättet på musikens globala inverkan som en förespråkare för etiska värden och olika kulturers jämlikhet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I studieavsnittet bedöms den studerandes aktiva deltagande. Den studerande utvärderar sin egen utveckling genom att dokumentera sitt övande och genom att skriva en inlärningsdagbok. Studieavsnittet bedöms med nummer.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet bekantar man sig med via erfarenheter med olika musikaliska fenomen lokalt och globalt.

MU4 Demo - kreativt tillsammans, 2 sp (MU4)

Studieavsnittets moduler

- Demo – kreativt tillsammans, 2 sp (MU4), Valfri

Mål

Demo – kreativt tillsammans

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla sin kreativa förmåga i en musikalisk eller tvärkonstnärlig process*
- *ta ansvar för gruppens musikaliska verksamhet*
- *fördjupa sin förståelse för olika sätt att påverka genom musik och interaktion*
- *förstå relationen mellan musik och andra konstformer och medier.*

Lokal precisering

- *utnyttja de lokala kulturaktörers specialkunskap.*

Centralt innehåll

Demo – kreativt tillsammans

- *planering av hur modulens mål ska uppnås och en studerandeorienterad planering av repertoaren*
- *musikalisk eller tvärkonstnärlig process beroende på gruppens resurser*
- *musikens effektivitet till exempel i interaktion, inom lyrik och andra konstformer, medier eller i samhället*

Lokal precisering

- lokala resurser och fenomen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks, när hen utvecklar sitt eget skapande uttryckssätt på ett mångsidigt sätt.

Den studerandes kommunikativa kompetens utvecklas när hen musicerar tillsammans andra och samtidigt lär sig att ta andra i beaktande.

Den studerandes samhällliga kompetens stärks när hen utvecklar sina färdigheter på ett ansvarsfullt sätt som en del av gruppen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I studieavsnittet bedöms den studerandes aktiva deltagande. Den studerande utvärderar sin egen utveckling genom att dokumentera sitt övande och genom att skriva en inlärningsdagbok. Studieavsnittet bedöms med nummer.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Den studerande tar del i planeringen av studieavsnittet tillsammans med andra. Den studerande tränar på musikaliska arbetssätt och arbetssätt mellan olika konstformer samt färdigheter som behövs för att slutföra ett projekt.

MU5 Kulturupplevelser, 2 sp (MU5)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande deltar i planering och genomförande av studieavsnittet.
- Under studieavsnittet besöker man olika musik- och kulturevenemang.
- Den studerande delar sina erfarenheter med gruppen och övar på att skriva kulturrecensioner i olika medier.
- Under studieavsnittet uppmuntras den studerande till en aktiv konsument av kulturutbudet.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- musik- och kulturevenemang
- bekanta sig med etiketten vid kulturella evenemang
- skriva kulturrecensioner
- dela med sig av sina musik- och kulturupplevelser

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Att bli medveten om musikens och kulturens inverkan stärker den studeandes kompetens för välbefinnande.

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen fördjupar sin förståelse av kulturutbudet och dess betydelse.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

I studieavsnittet bedöms den studerandes aktiva deltagande. Den studerande utvärderar sin egen utveckling genom att analysera de erfarenheter som hen fått under studieavsnittet. Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Den studerande är med i planeringen av studieavsnittet. Den studerande får ta del av kulturupplevelser och dela sina erfarenheter.

7.14. Studiehandledning (OP)

Läroämnets uppdrag

Studiehandledningen har som uppdrag att ge den studerande möjlighet att inhämta sådana kunskaper och färdigheter som behövs i livet, studierna och arbetslivet. Studiehandledningen ska stärka den studerandes aktivitet och engagemang, funktionsförmåga och förmåga att lära sig lära samt hens färdigheter att planera sin karriär. Med den studerandes aktivitet och engagemang avses här den studerandes förmåga att bygga sin framtid samt hens färdigheter att fatta beslut som berör studier och karriär. Studiehandledningen stärker den studerandes tro på sina egna möjligheter att nå de mål som ställts upp och den studerande lär sig lita på sin förmåga att klara av förändringar.

Studiehandledningen kopplar samman studierna med arbetslivet och främjar rättvisa, likabehandling, jämställdhet, jämlikhet och delaktighet samt förebygger utslagning från utbildning och arbetsliv. Med hjälp av genusmedveten handledning strävar man efter att bryta ner könssegregeringen inom olika utbildningar och på arbetsmarknaden. Studiehandledningen utvecklar kunskaper och färdigheter som främjar tillgången till kunnig arbetskraft och bidrar till att efterfrågan på och utbudet av kunnande möts i framtidens arbetsliv.

Mångsidig kompetens

*Under studiehandledningen utvecklar den studerande kunskaper och färdigheter som hen behöver för att vara en ansvarstagande medborgare som deltar aktivt i samhället. Den studerande utvecklar färdigheter för kontinuerligt lärande samt färdigheter att planera sin karriär och sitt arbetsliv. Hen reflekterar över sin verksamhet och arbetar konstruktivt tillsammans med andra. Studiehandledningen hjälper den studerande att utveckla sin **samhälleliga kompetens** och sin **kommunikativa kompetens**.*

*Den studerande kan med stöd av studiehandledningen aktivt söka information samt kritiska granska och tillämpa den. Hen lär sig utveckla sin **kompetens för välbefinnande**. Den studerande vänjer sig vid att känna igen sina styrkor samt lär sig hantera osäkerhet och vid behov söka upp handlednings- och rådgivningstjänster.*

Studiehandledningen bidrar till att i enlighet med målen för **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens** utveckla den studerandes uthållighet, problemlösningsförmåga och nyfikenhet att lära sig nytt. Den studerande utvecklas inom de kunskaps- och livsområden som ställts upp som mål för den **etiska kompetensen** och **miljökompetensen** samt för den **globala och kulturella kompetensen**.

Mål

Studiehandledningen stödjer den studerandes framtidstro och ger hen mod att påverka sin framtid.

De allmänna målen för studiehandledningen är att den studerande

ska

- hitta sina egna sätt att lära sig som också stödjer kontinuerligt lärande
- få stöd för att planera och ta kontroll över sitt eget liv samt att fatta beslut som gäller utbildning och karriärval
- planera och ta kontroll över sin tidsanvändning
- kunna bedöma sin aktivitet och sina resurser, sitt behov av handledning och stöd samt sina kommunikativa färdigheter och förmågan att arbeta i grupp
- förstå vilken betydelse de värderingar, uppfattningar och människor som är viktiga i ens liv, har för val och beslut
- lära sig självvärderingsfärdigheter och kunna kartlägga och formulera sina kunskaper och styrkor
- känna till de viktigaste informationskällorna, handledningstjänsterna och digitala ansökningssystemen som gäller fortsatt utbildning, arbetsliv och karriärplanering samt kunna använda dessa för att planera sin karriär och söka till fortsatta studier
- lära sig bedöma hur de egna studie- och karriärplaneringsfärdigheterna utvecklats
- öva sig i att utvärdera vilka färdigheter hen har i informationssökning och informations- och kommunikationsteknologi för att söka information om utbildning och arbetsliv
- fästa uppmärksamhet vid sin förmåga att bedöma hur tillförlitliga och ändamålsenliga olika informationskällor är för den egna karriärplaneringen
- kunna agera och analysera sitt agerande i digitala miljöer samt andra miljöer som behandlar karriärplanering.

Bedömning

För studiehandledningen ges inget vitsord som i de övriga läroämnena, utan studieavsnitten bedöms med en anteckning om avlagda studier. I studiehandledningen ska bedömningen baseras på den studerandes självvärdering och på interaktiv, handledande och uppmuntrande respons i samband med olika skeden av handledningsverksamheten. Varje studerande ställer upp sina egna mål och i studiehandledningen följer man upp hur de förverkligas.

Studieavsnitt

SH1 Jag som studerande, 2 sp (SH1)

Studieavsnittets moduler

- Jag som studerande, 2 sp (OP1), Obligatorisk

Mål

Jag som studerande

Målen för modulen är att den studerande ska

- identifiera och formulera sina styrkor, kunskaper och intresseområden
- känna till de förfaringssätt som gäller gymnasiestudierna samt hur studierna är uppbyggda
- sätta sina val i prioritetsordning i relation till de egna planerna
- vara förtrogen med de studiefärdigheter och -metoder samt arbetssätt som behövs i gymnasiet
- förstå den individuella studieplanens betydelse för karriärplaneringen
- kunna planera sina studier i förhållande till de krav som gäller avläggandet av studentexamen
- förstå hur de egna valen inverkar på möjligheterna att söka till fortsatta studier
- kunna planera sin tidsanvändning så att hen klarar av de krav som studierna och det övriga livet ställer
- identifiera olika sätt att främja sin hälsa och funktionsförmåga.

Lokal precisering

- veta hur identifieringen och erkännandet av färdigheter som har förvärvats utanför gymnasiet händer i det egna gymnasiet.

Centralt innehåll

Jag som studerande

- *individuell studieplan: studieplan, plan för studentexamen samt plan för fortsatta studier och yrkeskarriär*
- *självkännedom och egna styrkor samt mångsidig identifiering, utveckling och dokumentering av det egna kunnandet*
- *aktivitet och engagemang, vardagsfärdigheter och livskompetens, tilltro till den egna förmågan, funktionsförmåga*
- *välbefinnande, studieförmåga, balans i livet*
- *studiefärdigheter och färdigheter att söka information, förmåga att lära sig lära*
- *informationskällor, digitala handledningstjänster och ansökningssystem som anknyter till fortsatta studier och framtidsplanering*
- *orientering i arbetslivet och information om utbildningar på andra stadiet och vid högskolor*
- *aktuella frågor som berör gymnasiestudierna*

Lokal precisering

- bekanta sig med fortsatta studier lokalt och i andra kommuner med högskolor

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen lär sig att identifiera sina egna styrkor och att planera sina egna gymnasiestudier och sin framtid.

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen utvecklar sina färdigheter för att ge och få konstruktiv respons i små grupper och genom kamrathandledning.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Godkänt slutförande kräver aktiv närvaro på lektionerna av den studerande och slutförande av de tilldelade uppgifterna.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet kommer man att bekanta sig med gymnasiestudierna och att studera i gymnasiet. Under avsnittet reflekterar man över sina egna styrkor och skapar framtidsplaner för fortsatta studier och arbetsliv samt bekantar sig med studentexamen.

SH2 Fortsatta studier, arbetsliv och framtid, 2 sp (SH2)

Studieavsnittets moduler

- Fortsatta studier, arbetsliv och framtid, 2 sp (OP2), Obligatorisk

Mål

Fortsatta studier, arbetsliv och framtid

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna planera sin framtid och känna till olika utbildningsalternativ och vilka möjligheter arbetslivet erbjuder i en föränderlig värld
- fördjupa sitt kunnande som rör självkännedom, färdigheter att planera sitt liv och livskompetens
- identifiera och formulera samt dokumentera sina kunskaper
- känna till centrala arbetslivsfärdigheter och kunna bedöma sitt eget kunnande i relation till dem
- känna till olika former av arbetsliv och sysselsättning samt förstå vilken betydelse förändringar i samhället och ekonomin har för sysselsättningen
- känna till de olika formerna av entreprenörskap och kunna analysera sitt eget förhållningssätt till entreprenörskap
- känna till olika internationella utbildnings- och sysselsättningsalternativ
- kunna agera i kulturellt pluralistiska verksamhetsmiljöer
- känna till alternativ för fortsatta studier som är viktiga för en själv samt vilka inträdeskrav och urvalsprocesser som anknyter till dem
- kunna söka arbete och känna igen olika sysselsättningsmöjligheter.

Lokal precisering

- bekanta sig med det utbudet för fortsatta studier lokalt och i andra högskolekommuner.

Centralt innehåll

Fortsatta studier, arbetsliv och framtid

- uppdatering av den individuella studieplanen; studieplanen, planen för studentexamen och planen för fortsatta studier och yrkeskarriär
- planering av fortsatta studier och framtid, ansökan till fortsatta studier i Finland och utomlands
- kunskap om arbetsliv, arbetslivsfärdigheter och entreprenörskap i en föränderlig och mångskiftande värld
- orientering i arbetslivet, information om fortsatta studier samt förmåga att samla erfarenhet
- kontroll över den egna ekonomin, studiestöd och boende
- främjande av det egna välbefinnandet
- förmåga att förutse framtiden och känna till vad som är viktigt att lära sig för att möta framtida kunskapsbehov
- aktuella frågor som berör gymnasiestudierna

Lokal precisering

- bekanta sig med fortsatta studier lokalt och i andra högskolekommuner

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes samhällsliga kompetens stärks när hen förvärvar erfarenheter från fortsatta studier och arbetslivet till stöd för sitt eget karriärval.

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när de förvärvar erfarenheter från fortsatta studier till stöd för sitt eget karriärval.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen utvecklar sin överlevnads- och anpassningsförmåga i en föränderlig värld samt inser betydelsen av sitt kunnande och sitt livslånga lärande.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks genom internationalisering på hemmaplan och genom studieresor.

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när hen informeras om den globala hållbarhetskrisens inverkan på arbetslivet och dess krav.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Godkänt slutförande kräver aktiv närvaro på lektionerna av den studerande och slutförande av de tilldelade uppgifterna.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupas färdigheterna inom yrkesplanering och livshantering och man fortsätter att fördjupa sig i alternativen för fortsatta studier och kunskaperna om arbetslivet. Om möjligt kommer praktisk arbetslivsorientering att genomföras under studieavsnittet, det vill säga att bekanta sig med arbetslivet eller fortsatta studier.

7.15. Psykologi (PS)

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för läroämnet psykologi är att ge den studerande färdigheter att observera, förstå och bedöma människans psykiska aktivitet och de sociala, kulturella och biologiska faktorer som påverkar den. Undervisningen tar upp den psykologiska vetenskapens språk, begrepp och sätt att producera kunskap. Läroämnets innehåll bygger på forskningsdata som konkretiseras för den studerande genom att knyta den till förståelsen av mänsklig aktivitet och vardagliga fenomen. Psykologins tvärvetenskaplighet, liksom även det empiriska och reflekterande greppet, utvecklar på ett mångsidigt sätt den studerandes tänkande. De studerande handleds i att förstå samspelet och det ömsesidiga beroendet mellan psykiska, biologiska, sociala och kulturella faktorer samt i att stärka förmågan att utvärdera och tillämpa sina kunskaper.

I undervisningen i psykologi ska man använda olika aktiverande metoder och utnyttja de möjligheter som digitala verktyg och varierande lärmiljöer erbjuder. I psykologi är det naturligt att samarbeta med olika ämnen. Fenomen som ingår i läroämnet psykologi behandlas i synnerhet i biologi, hälsokunskap, studiehandledning, filosofi, religion och livsåskådningskunskap utgående från respektive ämnes natur. Undervisningen ska i den mån det är möjligt ske i samarbete med universitet och högskolor.

Mångsidig kompetens

Målen för den mångsidiga kompetensen uppnås tillsammans med målen för läroämnet psykologi.

När det gäller **kompetens för välbefinnande** stödjer kunskaper och färdigheter i psykologi den studerandes självkänedom, självutveckling, förståelse för andra människor och upprätthållande av det psykiska välbefinnandet. Undervisningen i psykologi stödjer den studerandes identitetsbygge och ger hen förutsättningar att reflektera över sitt eget psykiska välbefinnande och fatta beslut som stödjer det. Utifrån den psykologiska kunskapen får den studerande verktyg för att förstå betydelsen av sociala relationer, känsloreglering och resiliens för att upprätthålla och återställa ett helhetsbetonat välbefinnande.

I undervisningen i psykologi används dialogiska och reflekterande metoder som stärker den studerandes **kommunikativa förmåga**. Studier i psykologi utvecklar färdigheter för att identifiera känslor som är viktiga vid social interaktion både hos sig själv och hos andra. Undervisningen i psykologi utvecklar färdigheter för konstruktiv kommunikation och förståelse för betydelsen av empati i sociala relationer.

Studier i psykologi stödjer på ett mångsidigt sätt den studerandes **tvärvetenskapliga och kreativa kompetens**. Inlärningspsykologiska insikter ger den studerande färdigheter att bli medveten om sitt eget lärande så att hen kan utvärdera och utveckla det. Inom psykologin utforskas mänsklig aktivitet på ett mångsidigt sätt ur ett naturvetenskapligt, samhällsvetenskapligt och beteendevetenskapligt perspektiv. Genom att behandla begränsningar och möjligheter för människans förmåga till informationsbearbetning hjälper man den studerande att utveckla kritiskt tänkande och multilitteracitet. Ämnets tillämplande karaktär skapar en grund för kreativ behandling av kunskap och information.

Studier i psykologi utvecklar den studerandes självkänedom, vilket stödjer karriärplanering, arbetslivskompetens och annan **samhällelig kompetens**. De ger färdigheter att förstå vikten av bland annat tilltro till sin egen förmåga, självutveckling och målsättningar för en företagsam attityd.

Studier i psykologi ger verktyg för att förstå skillnaderna i mänskliga värderingar, attityder och beteenden i **etiska frågor**. Innehållet i psykologi ökar förståelse för vilken betydelse världsbilden har för människans tänkande och handlande, vilket stödjer utvecklingen av den studerandes **miljökompetens**.

Psykologi ger forskningsbaserade perspektiv på vad som är universellt och vad som är kulturbundet i det mänskliga beteendet. Studier i psykologi utvecklar förmågan att förstå individuella skillnader och kulturell mångfald och därigenom utveckla **global och kulturell kompetens**.

Mål

.

De allmänna målen för undervisningen i psykologi är att den studerande

ska

- utgående från vetenskapliga fakta lära sig se mänskligt beteende som en helhet baserad på växelverkan mellan psykiska, biologiska, sociala och kulturella faktorer
- behärska psykologins centrala begrepp och frågeställningar samt kunna motivera påståenden med stöd av psykologiska fakta och synvinklar
- kunna tillägna sig psykologisk kunskap genom olika informationskällor och kunna bedöma informationens tillförlitlighet och giltighet

- kunna bedöma den psykologiska forskningens möjligheter, begränsningar och etiska aspekter samt kunna tillämpa forskningskunskap och tänka kritiskt
- förstå psykologisk kunskap så att hen kan tillämpa den för att främja sitt eget välbefinnande, stärka sina sociala relationer och sina kommunikationsfärdigheter samt utveckla sin förmåga att studera och tänka
- kunna använda och tillämpa psykologisk kunskap för att strukturera mångdimensionella fenomen och förstå kulturell mångfald.

Bedömning

I läroämnet psykologi är bedömningens uppgift att stödja den studerandes lärande och ge respons på lärprocessen och kunskaperna. Bedömningen ska uppmuntra den studerande till en mångsidig utveckling av tänkandet. Bedömningen ska omfatta såväl respons på lärprocessen som bedömning av kunskaper och kompetens. Bedömningen fokuserar på den mångsidiga kompetensen och de allmänna målen för läroämnet med tyngdpunkt på målen för varje modul och hur väl den studerande behärskar det centrala innehållet i respektive modul. Vitsordet ska basera sig på mångsidiga prestationer och beakta såväl den studerandes teoretiska kunskaper som hens förmåga att bearbeta information. I fråga om de teoretiska kunskaperna beaktas hur väl den studerande behärskar den psykologiska kunskapen och psykologins begreppsapparat. Bedömningen av förmågan att bearbeta information fokuserar på den studerandes förmåga att analysera, tillämpa och värdera psykologisk kunskap och forskning. Bedömningen ska också fästa uppmärksamhet vid förmågan att inhämta och presentera information.

Studieavsnitt

PS1 Den aktiva och lärande människan, 2 sp (PS1)

Studieavsnittets moduler

- Den aktiva och lärande människan, 2 sp (PS1), Obligatorisk

Mål

Den aktiva och lärande människan

Målen för modulen är att den studerande ska

- förstå hurdan vetenskap psykologin är och att psykologisk kunskap baserar sig på forskning
- kunna beskriva de grundläggande dragen i vetenskapligt tänkande ur psykologins perspektiv
- kunna förklara kännetecknen för och skillnaderna mellan medveten och ickemedveten aktivitet
- kunna beskriva psykologiska, biologiska, sociala och kulturella faktorer i samband med människans aktivitet
- bekanta sig med ett fenomen i anknytning till välbefinnande ur ett psykiskt, biologiskt, socialt och kulturellt perspektiv
- kunna beskriva psykiska, biologiska, sociala och kulturella faktorer i anknytning till lärande samt utifrån denna kunskap kunna utvärdera och utveckla sitt eget lärande och sina studiefärdigheter.

Centralt innehåll

Den aktiva och lärande människan

Människans aktivitet ur psykologins synvinklar

- psykiskt perspektiv: grundläggande kunskap om informationsbearbetning, motiv och känslor

- *biologiskt perspektiv: grundläggande kunskap om nervsystemets funktion och evolutionspsykologins förhållningsätt*
- *socialt perspektiv: grundläggande kunskap om socialisation och situationsfaktorer*
- *kulturellt perspektiv: exempel på kulturella skillnader och likheter*
- *medveten och icke-medveten aktivitet*

Lärande och studier ur psykologins synvinklar

- *psykiskt perspektiv: betingning, grundläggande kunskap om kort- och långtidsminnets funktion, inre modeller, lärstrategier, metakognition, målinriktningar och tilltro till sin egen förmåga*
- *biologiskt perspektiv: hjärnans plasticitet och sömnens inverkan på lärandet*
- *socialt och kulturellt perspektiv: exempel på lärandets sociala aspekter och olika lärkulturer*

Psykologisk forskning

- *vetenskaplig kunskap och vardagskunskap*
- *den vetenskapliga forskningsprocessen*
- *stickprovets och populationens betydelse vid bedömningen av forskning*
- *etiska principer för psykologisk forskning*
- *exempel på kvalitativa och kvantitativa undersökningar inom psykologin*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den tvärvetenskapliga kompetensen stärks genom att granska den vetenskapliga forskningsprocessen och jämföra vetenskaplig information och vardaglig information ur ett psykologiskt perspektiv.

Den studerande tillägnar sig förmågan att känna igen, utvärdera och utveckla sina egna inlärningsförmågor. Inlärningsinnehåll, såsom inlärningsstrategier, metakognition och olika inlärningskulturer kommer att bidra till att uppnå målsättningarna för mångvetenskapliga och kreativa färdigheter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Utöver lärarens bedömning instrueras studenten att utvärdera sin egen inlärningsprocess. Vid utvärderingen beaktas den studerandes aktivitet, flit och initiativförmåga.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet introducerar psykologi som vetenskap och hur psykologi undersöker mänsklig aktivitet som en helhet av biologiska, psykologiska och sociala faktorer. Inlärningsförmåga och psykiskt välbefinnande är också centrala teman.

PS2 Människans utveckling, 2 sp (PS2)

Studieavsnittets moduler

- Människans utveckling, 2 sp (PS2), Valfri

Mål

Människans utveckling

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna beskriva faktorer som påverkar individens utveckling och växelverkan mellan dem
- kunna förklara hur nervsystemets mognad och utformning återspeglas i den psykologiska utvecklingen från fosterstadiet genom människans hela levnadslopp
- kunna beskriva den socioemotionella och kognitiva utvecklingen under barndomen och ungdomsåren och kunna tillämpa relaterade teorier och forskningsresultat
- kunna ge exempel på vilka effekter socialisationen och kulturen har på människans utveckling
- på ett övergripande sätt förstå det individuella och kontinuerliga i människans utveckling
- fördjupa sig i ungdomstidens psykologi och reflektera över faktorer som är förknippade med övergången till vuxenlivet
- kunna tillämpa utvecklingspsykologisk kunskap för att förstå sig själv och andra människor och utveckla sina färdigheter i växelverkan
- kunna beskriva hur man undersöker människans utveckling.

Centralt innehåll

Människans utveckling

Nervsystemets utveckling med avseende på psykiska aktiviteter under levnadsloppet

- arvets betydelse
- mognad och lärande
- sensitiva perioder
- plasticitetens betydelse för utvecklingen

Utveckling av känslolivet och växelverkan under barndomen och ungdomsåren

- tidig växelverkan och anknytningsrelationer
- temperament
- jaget och jaguppfattning
- känslor, emotionella färdigheter och känsloreglering
- referensrelationer och sociala färdigheter

Den kognitiva utvecklingen under barndomen och ungdomsåren

- språk och tänkande
- exekutiva funktioner

Identitetsutveckling under levnadsloppet

- personlig identitet
- social identitet
- kulturell identitet och etnisk identitet
- könsidentitet och sexuell identitet, mångfald i fråga om kön och sexualitet

Utvecklingens individualitet och kontinuitet

- olika utvecklingsstigar från tidig barndom till vuxen ålder
- vikten av föräldraskap och uppväxtmiljö

Psykologisk forskning

- tvilling- och adoptionsforskning
- längdsnitts- och tvärsnittsstudier
- exempel på observationsstudier

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Vid granskningen av föräldraskap och tillväxtmiljöns betydelse lär sig den studerande att urskilja faktorer som påverkar den enskilda människans utveckling och samspelet mellan dessa. Detta är starkt kopplat till samhällelig kompetens.

Kompetens för välbefinnande stärks genom att granska självet och självuppfattningen samt känslor, känslofärdigheter och regleringen av känslor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Utöver lärarens bedömning instrueras studenten att utvärdera sin egen inlärningsprocess. Vid utvärderingen beaktas den studerandes aktivitet, flit och initiativförmåga.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet behandlar individens utveckling under livets gång och de faktorer som påverkar utvecklingen, särskilt i barndomen och ungdomen. Under studieavsnittet får den studerande mångsidiga verktyg för att förstå sitt eget liv och människor i olika åldrar.

PS3 Människan som informationsbearbetare, 2 sp (PS3)

Studieavsnittets moduler

- Människan som informationsbearbetare, 2 sp (PS3), Valfri

Mål

Människan som informationsbearbetare

Målen för modulen är att den studerande ska

- känna till de allmänna principerna som styr kognitiv aktivitet och kunna tillämpa dem för att undersöka kognitiva fenomen
- kunna förklara hur varseblivning, uppmärksamhet och minne står i förbindelse med människans övriga informationsbearbetning
- förstå språkets betydelse för människans aktivitet
- förstå den kognitiva aktiviteten bakom beslutsfattande
- kunna identifiera några av de vanligaste kognitiva störningarna
- förstå plasticitetens betydelse och huvudprinciperna för de neurala nätverkens funktion som grund för psykisk aktivitet
- kunna beskriva hjärnans aktivitet i samband med varseblivning, uppmärksamhet, minne och språkliga funktioner
- kunna planera och presentera en enkel experimentell undersökning och bedöma metodens styrkor och svagheter.

Centralt innehåll

Människan som informationsbearbetare

Allmänna principer för informationsbearbetning

- sinnes- och schemabaserad bearbetning av information
- medveten och icke-medveten bearbetning av information

Varseblivning och uppmärksamhet

- inre modeller och varseblivningscirkeln
- varseblivning, grundläggande kunskap särskilt om visuell varseblivning och dess neurologiska grund
- oavsiktlig och viljestyrd uppmärksamhet
- grundläggande kunskap om den neurologiska grunden för uppmärksamhet
- exempel på uppmärksamhetsstörningar

Minne

- kort- och långtidsminnets funktion
- det rekonstruktiva minnet och glömska
- grundläggande kunskap om den neurologiska grunden för minnet
- exempel på hjärnrelaterade minnesstörningar

Språk

- betydelsen av språkliga funktioner vid informationsbearbetning
- grundläggande kunskap om den neurologiska grunden för språkliga funktioner
- exempel på hjärnrelaterade språkliga störningar

Beslutsfattande

- snabbt och långsamt tänkande
- exempel på kognitiv bias och heuristik

Hjärnans struktur och neurala funktion

- nervsystemets och hjärnans grundläggande strukturer
- nervcellens och synapsens funktion
- informationsgången i neurala nätverk
- plasticitet
- exempel på neuropsykologisk rehabilitering

Forskningsmetoder inom kognitiv psykologi och neuropsykologi

- principer för experimentell forskning
- exempel på fallstudier
- exempel på undersökningar som tillämpar hjärnforskningsmetoder
- planering av experimentell forskning

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Vid granskning av olika exempel på neuropsykologisk rehabilitering, den neurologiska grunden för kognitiva funktioner och relaterade störningar fördjupar den studerande sin tvärvetenskapliga och kreativa kompetens.

När man undersöker det långsamma och snabba tänkandets innehåll och systematiska fel lär sig den studerande att förstå den kognitiva grunden för socialt beslutsfattande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Utöver lärarens bedömning instrueras studenten att utvärdera sin egen inlärningsprocess. Vid utvärderingen beaktas den studerandes aktivitet, flit och initiativförmåga.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ger information om hjärnans centrala roll i mentala funktioner. Kognitiva funktioner som uppmärksamhet, observation och principerna för minnets funktion blir bekanta. Under studieavsnittet kan den studerande utveckla sina färdigheter som är relaterade till informationsbehandling.

PS4 Känslor och mental hälsa, 2 sp (PS4)

Studieavsnittets moduler

- Känslor och mental hälsa, 2 sp (PS4), Valfri

Mål

Känslor och mental hälsa

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna förklara hur känslor uppstår och deras kulturbundenhet
- förstå känslors betydelse för människans kognitiva funktioner, växelverkan och psykiska välbefinnande samt få färdigheter att tillämpa denna kunskap som ett verktyg för självförståelse och växelverkan
- kunna förklara de faktorer som påverkar mental hälsa och psykiskt välbefinnande och tillämpa denna kunskap för att främja sitt eget och andras välbefinnande
- känna till de vanligaste mentala hälsoproblemen och psykiska störningarna
- kunna reflektera över svårigheten i att definiera mental hälsa och mentala problem och över de samhälleliga aspekterna kopplade till dessa
- kunna beskriva biologiska, psykiska, sociala och kulturella faktorer bakom psykiska störningar och i behandlingen av dem
- fördjupa sig i minst en psykisk störning, dess orsaker, symtom och vård.

Lokal precisering

- få information om de lokala tjänsterna för mental hälsa

Centralt innehåll

Känslor och mental hälsa

Emotionspsykologi

- hur känslor uppstår: känsloreaktionen och känsloupplevelsen
- grundläggande kunskap om den neurala grunden för känslor och känsloreglering
- känslor som universella och kulturbundna företeelser
- känslors betydelse som styrande faktorer för kognitiva funktioner och social växelverkan
- känsloreglering som en bidragande faktor för välbefinnande

Psykiskt välbefinnande och upprätthållande av psykisk balans

- betydelsen av copingmetoder och defensmekanismer
- betydelsen av resiliens för välbefinnandet
- betydelsen av sömn och dygnsrytm för den psykiska aktiviteten
- centrala faktorer som påverkar sömnkvaliteten
- stressutlösare, effekter av stress samt stresshantering
- kriser som ett hot mot psykisk balans och krishantering

Mental hälsa

- begreppet mental hälsa

- klassificering av de vanligaste psykiska störningarna och kunskap om symtom som är typiska för dem
- exempel på biologiska, psykiska, sociala och kulturella faktorer som förklaras ligga bakom psykiska problem och störningar
- exempel på biologiska och psykosociala vårdformer för psykiska problem och störningar samt olika psykoterapeutiska metoder
- exempel på aktuell samhällelig debatt om psykiska störningar

Psykologisk forskning

- icke-experimentell forskning: korrelativ och beskrivande undersökning
- exempel på studier som tillämpar fysiologiska mätmetoder

Lokal precisering

- lokala mentalvårdstjänster

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Behandling av exempel från den samhälleliga diskussionen kring mentala problem och reflektion kring begreppet mental hälsa stöder den studerandes samhälleliga kompetens.

Till den aktuella samhälleliga diskussionen kring mentala problem hör också etiska synpunkter som via reflektion kan stärka den studerandes etiska kompetens.

Genom reflektioner kring känslors universalitet och kulturbundenhet samt känslornas betydelse för de kognitiva funktionerna och sociala växelverkan kan den globala och kulturella kompetensen stärkas hos den studerande. Innehållet i studieavsnittet som speciellt betonar kulturella bakgrundsfaktorer till mentala problem hänger ihop med den globala och kulturella kompetensen.

Med hjälp av granskningen av resiliens vågar den studerande ta motiverade risker och tolerera osäkerhet, frustration och misslyckanden. Detta stärker den studerandes kompetens för välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Utöver lärarens bedömning instrueras studenten att utvärdera sin egen inlärningsprocess. Vid utvärderingen beaktas den studerandes aktivitet, flit och initiativförmåga.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet introducerar upprätthållandet av mental balans och studien av känslor, födelse samt betydelsen i sociala interaktioner. Studieavsnittets huvudteman är stress, kris och sömn. Studieavsnittet fokuserar på de vanligaste psykiska störningarna, deras behandling och de psykologiska, biologiska, sociala och kulturella faktorer som påverkar dem. Den studerande får verktyg för att upprätthålla sitt eget mentala välbefinnande och balans.

PS5 Människan som individ och social varelse, 2 sp (PS5)

Studieavsnittets moduler

- Människan som individ och social varelse, 2 sp (PS5), Valfri

Mål

Människan som individ och social varelse

Målen för modulen är att den studerande ska

- *beskriva skillnader i individuella egenskaper och deras genetiska grund*
- *kunna se personlighet som en helhet ur olika perspektiv och tillämpa denna kunskap för att identifiera sina styrkor och utvecklingsmål*
- *kunna beskriva individuella skillnader i intelligens och kreativitet*
- *kunna undersöka den sociala miljöns och kulturens betydelse för individens aktivitet*
- *kunna förstå människans aktivitet som ett resultat av växelverkan mellan personlighet, social miljö och kultur*
- *kunna tillämpa psykologisk kunskap för att förstå mångfald och bygga en hållbar framtid*
- *kunna beskriva och värdera psykologiska bedömningsmetoder som används vid undersökning av individuella skillnader.*

Centralt innehåll

Människan som individ och social varelse

Arvets, kulturens och den sociala miljöns betydelse för personlighetsutveckling

- *det varaktiga och det föränderliga i personligheten*
- *grundläggande kunskap om beteendegenetik*

Personlighet ur olika synvinklar

- *temperament*
- *egenskapsteoretiskt perspektiv*
- *motivation*
- *individuella tolkningsstilar och sätt att agera*
- *identitet och personlighet ur ett narrativt perspektiv*

Intelligens och kreativitet som en del av människans aktivitet

- *definitioner av intelligens*
- *mätning av intelligens och problem i samband med det*
- *samspelet mellan arv och miljö när det gäller intelligens*
- *definitioner av kreativitet och faktorer som sammanhänger med kreativitet*

Kulturens och den sociala miljöns inverkan på människans aktivitet

- *informationsbearbetning i sociala situationer: uppkomsten av stereotyper, attributioner, attityder och fördomar*
- *exempel på den neurala grunden för socialisation*
- *gruppens betydelse för individen och relationer mellan grupper*
- *hur situationsfaktorer påverkar individen och gruppen*
- *olika kulturella aspekter*
- *exempel på hur kulturen påverkar tänkandet och beteendet*
- *exempel på individers och gruppers verksamhet när det gäller att bygga en hållbar framtid*

Psykologisk forskning

- *undersökning av individuella skillnader*
- *metoder för att bedöma personlighet och intelligens*

- *reliabilitet och validitet*
- *exempel på undersökningar som använder sig av enkäter, intervjuer och tester*
- *exempel på socialpsykologiska undersökningar*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Exempelvis via undersökningar av individuella skillnader, utvärderingsmetoder av personlighet och intelligens och via exempelundersökningar baserade på enkäter, intervjuer och tester kan den samhälleliga kompetensen hos den studerande stärkas.

Den globala och kulturella kompetensen stärks genom att undersöka hur den kulturella och sociala omgivningen påverkar människan, t.ex. hur stereotypier, attributioner, attityder och fördomar uppstår.

Den kommunikativa kompetensen kan stärkas genom att granska socialpsykologiska forskningsexempel som förknippas med kulturens påverkan på tänkande och beteende.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt. Utöver lärarens bedömning instrueras studenten att utvärdera sin egen inlärningsprocess. Vid utvärderingen beaktas den studerandes aktivitet, flit och initiativförmåga.

Fri beskrivning av studieavsnittet

I studieavsnittet lär vi oss att känna igen och förklara individuella skillnader i temperament, personlighetsdrag, intelligens och begåvning. Vi fördjupar oss också i forskningen kring dessa skillnader och den psykologiska förklaringen till skillnaderna. Den studerande lär sig att granska det individuella beteendet som ett resultat av växelverkan mellan personlighet, situationsfaktorer och kultur.

PS6 Repetition inför studentexamen, 2 sp (PS6)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande förbereder sig inför studentskrivningarna och repeterar de centrala delarna i studieavsnitten.
- Behandling av aktuella psykologiska och kulturella fenomen fördjupar den studerandes psykologiska kunskap.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- repetition av lärokursen i psykologi och övning inför studentskrivningarna genom olika uppgiftstyper

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerande repeterar begrepp, teorier och undersökningar inom psykologin. I undervisningen stärks den studerandes psykologiska tänkande och den studerande uppmuntras till att förtjänstfullt tillämpa sin kunskap och sina färdigheter i studentprovet.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Aktiv övning och återlämningen av uppgifter krävs för godkänd prestation.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet repeteras lärokursen i psykologi och den studerande förbereds för att svara på olika uppgiftstyper i studentprovet.

7.16. Hälsokunskap (TE)

Läroämnets uppdrag

Hälsokunskap är ett tvärvetenskapligt läroämne med uppgift att främja den studerandes kunskaper om hälsa. Hälsokunskap omfattar förutom att behärska fakta och begrepp, även hälsorelaterade färdigheter, förmåga till självständigt kritiskt tänkande, fördjupad självkännedom och etiskt ansvar. Det ger en förståelse för det breda spektret av hälsa samt förmåga att identifiera och forma faktorer som gör det möjligt för den studerande att uppskatta, främja och upprätthålla den egna och andras hälsa och en hälsosam miljö. Hälsa ses som fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande samt funktionsförmåga. Läroämnets värdegrund bygger på respekt för liv, ett värdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna, jämställdhet, jämlikhet, ansvar och aktivt medborgarskap.

Undervisningen tar upp frågor om hälsa, trygghet, hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande samt därtill hörande fenomen och ser dem som mångdimensionella helheter ur individens, gruppens och samhällets men också ur ett globalt perspektiv. Centralt är att hjälpa den studerande att förstå att hälsa är en resurs som krävs för många andra funktioner i vardagen. Undervisningen ska introducera den studerande i språket, begreppen och metoderna för de vetenskapsområden som ligger till grund för läroämnet. Undervisningens syfte är att stödja den studerandes förmåga att söka, bearbeta och använda information individuellt och i grupp samt att kritiskt bedöma hälsorelaterad information och kommunikation. Läroämnets uppdrag är också att utveckla den studerandes förmåga att analysera de faktorer som påverkar hens egna hälsorelaterade val och vanor och bedöma konsekvenserna av dem, samt att identifiera ändamålsenliga sätt att lära sig. Undervisningen utvecklar den studerandes förmåga att på ett mångsidigt sätt analysera olika etiska och juridiska frågor som rör hälsa och sjukdom. Dessutom främjas förmågan att göra ändamålsenliga val när det gäller hälsa, liksom även att bygga upp egna resurser och en hållbar framtid.

Mångsidig kompetens

I undervisningen i hälsokunskap förverkligas mångsidig kompetens på varierande sätt, vilket hjälper den studerande att utvecklas till en balanserad och bildad människa.

*Undervisningen i hälsokunskap ger **kompetens för välbefinnande** genom att utveckla en förståelse för de individuella, sociala och samhälleliga förutsättningarna för välbefinnande samt ge ökad beredskap att främja den egna och andras hälsa och välbefinnande. Hälsokunskap ska*

utveckla den studerandes självkännet, vilket hjälper till att identifiera de egna styrkorna och bygga upp identiteten.

Den **kommunikativa kompetensen** utvecklas i läroämnet hälsokunskap både genom läroämnets innehåll och de undervisningsmetoder som används. Undervisningen tar upp faktorer som påverkar det psykiska välbefinnandet såsom emotionella och kommunikativa färdigheter. Att förvärva kunskap tillsammans med andra främjar de sociala färdigheterna och förmågan att samarbeta.

Som ett ämne baserat på olika vetenskaper är det naturligt för hälsokunskap att utveckla den **tvärvetenskapliga och kreativa kompetensen**. I hälsokunskap handleds den studerande i att kombinera den kunskap som genereras av olika vetenskaper och därmed skaffa sig ny kunskap. Läroämnet innehåller mål som ska vägleda den studerande att tillämpa kunskapen och tolka den kritiskt. Läroämnets mål är också att stödja lärandet genom att handleda den studerande att hitta lämpliga lärstrategier och reflektera över vilken betydelse de olika teman som tas upp i hälsokunskap har för den studerande själv.

Läroämnets mål och värdegrund ska få den studerande att bland annat tänka över villkoren för en trygg miljö, ojämlikhet i fråga om hälsa och följderna av livsstilsval. Att reflektera över dessa teman skapar en grund för att identifiera en trygg, rättvis och hållbar framtid och utvecklar därmed den studerandes **samhälleliga kompetens**.

Etisk kompetens och miljökompetens återspeglas i läroämnet hälsokunskap genom att den studerande analyserar sina egna konsumtionsmönster och hälsoeffekterna av olika miljöer och löser etiska problem.

I hälsokunskap söker man förklaringar till uppkomsten av olika företeelser i olika hälsokulturer och värderar deras betydelse. Därtill undersöker man globala hälsofrågor och hur det går att påverka dem. Behandlingen av sådana teman bidrar till att stärka den **globala och kulturella kompetensen**.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i hälsokunskap är att den studerande

ska

- kunna skapa en helhetsbild av hälsa och dess individuella, samhälleliga, sociala och globala förutsättningar, kunna ge välgrundade förslag om hur den egna, andras och omgivningens hälsa och trygghet kan upprätthållas eller främjas samt kunna använda begreppen inom hälsokunskap på ett ändamålsenligt sätt
- kunna söka information från olika källor, tillämpa och analysera hälsorelaterad information och bedöma informationens tillförlitlighet och giltighet, förstå skillnaden mellan vetenskaplig kunskap och vardagskunskap när det gäller att beskriva risker, orsaker, verkningsmekanismer och konsekvenser i relation till hälsa och sjukdom samt kunna motivera sina åsikter med hjälp av forskningsdata
- kunna analysera och utvärdera hurdan påverkan ens egna behov, uppfattningar, erfarenheter, attityder och värderingar har när det gäller hälsoval och hur den egna livsstilen och konsumtionsvanorna påverkar hälsan och miljön
- kunna reflektera över etiska frågor som är förknippade med hälsa och sjukdomar samt över den hållbara utvecklingens förutsättningar för och effekter på hälsa
- kunna välja för en själv och med tanke på situationen ändamålsenliga lärstrategier, sätta upp mål för sitt eget lärande och realistiskt kunna bedöma hur målen har uppnåtts

Bedömning

Syftet med bedömningen är att stödja lärandet och ge den studerande information om sina framsteg och inlärningsresultat. Bedömningen ska baseras på kriterier härledda från målen för läroämnet och ska bestå av en mångsidig summativ bedömning av lärprocessen och kunskaperna inklusive självvärdering och kamratrespons. Genom att presentera kriterierna för kunskapskraven redan i början av studieavsnittet och genom bedömning och respons under studieavsnittets gång hjälper man den studerande att fokusera sitt lärande.

Bedömningen ska basera sig på hur den studerande behärskar sakinnehållet i lärokursen och ändamålsenlig begreppsanvändning, den studerandes förmåga att söka information och att tillämpa, analysera, utvärdera, kombinera och underbygga information om hälsa och sjukdomar. Bedömningen ska också ta hänsyn till den studerandes förmåga att på ett mångsidigt sätt reflektera över etiska problem i anknytning till hälsa och sjukdom. Dessutom beaktar bedömningen den studerandes förmåga att ställa upp mål för sitt lärande och bedöma hur de uppnåtts. Bedömningen ska inte grunda sig på den studerandes värderingar, attityder, hälsobeteende eller andra personliga egenskaper utan på den studerandes förmåga att analysera, utvärdera och motivera sina åsikter och olika hälsovanor.

Studieavsnitt

HÄ1 Hälsan som resurs, 2 sp (HÄ1)

Studieavsnittets moduler

- Hälsan som resurs, 2 sp (TE1), Obligatorisk

Mål

Hälsan som resurs

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna beskriva och klargöra viktiga faktorer som påverkar människans resurser och hälsa samt analysera deras samband och verkningsmekanismer
- kunna förklara hur olika företeelser i olika hälsokulturer uppstår och bedöma deras betydelse för hälsan samt tillämpa viktiga socialpsykologiska modeller och teorier för att förklara olika livsstilar
- identifiera faktorer som påverkar den egna livsstilen och kunna bedöma betydelsen av livsstilsval för den egna hälsan och hälsan hos människor i närmiljön och formulera välgrundade förslag om hur man kan upprätthålla hälsofrämjande levnadsvanor och förebygga skadliga sådana.

Lokal precisering

- förstå betydelsen av hälsokompetens för sig själv och andra.

Centralt innehåll

Hälsan som resurs

Holistisk hälsa

- centrala faktorer som påverkar hälsan och deras verkningsmekanismer
- centrala socialpsykologiska teorier och modeller som förklarar hälsa och livsstil: teorin om planerat beteende, sociokognitiv teori, hälsouppfattningsmodellen, transteoretiska modellen

- *hälsokulturella företeelser: konflikten mellan värdering av hälsa och beteende, medikalisering och insjuknande i en tvångsmässigt hälsosam livsstil såsom ortorexi, livsstilsintervention, alternativa behandlingsformer*

Nyckelkriterier för kroppens och sinnets välbefinnande

- *hälsofrämjande kost, fysisk aktivitet, vila, sömn och viktkontroll*
- *sexualitet, sexuell hälsa, sexuella rättigheter*
- *individuella, kollektiva och samhällliga faktorer som skyddar den mentala hälsan, stress och kriser som belastande faktorer för den mentala hälsan, sätt att hantera överbelastning*
- *studievälbefinnande*

Lokal precisering

- *effekten av den övergripande hälsans effekter på ork och studievälbefinnande*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Studieavsnittet utvecklar den studerandes självkänedom vilket hjälper den studerande att identifiera sina egna styrkor och att bygga upp sin identitet samt att öka sin kompetens för välbefinnande.

Studieavsnittet utvecklar den studerandes självkänedom vilket hjälper den studerande att identifiera sina egna styrkor och att bygga upp sin identitet samt att öka sin samhälliga kompetens.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen som görs under studieavsnittet baseras på uppgifterna som den studerande har gjort. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet undersöks faktorer som påverkar kroppens och sinnets välbefinnande, såsom vila, näring och motion. Under avsnittet kommer man att få information om hälsorelaterade kulturella fenomen och man kommer att undersöka studierelaterat välbefinnande, sexuell hälsa och hälsouppskattning som en faktor som bidrar till individens välbefinnande.

HÄ2 Hälsa och miljö, 2 sp (HÄ2)

Studieavsnittets moduler

- Hälsa och miljö, 2 sp (TE2), Valfri

Mål

Hälsa och miljö

Målen för modulen är att den studerande ska

- *känna till principerna för att inhämta vetenskaplig kunskap samt forskningsprocessens faser och kunna tillämpa denna kunskap och beskriva och motivera hur man kan få pålitliga och mångsidiga forskningresultat om sådant som berör hälsa, hälsobeteende och funktionsförmåga*

- kunna söka information och jämföra tillförlitligheten hos olika källor
- kunna beskriva formerna och påverkningssätten för hälsokommunikation och analysera betydelsen av hälsokommunikation för människors hälsosyn och hälsa
- kunna presentera och analysera hur den fysiska och psykosociala miljön hänger samman med och påverkar hälsan, samt bedöma den egna livsstilens och de egna konsumtionsvanornas betydelse för miljös hälsa och hur hälsosam miljön är
- kunna skilja mellan olika former av beroende och de faktorer som påverkar deras uppkomst och analysera hälso- och andra risker med beroende.

Lokal precisering

- bekanta sig med den lokala miljös hälsoeffekter.

Centralt innehåll

Hälsa och miljö

Inhämta, bedöma och tolka hälsorelaterad information

- vetenskaplig kunskap och vardagskunskap, kognitiv bias, forskningsprocessens faser, bedömning av hur tillförlitliga forskningsresultat är
- olika former av hälsokommunikation och dess påverkningssätt, bedömning av betydelse och tillförlitlighet i hälsokommunikation

Hälsosam och trygg miljö

- sambanden mellan hälsa och byggd miljö, naturmiljö och psykosocial miljö samt den inverkan de har på hälsan
- hållbar utveckling och hälsa
- trygga miljöer och förebyggande av våld
- arbetshälsa

Njutning och beroende

- biologiska, psykiska och sociala mekanismer som påverkar beroende
- centrala substansberoenden och funktionella beroenden, orsaker till beroende och förebyggande metoder, nackdelar med beroende

Lokal precisering

- den lokala miljös hälsoeffekter

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen styrs till att tillämpa information och till att tolka den kritiskt. Den studerande kombinerar information från olika vetenskapsområden och skapar därmed ny information för sig själv.

Under studieavsnittet stärks den studerandes etik och miljökompetens när hen kritiskt och etiskt granskar sina egna konsumtionsvanors inverkan på miljö och hälsa.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen som görs under studieavsnittet baseras på uppgifterna som den studerande har gjort. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet skaffar den studerande information relaterade till hälsa och gör tolkningar av den. Under avsnittet undersöker den studerande miljön ur hälso- och säkerhetsperspektiv. Den studerande får information om faktorer som orsakar njutning och beroende.

HÄ3 Hälsa och samhälle, 2 sp (HÄ3)

Studieavsnittets moduler

- Hälsa och samhälle, 2 sp (TE3), Valfri

Mål

Hälsa och samhälle

Målet för modulen är att den studerande ska

- kunna beskriva och analysera hur samhällsförhållandena, social- och hälsopolitiken och den övriga samhällspolitik, vetenskapen och tekniken har förändrats och utvecklats, samt vilket samband de har med befolkningens hälsa
- kunna identifiera riskfaktorer för centrala icke-smittsamma och smittsamma sjukdomar, presentera välgrundade lösningar för att förebygga dem och bedöma sjukdomarnas betydelse för individen och samhället samt livsstilens roll när det gäller icke-smittsamma och smittsamma sjukdomar
- kunna presentera och motivera vilka social- eller hälsovårdstjänster individen kan söka sig till i olika situationer, kritiskt bedöma hur tjänsterna organiseras och produceras samt bedöma social- och hälsovårdstjänsternas och egenvårdens betydelse för hälsan
- kunna reflektera kring etiska frågor förknippade med hälsa och sjukdom, beskriva och bedöma faktorer som påverkar hälsa och ojämlikhet i hälsa, såväl i Finland som globalt, samt analysera faktorer som påverkar utjämningen av hälsoskillnader.

Lokal precisering

- få information om verksamhet och tjänster i det lokala hälsovårdssystemet.

Centralt innehåll

Hälsa och samhälle

Hälsofrämjande och förebyggande av sjukdomar under olika tider

- hälsosyner och förklaringsmodeller för sjukdom
- viktiga samhälleliga, vetenskapliga och tekniska faktorer som påverkat befolkningars hälsa
- framtidens hälsoutmaningar och möjligheter

Sjukdomar och behandling

- epidemiologisk transition, viktiga icke-smittsamma och smittsamma sjukdomar
- organisering, produktion och användning av social-och hälsovårdstjänster
- egenvård

Etiska frågor

- etiska analysperspektiv: dygder, konsekvenser, rättigheter, skyldigheter, motiv, värderingar och normer
- centrala etiska och rättsliga frågor i anslutning till hälsa och sjukdom såsom fertilitetsbehandlingar, abort, frihet och ansvar när det gäller livsstil, screening, genteknik, eutanasi
- etiska principer inom hälsovård, patienträttigheter, prioritering

- *hälsa och ojämlikhet i hälsa i Finland och globalt och faktorer som påverkar dessa*

Lokal precisering

- aktuell nationell och global hälsosituation

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet stärks den studerandes globala och kulturella kompetens när hen lär sig om globala hälsofrågor och hur man påverkar dem.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen som görs under studieavsnittet baseras på uppgifterna som den studerande har gjort. Studieavsnittet utvärderas på ett mångsidigt sätt.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet granskas principerna för att främja hälsan och olika epokers metoder för att förebygga sjukdomar. Avsnittet behandlar etiska frågor som rör hälsa. Den studerande får information om det finska hälso- och sjukvårdssystemet och dess funktion.

HÄ4 Repetition inför studentexamen, 2 sp (HÄ4)

Mål

Lokal precisering

- Under studieavsnittet repeteras innehållet från tidigare perioder om hälsokunskap och man bekantar sig med uppgiftstyperna för studentexamen i hälsolära och tränar för studentexamen.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- tvärvetenskapliga uppgiftstyper

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen under studieavsnittet gör uppgifter som förbereder för studentexamen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Utvärderingen som görs under studieavsnittet baseras på uppgifterna som den studerande har gjort.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet förbereds den studerande för studentexamen om hälsokunskap och man övar på att besvara uppgifter från studentexamen.

7.17. Finska (TKFI)

Läroämnets uppdrag

Språkämnen är både kunskaps- och färdighetsämnen och ett eget vetenskapsområde. Undervisningen i språk ska fördjupa och utveckla de språkkunskaper och den språkliga medvetenhet som den studerande har tillägnat sig inom den grundläggande utbildningen.

Det andra inhemska språket finska är en del av gymnasiets språkpedagogik, som syftar till att identifiera och lyfta fram de gemensamma uppdrag som språkundervisningen i gymnasiet har samt att synliggöra språkens betydelse för undervisningen och lärandet överlag. Språkundervisningen i gymnasiet ska utveckla den studerandes flerspråkighet, vilket innebär kunskaper i modersmålet, nationalspråken och främmande språk samt en förmåga att på olika nivåer behärska dialekter och register av dessa. Språkpedagogiken stärker den studerandes språkutveckling, språkliga medvetenhet och förmåga att använda olika språk parallellt, samt utvecklar hens multiliteracitet och förmåga att fungera i olika språkgemenskaper. Den studerande ska uppmuntras att använda olika språk på ett mångsidigt sätt med beaktande av språkkunskapens olika delområden och att värdesätta all språkkunskap.

Undervisningen i det andra inhemska språket finska grundar sig på det vidgade textbegreppet, som omfattar till exempel skrivna, talade, visuella och audiovisuella texter eller kombinationer av dessa uttryckssätt. Texterna kan vara berättande, beskrivande, reflekterande, instruerande eller ställningstagande, fiktiva texter eller faktatexter samt vardagliga eller institutionella situationer som kräver olika slags kommunikationsfärdigheter.

Finskundervisningens uppdrag är att på ett mångsidigt sätt utveckla den studerandes kunskaper i finska. Den studerande utvecklar mångsidiga språkkunskaper genom att tolka och producera olika typer av texter inom olika genrer. Den studerande framskrider från grundläggande till mångsidiga färdigheter och tillägnar sig först ett vardagligt språk för att sedan lära sig ett mera formellt och vetenskapligt språk. Den studerande handleds att utveckla sina kunskaper i olika språk, att vidga sin flerspråkiga kompetens och utveckla sina metaspråkliga färdigheter, det vill säga förmågan att förstå språket och utnyttja sin kunskap om språket, dess strukturer och funktioner samt sambanden mellan olika språk. Den studerande tränar ett mångsidigt språkbruk med hjälp av olika texter och kontexter. Den studerande lär sig söka och bearbeta, producera, dela samt värdera information.

Mångsidig kompetens

I undervisningen i det andra inhemska språket finska ska man behandla teman som bidrar till att språkinläringen utgör en del av gymnasieundervisningens ämnesshelheter och arbetet över läroämnesgränserna. I undervisningen i det andra inhemska språket kan man samarbeta inom lärokurserna och med andra lärokurser i främmande språk samt med andra läroämnen. Samtidigt bidrar undervisningen till att skapa en förståelse för och kopplingar till livsskeden efter gymnasiet, studier och arbetsliv. Språkämnena utgör kunskaps- och färdighetsämnen som ger den studerande verktyg för att känna igen, utveckla och tillämpa sina färdigheter i mångsidig kompetens och för att analysera värderingar och attityder. Språkundervisningen grundar sig också på egna fack- och vetenskapsområden, till exempel sociolingvistik, kognitiv språkvetenskap eller textforskning. Dessa kan utnyttjas då man behandlar temahelheter som ingår i den mångsidiga kompetensen. Språket ger den studerande möjlighet att utveckla sin kreativa verksamhet genom att pröva på olika sätt att studera språk samt att granska de teman som behandlas ur ett intellektuellt och estetiskt perspektiv. De olika delområden som utgör den

mångsidiga kompetensen bildar innehåll för undervisningen, mål för arbetet och grunder för valet av olika lärmiljöer, arbets sätt eller metoder. Mångsidig kompetens i undervisningen i det andra inhemska språket syns bland annat i att den studerande ska lära sig ifrågasätta och reflektera över orsakssamband.

Genom studier i det andra inhemska språket får den studerande bekanta sig med och analysera hur individens och gemenskapens identiteter byggs upp och hur man fungerar i grupp. Målet är att använda och värdesätta all språkkunskap de studerande har, vilket ger möjlighet att stärka den studerandes **kompetens för välbefinnande** och **kommunikativa kompetens** och tilltro till sina egna förmågor. Empati, gott uppförande och element som ingår i konstruktiv kommunikation (mediering) ska synas i alla språkämnen som en del av den mångsidiga kompetensen. Genom att granska olika faktorer som inverkar på konstruktiv kommunikation och tillämpa dylika färdigheter fördjupar den studerande sin förståelse av det obekanta och blir bättre på att bygga förståelse i situationer där det inte av språkliga eller kulturella orsaker finns gemensam förståelse.

Den studerande utvecklar sina färdigheter att lära sig språk genom att känna igen vilka lärstrategier som passar hen bäst och genom att utvärdera sina framsteg i studierna. Den studerande handleds i att förstå vilken betydelse mångsidiga språkkunskaper har för de fortsatta studierna och arbetslivet och för att bygga sin språkliga identitet.

Språkämnena kombinerar olika fack-, vetenskaps- och konstämnen och skapar kontaktytor till andra läroämnen och **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Temastudier och studier som överskrider läroämnesgränserna uppmuntrar den studerande att även använda sina begränsade kunskaper i olika språk samt sin flerspråkiga kompetens. Det är viktigt att temahelheter, olika frågor och lösningar behandlas kollaborativt. I undervisningen eftersträvar man situationer i vilka den studerande under trygga omständigheter ges möjlighet att utmana de egna färdigheterna. Studier och kunskaper i det andra inhemska språket finska ger den studerande möjlighet att bekanta sig med olika slag av diskurser, information, informationskällor och konstformer. Samtidigt kan man ifrågasätta vedertagna förfaringssätt och hitta nya, kreativa synsätt samt identifiera och förstå mångfald. I språkundervisningen är målsättningen att utveckla de kognitiva färdigheterna och den analytiska förmågan genom att använda mångsidiga undervisningsmetoder som fokuserar på den studerande samt genom att erbjuda meningsfulla, produktiva och tillräckligt utmanande uppgifter.

Studierna i det andra inhemska språket stärker den studerandes **samhälleliga kompetens**. Undervisningen ger den studerande språkliga och kulturella färdigheter och verktyg för att delta och aktivt påverka i samhället och den globala världen. Samtidigt skapar man kopplingar till demokratifostran och jämlikhetsperspektiv samt till frågor som gäller språk, till exempel minoriteter och majoriteter, språkpolitik eller minskningen av den språkliga diversiteten. De färdigheter och kontakter den studerande får av studier i det andra inhemska språket finska underlättar hens övergång till fortsatta studier, arbetsliv och uppgifter som förutsätter medborgaraktivitet.

Studierna i det andra inhemska språket stärker **etisk kompetens och miljökompetens** genom att ge den studerande möjlighet att leva sig in i och förstå problem ur ett bredare perspektiv än det egna språket tillåter. Globala miljöfrågor, som till exempel klimatförändringen, ohållbara konsumtionsvanor och att naturens mångfald minskar är både individuella och kollektiva problem. Under studierna stärks den studerandes färdigheter att i samråd med andra finna kopplingar och bearbeta tänkbara lösningar på problem. Utöver att söka och producera information handleds den studerande att reflektera över attityder och värderingar och att utveckla sin ansvarskänsla och agera konstruktivt i olika sammanhang.

Global och kulturell kompetens som en del av studierna i det andra inhemska språket ska öka den studerandes nyfikenhet, motivation och färdigheter att fungera i olika slags kulturella och språkliga miljöer och sammanhang. Mångsidiga språkkunskaper och förståelse för hur kunskaperna i det andra inhemska språket finska är användbara i nationellt, nordiskt och internationellt samarbete och för att granska globala frågor. De fördjupar den studerandes färdigheter att fungera som världsmedborgare och ger hen möjligheter till mångsidigt och kreativt

samarbete. Språkstudierna stärker den studerandes kännedom om det finska kulturarvet och erbjuder på ett naturligt sätt många olika synvinklar för att granska olika frågor.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i finska är kopplade till kulturell och språklig mångfald, studiefärdigheter, kommunikationsfärdigheter och färdigheter att tolka och producera text. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Kulturell och språklig mångfald

Målet är att den studerande ska

- uppmuntras att använda det finska språket och fungera i en språkligt och kulturellt mångsidig värld där man möter andra människor i nationella, nordiska och internationella kontexter i vilka det är möjligt att använda sina kunskaper i finska och där målet inte är kunskaper på modersmålsnivå utan ökad konstruktiv kommunikation och ömsesidig förståelse
- förstå det finska språkets betydelse som nationalspråk
- visa att hen har kunskaper, färdigheter och vilja att fungera konstruktivt och kreativt i en kulturellt mångsidig värld
- uppleva att det är meningsfullt att utöka sin språkliga repertoar.

Studiefärdigheter

Målet är att den studerande ska

- kunna ställa upp mål och utvärdera sin utveckling som en del av den pågående läroprocessen
- identifiera sina egna styrkor och utvecklingsområden som språkstudierande
- effektivt kunna använda olika strategier och verktyg för att lära sig språk
- effektivt kunna använda olika strategier och verktyg för att lära sig språk.

Kommunikationsfärdigheter, färdigheter att tolka och producera text

Målet är att den studerande ska

- vänja sig vid att och våga använda finska språket i olika situationer och på ett mångsidigt sätt
- få erfarenhet av många olika finskspråkiga studiemiljöer och miljöer för språkanvändning
- kunna ställa sin språkkunskap i relation till den nivå som ställts upp i nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling (bilaga 2) enligt tabellen nedan samt ställa upp sina egna mål, utvärdera utvecklingen av sina kunskaper och vidareutveckla dem.

Bedömning

Bedömningens uppdrag i det andra inhemska språket finska är att stödja den studerandes utveckling att fungera på finska. Mångsidig bedömning och uppmuntrande respons stödjer den studerandes tilltro till sina förmågor och stärker studiemotivationen.

Bedömningen och den övriga responsen ska grunda sig på den studerandes förmåga att behärska de färdigheter och centrala innehåll som ställs upp som mål för lärokursen. För att förstå och utveckla det egna kunnandet och gruppens kunnande och läroprocesser används självvärdering och kamratrespons.

Bedömningen ska grunda sig på målen för kommunikationsfärdigheter, färdigheter att tolka och producera text samt målen som är kopplade till kulturell och språklig mångfald. Föremål för bedömningen är även den studerandes studiefärdigheter, till exempel utvecklingen av studiestrategier och arbetssätt som stödjer lärandet.

Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling (bilaga 2) som grundar sig på den gemensamma europeiska referensramen (CEFR) ska i tillämpliga delar användas som stöd för bedömningen och som verktyg för läraren och för den studerandes självvärdering och för kamratrespons. Som stöd för bedömningen kan man också använda nationellt erkända examenssystem för det andra inhemska språket finska.

I början av studierna ska man speciellt ge respons på den studerandes förmåga att utveckla sina färdigheter för att studera språk. I takt med att studierna framskrider ska man i tilltagande grad använda sig av nivåskalan då man definierar nivån på den studerandes förmåga att kommunicera samt att tolka och producera texter.

Vitsordet ska systematiskt beakta samtliga målområden, inklusive målen som är kopplade till utvecklingen av studiefärdigheter, även om det förekommer skillnader mellan vad de olika studieavsnitten betonar.

Bedömning av muntlig språkfärdighet

I språkundervisningen ska den studerandes muntliga språkkunskaper bedömas utöver de övriga delområdena inom språkkunskaperna. De muntliga språkkunskaperna kan bedömas genom ett separat prov. (Gymnasielagen 714/2018, 37 § 4 mom.)

En studerande som slutfört gymnasieutbildningens lärokurs ges ett avgångsbetyg. För slutförande av lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning ges ett betyg. Som bilaga till betygen som avses i [Gymnasielagens 39 §] 1 och 2 mom. ges därtill ett separat betyg om slutförande av gymnasiediplom och provet i muntliga språkkunskaper. (Gymnasielagen 714/2018, 39 § 3 mom.)

I samband med de obligatoriska och valfria studierna i det andra inhemska språket finska bedöms även den studerandes muntliga språkfärdighet.

I den valfria modulen 8 i A-lärokursen och den valfria modulen 8 i lärokursen i modersmålsinriktad finska samt i den valfria modulen 6 i B1-lärokursen ska bedömningen basera sig på prestationer som den studerande visat under studierna och på vitsordet i det prov i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetar eller på vitsordet för andra prestationer som den studerande visat i enlighet med Utbildningsstyrelsens separata anvisningar. Förutsättningarna för bedömning av studieavsnitten som bildas av ovannämnda moduler uppfylls när den studerande har visat sådant kunnande som krävs för studieavsnittet och avlagt det prov i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetar eller visat andra prestationer i enlighet med Utbildningsstyrelsens anvisningar.

I B3-lärokursen bedöms den studerandes muntliga språkfärdighet i enlighet med Utbildningsstyrelsens separata anvisningar.

Provet i muntlig språkfärdighet som ingår i studierna eller andra prestationer i enlighet med Utbildningsstyrelsens anvisningar bedöms i förhållande till målen som ställts upp för språket och lärokursen i fråga i grunderna för gymnasiet läroplan.

Intyg över provet i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetar eller prestationer i enlighet med separata anvisningar ges som bilagor till avgångsbetyget från gymnasiet.

7.17.1. Finska, A-lärokurs (TKFIA1)

Läroämnets uppdrag

Studieavsnitt

FINA1 Studiefärdigheter och språklig identitet, 1 sp (FINA1)

Studieavsnittets moduler

- Studiefärdigheter och språklig identitet, 1 sp (FINA1), Obligatorisk

Mål

Studiefärdigheter och språklig identitet

Målen för modulen är att den studerande ska

- uppmuntras till att modigt använda sina språkfärdigheter
- fördjupa sin uppfattning om språklig medvetenhet och flerspråkighet
- analysera och utveckla färdigheterna i självvärdering och kamratrespons som stöd för lärandet
- utveckla sina strategier för språkstudier
- lära sig att använda ändamålsenliga hjälpmedel för språkstudier
- kunna ställa sin språkkunskap i relation till kunskapsnivå B2.1 (förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter) och B1.2 (förmåga att producera texter).

Lokal precisering

- utveckla bedömningen av sina egna språkkunskaper med hjälp av referensramarna.
- förstår innebörden av begreppet språkmedvetenhet.

Centralt innehåll

Studiefärdigheter och språklig identitet

- kunna ställa sin språkkunskap i relation till kunskapsnivå B2.1 (förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter) och B1.2 (förmåga att producera texter).
- ställa upp tydliga och realistiska mål för studierna i finska
- det vidgade textbegreppet och textgenrer som är relevanta för studierna i finska samt strategier för att analysera, tolka och producera olika typer av texter
- språk och identitet, den individuella språkliga repertoaren, tvåspråkighet, flerspråkighet, relation mellan olika språk och språkformer

Lokal precisering

- Under gymnasiestudierna utarbetar den studerande en språkprofil. Med hjälp av profilen lär sig den studerande att identifiera och synliggöra sin språkkunskap i alla de språk som hen kan. Samtidigt lär sig den studerande reflektera över sina styrkor som språkstudier och utveckla sina färdigheter för språkstudier. Därutöver utvärderar den studerande sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling.
- kartläggning av språkkunskaper, bedömning av språkkunskaper och fastställande av egna mål ska göras vid utarbetandet av språkprofilen
- ökning av språkmedvetenhet
- förstärkning av interaktionsfärdigheter

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet lär den studerande sig att uppskatta sina egna och andras språkkunskaper. Hen lär sig att sätta upp mål för sina språkstudier, utvecklar sina färdigheter i självvärdering och hittar sin egen inlärningsteknik med hjälp av dessa. Den studerande vågar använda språket i olika situationer och stärker därmed sin egen språkidentitet. Att använda nya undervisningsverktyg och lära sig att använda dem stödjer också välbefinnandet.

Under studieavsnittet utvecklar den studerande sina färdigheter inom självvärdering och kamratrespons. Hen fördjupar sina språkinlärningskunskaper, utvecklar sin språkmedvetenhet och förståelse för flerspråkighet samt ökar sin självförmåga i olika interaktionssituationer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med nummer. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig att känna igen sina egna språkkunskaper och sina egna språkliga styrkor samt utvecklar sina egna studiestrategier och hittar lämpliga arbetsmetoder. Under avsnittet kommer hans språkmedvetenhet och -identitet att stärkas. Den studerande börjar sammanställa sin egen språkprofil och sätter upp egna språkinlärningsmål. Hen tränas på att ge kamratrespons och självvärdering.

FINA2 Miljö och kommunikation, 3 sp (FINA2)

Studieavsnittets moduler

- Miljö och kommunikation, 3 sp (FINA2), Obligatorisk

Mål

Miljö och kommunikation

Målen för modulen är att den studerande ska

- förstärka sina muntliga och skriftliga kunskaper och färdigheter i växelverkan med andra och sin språkliga självkänsla
- fördjupa sina kunskaper om språkliga strukturer
- använda språket aktivt i olika slags autentiska situationer
- kunna ge och ta emot konstruktiv respons.

Lokal precisering

- bekanta sig med texter som berör ämnet och utökar sitt ordförråd.
- utveckla sina skrivfärdigheter genom att bekanta sig med de olika delmomenten i skrivprocessen.
- förstå vikten av mediering i interaktionssituationer.

Centralt innehåll

Miljö och kommunikation

- *mundliga och skriftliga kommunikationsstrategier*
- *språkliga varianter och betydelsen av finskt standardspråk*
- *aktiviteter och situationer i vardagen och närmiljön*
- *självvärdering och kamratrespons*
- *etiska spelregler i kommunikation*
- *kommunikationens inverkan på välbefinnandet och självkänslan*
- *textgenrer som anknyter till studierna och vardagen, deras funktion och kombinationer*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- globala miljöfrågor
- skrivprocessen
- mediering, förmågan att förmedla betydelse

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet lär sig den studerande de etiska reglerna för olika kommunikationssituationer och förstår hur språk och språkkunnande påverkar etiskt hållbar verksamhet i all kommunikation. Den studerandes miljökompetens stärks när hen överväger sitt eget konsumtionsbeteende.

Under studieavsnittet stärker den studerande sina muntliga och skriftliga interaktionsfärdigheter och beaktar vikten av interaktion för välbefinnande.

Under studieavsnittet beaktar den studerande vikten av interaktion i språkligt och kulturellt mångfaldiga situationer. Hen lär sig att identifiera och beskriva sina kulturella färdigheter och stärker en öppen och respektfull attityd gentemot andra människor, språk och kulturer genom internationalisering på hemmaplan.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med nummer. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet ska den studerande uppmuntras att använda språket och agera målmedvetet i olika kommunikationssituationer och lära sig att förstå den etiska betydelsen av språk och språkkunskaper i olika kommunikationssituationer. Den studerande förstår hur hen kan agera konstruktivt i en interaktionssituation i enlighet med principerna för mediering och vill göra det.

FINA3 Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (FINA3)

Studieavsnittets moduler

- Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (FINA3), Obligatorisk

Mål

Hållbar framtid och vetenskap

Målen för modulen är att den studerande ska

- bredda och fördjupa sina läsfärdigheter och lära sig att använda ändamålsenliga lässtrategier i olika sammanhang
- öva sina färdigheter i att tolka och presentera inhämtad information och öva sig att sammanfatta olika typer av texter
- aktivt kunna ta del av diskussioner
- utveckla sina färdigheter att argumentera och formulera åsikter.

Lokal precisering

- överväga sitt eget konsumtionsbeteende och lär sig sätt att agera miljömässigt.
- lära sig tekniker för läsförståelse som hjälper hen att förstå olika typer av texter.

Centralt innehåll

Hållbar framtid och vetenskap

- fack- och vetenskapsområden som intresserar den studerande
- innovationer som stödjer hållbar utveckling individuellt och globalt
- språkets funktion som verktyg för att söka, analysera, tolka och presentera vetenskaplig information
- olika framtidsvisioner
- populärvetenskapliga texter, särdrag i vetenskapliga texter

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- fördjupning av språkinlärningsförmågan
- högskoletittar eller olika typer av samarbetsprojekt
- vetenskapliga texter och källkritik

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet fördjupar den studerande sina läsfärdigheter och lär sig att använda lässtrategier på ett ändamålsenligt sätt. Hen övar på insamling, analys, tolkning och presentation av vetenskaplig information.

Under studieavsnittet fördjupar den studerande sin förmåga att argumentera. Hen lär sig att vara källkritisk när hen använder olika källor för att göra sitt arbete.

Under studieavsnittet överväger den studerande sitt eget konsumtionsbeteende och lär sig sätt att agera miljömässigt ansvarsfullt.

Under studieavsnittet bekantar sig den studerande med innovationer som stödjer en globalt hållbar framtid.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med nummer. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar den studerande sin förmåga att analysera och tolka olika typer av texter. Hen lär sig att uppmärksamma källans tillförlitlighet. Den studerande utvecklar sin förmåga att argumentera i vetenskapliga ämnen. Hen reflekterar över sitt eget konsumtionsbeteende och lär sig att bidra till principen om hållbar utveckling.

FINA4 Medier och samhälle, 2 sp (FINA4)

Studieavsnittets moduler

- Medier och samhälle, 2 sp (FINA4), Obligatorisk

Mål

Medier och samhälle

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bekanta sig med aktuella ämnen som behandlas i media*
- *utveckla sin förmåga att kritiskt granska olika typer av informationskällor, skilja på åsikt och fakta och att förstå värderingar i text*
- *munligt och skriftligt uttrycka, formulera och motivera sina åsikter och kommunicera målinriktat och ändamålsenligt.*

Lokal precisering

- fördjupa sin medieläskunnighet.
- kunna analysera journalistiska texter.

Centralt innehåll

Medier och samhälle

- *mediekritik, källkritik, censur, yttrandefrihet, informationshantering, upphovsrätt och plagiat*
- *mänskliga rättigheter, jämlikhet*
- *aktivt medborgarskap som individ och i grupp*
- *olika uttryckssätt och -former i medier i sakfrågor och om aktuella händelser*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under

studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

- språkmedvetenhet och språkkunskapens betydelse i det demokratiska aktörskapet
- mediernas roll i att forma attityder

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet får den studerande information om strategier för att påverka och ta ställning. Hens roll som aktiv medborgare och medlem av sitt eget samhälle kommer att stärkas.

Under studieavsnittet reflekterar den studerande över värderingar och normer som ligger i bakgrunden till mänskliga rättigheter och vilka åtgärder som främjar dem. Med detta lär hen sig att stärka välståndet och demokratin i sitt eget samhälle.

Under studieavsnittet fördjupar den studerande sin kunskap om betydelsen av yttrandefrihet i olika medier. Hen lär sig att vara mediekritisk och kan skilja mellan åsikter och faktainformation. Hen undersöker uppbyggnaden av demokrati och aktivt medborgarskap ur ett språkligt perspektiv, både nationellt och globalt.

Under studieavsnittet kommer den studerande att bekanta sig med den samhällseliga diskussionen i olika medier. Hen lär sig att uttrycka sin åsikt och argumentera för den.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med nummer. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet utvecklar den studerande sina färdigheter inom multilitteracitet, fördjupar sina mediefärdigheter och följer den samhällseliga diskussionen i olika medier. Hen lär sig att uttrycka sin åsikt, argumentera för den och att granska och producera olika medietexter. Under studieavsnittet undersöker hen uppbyggnaden av demokrati och aktivt medborgarskap ur ett språkligt perspektiv, både nationellt och globalt.

FINA5 Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FINA5)

Studieavsnittets moduler

- Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FINA5), Obligatorisk

Mål

Utbildning och arbetsliv

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin förmåga att analysera, tolka och producera formella texter och att uttrycka sig i mer formella sammanhang*

- *uppmuntras att använda finska i olika kommunikationssituationer i studier och arbete*
- *stärka sina färdigheter i att behandla ämnesområden som anknyter till studie- och arbetsliv*
- *utveckla sin kompetens att tänka kreativt, förhandla och samarbeta*
- *fördjupa sin kännedom om de textgenrer som är typiska för studier och karriärplanering*
- *kunna söka och använda den information som myndigheterna tillhandahåller.*

Lokal precisering

- bekanta sig med framtida yrkesfärdigheter.

Centralt innehåll

Utbildning och arbetsliv

- *utbildning, yrken, näringsliv ur den studerandes och samhällets synvinkel*
- *komplettering av språkprofilen för framtida behov*
- *teamarbete, företagsamhet och innovation*
- *kommunikationssituationer och olika typer av texter som anknyter till studier, arbete och vuxenlivet*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstudier hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- framtida yrkesfärdigheter såsom självkännedom, kontinuerlig inläring, samarbete och problemlösning
- kartläggning av språkkunskaper och bedömning av egna språkkunskaper samt bearbetandet av ett språk-CV
- högskoletittar eller olika typer av samarbetsprojekt

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet fördjupar den studerande sina förmågor som är relaterade till studie- och arbetslivet. Hen utforskar utbildningsmöjligheter och ser på arbets- och näringsliv ur sitt eget perspektiv.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen granskar och kompletterar sin egen språkprofil under studieavsnittet. Hen skapar sin egen språk-CV, vilket kommer att gynna hen både i studie- och arbetslivet.

Under studieavsnittet praktiserar den studerande interaktionssituationer och lagarbete relaterade till studier, arbetsliv och livet för en självständig ung person.

Under studieavsnittet reflekterar den studerande också framtida studie- och arbetsmöjligheter ur ett hållbart utvecklingsperspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med nummer. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet bekantar sig den studerande med olika studiemöjligheter och arbetslivet samt fördjupar sin uppfattning om språkkunskap som en yrkesfärdighet och socialt kapital samt stärker sin förmåga att kontrollera vardagen och utvecklar sin beredskap till kontinuerligt lärande. Den studerande granskar och kompletterar sin egen språkprofil under studieavsnittet. Hen skapar sin egen språk-CV, vilket kommer att gynna hen både i studie- och arbetslivet.

FINA6 Språk och kultur, 2 sp (FINA6)

Studieavsnittets moduler

- Språk och kultur, 2 sp (FINA6), Obligatorisk

Mål

Språk och kultur

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin kunskap om det finska språkets strukturer och uttryckssätt, i synnerhet i skönlitterära texter*
- *utveckla sin förståelse för värderingar som finsk litteratur och kultur förmedlar och förstå litteraturens, kulturens och konstens betydelse för samhället, gemenskapen och individen*
- *utveckla sin förmåga att närma sig olika slags skön- och facklitterära genrer och reflektera över deras uttrycksformer*
- *utveckla sina färdigheter att göra egna analyser och tolkningar av olika faktaoch skönlitterära texter*
- *bredda och utveckla sin läsfärdighet på finska.*

Lokal precisering

- bekanta sig med Finlands litterära mästerverk, det finländska kulturarvet och finländska konstformer.
- förstår betydelsen av kulturell mångfald.

Centralt innehåll

Språk och kultur

- *språkets, kulturens och litteraturens betydelse då man bygger upp sin identitet*
- *nyanser, stilfrågor, språket som estetiskt uttrycksmedel*
- *ordkonst*
- *centrala drag och teman i den finska skönlitteraturen*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

- fördjupning av språkinlärningsförmågan, självvärdering och kamratrespons
- språkkunskaper som förvärvats utanför skolan
- beskrivning och tolkning av texter
- självvärdering och kamratrespons

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet lär den studerande sig att förstå litteraturens, kulturens och konstens betydelse för samhället och bekantar sig med den finländska skönlitteraturens centrala verk.

Under studieavsnittet undersöker den studerande språkets, kulturens och litteraturens betydelse för sin egen identitet.

Under studieavsnittet stärker den studerande sina interaktionsfärdigheter i olika kommunikationssituationer, såsom att ge och ta emot respons.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med nummer. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet utvecklar och fördjupar den studerande sina kunskaper i finskspråkig kultur, litteratur och annan konst. Samtidigt stärks hens förståelse för litteraturens och konstens betydelse för det finländska samhället och hen utökar sina kunskaper om kreativt språkbruk. Den studerande stärker sin interaktionsförmåga relaterad till olika kommunikationssituationer.

FINA7 Skriftlig kommunikation, 2 sp (FINA7)

Studieavsnittets moduler

- Skriftlig kommunikation, 2 sp (FINA7), Valfri

Mål

Skriftlig kommunikation

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sina färdigheter att välja synvinkel, att behandla olika teman, att välja källa och hitta sitt eget sätt att uttrycka sig*
- *utveckla sina färdigheter att producera strukturerade och logiska texthelheter med hänsyn till textens målgrupp*
- *hitta texter som intresserar hen och använda dessa som underlag för fortsatt kommunikation.*

Lokal precisering

- fördjupa sin kunskap om textens struktur och språk.
- förbättrar hanteringen av skrivprocessen.

Centralt innehåll

Skriftlig kommunikation

- skrivprocessen; bearbeta och sammanställa texter, kollaborativt och delat skrivande samt delade texter
- språkriktighet
- medietexter
- globalt ansvar
- teman som behandlats under lärokursens obligatoriska studier och komplettering av dem utifrån den studerandes behov

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- centrala textgenrer
- text- och språkvård
- att skriva materialbaserat
- källkritik
- komplettering av språk-CV

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet lär den studerande sig hur man väljer sitt eget perspektiv, hanterar ämnen och väljer källor för sin egen uppsats. Samtidigt utvecklar hen sitt eget sätt att uttrycka sig.

Under studieavsnittet övar den studerande på analys och produktion av olika typer av texter samt lär sig källkritik.

Under studieavsnittet övar den studerande på att skriva tillsammans och att anpassa perspektiv genom kamratutvärdering.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med nummer. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar den studerande sin förmåga att tolka och producera olika genren av text. Hen vågar delta i diskussioner om aktuella frågor. Under studieavsnittet övar den studerande på att skriva tillsammans och att anpassa perspektiv genom kamratutvärdering. Hen övar på materialbaserat skrivande och repeterar sina kunskaper om skrivprocessen och text- och språkvård.

FINA8 Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FINA8)

Studieavsnittets moduler

- Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FINA8), Valfri

Mål

Kommunicera och påverka muntligt

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa sina kunskaper om de faktorer som påverkar muntliga kommunikationssituationer
- utveckla sina färdigheter i muntlig kommunikation
- utveckla sina färdigheter att förstå olika språkliga varianter
- öva muntlig produktion som förutsätter förberedelse

Lokal precisering

- utveckla sina presentationsfärdigheter och sin förmåga att producera olika talade texter även i digitala miljöer.

Centralt innehåll

Kommunicera och påverka muntligt

- talets olika särdrag och språkliga mönster och egenskaper
- förfaringssätt vid förhandlingar, möten, debatter, diskussioner och olika typer av framträdanden
- dialogisk kommunikation

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- kartläggning av muntliga språkkunskaper
- muntliga språkprover som ska bifogas till den studerandes språk-CV, t.ex. ett tal, en videoarbetsansökan, en podcast, en vodcast

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet använder den studerande språket och förbättrar sina muntliga språkkunskaper i olika kommunikationssituationer.

Under studieavsnittet stärks den studerandes kompetens för välbefinnande när hen stärker sina kunskaper i finska och vågar använda språket.

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när de under studieavsnittet lär sig att använda språket kreativt och att diskutera olika aktuella frågor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med nummer. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas. I bedömningen inverkar också vitsordet som man erhållit i Utbildningsstyrelsens muntliga prov.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet stärker den studerande sin förmåga att förhandla, interagera och kommunicera i grupp samt sina muntliga språkkunskaper i finska. Hen lär sig att förstå betydelsen av muntliga språkkunskaper i relationer, studier och arbetsliv. Den studerande vågar använda språket i situationer som är nya för hen. Den studerande avlägger ett Utbildningsstyrelsens prov i muntlig språkfärdighet eller något annat motsvarande prov.

FINA9 Repetition inför studentexamen, 2 sp (FINA9)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande fördjupar och repeterar de centrala innehållen i de obligatoriska och frivilliga studieavsnitten i finska.
- Den studerande förbereder sig för att genomföra studentexamen och förvärvar färdigheter för fortsatta studier.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstudier hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- repetition och fördjupande av ordförråd och konstruktioner
- repetition av språkriktighet
- övningar i hör- och läsförståelse
- olika typer av texter
- förberedelse för studentexamen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet får den studerande en översikt över de kunskaper i finska som förvärvats under gymnasietiden. Hen använder sitt språk för att tolka och producera texter från olika vetenskapsområden. Den studerande har både skriftlig och muntlig förmåga att hantera fenomen inom olika vetenskapsområden och kan använda det språk hen lärt sig i en mängd olika uppgifter.

Under studieavsnittet stärks den studerandes kompetens för välbefinnande när hen upptäcker betydelsen av det arbete hen gjort med språk under gymnasietiden. Hen vågar använda språk och litar på sina språkkunskaper och detta förmedlas i studentexamen som kunskap. Hens kunskaper i finska kommer att stärkas och hen kommer att vara väl förberedd för att verka i ett flerspråkigt samhälle.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar och repeterar den studerande de centrala innehållen i de obligatoriska och frivilliga studieavsnitten i finska och förbereder sig för studentexamen samt förvärvar färdigheter för fortsatta studier. Den studerande repeterar och fördjupar ordförrådet, konstruktioner och språkriktighet. Den studerande gör hör- och läsförståelseövningar. Hen skriver olika typer av texter och förbereder sig för studentexamensprovet.

FINA10 Förbättra din skrivkompetens, 2 sp (FINA10)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande utvecklar sin förmåga att uttrycka sig i skrift och skriva olika texter.
- Den studerande utvecklar sin förmåga att hantera skrivprocessen och redigera texter.
- Den studerande fördjupar sin kunskap om reglerna för grammatik och språkriktighet.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- utformning och framställning av olika texter
- kirjoittamisen eri vaiheiden harjoittelu /övning på de olika delmomenten i skrivprocessen
- ämnesavgränsning och val av perspektiv
- textredigering och efterbehandling, språk- och textvård

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen fördjupar sina färdigheter i tänkande samt färdigheterna att kombinera kunskap med sin egen reflektion genom skriftliga uppgifter.

Den studerandes samhällsliga kompetens stärks när hen repeterar hur hen behärskar de regler som är relaterade till skrivande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet stärker den studerande sin förmåga att skriva olika texter. Den studerande bekantar sig med aktuella ämnen inom kultur, media och samhällsdebatt. Den studerande repeterar reglerna för grammatik och språkvård samt förbereder sig för de skriftliga uppgifterna i studentexamen.

FINA11 Kommunikation på två språk, 2 sp (FINA11)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande lär sig att förstå och producera det andra inhemska språket med hjälp av samarbete.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstudierande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- hör- och läsförståelseuppgifter
- utarbetande av uppsatser
- det finska språkets konstruktioner
- kommunikation online med en kamratstuderande i en finstalande skola

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks genom att hen uppmuntras att kommunicera med sin kamratstuderande på det andra inhemska språket.

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen lär sig att vägleda och ge råd åt andra studerande på det andra inhemska språket

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. För att få en godkänd prestation krävs det att den studerande deltar aktivt och lämnar in en inlärningsdagbok.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Den studerande får under studieavsnittet en kamratstuderande från grannskolan som hen kommunicerar med på nätet på det andra inhemska språket. De studerande vägleder och ger råd

till varandra när de utför uppgifter. I studieavsnittet ingår ett kort studerandeutbyte på granskola. Under studieavsnittet skriver den studerande en blogg eller inlärningsdagbok.

7.17.2. Finska, modersmålsinriktad lärokurs (TKFIAI)

Läroämnets uppdrag

Syftet med den modersmålsinriktade lärokursen i finska är att ge tvåspråkiga och flerspråkiga studerande i svenskspråkiga gymnasier en möjlighet att vidareutveckla sina kunskaper i finska och stärka den egna mångfasetterade språkliga och kulturella identiteten, genom att bejaka den studerandes modersmål. Modulerna är uppbyggda kring samma teman som A-lärokursen.

Studieavsnitt

FIM1 Studiefärdigheter och språklig identitet, 1 sp (FIM1)

Studieavsnittets moduler

- Studiefärdigheter och språklig identitet, 1 sp (FIM1), Obligatorisk

Mål

Studiefärdigheter och språklig identitet

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa sin uppfattning om språklig medvetenhet och flerspråkighet samt förstå vilken betydelse flerspråkighet har för den egna identiteten
- förstå språkets uppbyggnad och centrala språkliga begrepp samt utveckla sina färdigheter att skilja på olika nyanser av talat och skrivet språk
- fördjupa sin förståelse för språk och multimodala texter
- utveckla sina strategier för språkstudier
- tillämpa och utveckla färdigheterna i självvärdering och kamratrespons som stöd för lärande
- kunna ställa sin språkkunskap i relation till kunskapsnivå B2.2.

Lokal precisering

- utveckla bedömningen av sina egna språkkunskaper med hjälp av referensramarna.
- fördjupa sina kunskaper om olika språkvarieteter och deras sammanhang.
- förstå innebörden av begreppet språkmedvetenhet.
- förstå hur det finska språkets konstruktion skiljer sig från andra indoeuropeiska språk.

Centralt innehåll

Studiefärdigheter och språklig identitet

- utarbeta en personlig språkprofil
- ställa upp tydliga och realistiska mål för studierna i finska
- det vidgade textbegreppet och textgenrer som är centrala för studierna i finska samt strategier för att analysera, tolka och producera olika typer av texter
- talspråk, skriftspråk, dialekter och slang
- tvåspråkighet och flerspråkighet som resurs

Lokal precisering

- Under gymnasiestudierna utarbetar den studerande en språkprofil. Med hjälp av profilen lär sig den studerande att identifiera och synliggöra sin språkkunskap i alla de språk som hen kan. Samtidigt lär sig den studerande reflektera över sina styrkor som

språkstudier och utveckla sina färdigheter för språkstudier. Därutöver utvärderar den studerande sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling.

- kartläggning av språkkunskaper, bedömning av språkkunskaper och fastställande av egna mål ska göras vid utarbetandet av språkprofilen
- skillnader och likheter mellan de språk som studeras i skolan
- lämpliga metoder och verktyg för att utveckla språkkunskaperna

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet lär den studerande sig att uppskatta sina egna och andras språkkunskaper. Hen lär sig att sätta upp mål för sina språkstudier, utvecklar sina färdigheter i självvärdering och hittar sin egen inlärningsteknik med hjälp av dessa. Den studerande vågar använda språket i olika situationer och stärker därmed sin egen språkidentitet. Att använda nya undervisningsverktyg och lära sig att använda dem stödjer också välbefinnandet.

Under studieavsnittet utvecklar den studerande sina färdigheter inom självvärdering och kamratrespons. Hen fördjupar sina språkinlärningskunskaper, utvecklar sin språkmedvetenhet och förståelse för flerspråkighet samt ökar sin självförmåga i olika interaktionssituationer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med nummer. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig att känna igen sina egna språkkunskaper och sina egna språkliga styrkor samt utvecklar sina egna studiestrategier och hittar lämpliga arbetsmetoder. Hen lär sig att använda språk i krävande interaktionssituationer och bekantar sig med språkets olika varieteter. Hen bekantar sig med olika textgenren och -stilar samt med kommunikationsstilar. Den studerande börjar sammanställa sin egen språkprofil och sätter upp egna språkinlärningsmål. Hen tränar på att ge kamratrespons och självvärdering.

FIM2 Miljö och kommunikation, 3 sp (FIM2)

Studieavsnittets moduler

- Miljö och kommunikation, 3 sp (FIM2), Obligatorisk

Mål

Miljö och kommunikation

Målen för modulen är att den studerande ska

- *utveckla sina färdigheter i att tolka, producera och bedöma olika typer av texter och deras uttryckssätt*
- *utveckla sin förmåga att ge och ta emot respons samt bedöma sin egen taloch skrivförmåga*
- *utveckla sin språkliga självkänsla och förmåga att visa hänsyn i kommunikationssituationer*
- *öka sin förståelse för sociala nätverk och olika miljöer*
- *kunna söka, komprimera och ge information som berör en själv.*

Lokal precisering

- fördjupa sina kunskaper om de etiska reglerna för kommunikationssituationer.
- utveckla sina skrivfärdigheter genom att bekanta sig med de olika delarna i skrivprocessen.
- kan agera målmedvetet och ändamålsenligt i olika kommunikationssituationer.
- förstår vikten av mediering i interaktionssituationer.

Centralt innehåll

Miljö och kommunikation

- *muntliga och skriftliga kommunikationsstrategier*
- *konstruktion av texthelheter: målsättning, kontext, innehåll, struktur och synvinkel; skrivprocessen*
- *kommunikationens inverkan på välbefinnandet och självkänslan*
- *etiska spelregler för kommunikation*
- *självvärdering och kamratrespons*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- interaktion i språkligt och kulturellt mångfaldiga situationer
- identifiering och framställning av olika textgenrer
- de olika faserna i skrivprocessen
- självvärdering av tal- och skrivfärdigheter och givande av kamratrespons
- mediering eller konstruktiv respons

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet fördjupar den studerande sina kunskaper om de etiska reglerna för kommunikationssituationer och reflekterar över sitt eget konsumtionsbeteende. Hen förstår hur språk och språkkunnande påverkar etiskt hållbar verksamhet i all kommunikation.

Under studieavsnittet stärker den studerande sina muntliga och skriftliga interaktionsfärdigheter, reflekterar över betydelsen av interaktion för välbefinnande och lär sig mediering, det vill säga betydelsen av konstruktiv respons i interaktionssituationer.

Under studieavsnittet beaktar den studerande vikten av interaktion i språkligt och kulturellt mångfaldiga situationer. Hen lär sig att identifiera och beskriva sina kulturella färdigheter och stärker en öppen och respektfull attityd gentemot andra människor, språk och kulturer genom internationalisering på hemmaplan.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med nummer. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas

under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar den studerande sina kunskaper om de etiska reglerna för kommunikationssituationer och lär sig att agera målmedvetet i olika kommunikationssituationer. Den studerande övar på medierin, det vill säga att ge konstruktiv respons, betydelseförhandling och verbalisering i kommunikationssituationer. Den studerande fördjupar sina färdigheter i tolkning och produktion av texten genom att utvärdera olika texter och deras uttrycks sätt. Den studerande utvecklar sin förmåga att söka, sammanfatta och producera information.

FIM3 Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (FIM3)

Studieavsnittets moduler

- Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (FIM3), Obligatorisk

Mål

Hållbar framtid och vetenskap

Målen för modulen är att den studerande ska

- bredda och fördjupa sina läsfärdigheter och lära sig att använda ändamålsenliga lässtrategier i olika sammanhang
- utveckla sin förmåga att söka, analysera, tolka och presentera vetenskaplig information samt öva sig att sammanfatta olika typer av texter och inhämtad information
- kunna argumentera om vetenskapliga teman
- utveckla sin kompetens att förstå och delta i hållbar utveckling.

Lokal precisering

- kunna känna igen särdragen i vetenskapliga texter.
- hitta riktlinjer och tekniker för att hjälpa hen att förstå, komma ihåg och bearbeta olika texter.
- reflektera över sitt eget konsumtionsbeteende och hittar sätt att agera miljömässigt.
- utveckla sina färdigheter att kommunicera om ämnen av intresse.

Centralt innehåll

Hållbar framtid och vetenskap

- fack- och vetenskapsområden som intresserar den studerande
- innovationer som stödjer hållbar utveckling individuellt och globalt
- argumentationsteknik
- muntlig och skriftlig produktion med vetenskapliga texter som grund
- populärvetenskapliga texter, särdrag i vetenskapliga texter

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstudier hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- fördjupa språkinlärningsförmågan

- högskoletittar eller olika typer av samarbetsprojekt
- innovationer som stöder hållbar utveckling och nerväxt
- olika framtidsvisioner
- vetenskapliga texter och källkritik

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet fördjupar den studerande sin förmåga att argumentera. Hen lär sig att vara källkritisk när hen använder olika källor för att göra sitt arbete.

Under studieavsnittet överväger den studerande sitt eget konsumtionsbeteende och hittar sätt att agera miljömässigt ansvarsfullt.

Under studieavsnittet kommer den studerande att bekanta sig med innovationer som stödjer en globalt hållbar framtid.

Under studieavsnittet producerar den studerande texter inom olika informations- och vetenskapsområden i muntliga presentationer och paneldiskussioner.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med nummer. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet stärker den studerande sina färdigheter att söka, analysera, tolka och presentera tillförlitlig information. Hen kommer att fördjupa sina kunskaper om informationsdelning i både digitala och icke-digitala miljöer. Den studerande utvecklar sin argumentationsförmåga när hen diskuterar vetenskapliga ämnen och framtida innovationer samt deras utmaningar. Hen reflekterar över sitt eget konsumtionsbeteende och bidrar till principen om hållbar utveckling.

FIM4 Medier och samhälle, 2 sp (FIM4)

Studieavsnittets moduler

- Medier och samhälle, 2 sp (FIM4), Obligatorisk

Mål

Medier och samhälle

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin förmåga att använda källmaterial och läsa kritiskt, speciellt medietexter*
- *kunna argumentera sina åsikter mångsidigt och i olika kommunikationssammanhang*
- *kunna granska och bedöma olika typer av texter och förstå de värderingar som förmedlas*
- *utveckla sin förmåga att skilja på åsikt och fakta*
- *fördjupa sin kompetens att förstå och delta i debatter om samhällsliga fenomen*

Lokal precisering

- bekanta sig med aktuella ämnen i olika medier.
- fördjupa och bredda mediekunskapen.
- kunna analysera och producera journalistiska texter.
- lär sig att använda ett brett spektrum av informationskällor.

Centralt innehåll

Medier och samhälle

- *yttrandefrihet, censur, källkritik, informationshantering, mediekritik, upphovsrätt och plagiat*
- *aktivt medborgarskap som individ och grupp*
- *mänskliga rättigheter*
- *språkliga strategier för att påverka och ta ställning*
- *ställningstagande och argumenterande texter*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- språkmedvetenhet och språkkunskapens betydelse i det demokratiska aktörskapet
- mediernas roll i att forma attityder
- struktur och analys av journalistiska texter
- aktivt medborgarskap

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet fördjupar den studerande sin kontroll om strategier för att påverka och ta ställning. Hen är medveten om sin roll som aktiv medborgare och medlem av sitt eget samhälle.

Under studieavsnittet reflekterar den studerande över värderingar och normer som ligger i bakgrunden till mänskliga rättigheter och vilka åtgärder som främjar dem. Med detta lär hen sig att stärka välförhållanden och demokratin i sitt eget samhälle.

Under studieavsnittet fördjupar den studerande sin kunskap om betydelsen av yttrandefrihet i olika medier. Hen lär sig att vara mediekritisk och kan skilja mellan åsikter och faktainformation. Hen undersöker uppbyggnaden av demokrati och aktivt medborgarskap ur ett språkligt perspektiv, både nationellt och globalt.

Under studieavsnittet deltar den studerande i den samhälleliga diskussionen i olika medier. Hen lär sig att uttrycka sin åsikt och argumentera för den.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med nummer. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet utökar den studerande sina mediekunskaper samt sin förmåga att granska och använda olika medier och deras innehåll. Hen övar på tolkning och skrivande av olika journalistiska texter och lär sig att delta i den samhälleliga debatten i olika medier samt att uttrycka sin åsikt och argumentera för den. Under studieavsnittet undersöker hen uppbyggnaden av demokrati och aktivt medborgarskap ur ett språkligt perspektiv, både nationellt och globalt.

FIM5 Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FIM5)

Studieavsnittets moduler

- Utbildning och arbetsliv, 2 sp (FIM5), Obligatorisk

Mål

Utbildning och arbetsliv

Målen för modulen är att den studerande ska

- utveckla sin kunskap om studie- och arbetsliv
- stärka sina färdigheter att uttrycka sig i mer formella sammanhang
- fördjupa sin förmåga att tolka och producera formella texter
- utveckla sin kompetens att tänka kreativt, samarbeta och förhandla
- kunna söka och använda den information som myndigheterna tillhandahåller.

Lokal precisering

- bekanta sig med framtida yrkesfärdigheter.
- kunna använda språk i olika interaktionssituationer relaterade till studier och arbetsliv
- kunna producera texter för studier och arbetsliv.

Centralt innehåll

Utbildning och arbetsliv

- utbildning, yrken och näringsliv ur den studerandes och samhällets synvinkel
- komplettering av språkprofilen med tanke på framtida behov
- kommunikationssituationer och olika typer av texter som anknyter till studier, arbete och vuxenliv
- teamarbete, företagsamhet, innovationer

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- yrkesfärdigheter för framtiden: självkännedom, självförvaltning, kontinuerlig inläring, initiativ, samarbete, resiliens, innovation, ansvar, problemlösning
- kartläggning av språkkunskaper och bedömning av egna språkkunskaper samt bearbetandet av ett språk-CV
- högskoletittar eller olika typer av samarbetsprojekt
- bekanta sig med arbetslivet

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet fördjupar den studerande sina förmågor som är relaterade till studie- och arbetslivet. Hen utforskar olika utbildningsområden och granskar arbets- och näringslivet ur en studerandes perspektiv.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen granskar och kompletterar sin egen språkprofil under studieavsnittet. Hen skapar sin egen språk-CV, vilket kommer att gynna hen både i studie- och arbetslivet.

Under studieavsnittet övar den studerande interaktionssituationer och lagarbete relaterade till studier, arbetsliv och livet för en självständig ung person.

Under studieavsnittet reflekterar den studerande också över framtida studie- och arbetsmöjligheter ur ett hållbart utvecklingsperspektiv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med nummer. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet bekantar sig den studerande med olika studiemöjligheter och arbetslivet samt fördjupar sin uppfattning om språkkunskap som en yrkesfärdighet och som socialt kapital. Den studerande förbereder sig för fortsatta studier, stärker sin förmåga att hantera vardagen och utvecklar sin förmåga till kontinuerligt lärande. Den studerande granskar och kompletterar sin egen språkprofil. Hen skapar sin egen språk-CV, vilket kommer att gynna hen både i studie- och arbetslivet.

FIM6 Språk och kultur, 2 sp (FIM6)

Studieavsnittets moduler

- Språk och kultur, 2 sp (FIM6), Obligatorisk

Mål

Språk och kultur

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin kunskap om det finska språkets strukturer och uttryckssätt*
- *utveckla sina färdigheter att analysera och tolka olika typer av texter och förstå språkets, litteraturens och olika konstformers betydelse för samhället, gemenskapen och för individen*
- *kunna närma sig olika slags genrer, i synnerhet skönlitterära, och reflektera över deras olika uttrycksformer*
- *bredda och utveckla sina läsfärdigheter på finska, i synnerhet i skönlitterära texter.*

Lokal precisering

- bekanta sig med Finlands litterära mästerverk, det finländska kulturarvet och finländska konstformer.
- förstå betydelsen av kulturell mångfald.
- fördjupa sina kunskaper om textgenren och -stilar.
- lära sig att motivera sin tolkning av texter både muntligt och skriftligt.

Centralt innehåll

Språk och kultur

- *språkets, litteraturens och kulturens betydelse då man bygger upp sin identitet*
- *nyanser, stilfrågor, språket som estetiskt uttrycksmedel*
- *ordkonst*
- *centrala drag och teman i den finska skönlitteraturen*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- fördjupning av språkinlärningsförmågan, självvärdering och kamratrespons
- språkkunskaper som förvärvats utanför skolan
- litteraturens roll, olika sätt att uppleva och läsa litteratur
- berättelse och berättande i skönlitteratur

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet lär den studerande sig att förstå litteraturens, kulturens och konstens betydelse för samhället samt bekantar sig med den finländska skönlitteraturens centrala teman.

Under studieavsnittet undersöker den studerande språkets, kulturens och litteraturens betydelse för sin egen identitet.

Under studieavsnittet stärker den studerande sina interaktionsfärdigheter i olika kommunikationssituationer, såsom att ge och ta emot respons.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med nummer. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet stärker den studerande sin förståelse för betydelsen av språk, litteratur och kultur för den egna identiteten och samhället. Hen fördjupar sin kunskap och förståelse för finskspråkig litteratur, kultur och olika konstformer. Under studieavsnittet fördjupar den studerande sin kunskap om olika textgenren och -stilar samt stärker sin förmåga att skriva och tolka olika texter.

FIM7 Skriftlig kommunikation, 2 sp (FIM7)

Studieavsnittets moduler

- Skriftlig kommunikation, 2 sp (FIM7), Valfri

Mål

Skriftlig kommunikation

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa sin färdighet att välja synvinkel, att behandla olika teman, att välja källor och hitta sitt eget sätt att uttrycka sig
- utveckla sina färdigheter att producera strukturerade och logiska texthelheter med hänsyn till textens målgrupp
- stärka sina färdigheter att producera texter om aktuella teman
- hitta texter som intresserar hen samt muntligt och skriftligt delta i debatter kring dem.

Lokal precisering

- fördjupa sin förståelse för textens konstruktion, språk och olika uttryckssätt.
- förbättra hanteringen av skrivprocessen och förmågan att bearbeta text.

Centralt innehåll

Skriftlig kommunikation

- skrivprocessen; bearbeta och sammanställa texter, kollaborativt och delat skrivande samt delade texter
- skriva texter med annat material som grund
- språkriktighet
- analysera och producera medietexter
- teman som behandlats under lärokursens obligatoriska studier och komplettering av dem utifrån studerandes behov

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- centrala textgenrer
- språk- och textvård
- textredigering och efterbehandling
- skriva materialbaserat

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet lär den studerande sig hur man väljer sitt eget perspektiv, hanterar ämnen och väljer källor för sin egen uppsats. Samtidigt utvecklar hen sitt eget sätt att uttrycka sig.

Under studieavsnittet övar den studerande på analys och produktion av olika typer av texter samt lär sig källkritik.

Under studieavsnittet övar den studerande på att skriva tillsammans och att anpassa perspektiv genom kamratutvärdering.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med nummer. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar den studerande sin förmåga att tolka och producera olika genren av text. Hen övar på att skriva materialbaserat och repeterar sina kunskaper om skrivprocessen och text- och språkvård samt fördjupar sina kunskaper om valet av perspektiv, behandlingen av ämnen och valet av källor. Den studerande kommer att hitta sitt eget sätt att uttrycka sig. Under studieavsnittet övar den studerande på att skriva tillsammans och att anpassa perspektiv genom kamratvärdering.

FIM8 Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FIM8)

Studieavsnittets moduler

- Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (FIM8), Valfri

Mål

Kommunicera och påverka muntligt

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sina kunskaper kring de faktorer som påverkar muntliga kommunikationssituationer*
- *utveckla sina färdigheter i muntlig kommunikation*
- *utveckla sin förståelse för språkliga varianter*
- *öva muntlig produktion som förutsätter förberedelse.*

Lokal precisering

- *utveckla sina presentationsfärdigheter och sin förmåga att producera olika talade texter även i digitala miljöer.*
- *lära sig att granska betydelsen av språk och icke-verbala medel i olika interaktionssituationer.*

Centralt innehåll

Kommunicera och påverka muntligt

- *talets olika särdrag, språkliga mönster och egenskaper*
- *förfaringssätt vid förhandlingar, möten, debatter, diskussioner och olika typer av framträdanden*
- *dialogisk kommunikation*

Lokal precisering

- *Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under*

studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

- kartläggning av muntliga språkkunskaper
- muntliga språkprover som ska bifogas till den studerandes språk-CV, t.ex. ett tal, en videoarbetsansökan, en podcast, en vodcast
- icke-verbal kommunikation

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet använder den studerande språket och förbättrar sina muntliga språkkunskaper i olika kommunikationssituationer.

Under studieavsnittet stärks den studerandes kompetens före välbefinnande när hen stärker sin tvåspråkighet och vågar använda språket också i situationer som är utmanande och nya för hen.

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när de under studieavsnittet använder språket kreativt och brett diskuterar olika aktuella frågor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med nummer. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas. I bedömningen inverkar också vitsordet som man erhållit i Utbildningsstyrelsens muntliga prov.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet stärker den studerande sin förmåga att förhandla, interagera och kommunicera i grupp samt sina muntliga språkkunskaper i finska. Hen lär sig att förstå betydelsen av muntliga språkkunskaper i relationer, studier och arbetsliv. Den studerande vågar använda språket i situationer som är utmanande och nya för hen och stärker på så sätt sin tvåspråkighet. Den studerande avlägger ett Utbildningsstyrelsens prov i muntlig språkfärdighet eller något annat motsvarande prov.

FIM9 Repetition inför studentexamen, 2 sp (FIM9)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande fördjupar och repeterar de väsentliga innehållen i de obligatoriska och frivilliga studieavsnitten för modersmålsinriktad finska.
- Den studerande förbereder sig för att genomföra studentexamensprovet och förvärvar färdigheter för fortsatta studier.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under

studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

- repetition och fördjupande av ordförråd och konstruktioner
- repetition av språkriktighet
- övningar i hör- och läsförståelse
- olika typer av texter
- förbereda sig för studentexamensprovet

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet får den studerande en översikt över de kunskaper i finska som förvärvats under gymnasietiden. Hen använder sitt språk på ett omfattande sätt för att tolka och producera texter från olika vetenskapsområden. Den studerande har både skriftlig och muntlig förmåga att hantera fenomen inom olika vetenskapsområden och kan använda det språk hen lärt sig i utmanande uppgifter.

Under studieavsnittet stärks den studerandes kompetens för välbefinnande när hen upptäcker betydelsen av det arbete hen gjort med språk under gymnasietiden. Hen vågar använda språk och litar på sina starka och omfattande språkkunskaper och detta förmedlas i studentexamen som kunskap. Hens tvåspråkighet har stärkts och hen är väl förberedd för att verka i ett flerspråkigt samhälle.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar och repeterar den studerande de centrala innehållen i de obligatoriska och frivilliga studieavsnitten för modersmålsinriktad finska och förbereder sig för studentexamen samt förvärvar färdigheter för fortsatta studier. Under studieperioden repeterar och fördjupar den studerande ordförråd, konstruktioner och språkriktighet. Den studerande göt hör- och läsförståelseövningar. Hen skriver texter av olika genrer och förbereder sig för studentexamensprovet.

FIM10 Förbättra din skrivkompetens, 2 sp (FIM10)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande utvecklar sin förmåga att uttrycka sig i skrift och skriva olika texter.
- Den studerade utvecklar sin förmåga att hantera skrivprocessen och redigera texter.
- Den studerande fördjupar sin kunskap om de grundläggande reglerna för språkriktighet.
- Den studerande lär sig vårda sitt språk.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- utformning och framställning av ställningstagande och reflekterande texter
- övande på de olika delarna av skrivprocessen och tidshantering
- ämnesavgränsning, val av perspektiv och material
- textredigering och efterbehandling, språk- och textvård
- vård av sin egen text

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen fördjupar sina färdigheter i tänkande samt färdigheterna att kombinera kunskap med sin egen reflektion genom skriftliga uppgifter.

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen repeterar sin kontroll över de regler som är relaterade till skrivande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Bedömningen är mångsidig och baserar sig på språkkunskapens samtliga delområden samt på hur arbets- och studiefärdigheterna utvecklas under studieavsnittet. Med hjälp av självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv bedöma hur den egna språkkunskapen utvecklas.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet stärker den studerande sin förmåga att skriva sakprosa. Den studerande bekantar sig med aktuella ämnen inom kultur, media och samhällsdebatt. Den studerande repeterar reglerna för språkvård och förbereder sig för de skriftliga uppgifterna i studentexamensprovet.

7.18. Temastudier (TO)

Läroämnets uppdrag

Gymnasieutbildningens lärokurs kan innefatta temastudier som utvecklar mångsidig kompetens. Målen och innehållet för temastudierna ska fastställas i den lokala läroplanen.

Studieavsnitt

TS1 Kompetens, 2 sp (TS1)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande kan använda Office365.
- Den studerande gör upp en egen studieplan.
- Den studerande känner till hur man letar efter information på ett källkritiskt sätt.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- studieteknik
- Office365
- infosökning och källkritik
- välmående
- studiehandledning
- LoS-test

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen får studiehandledning, lär sig rätt studieteknik och olika stresshanteringstekniker. Dessa hjälper studerande att minska på studiestressen och öka välmåendet.

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen lär sig söka information och källkritik.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. För att få en godkänd prestation krävs det att den studerande deltar aktivt.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet är obligatoriskt för alla i årskur 1. Den studerande lär sig infosökning och källkritik. Hen får information om olika studietekniker och testas i läs- och skrivförmågan. Grunderna i LibreOffice går igenom. Den studerande får studiehandledning, lär sig göra ämnes- och kursval samt hur man gör en studentexamensplan.

TS2 Genremedvetenhet och digital matematik, 2 sp (TS2)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande lär sig läsa och skriva genremedvetet.
- Den studerande lär sig använda digitala matematiska program.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- genremedvetenhet
- digitala matematiska program

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen lär sig producera texter genremedvetet och använda digitala matematiska program.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. För att få en godkänd prestation krävs det att den studerande deltar aktivt.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär sig den studerande att känna igen olika texttyper och svara på uppgifter på ett genremedvetet sätt. Hen lär sig använda de olika digitala matematiska program som används i undervisningen i gymnasiet och i studentexamen.

TS3 Vardagskompetens, 2 sp (TS3)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande kan delta i internationella och nationella utbyten och samarbetsprojekt.
- Den studerande kan bekanta sig med arbetslivet.
- Den studerande kan delta i frivilligarbete.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- internationella och nationella utbyten och samarbetsprojekt
- arbetslivserfarenhet
- frivilligarbete

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen deltar i internationella och nationella utbyten och samarbetsprojekt.

Den studerandes samhällsliga kompetens stärks när hen bekantar sig med arbetslivet och utför frivilligarbete.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. För att få en godkänd prestation krävs det att den studerande deltar aktivt.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet kan den studerande bl.a. delta i internationella projekt, utföra frivilligarbete eller delta i arbetslivet.

TS4 Studera starkt, 2 sp (TS4)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande lär sig stresshantering och hur man främjar välbefinnande.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- positiva känslor
- engagemang
- relationer
- mening
- arbete välutfört

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen lär sig att skapa bättre välmående och minska stressen i studierna och livet i stort.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. För att få en godkänd prestation krävs det att den studerande deltar aktivt.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet ska den studerande hitta sina egna styrkor, lär sig hantera stress, utveckla ett dynamiskt mindset, utveckla sin resiliens och självmedkänsla.

7.19. Främmande språk (VK)

Läroämnets uppdrag

Språkämnen är både kunskaps- och färdighetsämnen och ett eget vetenskapsområde. Undervisningen i språk ska fördjupa och utveckla de språkkunskaper och den språkliga medvetenhet som den studerande har tillägnat sig inom den grundläggande utbildningen.

Främmande språk är en del av gymnasiet språkpedagogik, som syftar till att identifiera och lyfta fram de gemensamma uppdrag som språkundervisningen i gymnasiet har samt att synliggöra språkens betydelse för undervisningen och lärandet överlag. Språkundervisningen i

gymnasiet ska utveckla den studerandes flerspråkighet, vilket innebär kunskaper i modersmålet, nationalspråken och främmande språk samt språkliga varianter av dessa såsom dialekter. Språkpedagogiken stärker den studerandes språkliga medvetenhet och förmåga att använda olika språk parallellt samt utvecklar hens multilitteracitet och förmåga att fungera i olika språkgemenskaper. Den studerande ska uppmuntras att använda olika språk på ett mångsidigt sätt med beaktande av språkkunskapens olika delområden och att värdesätta all språkkunskap.

Undervisningen i främmande språk grundar sig på det vidgade textbegreppet, som omfattar till exempel skrivna, talade, visuella och audiovisuella texter eller kombinationer av dessa. Texterna kan vara berättande, beskrivande, reflekterande, instruerande eller ställningstagande, fiktiva texter eller faktatexter samt vardagliga eller institutionella situationer som kräver olika slags kommunikationsfärdigheter.

Uppdraget för undervisningen i främmande språk är att på ett mångsidigt sätt utveckla den studerandes kunskaper i respektive språk. Den studerande utvecklar mångsidiga språkkunskaper genom att tolka och producera olika typer av texter inom olika genrer. Den studerande framskrider från grundläggande till mångsidiga färdigheter och tillägnar sig först ett vardagligt språk för att sedan lära sig ett mer abstrakt språk som används inom olika vetenskapsområden. Den studerande handleds i att utveckla sina kunskaper i olika språk, att vidga sin flerspråkiga kompetens och utveckla sina metaspråkliga färdigheter, det vill säga förmågan att förstå och använda sig av språkets strukturer och funktioner samt sambanden mellan olika språk. Den studerande övar ett mångsidigt språkbruk med hjälp av olika texter och kontexter. Den studerande lär sig söka och bearbeta, producera, dela samt utvärdera information.

Koder

Koderna för främmande språk består av språkets bokstavsbezeichnung, lärokursens nivåbezeichnung och modulens nummer. Följande koder används för de främmande språken:

EN = engelska

LA = latin

FR = franska

SA = samiska

TY = tyska

RY = ryska

IA = italienska

SP = spanska

PO = portugisiska

KI = kinesiska

JP = japanska

AR = arabiska

SX = annat språk

I grunderna för gymnasiet läroplan används bokstavskoden FS för främmande språk med undantag för engelska, samiska och latin. För asiatiska och afrikanska språk används i grunderna för gymnasiet läroplan bokstavskoden FSAA. I den lokala läroplanen ska man i stället för dessa koder använda de bokstavskoder som fastställts för respektive språk ovan.

Mångsidig kompetens

I undervisningen i främmande språk ska man behandla teman som bidrar till att språkinläringen utgör en del av gymnasieundervisningens ämnesshelheter och arbetet över läroämnesgränserna. I undervisningen i de främmande språken kan man samarbeta inom de olika lärokurserna i främmande språk och med andra läroämnena. Samtidigt bidrar undervisningen till att skapa en förståelse för och kopplingar till livsskeden efter gymnasiet, studier och arbetsliv. Språkämnen utgör kunskaps- och färdighetsämnen som ger den studerande verktyg för att känna igen, utveckla och tillämpa sin mångsidiga kompetens och för att analysera värderingar och attityder. Språkundervisningen grundar sig också på egna fack- och vetenskapsområden som erbjuder ytterligare dimensioner, såsom sociolingvistik, kognitiv språkvetenskap eller textforskning, för att iaktta och analysera de mångsidiga kompetenserna. De olika delområden som utgör den mångsidiga kompetensen bildar innehåll för undervisningen, mål för arbetet och grunder för valet av olika lärmiljöer, arbetssätt eller metoder. Mångsidig kompetens i undervisningen i främmande språk syns bland annat i att den studerande ska lära sig ifrågasätta och reflektera över orsakssamband. Språken ger den studerande möjlighet att utveckla sin kreativa verksamhet genom att pröva på olika sätt att studera språk samt att granska de teman som behandlas ur ett intellektuellt och estetiskt perspektiv.

Genom studier i främmande språk får den studerande bekanta sig med och analysera hur individens och gemenskapens identiteter byggs upp och hur man fungerar i grupp. Målet är att använda och värdesätta all språkkunskap de studerande har, vilket ger möjlighet att stärka den studerandes **kompetens för välbefinnande och kommunikativa kompetens** och tilltro till sina egna förmågor. Empati, gott uppförande och element som ingår i konstruktiv kommunikation (mediering) ska synas i alla språkämnen som en del av den mångsidiga kompetensen. Genom att granska olika faktorer som inverkar på konstruktiv kommunikation och tillämpa dylika färdigheter fördjupar den studerande sin förståelse av det obekanta och blir bättre på att bygga förståelse i situationer där det av språkliga eller kulturella orsaker inte finns gemensam förståelse.

Den studerande utvecklar sina färdigheter att lära sig språk genom att känna igen vilka lärstrategier som passar hen bäst och genom att utvärdera sina framsteg i studierna. Den studerande handleds i att förstå vilken betydelse mångsidiga språkkunskaper har för fortsatta studier och arbetsliv samt för att bygga upp sin språkliga identitet.

Språkämnen kombinerar olika fack- och vetenskapsområden och skapar kontaktytor till andra läroämnena och **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Temastudier och studier som överskrider läroämnesgränserna uppmuntrar den studerande att även använda sina begränsade kunskaper i olika språk samt sin flerspråkiga kompetens. Det är viktigt att temahelheter, olika frågor och lösningar behandlas kollaborativt. I undervisningen eftersträvar man situationer i vilka den studerande under trygga omständigheter ges möjlighet att utmana de egna färdigheterna. Studier och kunskaper i främmande språk ger den studerande möjlighet att bekanta sig med olika slag av diskurser, information, informationskällor och konstformer. Samtidigt kan man ifrågasätta vedertagna förfaringssätt och hitta nya, kreativa synsätt samt identifiera och förstå mångfald. I språkundervisningen är målet att utveckla de kognitiva färdigheterna och den analytiska förmågan genom att använda mångsidiga undervisningsmetoder som fokuserar på den studerande samt genom att erbjuda meningsfulla, produktiva och tillräckligt krävande uppgifter.

Studierna i främmande språk stärker den studerandes **samhälleliga kompetens**. Undervisningen ger den studerande språkliga och kulturella färdigheter och verktyg för att delta och aktivt påverka i samhället och den internationella världen. Samtidigt skapar man kopplingar till demokratiföstran och jämlikhetsperspektiv, liksom även till språkfrågor såsom språkliga majoriteter och minoriteter, språkpolitik och minskad språklig mångfald. De färdigheter och kontakter den studerande får av studierna i främmande språk underlättar hens övergång till fortsatta studier, arbetsliv och uppgifter som förutsätter medborgaraktivitet.

Studierna i främmande språk stärker **etisk kompetens och miljökompetens** genom att ge den studerande möjlighet att leva sig in i och förstå problem ur ett bredare perspektiv än det egna

språket tillåter. Klimatförändringen och ohållbara konsumtionsvanor och att naturens mångfald och den språkliga diversiteten minskar är globala problem som språkundervisningen ger verktyg för att lösa. Under studierna stärks den studerandes färdigheter och man söker kopplingar för att finna och bearbeta gemensamma lösningar. Utöver att söka och producera information handleds den studerande i att reflektera över betydelsen av attityder och värderingar och att utveckla sin ansvarskänsla och agera konstruktivt i olika sammanhang.

Global och kulturell kompetens som en del av studierna i främmande språk ska öka den studerandes nyfikenhet, motivation och färdigheter att fungera i olika slags kulturella och språkliga miljöer och sammanhang. Mångsidiga språkkunskaper och förståelse för hur språkkunskaperna är användbara i nationellt, nordiskt och internationellt samarbete och för att granska globala frågor fördjupar den studerandes färdigheter att fungera som världsmedborgare och ger hen möjligheter till mångsidigt och kreativt samarbete. Språkstudierna stärker den studerandes kännedom om kulturarven och erbjuder på ett naturligt sätt många olika synvinklar för att granska olika frågor.

Mål

Språk och lärokurs	Förmåga att kommunicera (inom parentes anges den kunskapsnivå som ställts upp som mål i slutet av den grundläggande utbildningen)	Förmåga att tolka texter (inom parentes anges den kunskapsnivå som ställts upp som mål i slutet av den grundläggande utbildningen)	Förmåga att producera texter (inom parentes anges den kunskapsnivå som ställts upp som mål i slutet av den grundläggande utbildningen)
Engelska A-lärokurs	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)
Asiatiska och afrikanska språk, A-lärokurs	A2.2–B1.1	A2.2–B1.1	A2.2–B1.1
Övriga språk, A-lärokurs	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.1)
Engelska B1-lärokurs	B1.2	B1.2	B1.2
Övriga språk, B1-lärokurs	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
Engelska B2-lärokurs	B1.1	B1.1	B1.1
Övriga språk, B2-lärokurs	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.2)
Engelska B3-lärokurs	B1.1	B1.1	A2.2
Asiatiska och afrikanska språk, B3-lärokurs	A2.1	A2.1 (talat språk) A1.3 (skriven text)	A2.1 (talat språk) A1.3 (skriven text)
Övriga språk, B3-lärokurs	A2.1	A2.1	A2.1

De allmänna målen för undervisningen i främmande språk är kopplade till kulturell och språklig mångfald, studiefärdigheter, kommunikationsfärdigheter och färdigheter att tolka och producera text. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Kulturell och språklig mångfald

Målet är att den studerande ska

- uppmuntras som språkanvändare i en globaliserad värld där målet inte är kunskaper på modersmålsnivå utan ökad konstruktiv kommunikation och ömsesidig förståelse
- visa att hen har kunskaper, färdigheter och vilja att fungera konstruktivt och kreativt i en kulturellt mångsidig värld
- uppleva att det är meningsfullt att utöka sin språkliga repertoar.

Studiefärdigheter

Målet är att den studerande ska

- kunna ställa upp mål och utvärdera sin utveckling som en del av den pågående läroprocessen
- identifiera sina egna styrkor och utvecklingsområden som språkstuderande
- effektivt kunna använda olika strategier och verktyg för att lära sig språk
- bilda sig en uppfattning om att utvecklingen av språkkunskaperna som process fortsätter också efter gymnasiestudierna.

Kommunikationsfärdigheter, färdighet att tolka och producera text

Målet är att den studerande ska

- vänja sig vid och våga använda språket i olika situationer och på ett mångsidigt sätt
- få erfarenhet av målspråkets många olika studiemiljöer och miljöer för språk användning
- kunna ställa sin språkkunskap i relation till den nivå som ställts upp i nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling (bilaga 2) enligt tabellen ovan samt ställa upp sina egna mål, utvärdera utvecklingen av sina kunskaper och vidareutveckla dem.

Bedömning

Bedömningens uppdrag i främmande språk är att stödja den studerandes utveckling att fungera på ett främmande språk. En mångsidig bedömning och en lyckad, uppmuntrande respons ska stödja den studerandes tilltro till sina förmågor och stärka studiemotivationen.

Bedömningen och den övriga responsen ska grunda sig på den studerandes förmåga att behärska de färdigheter och centrala innehåll som ställts upp som mål för lärokursen. För att förstå och utveckla det egna och gruppens kunnande och läroprocesser används självvärdering och kamratrespons.

Bedömningen ska grunda sig på målen för kommunikationsfärdigheter, färdigheter att tolka och producera texter samt målen som är kopplade till kulturell och språklig mångfald. Föremål för bedömningen är även den studerandes studiefärdigheter, såsom utvecklingen av studiestrategier och arbetssätt som stödjer lärandet.

Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling (bilaga 2) som grundar sig på den gemensamma europeiska referensramen (CEFR) ska i tillämpliga delar användas som stöd för bedömningen och som verktyg för läraren och för den studerandes självvärdering och för kamratrespons. Som stöd för bedömningen kan man också använda internationellt erkända examenssystem i främmande språk som är kopplade till den gemensamma europeiska referensramen med sex kunskapsnivåer för språk.

I början av studierna ska responsen fokusera på den studerandes förmåga att utveckla sina färdigheter att studera språk. I takt med att studierna framskrider kan man i tilltagande grad använda sig av nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling då man definierar nivån på den studerandes förmåga att kommunicera samt att tolka och producera texter.

Vitsordet ska systematiskt beakta samtliga delområden inom språkkunskaperna även om det förekommer skillnader mellan vad de olika studieavsnitten betonar.

Bedömning av muntlig språkfärdighet

I språkundervisningen ska den studerandes muntliga språkkunskaper bedömas utöver de övriga delområdena inom språkkunskaperna. De muntliga språkkunskaperna kan bedömas genom ett separat prov. (Gymnasielagen 714/2019, 37 § 4 mom.)

En studerande som har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs ges ett avgångsbetyg. För slutförande av lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning ges ett betyg. Som bilaga till betygen som avses i [Gymnasielagens 39 §] 1 och 2 mom. ges därtill ett separat betyg om slutförande av gymnasiediplom och provet i muntliga språkkunskaper. (Gymnasielagen 714/2019, 39 § 3 mom.)

I samband med de obligatoriska och valfria studierna i de främmande språken bedöms även den studerandes muntliga språkfärdighet.

I den valfria modulen 8 i A-lärokursen och den valfria modulen 6 i B1-lärokursen i främmande språk ska bedömningen basera sig på prestationer som den studerande visat under studierna och på vitsordet i det prov i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetar eller på vitsordet för andra prestationer som den studerande visat i enlighet med Utbildningsstyrelsens separata anvisningar. Förutsättningarna för bedömning av studieavsnitten som bildas av ovannämnda moduler uppfylls när den studerande har visat sådant kunnande som krävs för studieavsnittet och avlagt det prov i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetar eller visat andra prestationer i enlighet med Utbildningsstyrelsens anvisningar.

Med undantag för latin bedöms den studerandes muntliga språkfärdigheter i fråga om lärokurserna B2 och B3 i enlighet med Utbildningsstyrelsens separata anvisningar.

Provet i muntlig språkfärdighet som ingår i studierna eller andra prestationer i enlighet med Utbildningsstyrelsens anvisningar bedöms i förhållande till målen som ställts upp för språket och lärokursen i fråga i grunderna för gymnasiets läroplan.

Intyg över provet i muntlig språkfärdighet som Utbildningsstyrelsen utarbetar eller prestationer i enlighet med separata anvisningar ges som bilagor till avgångsbetyget från gymnasiet.

7.19.1. Främmande språk, franska B3-lärokurs (FRB3)

Läroämnets uppdrag

Det särskilda uppdraget för lärokursen är att uppmuntra den studerande att utöka sin språkliga repertoar och att fortsätta lära sig språk samt att fortsätta språkstudierna även efter gymnasiet som en del av det kontinuerliga lärandet. Uppdraget är att stärka den studerandes språkliga och kulturella färdigheter utifrån målspråkets perspektiv. Undervisningen ska vägleda den studerande i att inse hur lärandet av ett nytt språk ökar förståelsen av sambandet mellan tänkande och språk.

Undervisningen ska särskilt i början av lärokursen betona den muntliga språkfärdigheten, men lärokursens uppdrag är att hjälpa den studerande att inse hur man också med begränsade språkkunskaper kan bekanta sig med språk- och kulturområdets texter samt kunskaps- och vetenskapsområden. Det nya språket öppnar också möjligheter till vidareutbildning på olika språk och ökar arbetslivsfärdigheterna. Lärokursens uppdrag är också att uppmuntra den studerande att förstå hur övrigt lärande stöds av att man lär sig ett nytt språk.

Studieavsnitt

FRB31 Vi bekantar oss med det nya språket, 2 sp (FRB31)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 1, 2 sp (VKB31), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bilda sig en uppfattning om det nya språkets relation till andra språk som hen kan eller har studerat och kunna använda sig av sin egen språkliga repertoar*
- *välja sådana lämpliga sätt att studera och lära sig språk som passar hen själv*
- *bilda sig en uppfattning om målspråkets ställning i världen*
- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 1

- *rutinmässiga kommunikationssituationer*
- *de viktigaste kommunikationsstrategierna*
- *de vanligaste artighetsfraserna*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen övar på social interaktion i enkla vardagliga situationer.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om den franskspråkiga kulturen och upptäcker hur den skiljer sig från hens egen kultur.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt sig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet motiveras den studerande till att bedriva långsiktig och målinriktad språkinläring, samt att bekanta sig med ett nytt språk och de franskspråkiga länderna. Den studerande vågar använd franska aktivt med målet att behärska grunderna i språket.

FRB32 Familjen och närmiljön, 2 sp (FRB32)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 2, 2 sp (VKB32), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1–A1.2.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 2

- *beskriva den närmsta kretsen och vardagen*
- *sociala möten i vardagen*
- *uträttande av olika vardagliga ärenden*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen övar på vardagliga språksituationer relaterade till familjen och närmiljön.

Den studerandes kompetens för välbefinnande och självförmåga stärks när hen använder franska i olika vardagliga kommunikationssituationer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig mer om de grundläggande konstruktionerna i det franska språket. Studieavsnittets ämnen är relaterade till anhöriga och vardagen, sociala interaktionssituationer samt normala situationer som uppkommer när man utför ärenden.

FRB33 Vardagen och fritiden, 2 sp (FRB33)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 3, 2 sp (VKB33), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.2.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 3

- *sociala möten i vardagen, uträttande av vardagliga ärenden*
- *fritid och hobbyer*
- *gymnasievardagen*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen får färdigheter för att kommunicera i vardagssituationer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet repeterar och förstärker det hen har lärt sig tidigare och fortsätter att studera vardagliga situationer. Under avsnittet lär man sig språkliga uttryck och ordförråd relaterade till fritid, hobbyer och skola.

FRB34 Kulturmöten i Finland och utomlands, 2 sp (FRB34)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 1, 2 sp (VKB34), Valfri

Mål

Grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3.

Centralt innehåll

Grundnivå 1

- målspråkets geografiska spridning, olika varianter av språket
- Finland på målspråket utifrån studieperspektiv
- vanor i vardagen och traditioner samt kulturella skillnader

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen kan berätta om sin egen kultur på franska och lär sig att jämföra den med den franskspråkiga kulturen.

Den studerandes samhällliga kompetens stärks när hen lär sig hur man på franska kan påverka sociala frågor.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen observerar sin egen och den franskspråkiga kulturen i den globala världen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering

samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet undersöker den studerande den finländska kulturen ur ett franskspråkigt kulturperspektiv och jämför deras vardagliga seder, traditioner och kulturella skillnader. Hen vågar agera som ambassadör för sin egen kultur och internationaliseras.

FRB35 Välbefinnande och omsorg, 2 sp (FRB35)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 2, 2 sp (VKB35), Valfri

Mål

Grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3–A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 2

- *välbefinnande och hälsa*
- *olika livsskeden*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig berätta om de olika stadierna i livscykeln.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen lär sig berätta om interaktioner mellan människor och frågor som rör fysiskt och psykiskt välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering

samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig att berätta om välbefinnande, hälsa och olika skeden i livet.

FRB36 Kultur, 2 sp (FRB36)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 3, 2 sp (VKB36), Valfri

Mål

Grundnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 3

- *språk- och kulturområdets olika kulturella teman*
- *aktuella kulturella teman*
- *kreativ verksamhet utifrån den studerandes egna intressen*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig franska och bekantar sig med frågor i den franskspråkiga kulturen.

Den studerandes globala och kulturella kompetens när hen lär sig om språkområdets kultur och historia.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering

samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande lära känna den franskspråkiga kulturen på ett mångsidigt sätt och lär sig berätta om hur den påverkar vardagen.

FRB37 Studier, arbete och framtid, 2 sp (FRB37)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 4, 2 sp (VKB37), Valfri

Mål

Grundnivå 4

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 4

- *gymnasiestudier, eventuella fortsatta studier, arbetsliv*
- *framtidsplaner*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig berätta om sina framtida planer och hur man ska hantera språkliga situationer i samband med arbetslivet och fortsatta studier.

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen får språkliga och kulturella färdigheter för att vara en del av den internationella världen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande information om fortsatta studier och arbetslivet samt lär sig göra framtidsplaner på franska.

FRB38 Medier och aktuella teman, 2 sp (FRB38)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 5, 2 sp (VKB38), Valfri

Mål

Grundnivå 5

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 5

- *aktuella teman*
- *medier på målspråket*
- *källkritik*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes samhällliga kompetens stärks när hen bekantar sig med funktionerna i det franskspråkiga samhället.

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när hen reflekterar över globala miljöfrågor och etiska frågor.

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen bekantar sig med aktuella och globala händelser i olika medier.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering

samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet granskar den studerande aktuella ämnen som rör samhälle, media och hållbar utveckling.

FRB39 Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (FRB39)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande lär sig uttryck och ordförråd som rör natur, livsmiljö och hållbar utveckling.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- olika boendemiljöer
- hållbar livsstil

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om internationellt samarbete och reflekterar över globala frågor.

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när hen reflekterar över frågor som rör hållbar utveckling på franska.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt sig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig franskspråkiga uttryck och ordförråd som rör natur, livsmiljö och hållbar utveckling.

FRB310 Repetition inför studentexamen, 2 sp (FRB310)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande utvidgar sitt ordförråd.
- Den studerande repeterar grammatiken i franska.
- Den studerande övar de olika uppgiftstyperna i studentprovet i franska.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- ordförrådet
- fransk grammatik
- uppgiftstyperna i studentprovet i franska
- internationellt kunnande och samarbete
- bekanta sig med olika internationella system för utvärdering av språkkunskaper
- krav på språkkunskaper, bland annat vid fortsatta studier

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen utnyttjar redan inlärd inlärningsstrategier inför studentskrivningarna.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla områden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieperioden. Med självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet repeterar den studerande huvudpunkterna i gymnasiets läroplan för B3-franska och övar på olika typer av studentexamensuppgifter. Utförande av studieavsnittet förutsätter aktivt deltagande.

7.19.2. Främmande språk, ryska, B3-lärokurs (RYB3)

Läroämnets uppdrag

Det särskilda uppdraget för lärokursen är att uppmuntra den studerande att utöka sin språkliga repertoar och att fortsätta lära sig språk samt att fortsätta språkstudierna även efter gymnasiet som en del av det kontinuerliga lärandet. Uppdraget är att stärka den studerandes språkliga och kulturella färdigheter utifrån målspråkets perspektiv. Undervisningen ska vägleda den studerande i att inse hur lärandet av ett nytt språk ökar förståelsen av sambandet mellan tänkande och språk.

Undervisningen ska särskilt i början av lärokursen betona den muntliga språkfärdigheten, men lärokursens uppdrag är att hjälpa den studerande att inse hur man också med begränsade språkkunskaper kan bekanta sig med språk- och kulturområdets texter samt kunskaps- och vetenskapsområden. Det nya språket öppnar också möjligheter till vidareutbildning på olika språk och ökar arbetslivsfärdigheterna. Lärokursens uppdrag är också att uppmuntra den studerande att förstå hur övrigt lärande stöds av att man lär sig ett nytt språk.

Studieavsnitt

RYB31 Vi bekantar oss med det nya språket, 2 sp (RYB31)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 1, 2 sp (VKB31), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bilda sig en uppfattning om det nya språkets relation till andra språk som hen kan eller har studerat och kunna använda sig av sin egen språkliga repertoar*
- *välja sådana lämpliga sätt att studera och lära sig språk som passar hen själv*
- *bilda sig en uppfattning om målspråkets ställning i världen*
- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 1

- *rutinmässiga kommunikationssituationer*
- *de viktigaste kommunikationsstrategierna*
- *de vanligaste artighetsfraserna*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen övar på social interaktion i enkla vardagliga situationer.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om den ryskspråkiga kulturen och upptäcker hur den skiljer sig från hens egen kultur.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet motiveras den studerande till att bedriva långsiktig och målinriktad språkinläring samt att bekanta sig med ett nytt språk och de ryskspråkiga länderna. Den studerande vågar använd ryska aktivt med målet att behärska grunderna i språket.

RVB32 Familjen och närmiljön, 2 sp (RVB32)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 2, 2 sp (VKB32), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1–A1.2.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 2

- *beskriva den närmsta kretsen och vardagen*
- *sociala möten i vardagen*
- *uträttande av olika vardagliga ärenden*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen övar på vardagliga språksituationer relaterade till familjen och närmiljön.

Den studerandes kompetens för välbefinnande och självförmåga stärks när hen använder ryska i olika vardagliga kommunikationssituationer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig mer om de grundläggande konstruktionerna i det ryska språket. Studieavsnittets ämnen är relaterade till anhöriga och vardagen, sociala interaktionssituationer samt normala situationer som uppkommer när man utför ärenden.

RVB33 Vardagen och fritiden, 2 sp (RVB33)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 3, 2 sp (VKB33), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.2.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 3

- *sociala möten i vardagen, uträttande av vardagliga ärenden*
- *fritid och hobbyer*
- *gymnasievardagen*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen får färdigheter för att kommunicera i vardagssituationer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering

samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet repeterar och förstärker den studerande det hen har lärt sig tidigare och fortsätter att studera vardagliga situationer. Under avsnittet lär man sig språkliga uttryck och ordförråd relaterade till fritid, hobbyer och skola.

RYB34 Kulturmöten i Finland och utomlands, 2 sp (RYB34)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 1, 2 sp (VKB34), Valfri

Mål

Grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3.

Centralt innehåll

Grundnivå 1

- målspråkets geografiska spridning, olika varianter av språket
- Finland på målspråket utifrån studieperspektiv
- vanor i vardagen och traditioner samt kulturella skillnader

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen kan berätta om sin egen kultur på ryska och lär sig att jämföra den med den ryskspråkiga kulturen.

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen lär sig hur man på ryska kan påverka sociala frågor.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen observerar sin egen och den ryskspråkiga kulturen i den globala världen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet undersöker den studerande den finländska kulturen ur ett ryskspråkigt kulturperspektiv och jämför deras vardagliga seder, traditioner och kulturella skillnader. Hen vågar agera som ambassadör för sin egen kultur och internationaliseras.

RVB35 Välbefinnande och omsorg, 2 sp (RVB35)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 2, 2 sp (VKB35), Valfri

Mål

Grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3–A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 2

- *välbefinnande och hälsa*
- *olika livsskeden*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig berätta om de olika stadierna i livscykeln.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen lär sig berätta om interaktioner mellan människor och frågor som rör fysiskt och psykiskt välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär sig den studerande att berätta om välbefinnande, hälsa och olika skeden i livet.

RVB36 Kultur, 2 sp (RVB36)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 3, 2 sp (VKB36), Valfri

Mål

Grundnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 3

- *språk- och kulturområdets olika kulturella teman*
- *aktuella kulturella teman*
- *kreativ verksamhet utifrån den studerandes egna intressen*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig ryska och bekantar sig med frågor i den ryskspråkiga kulturen.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om språkområdets kultur och historia.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande lära känna den ryskspråkiga kulturen på ett mångsidigt sätt och lär sig berätta om hur den påverkar vardagen.

RYB37 Studier, arbete och fritid, 2 sp (RYB37)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 4, 2 sp (VKB37), Valfri

Mål

Grundnivå 4

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 4

- *gymnasiestudier, eventuella fortsatta studier, arbetsliv*
- *framtidsplaner*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig berätta om sina framtida planer och hur man ska hantera språkliga situationer i samband med arbetslivet och fortsatta studier.

Den studerandes samhällliga kompetens stärks när hen får språkliga och kulturella färdigheter för att vara en del av den internationella världen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under

studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande information om fortsatta studier och arbetslivet samt lär sig att göra en framtidsplan på ryska.

RYB38 Medier och aktuella teman, 2 sp (RYB38)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 5, 2 sp (VKB38), Valfri

Mål

Grundnivå 5

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 5

- *aktuella teman*
- *medier på målspråket*
- *källkritik*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes samhällliga kompetens stärks när hen bekantar sig med funktionerna i det ryskspråkiga samhället.

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen bekantar sig med aktuella och globala händelser i olika medier.

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när hen reflekterar över globala miljöfrågor och etiska frågor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet granskar den studerande aktuella ämnen som rör samhälle, media och hållbar utveckling.

RVB39 Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (RVB39)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande lär sig uttryck och ordförråd som rör natur, livsmiljö och hållbar utveckling.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- olika boendemiljöer
- hållbar livsstil

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om internationellt samarbete och reflekterar över globala frågor.

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när hen reflekterar över frågor som rör hållbar utveckling på ryska.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig ryska uttryck och ordförråd som rör natur, livsmiljö och hållbar utveckling.

RYP310 Repetition inför studentexamen, 2 sp (RYP310)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande utvidgar sitt ordförråd.
- Den studerande repeterar grammatiken i ryska.
- Den studerande övar de olika uppgiftstyperna i studentprovet i franska.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- ordförrådet
- fransk grammatik
- uppgiftstyperna i studentprovet i ryska
- internationellt kunnande och samarbete
- bekanta sig med olika internationella system för utvärdering av språkkunskaper
- krav på språkkunskaper, bland annat vid fortsatta studier

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen utnyttjar redan inlärd inlärningsstrategier inför studentskrivningarna.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla områden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieperioden. Med självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet repeterar den studerande huvudpunkterna i gymnasiet läroplan för B3-ryska och övar på olika typer av studentexamensuppgifter. Utförande av studieavsnittet förutsätter aktivt deltagande.

7.19.3. Främmande språk, spanska B2-lärokurs (SPB2)

Läroämnets uppdrag

Det särskilda uppdraget för lärokursen är att uppmuntra den studerande att utöka sin språkliga repertoar och att fortsätta lära sig språk samt att fortsätta språkstudierna även efter gymnasiet som en del av det kontinuerliga lärandet. Uppdraget är att stärka den studerandes språkliga och kulturella färdigheter utifrån målspråkets perspektiv. Undervisningen ska vägleda den studerande att inse hur lärandet av ett nytt språk ökar förståelsen av sambandet mellan tänkande och språk.

Undervisningen ska särskilt i början av lärokursen betona den muntliga språkfärdigheten, men lärokursens uppdrag är att hjälpa den studerande att inse hur man också med begränsade språkkunskaper kan bekanta sig med språk- och kulturområdets texter samt kunskaps- och vetenskapsområden. Det nya språket öppnar också möjligheter till vidareutbildning på olika språk och ökar arbetslivsfärdigheterna. Lärokursens uppdrag är också att uppmuntra den studerande att förstå hur övrigt lärande stöds av att man lär sig ett nytt språk.

Studieavsnitt

SPB21 Vardagen och fritiden, 2 sp (SPB21)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 3, 2 sp (VKB21), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.2.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 3

- *sociala möten i vardagen, uträttande av vardagliga ärenden*
- *fritid och hobbyer*
- *gymnasievardagen*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen får färdigheter för att kommunicera i vardagssituationer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt sig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet repeterar och förstärker den studerande det hen har lärt sig tidigare och fortsätter att studera vardagliga situationer. Under perioden lär man sig språkliga uttryck och ordförråd relaterade till fritid, hobbyer och skola.

SPB22 Kulturmöten i Finland och utomlands, 2 sp (SPB22)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 1, 2 sp (VKB22), Valfri

Mål

Grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3.

Centralt innehåll

Grundnivå 1

- målspråkets geografiska spridning, olika varianter av målspråket
- Finland på målspråket utifrån studieperspektiv
- vanor i vardagen och traditioner samt kulturella skillnader

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurdan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen kan berätta om sin egen kultur på spanska och lär sig att jämföra den med den spanskspråkiga kulturen.

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen lär sig hur man på spanska kan påverka sociala frågor.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen observerar sin egen och den spanskspråkiga kulturen i den globala världen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt sig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet undersöker den studerande den finländska kulturen ur ett spanskspråkigt kulturperspektiv och jämför deras vardagliga seder, traditioner och kulturella skillnader. Hen vågar agera som ambassadör för sin egen kultur och internationaliseras.

SPB23 Välbefinnande och omsorg, 2 sp (SPB23)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 2, 2 sp (VKB23), Valfri

Mål

Grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3–A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 2

- *välbefinnande och hälsa*
- *olika livsskeden*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstudierande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig berätta om de olika stadierna i livscykeln.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen lär sig berätta om interaktioner mellan människor och frågor som rör fysiskt och psykiskt välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig att berätta om välbefinnande, hälsa och olika skeden i livet.

SPB24 Kultur, 2 sp (SPB24)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 3, 2 sp (VKB24), Valfri

Mål

Grundnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 3

- *språk- och kulturområdets centrala kulturella teman*
- *aktuella kulturella teman*
- *kreativ verksamhet utifrån den studerandes egna intressen*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstudierande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig spanska och bekantar sig med frågor i den spanskspråkiga kulturen.

Den studerandes globala och kulturella kompetens när hen lär sig om språkområdets kultur och historia.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande lära känna den spanskspråkiga kulturen på ett mångsidigt sätt och lär sig berätta om hur den påverkar vardagen.

SPB25 Studier, arbete och framtid, 2 sp (SPB25)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 4, 2 sp (VKB25), Valfri

Mål

Grundnivå 4

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 4

- *gymnasiestudier, eventuella fortsatta studier, arbetsliv*
- *framidsplaner*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig berätta om sina framtida planer och hur man ska hantera språkliga situationer i samband med arbetslivet och fortsatta studier.

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen får språkliga och kulturella färdigheter för att vara en del av den internationella världen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande information om fortsatta studier och arbetslivet samt lär sig att göra en framtidsplan på spanska.

SPB26 Medier och aktuella teman, 2 sp (SPB26)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 5, 2 sp (VKB26), Valfri

Mål

Grundnivå 5

Målet för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.

Centralt innehåll

Grundnivå 5

- aktuella ämnen
- medier på målspråket
- källkritik

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes samhällliga kompetens stärks när hen bekantar sig med funktionerna i det spanskspråkiga samhället.

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen bekantar sig med aktuella och globala händelser i olika medier.

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när hen reflekterar över globala miljöfrågor och etiska frågor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet granskar den studerande aktuella ämnen som rör samhälle, media och hållbar utveckling.

SPB27 Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (SPB27)

Studieavsnittets moduler

- Fortsättning på grundnivå 1, 2 sp (VKB27), Valfri

Mål

Fortsättning på grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2.*

Centralt innehåll

Fortsättning på grundnivå 1

- *olika boendemiljöer*
- *hållbar livsstil*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om internationellt samarbete och reflekterar över globala frågor.

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när hen reflekterar över frågor som rör hållbar utveckling på spanska.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt sig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig spanska uttryck och ordförråd som rör natur, livsmiljö och hållbar utveckling.

SPB28 Repetition inför studentexamen, 2 sp (SPB28)

Studieavsnittets moduler

- Fortsättning på grundnivå 2, 2 sp (VKB28), Valfri

Mål

Fortsättning på grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2.*

Lokal precisering

- Den studerande utvidgar sitt ordförråd.
- Den studerande repeterar grammatiken i spanska.
- Den studerande övar på uppgiftstyperna i studentprovet i spanska.

Centralt innehåll

Fortsättning på grundnivå 2

- *internationellt kunnande och samarbete*
- *bekanta sig med olika internationella system för utvärdering av språkkunskaper*
- *krav på språkkunskaper, bland annat vid fortsatta studier*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- ordförrådet
- spansk grammatik
- uppgiftstyperna i studentprovet i spanska

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen utnyttjar redan inlärd inlärningsstrategier inför studentskrivningarna.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla områden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieperioden. Med självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet repeterar den studerande huvudpunkterna i gymnasiets läroplan för B2-spanska och övar på olika typer av studentexamensuppgifter. Utförande av studieavsnittet förutsätter aktivt deltagande.

SPB29 Vi bekantar oss med det nya språket (SPB31), 2 sp (SPB29)

Mål

Lokal precisering

- den studerande bildar sig en uppfattning om det nya språkets relation till andra språk som hen kan eller har studerat och lär sig använda sig av sin egen språkliga repertoar
- den studerande väljer sådana lämpliga sätt att studera och lära sig språk som passar hen själv
- den studerande bildar sig en uppfattning om målspråkets ställning i världen
- den studerande kan kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- rutinmässiga kommunikationssituationer
- de viktigaste kommunikationsstrategierna
- de vanligaste artighetsfraserna

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen övar på social interaktion i enkla vardagliga situationer.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om den spanskspråkiga kulturen och upptäcker hur den skiljer sig från hens egen kultur.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet motiveras den studerande till att bedriva långsiktig och målinriktad språkinläring samt att bekanta sig med ett nytt språk och de spanskspråkiga länderna. Den studerande vågar använd spanska aktivt med målet att behärska grunderna i språket.

SPB210 Familjen och närmiljön (SPB32), 2 sp (SPB210)

Mål

Lokal precisering

- den studerande kan kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1–A1.2.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- beskriva den närmsta kretsen och vardagen
- sociala möten i vardagen
- uträttande av olika vardagliga ärenden

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen övar på vardagliga språksituationer relaterade till familjen och närmiljön.

Den studerandes kompetens för välbefinnande och självförmåga stärks när hen använder spanska i olika vardagliga kommunikationssituationer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig mer om de grundläggande konstruktionerna i det spanska språket. Studieperiodens ämnen är relaterade till anhöriga och vardagen, sociala interaktionssituationer samt normala situationer som uppkommer när man utför ärenden.

7.19.4. Främmande språk, spanska, B3-lärokurs (SPB3)

Läroämnets uppdrag

Det särskilda uppdraget för lärokursen är att uppmuntra den studerande att utöka sin språkliga repertoar och att fortsätta lära sig språk samt att fortsätta språkstudierna även efter gymnasiet som en del av det kontinuerliga lärandet. Uppdraget är att stärka den studerandes språkliga och kulturella färdigheter utifrån målspråkets perspektiv. Undervisningen ska vägleda den studerande i att inse hur lärandet av ett nytt språk ökar förståelsen av sambandet mellan tänkande och språk.

Undervisningen ska särskilt i början av lärokursen betona den muntliga språkfärdigheten, men lärokursens uppdrag är att hjälpa den studerande att inse hur man också med begränsade språkkunskaper kan bekanta sig med språk- och kulturområdets texter samt kunskaps- och vetenskapsområden. Det nya språket öppnar också möjligheter till vidareutbildning på olika språk och ökar arbetslivsfärdigheterna. Lärokursens uppdrag är också att uppmuntra den studerande att förstå hur övrigt lärande stöds av att man lär sig ett nytt språk.

Studieavsnitt

SPB31 Vi bekantar oss med det nya språket, 2 sp (SPB31)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 1, 2 sp (VKB31), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bilda sig en uppfattning om det nya språkets relation till andra språk som hen kan eller har studerat och kunna använda sig av sin egen språkliga repertoar*
- *välja sådana lämpliga sätt att studera och lära sig språk som passar hen själv*
- *bilda sig en uppfattning om målspråkets ställning i världen*
- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 1

- *rutinmässiga kommunikationssituationer*
- *de viktigaste kommunikationsstrategierna*
- *de vanligaste artighetsfraserna*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap

och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen övar på social interaktion i enkla vardagliga situationer.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om den spanskspråkiga kulturen och upptäcker hur den skiljer sig från hens egen kultur.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt sig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet motiveras den studerande till att bedriva långsiktig och målinriktad språkinläring samt att bekanta sig med ett nytt språk och de spanskspråkiga länderna. Den studerande vågar använd spanska aktivt med målet att behärska grunderna i språket.

SPB32 Familjen och närmiljön, 2 sp (SPB32)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 2, 2 sp (VKB32), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1–A1.2.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 2

- *beskriva den närmsta kretsen och vardagen*
- *sociala möten i vardagen*
- *uträttande av olika vardagliga ärenden*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstudierande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap

och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen övar på vardagliga språksituationer relaterade till familjen och närmiljön.

Den studerandes kompetens för välbefinnande och självförmåga stärks när hen använder spanska i olika vardagliga kommunikationssituationer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt sig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig mer om de grundläggande konstruktionerna i det spanska språket. Studieavsnittets ämnen är relaterade till anhöriga och vardagen, sociala interaktionssituationer samt normala situationer som uppkommer när man utför ärenden.

SPB33 Vardagen och fritiden, 2 sp (SPB33)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 3, 2 sp (VKB33), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.2.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 3

- *sociala möten i vardagen, uträttande av vardagliga ärenden*
- *fritid och hobbyer*
- *gymnasievardagen*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap

och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen får färdigheter för att kommunicera i vardagssituationer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt sig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet repeterar och förstärker den studerande det hen har lärt sig tidigare och fortsätter att studera vardagliga situationer. Under avsnittet lär man sig språkliga uttryck och ordförråd relaterade till fritid, hobbyer och skola.

SPB34 Kulturmöten i Finland och utomlands, 2 sp (SPB34)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 1, 2 sp (VKB34), Valfri

Mål

Grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3.*

Centralt innehåll

Grundnivå 1

- *målspråkets geografiska spridning, olika varianter av språket*
- *Finland på målsspråket utifrån studieperspektiv*
- *vanor i vardagen och traditioner samt kulturella skillnader*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen kan berätta om sin egen kultur på spanska och lär sig att jämföra den med den spanskspråkiga kulturen.

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen lär sig hur man på spanska kan påverka sociala frågor.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen observerar sin egen och den spanskspråkiga kulturen i den globala världen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt sig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet undersöker den studerande den finländska kulturen ur ett spanskspråkigt kulturperspektiv och jämför deras vardagliga seder, traditioner och kulturella skillnader. Hen vågar agera som ambassadör för sin egen kultur och internationaliseras.

SPB35 Välbefinnande och omsorg, 2 sp (SPB35)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 2, 2 sp (VKB35), Valfri

Mål

Grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3–A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 2

- *välbefinnande och hälsa*
- *olika livsskeden*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig berätta om de olika stadierna i livscykeln.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen lär sig berätta om interaktioner mellan människor och frågor som rör fysiskt och psykiskt välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig att berätta om välbefinnande, hälsa och olika skeden i livet.

SPB36 Kultur, 2 sp (SPB36)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 3, 2 sp (VKB36), Valfri

Mål

Grundnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 3

- *språk- och kulturområdets olika kulturella teman*
- *aktuella kulturella teman*
- *kreativ verksamhet utifrån den studerandes egna intressen*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig spanska och bekantar sig med frågor i den spanskspråkiga kulturen.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om språkområdets kultur och historia.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande lära känna den spanskspråkiga kulturen på ett mångsidigt sätt och lär sig berätta om hur den påverkar vardagen.

SPB37 Studier, arbete och framtid, 2 sp (SPB37)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 4, 2 sp (VKB37), Valfri

Mål

Grundnivå 4

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 4

- *gymnasiestudier, eventuella fortsatta studier, arbetsliv*
- *framtidsplaner*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig berätta om sina framtida planer och hur man ska hantera språkliga situationer i samband med arbetslivet och fortsatta studier.

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen får språkliga och kulturella färdigheter för att vara en del av den internationella världen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande information om fortsatta studier och arbetslivet samt lär sig att göra en framtidsplan på spanska.

SPB38 Medier och aktuella teman, 2 sp (SPB38)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 5, 2 sp (VKB38), Valfri

Mål

Grundnivå 5

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 5

- *aktuella teman*
- *medier på målspråket*
- *källkritik*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstudierande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen bekantar sig med funktionerna i det spanskspråkiga samhället.

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen bekantar sig med aktuella och globala händelser i olika medier.

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när hen reflekterar över globala miljöfrågor och etiska frågor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet granskar den studerande aktuella ämnen som rör samhälle, media och hållbar utveckling.

SPB39 Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (SPB39)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande lär sig uttryck och ordförråd som rör natur, livsmiljö och hållbar utveckling.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- olika boendemiljöer
- hållbar livsstil

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om internationellt samarbete och reflekterar över globala frågor.

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när hen reflekterar över frågor som rör hållbar utveckling på spanska.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig spanska uttryck och ordförråd som rör natur, livsmiljö och hållbar utveckling.

SPB310 Repetition inför studentexamen, 2 sp (SPB310)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande utvidgar sitt ordförråd.
- Den studerande repeterar grammatiken i spanska.
- Den studerande övar på uppgiftstyperna i studentprovet i spanska.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- ordförrådet
- spansk grammatik
- uppgiftstyperna i studentprovet i spanska
- internationellt kunnande och samarbete
- bekanta sig med olika internationella system för utvärdering av språkkunskaper
- krav på språkkunskaper, bland annat vid fortsatta studier

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen utnyttjar redan inlärd inlärningsstrategier inför studentskrivningarna.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla områden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieperioden. Med självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet repeterar den studerande huvudpunkterna i gymnasiets läroplan för B3-spanska och övar på olika typer av studentexamensuppgifter. Utförande av studieavsnittet förutsätter aktivt deltagande.

7.19.5. Främmande språk, tyska B2-lärokurs (TYB2)

Läroämnets uppdrag

Det särskilda uppdraget för lärokursen är att uppmuntra den studerande att utöka sin språkliga repertoar och att fortsätta lära sig språk samt att fortsätta språkstudierna även efter gymnasiet som en del av det kontinuerliga lärandet. Uppdraget är att stärka den studerandes språkliga och kulturella färdigheter utifrån målspråkets perspektiv. Undervisningen ska vägleda den studerande att inse hur lärandet av ett nytt språk ökar förståelsen av sambandet mellan tänkande och språk.

Undervisningen ska särskilt i början av lärokursen betona den muntliga språkfärdigheten, men lärokursens uppdrag är att hjälpa den studerande att inse hur man också med begränsade språkkunskaper kan bekanta sig med språk- och kulturområdets texter samt kunskaps- och vetenskapsområden. Det nya språket öppnar också möjligheter till vidareutbildning på olika språk och ökar arbetslivsfärdigheterna. Lärokursens uppdrag är också att uppmuntra den studerande att förstå hur övrigt lärande stöds av att man lär sig ett nytt språk.

Studieavsnitt

TYB21 Vardagen och fritiden, 2 sp (TYB21)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 3, 2 sp (VKB21), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.2.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 3

- *sociala möten i vardagen, uträttande av vardagliga ärenden*
- *fritid och hobbyer*
- *gymnasievardagen*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstudierande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin

profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen övar på vardagliga språksituationer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt sig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet repeterar och förstärker det hen har lärt sig tidigare och fortsätter att studera vardagliga situationer. Under perioden lär man sig språkliga uttryck och ordförråd relaterade till fritid, hobbyer och skola.

TYB22 Kulturmöten i Finland och utomlands, 2 sp (TYB22)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 1, 2 sp (VKB22), Valfri

Mål

Grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3.*

Centralt innehåll

Grundnivå 1

- *målspråkets geografiska spridning, olika varianter av målspråket*
- *Finland på målspråket utifrån studieperspektiv*
- *vanor i vardagen och traditioner samt kulturella skillnader*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen kan berätta om sin egen kultur på tyska och lär sig att jämföra den med den tyskspråkiga kulturen.

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen lär sig hur man på tyska kan påverka sociala frågor.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen observerar sin egen och den tyskspråkiga kulturen i den globala världen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt sig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet undersöker den studerande den finländska kulturen ur ett tyskspråkigt kulturperspektiv och jämför deras vardagliga seder, traditioner och kulturella skillnader. Hen vågar agera som ambassadör för sin egen kultur och internationaliseras.

TYB23 Välbefinnande och omsorg, 2 sp (TYB23)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 2, 2 sp (VKB23), Valfri

Mål

Grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3–A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 2

- *välbefinnande och hälsa*
- *olika livsskeden*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig berätta om de olika stadierna i livscykeln.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen lär sig berätta om interaktioner mellan människor och frågor som rör fysiskt och psykiskt välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig att berätta om välbefinnande, hälsa och olika skeden i livet.

TYB24 Kultur, 2 sp (TYB24)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 3, 2 sp (VKB24), Valfri

Mål

Grundnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 3

- *språk- och kulturområdets centrala kulturella teman*
- *aktuella kulturella teman*
- *kreativ verksamhet utifrån den studerandes egna intressen*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig tyska och bekantar sig med frågor i den tyskspråkiga kulturen.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om språkområdets kultur och historia.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande lära känna den tyskspråkiga kulturen på ett mångsidigt sätt och lär sig berätta om hur den påverkar vardagen.

TYB25 Studier, arbete och framtid, 2 sp (TYB25)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 4, 2 sp (VKB25), Valfri

Mål

Grundnivå 4

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 4

- *gymnasiestudier, eventuella fortsatta studier, arbetsliv*
- *framtidsplaner*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig berätta om sina framtida planer och hur man ska hantera språkliga situationer i samband med arbetslivet och fortsatta studier.

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen får språkliga och kulturella färdigheter för att vara en del av den internationella världen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande information om fortsatta studier och arbetslivet samt lär sig att göra en framtidsplan på tyska.

TYB26 Medier och aktuella teman, 2 sp (TYB26)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 5, 2 sp (VKB26), Valfri

Mål

Grundnivå 5

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 5

- *aktuella ämnen*
- *medier på målspråket*
- *källkritik*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstudierande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes samhällliga kompetens stärks när hen bekantar sig med funktionerna i det tyskspråkiga samhället.

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen bekantar sig med aktuella och globala händelser i olika medier.

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när hen reflekterar över globala miljöfrågor och etiska frågor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt sig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet granskar den studerande aktuella ämnen som rör samhälle, media och hållbar utveckling.

TYB27 Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (TYB27)

Studieavsnittets moduler

- Fortsättning på grundnivå 1, 2 sp (VKB27), Valfri

Mål

Fortsättning på grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2.*

Centralt innehåll

Fortsättning på grundnivå 1

- *olika boendemiljöer*
- *hållbar livsstil*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när hen reflekterar över frågor som rör hållbar utveckling på tyska.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om internationellt samarbete och reflekterar över globala frågor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig tyska uttryck och ordförråd som rör natur, livsmiljö och hållbar utveckling.

TYB28 Repetition inför studentexamen, 2 sp (TYB28)

Studieavsnittets moduler

- Fortsättning på grundnivå 2, 2 sp (VKB28), Valfri

Mål

Fortsättning på grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2.*

Lokal precisering

- Den studerande utvidgar sitt ordförråd.
- Den studerande repeterar grammatiken i tyska.
- Den studerande övar på uppgiftstyperna i studentprovet i tyska.

Centralt innehåll

Fortsättning på grundnivå 2

- *internationellt kunnande och samarbete*
- *bekanta sig med olika internationella system för utvärdering av språkkunskaper*
- *krav på språkkunskaper, bland annat vid fortsatta studier*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under

studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

- ordförrådet
- tysk grammatik
- uppgiftstyperna i studentprovet i tyska

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen utnyttjar redan inlärd inlärningsstrategier inför studentskrivningarna.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla områden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieperioden. Med självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet repeterar den studerande huvudpunkterna i gymnasiets läroplan för B2-tyska och övar på olika typer av studentexamensuppgifter. Utförande av studieavsnittet förutsätter aktivt deltagande.

TYB29 Vi bekantar oss med det nya språket (TYB31), 2 sp (TYB29)

Mål

Lokal precisering

- den studerande bildar sig en uppfattning om det nya språkets relation till andra språk som hen kan eller har studerat och lär sig använda sig av sin egen språkliga repertoar
- den studerande väljer sådana lämpliga sätt att studera och lära sig språk som passar hen själv
- den studerande bildar sig en uppfattning om målspråkets ställning i världen
- den studerande kan kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- rutinmässiga kommunikationssituationer
- de viktigaste kommunikationsstrategierna
- de vanligaste artighetsfraserna

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen övar på social interaktion i enkla vardagliga situationer.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om den tyskspråkiga kulturen och upptäcker hur den skiljer sig från hens egen kultur.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet motiveras den studerande till att bedriva långsiktig och målinriktad språkinläring samt att bekanta sig med ett nytt språk och de tyskspråkiga länderna. Den studerande vågar använd tyska aktivt med målet att behärska grunderna i språket.

TYB210 Familjen och närmiljön (TYB32), 2 sp (TYB210)

Mål

Lokal precisering

- den studerande kan kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1–A1.2.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstudierande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- beskriva den närmsta kretsen och vardagen
- sociala möten i vardagen
- uträttande av olika vardagliga ärenden

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kompetens för välbefinnande och självförmåga stärks när hen använder tyska i olika vardagliga kommunikationssituationer.

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen övar på vardagliga språksituationer relaterade till familjen och närmiljön.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig mer om de grundläggande konstruktionerna i det tyska språket. Studieperiodens ämnen är relaterade till anhöriga och vardagen, sociala interaktionssituationer samt normala situationer som uppkommer när man utför ärenden.

7.19.6. Främmande språk, tyska, B3-lärokurs (TYB3)

Läroämnets uppdrag

Det särskilda uppdraget för lärokursen är att uppmuntra den studerande att utöka sin språkliga repertoar och att fortsätta lära sig språk samt att fortsätta språkstudierna även efter gymnasiet som en del av det kontinuerliga lärandet. Uppdraget är att stärka den studerandes språkliga och kulturella färdigheter utifrån målspråkets perspektiv. Undervisningen ska vägleda den studerande i att inse hur lärandet av ett nytt språk ökar förståelsen av sambandet mellan tänkande och språk.

Undervisningen ska särskilt i början av lärokursen betona den muntliga språkfärdigheten, men lärokursens uppdrag är att hjälpa den studerande att inse hur man också med begränsade språkkunskaper kan bekanta sig med språk- och kulturområdets texter samt kunskaps- och vetenskapsområden. Det nya språket öppnar också möjligheter till vidareutbildning på olika språk och ökar arbetslivsfärdigheterna. Lärokursens uppdrag är också att uppmuntra den studerande att förstå hur övrigt lärande stöds av att man lär sig ett nytt språk.

Studieavsnitt

TYB31 Vi bekantar oss med det nya språket, 2 sp (TYB31)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 1, 2 sp (VKB31), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 1

Målen för modulen är att den studerande ska

- bilda sig en uppfattning om det nya språkets relation till andra språk som hen kan eller har studerat och kunna använda sig av sin egen språkliga repertoar
- välja sådana lämpliga sätt att studera och lära sig språk som passar hen själv
- bilda sig en uppfattning om målspråkets ställning i världen
- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1.

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 1

- *rutinmässiga kommunikationssituationer*
- *de viktigaste kommunikationsstrategierna*
- *de vanligaste artighetsfraserna*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen övar på social interaktion i enkla vardagliga situationer.

Den studerandes globala och kulturella kompetens när hen lär sig om den tyskspråkiga kulturen och upptäcker hur den skiljer sig från hens egen kultur.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt sig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet motiveras den studerande till att bedriva långsiktig och målinriktad språkinläring samt att bekanta sig med ett nytt språk och de tyskspråkiga länderna. Den studerande vågar använd tysk aktivt med målet att behärska grunderna i språket.

TYB32 Familjen och närmiljön, 2 sp (TYB32)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 2, 2 sp (VKB32), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1–A1.2.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 2

- *beskriva den närmsta kretsen och vardagen*
- *sociala möten i vardagen*
- *uträttande av olika vardagliga ärenden*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kompetens för välbefinnande och självförmåga stärks när hen använder tyska i olika vardagliga kommunikationssituationer.

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen övar på vardagliga språksituationer relaterade till familjen och närmiljön.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig mer om de grundläggande konstruktionerna i det tyska språket. Studieavsnittets ämnen är relaterade till anhöriga och vardagen, sociala interaktionssituationer samt normala situationer som uppkommer när man utför ärenden.

TYB33 Vardagen och fritiden, 2 sp (TYB33)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 3, 2 sp (VKB33), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.2.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 3

- *sociala möten i vardagen, uträttande av vardagliga ärenden*
- *fritid och hobbyer*
- *gymnasievardagen*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen får färdigheter för att kommunicera i vardagssituationer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet repeterar och förstärker den studerade det hen har lärt sig tidigare och fortsätter att studera vardagliga situationer. Under avsnittet lär man sig språkliga uttryck och ordförråd relaterade till fritid, hobbyer och skola.

TYB34 Kulturmöten i Finland och utomlands, 2 sp (TYB34)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 1, 2 sp (VKB34), Valfri

Mål

Grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3.*

Centralt innehåll

Grundnivå 1

- *målspråkets geografiska spridning, olika varianter av språket*
- *Finland på målsspråket utifrån studieperspektiv*
- *vanor i vardagen och traditioner samt kulturella skillnader*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstudierande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen kan berätta om sin egen kultur på tyska och lär sig att jämföra den med den tyskspråkiga kulturen.

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen lär sig hur man på tyska kan påverka sociala frågor.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen observerar sin egen och den tyskspråkiga kulturen i den globala världen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet undersöker den studerande den finländska kulturen ur ett tyskspråkigt kulturperspektiv och jämför deras vardagliga seder, traditioner och kulturella skillnader. Hen vågar agera som ambassadör för sin egen kultur och internationaliseras.

TYB35 Välbefinnande och omsorg, 2 sp (TYB35)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 2, 2 sp (VKB35), Valfri

Mål

Grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3–A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 2

- *välbefinnande och hälsa*

- *olika livsskeden*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig berätta om de olika stadierna i livscykeln.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen lär sig berätta om interaktioner mellan människor och frågor som rör fysiskt och psykiskt välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt sig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig att berätta om välbefinnande, hälsa och olika skeden i livet.

TYB36 Kultur, 2 sp (TYB36)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 3, 2 sp (VKB36), Valfri

Mål

Grundnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 3

- *språk- och kulturområdets olika kulturella teman*
- *aktuella kulturella teman*
- *kreativ verksamhet utifrån den studerandes egna intressen*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig tyska och bekantar sig med frågor i den tyskspråkiga kulturen.

Den studerandes globala och kulturella kompetens när hen lär sig om språkområdets kultur och historia.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande lära känna den tyskspråkiga kulturen på ett mångsidigt sätt och lär sig berätta om hur den påverkar vardagen.

TYB37 Studier, arbete och framtid, 2 sp (TYB37)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 4, 2 sp (VKB37), Valfri

Mål

Grundnivå 4

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 4

- *gymnasiestudier, eventuella fortsatta studier, arbetsliv*
- *framtidsplaner*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig berätta om sina framtida planer och hur man ska hantera språkliga situationer i samband med arbetslivet och fortsatta studier.

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen får språkliga och kulturella färdigheter för att vara en del av den internationella världen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande information om fortsatta studier och arbetslivet samt lär sig att göra en framtidsplan på tyska.

TYB38 Medier och aktuella teman, 2 sp (TYB38)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 5, 2 sp (VKB38), Valfri

Mål

Grundnivå 5

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 5

- *aktuella teman*
- *medier på målspråket*
- *källkritik*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes samhällliga kompetens stärks när hen bekantar sig med funktionerna i det tyskspråkiga samhället.

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen bekantar sig med aktuella och globala händelser i olika medier.

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när hen reflekterar över globala miljöfrågor och etiska frågor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet granskar den studerande aktuella ämnen som rör samhälle, media och hållbar utveckling.

TYB39 Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (TYB39)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande lär sig uttryck och ordförråd som rör natur, livsmiljö och hållbar utveckling.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- olika boendemiljöer
- hållbar livsstil

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när hen reflekterar över frågor som rör hållbar utveckling på tyska.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om internationellt samarbete och reflekterar över globala frågor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig tyskspråkiga uttryck och ordförråd som rör natur, livsmiljö och hållbar utveckling.

TYB310 Repetition inför studentexamen, 2 sp (TYB310)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande utvidgar sitt ordförråd.
- Den studerande repeterar grammatiken i tyska.
- Den studerande övar de olika uppgiftstyperna i studentprovet i tyska.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstudierande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- ordförrådet
- tysk grammatik
- uppgiftstyperna i studentprovet i tyska
- internationellt kunnande och samarbete
- bekanta sig med olika internationella system för utvärdering av språkkunskaper
- krav på språkkunskaper, bland annat vid fortsatta studier

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen utnyttjar redan inlärd inlärningsstrategier inför studentskrivningarna.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla områden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieperioden. Med självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet repeterar den studerande huvudpunkterna i gymnasiets läroplan för B3-tyska och övar på olika typer av studentexamensuppgifter. Utförande av studieavsnittet förutsätter aktivt deltagande.

7.19.7. Främmande språk, engelska, A-lärokurs (VKENA1)

Studieavsnitt

ENA1 Studiefärdigheter och språklig identitet - engelskan som globalt språk, 4 sp (ENA1_ENA2)

Studieavsnittets moduler

- Studiefärdigheter och språklig identitet, 1 sp (ENA1), Obligatorisk
- Engelskan som globalt språk, 3 sp (ENA2), Obligatorisk

Mål

Studiefärdigheter och språklig identitet

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppmuntras till att modigt utveckla sina språkkunskaper*
- *fördjupa sin uppfattning om språklig medvetenhet och flerspråkighet*
- *analysera och utveckla färdigheterna i självvärdering och kamratrespons som stöd för lärandet*
- *utveckla sina strategier för språkstudier*
- *lära sig att använda ändamålsenliga hjälpmedel för språkstudier*
- *kunna ställa sin språkkunskap i relation till kunskapsnivå B2.1.*

Engelskan som globalt språk

Målen för modulen är att den studerande ska

- *identifiera sätt att utveckla konstruktiv kommunikation*
- *utveckla sina strategier för konstruktiv kommunikation och sin problemlösningsförmåga*
- *stärka sina kommunikationsfärdigheter och sin språkliga självkänsla*
- *fördjupa sin kunskap om engelskans ställning med hänsyn till den kulturella och språkliga mångfalden.*

Lokal precisering

- *lära sig att utvärdera sin egen kompetens inom olika områden av språkkunskap.*

- bekanta sig med den språkliga mångfalden i världen.
- lära sig att utnyttja autentiska språkmiljöer.
- kunna delta i verksamheten för utbytesstuderanden till exempel genom att fungera som handledarstuderande för en studerande som kommer från utlandet.

Centralt innehåll

Studiefärdigheter och språklig identitet

- *utarbete en personlig språkprofil*
- *ställa upp mål för språkstudierna*
- *flerspråkighet som resurs*
- *bekanta sig med olika textgenrer och -stilar*
- *bekanta sig med varandra, utbyta vardagskunskap och stärka kommunikationsfärdigheterna genom diskussion*

Engelskan som globalt språk

- *engelska som modersmål, andraspråk, officiellt språk och globalt språk*
- *internationella sammanhang i vardagen och i närmiljön, mobilitet*
- *internationella relationer*
- *konstruktiv kommunikation, betydelseförhandlingar och verbalisering som medel för att stärka välbefinnande och självkänsla*
- *talares olika bakgrund och hur status påverkar*
- *ljudbildning och talproduktion; olika varianter av engelska och jämförelse med andra språk*
- *kommunikationsstil i olika medier*

Lokal precisering

- Under gymnasiestudierna utarbetar den studerande en språkprofil. Med hjälp av profilen lär sig den studerande att identifiera och synliggöra sin språkkunskap i alla de språk som hen kan. Samtidigt lär sig den studerande reflektera över sina styrkor som språkstudierande och utveckla sina färdigheter för språkstudier. Därutöver utvärderar den studerande sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling.
- lokal flerspråkighet i Karleby

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen bekantar sig med språkregister, artighetsregler och vardagliga kommunikationssituationer.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om kulturella skillnader inom kommunikation, engelska som det globala lingua franca och språkens olika varieteter.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks under studieavsnittet när hen bekantar sig med olika teman som rör det personliga välbefinnandet: hälsa, sociala relationer och självuttryck och reflekterar över deras betydelse i sitt eget liv.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig

saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet bekantar sig den studerande med språkstudiernas konstruktion och metoder och börjar sammanställa en personlig språkprofil. Språkprofilen följer med under hela gymnasietiden och uppdateras alltid med jämna mellanrum under studieavsnitt som innehåller språk. Under avsnittet lär sig den studerande att känna igen omfattningen av sina egna språkkunskaper, utvärdera sina egna färdigheter och utveckla sina studie- och samarbetsfärdigheter.

ENA2 Engelska språket och kulturen som kreativt uttryckssätt, 2 sp (ENA3)

Studieavsnittets moduler

- Engelska språket och kulturen som kreativt uttryckssätt, 2 sp (ENA3), Obligatorisk

Mål

Engelska språket och kulturen som kreativt uttryckssätt

Målen för modulen är att den studerande ska

- *göra egna tolkningar av olika texter som anknyter till temat*
- *kunna producera mångsidiga texter om kulturella teman och fenomen som är viktiga för hen själv*
- *stärka färdigheterna att använda reflektion som ett verktyg för att lära sig språk.*

Centralt innehåll

Engelska språket och kulturen som kreativt uttryckssätt

- *kreativ verksamhet*
- *kulturens och konstens betydelse för individen och samhället*
- *olika sätt att uttrycka sig själv som en del av identitetsskapandet*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- den lokala kulturen på engelska

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen bygger sin egen identitet och får använda sin kreativitet för att dela med sig av sina intressen.

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen under studieperioden får uttrycka sig muntligt och skriftligt på engelska.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om engelsktalande länders kultur och konst.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Utvärderingen av studieavsnittet betonar den studerandes produktionsförmåga och självuttryck. Med självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig om den engelskspråkiga kulturen. Under avsnittet bekantar sig den studerande med engelsk litteratur, konst, musik och film. Under avsnittet använder den studerande språket muntligt och skriftligt.

ENA3 Engelskan som ett verktyg för att påverka, 2 sp (ENA4)

Studieavsnittets moduler

- Engelskan som ett verktyg för att påverka, 2 sp (ENA4), Obligatorisk

Mål

Engelskan som ett verktyg för att påverka

Målen för modulen är att den studerande ska

- *bekanta sig med aktuella ämnen i medierna och bakgrunden till dem*
- *utveckla sina färdigheter att uttrycka och analysera åsikter samt argumentera utifrån fakta*
- *använda olika informationskällor, lärmiljöer eller sätt att producera texter.*

Centralt innehåll

Engelskan som ett verktyg för att påverka

- *att påverka i civilsamhället*
- *människorättsfrågor, jämlikhet*
- *individens ansvar och skyldigheter, yttrandefrihet*
- *förhandlingsfärdigheter (vardagliga och institutionella)*
- *mediernas roll när det gäller att forma attityder*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstudier hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- metoder för att utöva språkligt inflytande i lokal, nationell och internationell distribution av information

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen undersöker utvecklingen av delaktighet, aktivt deltagande och demokrati i engelsktalande kulturer.

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen bekantar sig med aktuella frågor som tagits upp i medierna och deras bakgrund.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla områden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Utvärderingen av studieavsnittet betonar den studerandes förmåga att läsa och argumentera samt användningen av mångsidiga informationskällor. Med självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet bekantar sig den studerande med engelskspråkig kommunikation och autentiska material samt sociala fenomen. Den studerande får information om medier och sätt att påverka. Under avsnittet läser den studerande olika texter, i vilket fall hens multilitteracitet utvecklas.

ENA4 Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (ENA5)

Studieavsnittets moduler

- Hållbar framtid och vetenskap, 2 sp (ENA5), Obligatorisk

Mål

Hållbar framtid och vetenskap

Målen för modulen är att den studerande ska

- *lära sig att använda lämpliga lässtrategier i olika sammanhang och öva sig i att sammanfatta*
- *öva sina färdigheter i att på ett strukturerat sätt presentera iakttagelser om ämnen som intresserar hen själv, både ensam och i grupp.*

Centralt innehåll

Hållbar framtid och vetenskap

- *kunskaps- och vetenskapsområden som är av intresse för de studerande*
- *olika framtidsvisioner*
- *innovationer som skapar en hållbar framtid; möjligheter att lösa komplexa problem*
- *populärvetenskapliga texter, källkritik*
- *engelskan som vetenskapligt språk, särdrag hos vetenskapliga texter*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap

och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen under studieavsnittet lär sig färdigheter inom kunskapssökning och källkritik samt tolkning och produktion av text.

Den studerandes samhällsliga kompetens stärks när hen vågar ställa frågor och söker svar på sina frågor samt uppfattar lösningar.

Under studieavsnittet stärks den studerandes etiska kompetens och miljökompetens när hen bekantar sig med innovationer som skapar en hållbar framtid samt möjligheterna att lösa komplexa vetenskapliga och etiska problem.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla områden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieperioden. Med självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande lära känna vetenskapliga texters särdrag. Texterna behandlar olika vetenskapsområden och framtiden. Den studerande sammanfattar den vetenskapliga texten.

ENA5 Engelska i fortsatta studier och arbetsliv, 2 sp (ENA6)

Studieavsnittets moduler

- Engelska i fortsatta studier och arbetsliv, 2 sp (ENA6), Obligatorisk

Mål

Engelska i fortsatta studier och arbetsliv

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin kännedom om de textgenrer som är typiska för fortsatta studier och karriärplanering*
- *uppmuntras att använda engelska i olika kommunikationssituationer som anknyter till studier och arbete*
- *utveckla sina färdigheter att uttrycka sig även i formella sammanhang.*

Centralt innehåll

Engelska i fortsatta studier och arbetsliv

- *planering av fortsatta studier och karriär, karriärflexibilitet*
- *komplettering av den studerandes språkprofil för framtida behov*
- *nationella eller internationella organisationer eller företag som arbetsgivare*
- *hur den unga vuxna på väg in i arbetslivet hanterar vardagen och ekonomin*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- lokala flerspråkiga företag
- kartläggning av språkkunskaper och bedömning av egna språkkunskaper samt bearbetandet av ett språk-CV

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes samhälleliga kompetens stärks när hen kompletterar sin språkprofil för att tillgodose behoven i det framtida arbetslivet och utarbetar ett språk-CV.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig hurdana arbetsgivare nationella och internationella organisationer och företag är. Den studerande får information om de språkregister som används i arbetslivets kommunikation.

De studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen vågar använda engelska i olika interaktionssituationer relaterade till studier och arbetsliv.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen lär sig att identifiera sina egna styrkor relaterade till arbetslivet. Hen får information om vardagen och ekonomin för en ung person som blir självständig och börjar arbeta.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla områden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieperioden. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande information om de språkkunskaper som krävs för fortsatta studier och arbetsliv. Den studerande fyller kompletterar sin språkprofil och bekantar sig med arbetslivet och fortsatta studier. Hen skapar sitt eget språk-CV, vilket kommer att gynna hen både i studie- och arbetslivet

ENA6 Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (ENA7)

Studieavsnittets moduler

- Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (ENA7), Valfri

Mål

Miljö och hållbar livsstil

Målen för modulen är att den studerande ska

- stärka sina färdigheter att söka information, särskilt med hänsyn till källkritik
- utveckla sin förmåga att tänka genom att utnyttja språkkunskaperna för att analysera olika orsakssamband
- delta också i mer krävande muntliga eller skriftliga kommunikationssituationer.

Centralt innehåll

Miljö och hållbar livsstil

- globala miljöfrågor, till exempel klimatförändringen
- hållbar livsstil i den studerandes eget liv
- exempel på internationella avtal eller avtalsförhandlingar
- lösningsfokusering

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- lokala aktörer inom miljö och hållbar livsstil

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när hen får mod, förmåga och vilja att delta i globala diskussioner om miljöfrågor.

Under studieavsnittet stärks den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens när hen analyserar olika orsakssamband och följdförhållanden samt utnyttjar sina språkkunskaper. Samtidigt stärks hens tankeförmåga.

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen talar och skriver på engelska och övar på gruppkommunikation.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om globala miljöfrågor och samtidigt lär sig att följa en hållbar livsstil. Den kulturella kompetensen stärks genom exempel på internationella avtalsförhandlingar och avtal.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla områden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieperiodens mål. Med självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet fördjupar den studerande sitt skriftliga och muntliga uttryck. Under avsnittet kommer hen att få information om globala och inhemska miljöfrågor och hållbar utveckling.

ENA7 Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (ENA8)

Studieavsnittets moduler

- Kommunicera och påverka muntligt, 2 sp (ENA8), Valfri

Mål

Kommunicera och påverka muntligt

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa sin förståelse för de faktorer som påverkar muntliga kommunikationssituationer*
- *utveckla sina färdigheter i muntlig kommunikation*
- *utveckla sina färdigheter att förstå olika språkliga varianter*
- *öva muntlig produktion som förutsätter förberedelse.*

Centralt innehåll

Kommunicera och påverka muntligt

- *talets olika särdrag*
- *hur olika bakgrund och olika modersmål hos dem som använder engelska påverkar talsituationen*
- *dialoger*
- *teman som behandlats under lärokursens obligatoriska studier och komplettering av dem utifrån den studerandes behov*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- värdera och uppmuntra användningen av sina egna muntliga språkkunskaper

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen fördjupar sin förståelse för situationer med muntlig interaktion och faktorerna som påverkar dessa. Studerande lär sig hur olika bakgrunder och modersmål hos engelskspråkiga påverkar talsituationer. Den studerande stärker sin förmåga att förhandla och ge konstruktiv respons.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen under studieavsnittet lär sig att förstå olika språkvarieteter i uppgifter som beskriver autentiska situationer.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks genom att hen stärker sin förmåga till muntlig interaktion och uppmuntras att använda sina egna språkkunskaper.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar bevisen i muntliga uppgifter samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Med självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina språkkunskaper. Bedömningen påverkas av betyget från Utbildningsstyrelsens prov i muntlig språkfärdighet.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet utvecklar den studerande sina muntliga språkkunskaper genom mångsidiga övningar. Studerande arbetar parvis eller i små grupper. Den studerande uppmuntras att tala i olika talsituationer och får självförtroende att tala engelska. Ett separat intyg om muntliga språkkunskaper erhålls för fullgörandet av perioden.

ENA8 Repetition inför studentexamen, 2 sp (ENA9)

Mål

Lokal precisering

- Opiskelija valmistautuu englannin pitkän oppimäärän ylioppilaskokeen suorittamiseen.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- centrala innehållet i gymnasiets lärokurser
- uppgiftstyperna i studentexamensprovet
- krav och bedömning i studentexamensprovet

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen repeterar olika ämnens ordförråd, hens språkfärdigheter stärks och hen använder språket kreativt.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla områden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieperioden. Med självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet repeterar den studerande huvudpunkterna i gymnasiets läroplan för A- engelska och övar på olika typer av studentexamensuppgifter. Utförande av studieavsnittet förutsätter aktivt deltagande.

ENA9 Lär dig skriva bättre, 2 sp (ENA10)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande övar på skriftlig kommunikation genom olika skriftliga alster.
- Den studerande stärker sin språkkunskap och berikar sitt språkliga uttryck.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- olika typer av texter och textgenrer
- produktion av engelskspråkig text

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen övar på att ge och ta emot respons och får information om särdragen i språkregister och kommunikation riktad till olika målgrupper.

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen utför mångsidiga kommunikationsuppgifter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla områden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieperioden. Med självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet bekantar sig den studerande med olika genren och stilar av text och övar på skriftligt uttryck genom olika typer av uppgifter.

7.19.8. Främmande språk, franska B2-lärokurs (FRB210)

Läroämnets uppdrag

Det särskilda uppdraget för lärokursen är att uppmuntra den studerande att utöka sin språkliga repertoar och att fortsätta lära sig språk samt att fortsätta språkstudierna även efter gymnasiet

som en del av det kontinuerliga lärandet. Uppdraget är att stärka den studerandes språkliga och kulturella färdigheter utifrån målspråkets perspektiv. Undervisningen ska vägleda den studerande att inse hur lärandet av ett nytt språk ökar förståelsen av sambandet mellan tänkande och språk.

Undervisningen ska särskilt i början av lärokursen betona den muntliga språkfärdigheten, men lärokursens uppdrag är att hjälpa den studerande att inse hur man också med begränsade språkkunskaper kan bekanta sig med språk- och kulturområdets texter samt kunskaps- och vetenskapsområden. Det nya språket öppnar också möjligheter till vidareutbildning på olika språk och ökar arbetslivsfärdigheterna. Lärokursens uppdrag är också att uppmuntra den studerande att förstå hur övrigt lärande stöds av att man lär sig ett nytt språk.

Studieavsnitt

FRB21 Vardagen och fritiden, 2 sp (FRB21)

Studieavsnittets moduler

- Nybörjarnivå 3, 2 sp (VKB21), Valfri

Mål

Nybörjarnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.2.*

Centralt innehåll

Nybörjarnivå 3

- *sociala möten i vardagen, utträttande av vardagliga ärenden*
- *fritid och hobbyer*
- *gymnasievardagen*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen får färdigheter för att kommunicera i vardagssituationer.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering

samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet repeterar och förstärker det hen har lärt sig tidigare och fortsätter att studera vardagliga situationer. Under avsnittet lär man sig språkliga uttryck och ordförråd relaterade till fritid, hobbyer och skola.

FRB22 Kulturmöten i Finland och utomlands, 2 sp (FRB22)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 1, 2 sp (VKB22), Valfri

Mål

Grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3.

Centralt innehåll

Grundnivå 1

- målspråkets geografiska spridning, olika varianter av målspråket
- Finland på målspråket utifrån studieperspektiv
- vanor i vardagen och traditioner samt kulturella skillnader

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen kan berätta om sin egen kultur på franska och lär sig att jämföra den med den franskspråkiga kulturen.

Den studerandes samhällliga kompetens stärks när hen lär sig hur man på franska kan påverka sociala frågor.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen observerar sin egen och den franskspråkiga kulturen i den globala världen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet undersöker den studerande den finländska kulturen ur ett franskspråkigt kulturperspektiv och jämför deras vardagliga seder, traditioner och kulturella skillnader. Hen vågar agera som ambassadör för sin egen kultur och internationaliseras.

FRB23 Välbefinnande och omsorg, 2 sp (FRB23)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 2, 2 sp (VKB23), Valfri

Mål

Grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.3–A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 2

- *välbefinnande och hälsa*
- *olika livsskeden*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig berätta om de olika stadierna i livscykeln.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen lär sig berätta om interaktioner mellan människor och frågor som rör fysiskt och psykiskt välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig att berätta om välbefinnande, hälsa och olika skeden i livet.

FRB24 Kultur, 2 sp (FRB24)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 3, 2 sp (VKB24), Valfri

Mål

Grundnivå 3

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 3

- *språk- och kulturområdets centrala kulturella teman*
- *aktuella kulturella teman*
- *aktiv verksamhet utifrån den studerandes egna intressen*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig franska och bekantar sig med frågor i den franskspråkiga kulturen.

Den studerandes globala och kulturella kompetens när hen lär sig om språkområdets kultur och historia.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande lära känna den franskspråkiga kulturen på ett mångsidigt sätt och lär sig berätta om hur den påverkar vardagen.

FRB25 Studier, arbete och framtid, 2 sp (FRB25)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 4, 2 sp (VKB25), Valfri

Mål

Grundnivå 4

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 4

- *gymnasiestudier, eventuella fortsatta studier, arbetsliv*
- *framtidsplaner*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig berätta om sina framtida planer och hur man ska hantera språkliga situationer i samband med arbetslivet och fortsatta studier.

Den studerandes samhällliga kompetens stärks när hen får språkliga och kulturella färdigheter för att vara en del av den internationella världen.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under

studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet får den studerande information om fortsatta studier och arbetslivet samt lär sig göra framtidsplaner på franska.

FRB26 Medier och aktuella teman, 2 sp (FRB26)

Studieavsnittets moduler

- Grundnivå 5, 2 sp (VKB26), Valfri

Mål

Grundnivå 5

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.1.*

Centralt innehåll

Grundnivå 5

- *aktuella ämnen*
- *medier på målspråket*
- *källkritik*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes samhällliga kompetens stärks när hen bekantar sig med funktionerna i det franskspråkiga samhället.

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen bekantar sig med aktuella och globala händelser i olika medier.

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när hen reflekterar över globala miljöfrågor och etiska frågor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet granskar den studerande aktuella ämnen som rör samhälle, media och hållbar utveckling.

FRB27 Miljö och hållbar livsstil, 2 sp (FRB27)

Studieavsnittets moduler

- Fortsättning på grundnivå 1, 2 sp (VKB27), Valfri

Mål

Fortsättning på grundnivå 1

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2.*

Centralt innehåll

Fortsättning på grundnivå 1

- *olika boendemiljöer*
- *hållbar livsstil*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes etiska kompetens och miljökompetens stärks när hen reflekterar över frågor som rör hållbar utveckling på franska.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om internationellt samarbete och reflekterar över globala frågor.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under

studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig franskspråkiga uttryck och ordförråd som rör natur, livsmiljö och hållbar utveckling.

FRB28 Repetition inför studentexamen, 2 sp (FRB28)

Studieavsnittets moduler

- Fortsättning på grundnivå 2, 2 sp (VKB28), Valfri

Mål

Fortsättning på grundnivå 2

Målet för modulen är att den studerande ska

- *kunna kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A2.2.*

Lokal precisering

- Den studerande utvidgar sitt ordförråd.
- Den studerande repeterar grammatiken i franska.
- Den studerande övar på uppgiftstyperna i studentprovet i franska.

Centralt innehåll

Fortsättning på grundnivå 2

- *internationellt kunnande och samarbete*
- *bekanta sig med olika internationella system för utvärdering av språkkunskaper*
- *krav på språkkunskaper, bland annat vid fortsatta studier*

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- ordförrådet
- fransk grammatik
- uppgiftstyperna i studentprovet i franska

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen utnyttjar redan inlärd inlärningsstrategier inför studentskrivningarna.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla områden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieperioden. Med självvärdering och kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet repeterar den studerande huvudpunkterna i gymnasiets läroplan för B2-franska och övar på olika typer av studentexamensuppgifter. Utförande av studieavsnittet förutsätter aktivt deltagande.

FRB29 Vi bekantar oss med det nya språket (FRB31), 2 sp (FRB29)

Mål

Lokal precisering

- den studerande bildar sig en uppfattning om det nya språkets relation till andra språk som hen kan eller har studerat och lär sig använda sig av sin egen språkliga repertoar
- den studerande väljer sådana lämpliga sätt att studera och lära sig språk som passar hen själv
- den studerande bildar sig en uppfattning om målspråkets ställning i världen
- den studerande kan kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- rutinmässiga kommunikationssituationer
- de viktigaste kommunikationsstrategierna
- de vanligaste artighetsfraserna

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen övar på social interaktion i enkla vardagliga situationer.

Den studerandes globala och kulturella kompetens stärks när hen lär sig om den franskspråkiga kulturen och upptäcker hur den skiljer sig från hens egen kultur.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt

dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet motiveras den studerande till att bedriva långsiktig och målinriktad språkinläring, samt att bekanta sig med ett nytt språk och de franskspråkiga länderna. Den studerande vågar använd franska aktivt med målet att behärska grunderna i språket.

FRB210 Familjen och närmiljön (FRB32), 2 sp (FRB210)

Mål

Lokal precisering

- den studerande kan kommunicera enligt målen för kunskapsnivå A1.1–A1.2.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- Den studerande kompletterar sin språkprofil under studieavsnittet. Den studerande reflekterar över hurudan språkstuderande hen är och vad hen lärt sig under studieavsnittet. Den studerande kan bifoga intyg eller exempel på språkkunskap till sin profil och hen utvärderar sin språkkunskap med hjälp av Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. I början av studieavsnittet kan man också gemensamt komma överens om andra sätt att komplettera språkprofilen.
- beskriva den närmsta kretsen och vardagen
- sociala möten i vardagen
- uträttande av olika vardagliga ärenden

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kompetens för välbefinnande och självförmåga stärks när hen använder franska i olika vardagliga kommunikationssituationer.

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen övar på vardagliga språksituationer relaterade till familjen och närmiljön.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen är mångsidig och omfattar alla delområden av språkkunskaper samt utvecklingen av arbets- och studiefärdigheterna under studieavsnittet. Bedömningen av studieavsnittet baseras på hur väl den studerande har lärt dig saker i förhållande till studieavsnittets mål. Med respons från läraren och självvärdering samt kamratrespons lär sig den studerande att själv utvärdera utvecklingen av sina egna språkkunskaper.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär den studerande sig mer om de grundläggande konstruktionerna i det franska språket. Studieavsnittets ämnen är relaterade till anhöriga och vardagen, sociala interaktionssituationer samt normala situationer som uppkommer när man utför ärenden.

7.20. Samhällslära (YH)

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i samhällslära ska fördjupa den studerandes kunskaper om det omgivande samhället och ge hen förutsättningar att utvecklas till en aktiv och engagerad medborgare med intresse för samhällsfrågor. Medborgarsamhället samt samhällets struktur och centrala företeelser, makt, ekonomi och medborgarinflytande granskas ur finländsk, europeisk och global synvinkel. Samhällsläran bygger på samhällsvetenskaplig och juridisk vetenskap.

Undervisningen i samhällslära ska ge den studerande förutsättningar för att kritiskt granska och bedöma aktuella företeelser samt reflektera över framtida trender och alternativ. Undervisningen ska också stärka den studerandes ekonomiska kunskaper och juridiska förståelse samt uppmuntra hen till aktivt samhällsligt deltagande. Utgångspunkten för undervisningen är att väcka ett personligt intresse för samhällsfrågor och världshändelser. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid att utveckla färdigheter av betydelse för det samhällsliga tänkandet, såsom att mångsidigt kunna söka och kritiskt tolka information och statistiskt material samt diskutera och argumentera.

I undervisningen i samhällslära ska värdegrunden präglas av demokratiska principer, som jämlikhet, socialt ansvar, respekt för de mänskliga rättigheterna, åsiktsfrihet och aktivt medborgarskap samt uppskattning av arbete och företagsamhet.

Mångsidig kompetens

Undervisningen i samhällslära stödjer den studerande i formandet av den egna identiteten och utvecklingen till en aktiv, ansvarstagande och etiskt agerande medlem i det demokratiska samhället.

Samhällslära utvecklar den studerandes **kompetens i välbefinnande** genom att den stärker livskompetensen och färdigheterna att sköta den egna ekonomin samt fördjupar den juridiska förståelsen. Läroämnet fördjupar den studerandes sociala färdigheter och förmåga att samarbeta samt aktivt delta i samhället och påverka demokratin för att främja det gemensamma välbefinnandet. Samtidigt främjas målen för **kommunikativ kompetens**.

Undervisningen i samhällslära utvecklar den studerandes multilitteracitet i den digitala samtiden genom att den stärker förmågan att välja och kritiskt tolka samt tillämpa forskningsbaserad information. Samhällsläran stärker även den studerandes samhällsliga och kritiska textkompetens och argumentationsförmåga. Läroämnet sporrar den studerande till tvärvetenskapligt samarbete och att kombinera information på ett nytt sätt i enlighet med principen för kontinuerligt lärande och målen för **tvärvetenskaplig och kreativ kompetens**. Undervisningen i samhällslära ska i mån av möjlighet omfatta samarbete med högskolor.

Samhällslära utgör det grundläggande läroämnet för **den samhällsliga kompetensen** och främjar den studerandes förutsättningar att kritiskt undersöka och analysera aktuella företeelser. Den studerande övar sig att agera i en värld som präglas av komplex information och informationspåverkan. Undervisningen fördjupar den studerandes mångsidiga samhällsliga kompetens genom att den stärker hens demokratiska färdigheter. Samhällslära sporrar den studerande att ta del i samhällslig verksamhet och verka för att främja en trygg, rättvis och hållbar framtid, både som finsk medborgare och EU-medborgare men även globalt. Läroämnet stärker den studerandes initiativförmåga och entreprenörsattityd samt hens färdigheter för fortsatta studier och arbetsliv.

I samhällslära betonas individens värdebaserade och etiska agerande för det gemensamma goda med beaktande av det sociala ansvaret. Läroämnet fördjupar den studerandes förståelse av den cirkulära ekonomins principer och av hållbar konsumtion, såväl i näromgivningen som på

global nivå. På det här sättet stärker samhällsläran den studerandes **etiska kompetens och miljökompetens**.

Samhällsläran stödjer den studerandes **globala och kulturella kompetens** genom att den stärker hans internationella färdigheter och världsmedborgarattityd samt fördjupar förståelsen av kulturell och ideologisk mångfald. Läroämnet hjälper den studerande att agera etiskt i en global medie- och teknologimiljö.

Mål

De allmänna målen för undervisningen i samhällslära hänför sig till samhällsläran betydelse, värderingar och attityder, till att förstå samhällsrelaterade fenomen samt till att söka och tillämpa samhällsrelaterad kunskap. De allmänna målen för undervisningen är följande:

Betydelse, värderingar och attityder

Målet är att den studerande ska

- kunna bilda sig en demokratisk samhällsuppfattning som bygger på ansvarskänsla, respekt för jämlikhet och förståelse för mångfald
- förstå hur olika faktorer inverkar på formandet av den egna samhällsuppfattningen
- bli motiverad att fördjupa sitt intresse för samhällsfrågor och sin förståelse av deras betydelse.

Att förstå samhällsfenomen

Målet är att den studerande ska

- känna till grunderna för hur kunskap om samhället uppstår och behärska centrala samhällsrelaterade och ekonomiska begrepp
- behärska grunderna för och tillvägagångssätten i det finska samhällssystemet, rättssystemet och näringslivet och kunna placera dem i europeiska och internationella sammanhang
- förstå sina möjligheter att påverka på lokal, nationell och internationell nivå som medlem i ett demokratiskt och föränderligt samhälle och vara motiverad att delta som en aktiv och ansvarsfull medborgare i enlighet med principen för hållbar utveckling.

Att söka och tillämpa kunskap om samhällslivet

Målet är att den studerande ska

- kunna söka och hitta mångsidigt samhälls- och ekonomirelaterat och aktuellt material i olika källor, också med hjälp av digitala verktyg, samt kunna tolka och kritiskt granska verbal, visuell och statistisk information
- kunna bilda sig mångsidigt motiverade åsikter om värdebaserade och kontroversiella samhällsrelaterade och ekonomiska frågor
- kunna beskriva samband mellan komplexa samhällsfenomen, jämföra alternativa modeller för samhällsutveckling och ekonomisk utveckling samt bedöma olika motiv bakom och följer av samhällsbeslut och -åtgärder ur olika befolkningsgruppers och miljöns perspektiv.

Bedömning

Bedömningen i samhällslära ska basera sig på hur väl de allmänna målen för ämnet har uppnåtts, med fokus på målen och det centrala innehållet för respektive modul. Bedömning och respons under läroprocessen stödjer den studerande att bli medveten om sitt eget lärande och kunnande

och hjälper hen att utveckla sina arbetssätt för att erhålla kunskaper och färdigheter som är utmärkande för samhällslig tänkande.

Bedömningen i samhällslära ska basera sig på hur väl den studerande behärskar kunskaper och färdigheter som är specifika för samhällslig tänkande och samhällslig verksamhet: förmåga att förstå principerna för hur samhällsrelaterad kunskap är uppbyggd, förstå fenomen inom samhället och ekonomin och deras bakomliggande orsaker och följder samt kritiskt bedöma samhället och ekonomin och tolkningar och alternativa lösningar som berör deras utveckling.

Bedömningen ska fokusera på den studerandes färdigheter att hantera samhällsrelaterad kunskap, som att söka information från olika källor, skilja mellan väsentliga och oväsentliga fakta samt använda den kunskapen för att bilda sig en välgrundad åsikt. I bedömningen ska man beakta den studerandes förmåga att söka, förstå, bedöma och tillämpa samhällsrelaterad kunskap, att bilda strukturerade helheter av sina kunskaper samt att producera faktatext som är karakteristisk för läroämnet. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig utvärdering av den studerandes kunskaper och förmåga att tillämpa sina kunskaper i praktiken.

Studieavsnitt

SL1 Det finländska samhället, 2 sp (SL1)

Studieavsnittets moduler

- Det finländska samhället, 2 sp (YH1), Obligatorisk

Mål

Det finländska samhället

- kunna läsa och producera faktatext som är karakteristisk för läroämnet
- förstå grundstrukturerna i det finländska samhället
- känna till grundläggande medborgerliga rättigheter, medel och möjligheter att påverka samt kunna agera som en aktiv medborgare och bli intresserad av att delta i samhället
- känna till välfärds- och rättsstatens grundpelare och kunna jämföra olika välfärdsmodeller i Norden, Europa och på andra håll i världen
- kunna granska och bedöma samhällslig påverkan i medierna
- kunna analytiskt granska demokratins möjligheter och utmaningar ur olika synvinklar
- kunna kritiskt granska samhällsrelaterad kunskap och motiveringar till samhällsbeslut på lokal och nationell nivå samt bedöma hur de påverkar olika befolkningsgrupper och samhällsaktörer
- kunna planera olika sätt att ändamålsenligt utöva politiskt medborgarinflytande för att lösa lokala, nationella och internationella frågor.

Lokal precisering

- kan knyta det hen lärt sig under studieperioden till Karleby och dess närområde.
- Den studerandes lokala identitet och samhällsliga förståelse stärks.

Centralt innehåll

Det finländska samhället

Det finländska samhällets struktur

- Finlands demografiska och sociala befolkningsstruktur
- faktorer som påverkar förändringar i befolkningsstrukturen

Demokrati och rättsstat

- *mänskliga rättigheter, grundläggande medborgerliga rättigheter och skyldigheter*
- *rättsväsendet, domsrätten och ordningsmakten*

Välbehövande och jämlikhet

- *jämlikhet, likabehandling och rättvisa i samhället*
- *den nordiska välfärdsstatens uppgifter, fördelar och utmaningar*

Makt, deltagande och påverkan

- *olika former av maktutövande i samhället, demokratiskt beslutsfattande och det finländska avtalssamhället*
- *medborgarnas påverkningsmedel och betydelsen av ett aktivt medborgarskap*
- *den lokala och statliga beslutsprocessen i Finland*
- *medias förändrade betydelse och mediepåverkan*

Lokal precisering

- lokalt beslutsfattande och medborgarens möjligheter till inflytande

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet lär den studerande sig att förstå hur mänskliga aktiviteter medför förändringar i samhället och vilket inflytande hen har i dagens och framtidens samhälle.

Under studieavsnittet utvecklas den studerandes kommunikativa kompetens när hen studerar yttrandefrihet i olika samhällen, bekantar sig med sätt att producera och publicera information och övar sina argumentationsfärdigheter.

Studieavsnittet stödjer uppbyggnaden av den studerandes identitet och den studerande uppfattar det finländska samhällets mångfald. Den studerande undersöker relationen mellan det organiserade samhället och individen. Den studerande beaktar individens och samhällets ansvar och roll för välbefinnande. Detta stärker den studerandes kompetens för välbefinnande.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen baseras på avsnittets prov, den studerandes timaktivitet och på uppgifter som gjorts under studieavsnittet. Utvärderingen är mångsidig. Under studieavsnittet utvärderar den studerande sig själv och sitt arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet introducerar statliga och sociala system och hur man påverkar dem. Avsnittet fokuserar på analys av det finländska samhället och använder begrepp och teorier inom statsvetenskap, socialpolitik och sociologi. Avsnittet behandlar demokrati, mänskliga rättigheter, utvecklingen av samhällets infrastruktur, makt och inflytande och man betonar ett aktivt och delaktigt medborgarskap.

SL2 Ekonomikunskap, 2 sp (SL2)

Studieavsnittets moduler

- Ekonomikunskap, 2 sp (YH2), Obligatorisk

Mål

Ekonomikunskap

Målen för modulen är att den studerande ska

- *förstå och bli intresserad av att följa nyheter som berör ekonomi*
- *känna till samhällsekonomin principer och begrepp*
- *kunna tolka statistik och diagram gällande ekonomi*
- *förstå betydelsen av arbete och företagsamhet för ekonomin och samhället*
- *kunna fatta välgrundade ekonomiska beslut samt ha kontroll över och planera sin egen ekonomi*
- *kunna granska ekonomiska frågor även ur ett etiskt perspektiv samt förstå att Finland är en del av den globala ekonomin*
- *kunna kritiskt analysera argument i en ekonomisk debatt och kunna analysera olika alternativ till ekonomisk-politiska lösningar samt bakgrunden till och följderna av dem.*

Lokal precisering

- *förstå grunderna i kommunalekonomin i Karleby och de problem som hör samman med det.*

Centralt innehåll

Ekonomikunskap

Samhällsekonomin och dess aktörer

- *grundläggande ekonomiska begrepp, den ekonomiska kunskapens natur och hur den uppstår*
- *det samhällsekonomiska kretsloppet samt växelverkan mellan privathushåll, företag och samhällsekonomi*
- *skötseln av den egna ekonomin: sparande, konsumtion och skuldsättning*

Marknader, konjunkturer och näringsliv

- *fri konkurrens och prisbildning på marknaden*
- *arbete, företagsamhet och företag*
- *Finland som del av den globala ekonomin*
- *finansieringsmarknaden, sparande, placering och riskhantering*
- *störningar i ekonomin, konjunkturväxlingar samt deras bakgrund och följder*

Ekonomisk politik

- *utgångspunkter, fördelar och problem med hållbar ekonomisk tillväxt*
- *den offentliga ekonomin och dess balans*
- *aktörer, metoder och utmaningar inom den ekonomiska politiken*

Lokal precisering

- *grunderna i kommunalekonomin i Karleby och problem som hör samman med det*

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet stärks den studerandes kompetens för välbefinnande när hen lär sig hur samhället och ekonomin fungerar. Samtidigt lär hen sig att förstå hur man hanterar sin egen ekonomi.

Under studieavsnittet stärks den studerandes globala och kulturella kompetens när hen lär sig om globaliseringens inverkan på ekonomin.

Under studieavsnittet lär sig den studerande att förstå hur politiska beslut och sociala strukturer kan förebygga eller möjliggöra en hållbar livsstil. Under studieavsnittet studeras de sociala dimensionerna av hållbar utveckling, möjligheterna och gränserna för ekonomisk tillväxt, ekonomins miljöpåverkan och politiska besluts inverkan på uppbyggnaden av ett hållbart samhälle.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen baseras på avsnittets prov, den studerandes timaktivitet och på uppgifter som gjorts under studieavsnittet. Utvärderingen är mångsidig. Under studieavsnittet utvärderar den studerande sig själv och sitt arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Under studieavsnittet lär man sig principerna för ekonomisk verksamhet och följer den pågående debatten om den ekonomiska politiken. Avsnittet behandlar mikro- och makroekonomiska frågor ur hushållens, företagens och den offentliga ekonomins perspektiv. Avsnittet behandlar sambanden mellan ekonomi och politik samt arbetets och entreprenörskapets roll i finansieringen av välfärdsstaten. Den behandlar också sambandet mellan ekonomi och miljö i termer av hållbar utveckling.

SL3 Finland, Europa och en värld i förändring, 2 sp (SL3)

Studieavsnittets moduler

- Finland, Europa och en värld i förändring, 2 sp (YH3), Obligatorisk

Mål

Finland, Europa och en värld i förändring

Målen för modulen är att den studerande ska

- *få en bred överblick av globaliseringen och Finlands ställning som en del av den*
- *förstå europeiska och internationella avtalsbaserade former för samarbete och bildande av nätverk*
- *få insikt i Europeiska unionens verksamhet och kunna söka och kritiskt bedöma information om den*
- *förstå sina möjligheter att påverka och kunna agera som EU- och världsmedborgare*
- *kunna analysera vilka fördelar och nackdelar globaliseringen och den europeiska integrationen medför i det egna livet och för Finlands ekonomiska och politiska system*
- *kunna analysera och bedöma förändringar i och hot mot medborgarnas säkerhet och den internationella säkerhetsmiljön och möjligheter att avvärja dem.*

Lokal precisering

- förstå genom exempel hur EU:s regionalpolitik har genomförts lokalt.

Centralt innehåll

Finland, Europa och en värld i förändring

Globala utmaningar, globalisering och bildande av nätverk

- *miljön, klimatförändringen, befolkningen och en hållbar framtid*
- *aktörer och möjligheter inom det internationella samarbetet*
- *Finland och Norden som en del av globala nätverk*
- *medborgarskap och medborgarinflytande i Europa och globalt*

Europeisk identitet och den europeiska integrationen

- *den europeiska identiteten, värderingar och pluralistiska samhällen*
- *Finland som en del av EU:s beslutsfattande*
- *EU:s ekonomiska politik och regionpolitik*
- *EU som global aktör*

Säkerheten i en verksamhetsmiljö i förändring

- *lokal och nationell säkerhet*
- *Finlands och EU:s säkerhetspolitik*
- *nya hot mot säkerheten och möjligheter att avvärja dem*

Lokal precisering

- lokalt genomförd EU:s regionalpolitik

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Under studieavsnittet lär den studerande sig att förstå hur Europa har integrerats, hur mänskliga aktiviteter medför förändringar i samhället och vilket inflytande hen har i dagens och framtidens samhälle ur ett globalt utvecklingsperspektiv.

Under studieavsnittet uppmärksammar den studerande det finländska samhällets mångfald och stödjer uppbyggnaden och tillväxten av den studerandes europeiska identitet till ett globalt medborgarskap. Detta stärker den studerandes kompetens för välbefinnande.

Under studieavsnittet lär sig den studerande att förstå hur global ekonomi, politiska beslut, internationellt samarbete och sociala strukturer kan förebygga eller möjliggöra en hållbar livsstil. Under studieavsnittet studeras de sociala dimensionerna av hållbar utveckling och politiska besluts inverkan på uppbyggnaden av ett hållbart samhälle.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen baseras på avsnittets prov, den studerandes timaktivitet och på uppgifter som gjorts under studieavsnittet. Utvärderingen är mångsidig. Under studieavsnittet utvärderar den studerande sig själv och sitt arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet introducerar Finlands och Europas position i en alltmer globaliserad värld samt den europeiska ekonomiska och politiska integrationen. Under avsnittet följer man händelser i världen

från olika informationskällor. Under avsnittet uppmuntras den studerande att delta i diskussionen om olika fenomen inom internationell politik och globalt medborgarskap.

SL4 Lagkunskap, 2 sp (SL4)

Studieavsnittets moduler

- Lagkunskap, 2 sp (YH4), Valfri

Mål

Lagkunskap

Målen för modulen är att den studerande ska

- känna till Finlands rättsordning och de principer för juridiskt tänkande som styr dess verksamhet
- kunna söka, tolka och använda relevant juridisk information
- känna till sina rättigheter och skyldigheter som medborgare, arbetstagare och konsument samt kunna tillämpa sin kunskap i frågor som berör vanliga rättsliga ärenden
- kunna analysera juridiska frågor i den offentliga debatten samt de synpunkter som lyfts fram där.

Lokal precisering

- känna till principerna för Österbottens rättsordning
- eventuellt besöka Österbottens tingsrätts kansli i Karleby

Centralt innehåll

Lagkunskap

Rättsordningens grunder

- juridiska grundbegrepp och grundläggande friheter och rättigheter
- källor till juridisk information och användningen av dem
- rätt och rättvisa som samhällsfenomen
- rättsordningen och domstolsväsendet

Grunderna för medborgarnas vanligaste rättshandlingar inom följande rättsområden

- avtals- och skadeståndsrätt
- familje- och kvarlåtenskapsrätt
- förmögenhetsrätt
- upphovsrätt och konsumenträtt
- arbetsrätt
- avtalsrätt som berör boende
- förvaltningsrätt och god förvaltnings sed
- process- och straffrätt
- miljö rätt

Lokal precisering

- eventuellt besök på Österbottens tingsrätts kansli i Karleby

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

De studerandes tvärvetenskapliga och kreativa kompetens stärks när hen lär sig att tolka tabeller och statistik och att använda begrepp.

Under studieavsnittet utvecklas den studerandes kommunikativa kompetens när hen övar på sina argumentationsfärdigheter.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet utvärderas med en siffra. Utvärderingen baseras på avsnittets prov, den studerandes timaktivitet och på uppgifter som gjorts under studieavsnittet. Utvärderingen är mångsidig. Under studieavsnittet utvärderar den studerande sig själv och sitt arbete.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet ger information om det finländska rättssystemet och grunderna för rättsväsendet. Samtidigt lär den studerande sig juridiskt tänkande, lär sig om juridiska avtal och informationskällor samt hanteringen av juridiska frågor.

SL5 Repetition inför studentexamen, 2 sp (SL5)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande känner till och känner igen de olika uppgiftstyperna i studentexamen.
- Den studerande fördjupar sin förmåga att svara på olika uppgifter.
- Den studerande lär sig att uppfatta omfattande ämneshelheter som går över studieperiodens gränser.
- Den studerande känner igen pågående sociala fenomen och deras bakgrund.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- det centrala innehållet för studieavsnitten 1–4 i samhällslära
- uppgifter med anknytning till omfattande ämneshelheter
- statistiska, dokumentära och visuella uppgifter
- aktuella sociala fenomen

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Repetitionen av huvudinnehållet i studieavsnitten vägleder den studerande till att uppfatta helheten samt fördjupar den studerandes förmåga att bearbeta, förstå, analysera och producera samhällslig information.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Studieavsnittet repeterar det huvudsakliga innehållet i samhällslära och tränar på att svara på uppgifterna i samhällslära i studentexamen.

7.21. Studerandekårsverksamhet (SKV)

Studieavsnitt

Studerandekårsverksamhet, 2 sp (SKV)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande lär sig hur demokrati fungerar.
- Den studerande lär sig mötesteknik.
- Den studerande representerar studerandekåren.
- Den studerande utvecklar sin egen läroanstalt och skapar och upprätthåller en god atmosfär.
- Den studerande deltar i anordnandet av gymnasiets temadagar och fester.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- studerandekårsverksamhet
- deltagande i anordnandet av gymnasiets fest- och temadagar
- mötesteknik
- utveckling av en gymnasiets verksamhetskultur
- demokrati som system

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes samhällslära kompetens stärks när hen lär sig mötessteknik och hur demokrati fungerar.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen deltar i anordnandet av gymnasiets fest- och temadagar och utvecklar gymnasiets verksamhetskultur.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Godkänt utförande kräver att den studerande deltar aktivt och arbetar som representant för studentkåren.

Fri beskrivning av studieavsnittet

Den studerande deltar aktivt i studentkårens representanters möten och utför de uppgifter som överenskommit i dem. Den studerande deltar i anordnandet av de temadagarna och fester som arrangeras under läsåret. Studenten representerar studentkåren och utvecklar gymnasiets verksamhet i enlighet med studentkårens önskemål.

7.22. Tutorverksamhet (TUT)

Studieavsnitt

Tutorverksamhet, 2 sp (TUT1)

Mål

Lokal precisering

- Den studerande lär sig principerna för tutorverksamhet.
- Den studerande förstår hur en grupp fungerar och hur det är att vara medlem i en grupp i olika situationer.
- De studerande utarbetar i samarbete med tutorhandledarna en läsårsplan för tutorverksamheten.
- Den studerande lär sig hur individer och små grupper vägleds i olika situationer och evenemang.

Centralt innehåll

Lokal precisering

- tutorverksamhet
- gruppdynamik
- grupperande och identifierande av sina egna styrkor som handledare
- utveckling av samarbetsförmåga
- agera i olika roller och identifiera sina egna styrkor som ledare för tutorgrupper

Lokal precisering

Mångsidig kompetens

Den studerandes kommunikativa kompetens stärks när hen lär sig gruppdynamik och planerar och genomför grupperingsuppgifter.

Den studerandes kompetens för välbefinnande stärks när hen lär sig att identifiera sina egna styrkor som gruppleddare.

Bedömning av studieavsnitt

Lokal precisering

Studieavsnittet bedöms med en anteckning om avlagt studieavsnitt. Godkänt utförande förutsätter aktivt deltagande i handledarverksamheten.

Fri beskrivning av studieavsnittet

De studerande deltar i tutorrutbildning och fungerar som tutor för studenter som påbörjar sina studier. Tutorerna hjälper gymnasiestuderande i olika problemsituationer. Tutorerna deltar i gymnasiets presentationstillfällen i samband med olika evenemang. Tutorerna deltar i utbildningen av nya tutorer.

7.23. Övriga studier (ÖVG)

Studieavsnitt

Första Hjälp 1, 1 sp (FHJ1)

Mål

Centralt innehåll

Första Hjälp 2, 1 sp (FHJ2)

Mål

Centralt innehåll

Första Hjälp 3, 2 sp (FHJ3)

Mål

Centralt innehåll

Green Card i golf, 1 sp (GCG)

Mål

Centralt innehåll

Grundkurs för ordningsvakter, 2 sp (GFO)

Mål

Centralt innehåll

Hygienkompetens, 1 sp (HYG)

Mål

Centralt innehåll

Idrottsakademi 1, 2 sp (IDR1)

Mål

Centralt innehåll

Körkort för personbil, 1 sp (KÖR)

Mål

Centralt innehåll

Studieresa, 2 sp (RES)

Mål

Centralt innehåll

Serveringspass, 1 sp (SER)

Mål

Centralt innehåll

Studier som räknas tillgodo, 2 sp (STU)

Mål

Centralt innehåll

8. Bilagor

8.1. Statsrådets förordning om gymnasieutbildning

Statsrådets förordning om gymnasieutbildning 810/2018

8.2. Nivåskala för språkkunskap och språkutveckling

Denna nivåskala är en i Finland utarbetad tillämpning av de skalor som ingår i den gemensamma europeiska referensramen för språk: lärande, undervisning och bedömning som utvecklats av Europarådet.

NIVÅSKALA FÖR SPRÅKKUNSKAP OCH SPRÅKUTVECKLING					
Kun-skaps-nivå	Förmåga att kommunicera			Förmåga att tolka texter	Förmåga att producera texter
	Kommunikation i olika situationer	Förmåga att använda kommunikationssituationer	Kulturellt lämpligt språktyper	Förmåga att tolka texter	Förmåga att producera texter
A1.1	Den studerande klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.	Den studerande behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Kan ibland gissa eller förutse enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Kan uttrycka om hen har förstått.	Den studerande kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.	Den studerande förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.	Den studerande kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Uttalar några inövade uttryck begränsat. Kan skriva några enskilda ord och uttryck.
A1.2	Den studerande klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.	Den studerande använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i kommunikationssituationer, sin kommunikation. Behöver mycket hjälpmedel. Kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.	Den studerande kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.	Den studerande förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Kan urskilja enskilda fakta i en text.	Den studerande kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna

					uttryck och en del av den elementära grammatiken.
A1.3	Den studerande reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.	Den studerande deltar i kommunikationssituationer men behöver ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.	Den studerande kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.	Den studerande förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text.	Den studerande behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.
Fungerande elementär språkfärdighet					
A2.1	Den studerande kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.	Den studerande deltar i allt högre grad i kommunikationssituationer. Använder mer sällan nonverbala uttryck. Måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.	Den studerande klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäakter och besvara sådana.	Den studerande förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning	Den studerande kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.
Den grundläggande språkfärdighetens begynnelsekede					

				med hjälp av kontexten.	
A2.2	Den studerande	Den studerande	Den studerande	Den studerande	Den studerande
Grundläggande språkfärdighet i stadd utveckling	<p>Reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation.</p> <p>Måste då och då be om samtalspartnerns upprepa eller förtydliga. Använder till exempel ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).</p>	<p>Deltar i allt högre grad i kommunikationssituationer. Använder vid standarduttryck för att be om precisering av uttrycket.</p> <p>Måste då och då be om samtalspartnerns upprepa eller förtydliga. Använder till exempel ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).</p>	<p>Den studerande kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt. Kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationssituationer.</p>	<p>Den studerande kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.</p>	<p>Den studerande kan räkna upp och beskriva (för sin ålder typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.</p>
B1.1	Den studerande	Den studerande	Den studerande	Den studerande	Den studerande
Fungerande grundläggande språkfärdighet	<p>Den studerande kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.</p>	<p>Den studerande kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.</p>	<p>Den studerande visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Den studerande kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.</p>	<p>Den studerande förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och</p>	<p>Den studerande kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande</p>

				viktiga detaljer.	uttalsregler också på andra än inövade uttryck.
B1.2	Den studerande kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man informerar om en aktuell händelse.	Den studerande kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas. Kan relativt naturligt rätta till missförstånd. Kan diskutera betydelsen också av mer komplicerade uttryck.	Den studerande kan för olika ändamål använda ett språk som inte är familjärt men inte heller alltför formellt. Den studerande känner till de viktigaste artighetskutymerna och följer dem. Den studerande kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.	Den studerande förstår tydligt tal som innehåller fakta om bekanta eller relativt allmänna ämnen och klarar också i någon mån av texter som förutsätter slutledning. Den studerande förstår det väsentliga och de viktigaste detaljerna i en mer omfattande formell eller informell diskussion i omgivningen.	Den studerande kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra. Uttrycker sig relativt obehindrat. Kan skriva personliga och mer officiella meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar. Behärskar de grundläggande uttalsreglerna också för andra än inövade uttryck.
B2.1	Den studerande kan kommunicera obehindrat också i nya kommunikationssituationer som ibland inbegriper abstrakt, men ändå tydligt språk.	Den studerande kan uttrycka sin åsikt och ibland för att vinna standarduttryck, såsom "Det är en svår fråga". Kan diskutera betydelsen	Den studerande strävar efter att uttrycka sina tankar sakligt och med respekt för sin samtalspartner samt ta hänsyn till de krav som olika	Den studerande förstår muntlig eller skriven text som är invecklad till språk och innehåll. Kan följa med omfattande tal och komplicerad	Den studerande kan med mångsidiga strukturer och ett relativt omfattande ordförråd, som också inbegriper idiomatiska och abstrakta
B1.2	Flytande grundläggande språkfärdighet				
B2.1	Självständig språkfärdighet, grundnivå				

		också av komplicerade uttryck och begrepp. Kan ge akt på sin egen förståelse och kommunikation och korrigera sitt språk.	situationer ställer.	argumentation samt redogöra för det centrala innehållet i det hörda. Förstår en stor del av en pågående diskussion. Förstår olika typer av skrivna texter, som också kan handla om abstrakta ämnen, fakta, attityder och åsikter.	uttryck, uttala sig relativt klart och exakt om olika saker som hör till det egna erfarenhetsområdet. Kan delta också i relativt formella diskussioner. Behärskar ett relativt omfattande ordförråd och även krävande satsstrukturer. Uttalet är tydligt, betoningen ligger på rätt stavelse i ordet och talet innehåller några för målspråket typiska intonationsmönster.
B2.2	Den studerande kan använda språket i olika typer av kommunikationsituationer och också nya, som förutsätter ett mångsidigt språk.	Den studerande strävar efter att ge respons, situationer med kompletterande synpunkter eller slutsatser. Kan bidra till att kommunikationen fortlöper och vid behov använda omskrivningar. Kan diskutera betydelsen också av komplicerade uttryck och begrepp. Kan använda strategier som stödjer förståelsen,	Den studerande kan uttrycka sina tankar naturligt, tydligt och artigt både i en formell och en informell situation samt välja språkbruk efter situation och samtalspartner.	Den studerande förstår pågående eller inspelat, klart strukturerat talat standardspråk i alla situationer. Förstår i viss mån också främmande språkformer. Kan läsa invecklade texter skrivna för olika ändamål och sammanfatta det centrala innehållet i dem. Den studerande kan känna igen attityder och kritiskt	Den studerande kan uttrycka sig på ett säkert, tydligt och artigt sätt. Behärskar i stor utsträckning språkliga medel för att uttrycka konkreta och abstrakta, bekanta och obekanta ämnen. Kan kommunicera spontant och skriva en tydlig och strukturerad text. Uttalet är mycket tydligt, betoningen ligger på rätt stavelse i ordet och talet

		såsom att plocka ut det centrala innehållet och till exempel göra anteckningar om det hörda.		bedöma det hörda och/eller lästa.	innehåller några för målspråket typiska intonationsmönster.
C1.1	Den studerande kan kommunicera mångsidigt, obehindrat och exakt i alla kommunikationssituationer.	Den studerande tar på ett naturligt sätt ansvar för att kommunikationen flyter. Kan omformulera situationer och klara sig ur svåra situationer. Använder skickligt språk- eller kontextrelaterade antydningar för att dra slutsatser eller förutspå det som kommer.	Den studerande kan använda språket flexibelt och effektivt för sociala ändamål, även uttrycka känslotillstånd, indirekta antydningar (till exempel ironi) och humor.	Den studerande förstår i detalj också längre anföranden om bekanta och allmänna ämnen, även om talet inte skulle vara tydligt strukturerat eller om det skulle innehålla idiomatiska uttryck eller registerbyten. Den studerande förstår i detalj invecklade abstrakta skrivna texter och kan kombinera information från komplicerade texter.	Den studerande kan uttrycka sig obehindrat, exakt och strukturerat om många olika ämnen eller hålla ett relativt långt, förberett anförande. Kan med säker och personlig stil skriva välstrukturerade texter om invecklade ämnen. Det språkliga uttrycksförrådet är mycket omfattande. Uttalet är naturligt och behagligt att lyssna på. Talrytmen och intonationen är typiska för målspråket.
Avancerad språkfärdighet grundnivå					

8.3. Anvisning: mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i samiska som kompletterar gymnasieutbildningen

Anvisning 7.11.2019 OPH-2264-2019

Utbildningsstyrelsen ger bifogade anvisning om målen, det centrala innehållet och bedömningen av den studerandes lärande i undervisning i samiska som kompletterar gymnasieutbildningen. Anvisningen gäller undervisning i samiska som kompletterar gymnasieutbildningen och som

ordnas med separat finansiering (Undervisningsministeriets förordning om grunderna för statsunderstöd som beviljas för kompletterande undervisning i den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen för elever med främmande språk, samiska och romani som modersmål 1777/2009).

Denna anvisning ersätter Utbildningsstyrelsens anvisning som utgör bilaga 3 till Grunderna för gymnasiets läroplan 2015 (Utbildningsstyrelsens föreskrift 60/011/2015).

Undervisningen ska ordnas i enlighet med denna anvisning från och med 1.8.2021.

Generaldirektör	Olli-Pekka Heinonen
Undervisningsråd	Petri Lehikoinen

8.3.1. Mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i samiska som kompletterar gymnasieutbildningen

Utbildningsstyrelsens anvisning nr 2264-2019.

Enligt Finlands grundlag har alla som bor i Finland rätt att upprätthålla och utveckla sitt språk och sin kultur. Syftet med undervisningen i samiska är att stödja den studerande att utveckla en aktiv flerspråkighet och ett intresse för kontinuerligt språklärande. Undervisningen i samiska ska stödja den studerandes delaktighet som en aktiv och balanserad medlem i såväl sin egen språk- och kulturgemenskap som i den finländska språk- och kulturgemenskapen samt som global aktör. Undervisningen i samiska ska samarbeta med undervisningen i lärokursen svenska och litteratur och undervisningen i övriga läroämnen.

Språkpedagogiken stärker den studerandes språkliga medvetenhet och förmåga att använda flera språk parallellt samt fördjupar hens multilitteracitet och förmåga att anpassa sig till språkgemenskapen. Språkpedagogiken hjälper även den studerande att bygga upp sin språkliga och kulturella identitet. Målet är att den studerande ska lära sig uppfatta och värdesätta den språkliga och kulturella mångfalden samt de språkliga rättigheterna i den egna vardagen och i samhället i övrigt. Den studerandes utgångsläge och språkkunskaper ska tas i beaktande i studierna. I studierna ska man utnyttja olika studiemiljöer såsom bibliotek, teatrar och museer samt övriga kulturella institutioner. I studierna ska den studerande även utnyttja sin egen språkgemenskap, sina språk- och textmiljöer samt den språkliga och kulturella mångfalden i skolgemenskapen och andra gemenskaper. I studierna ska man använda tillräckligt krävande material och arbetssätt som är meningsfulla för den studerande, ger upplevelser och utvecklar kreativiteten.

Målen och innehållet har fastställts för undervisning i samiska som omfattar två undervisningstimmar per vecka under hela gymnasieutbildningen. Utbildningsanordnaren ska göra upp en lokal läroplan, där målen för undervisningen och det centrala innehållet väljs med hänsyn till det samiska språkets särdrag. Läroplanen i samiska kan också utarbetas gemensamt av flera utbildningsanordnare.

Undervisningens uppdrag

Undervisningen i samiska ska handleda den studerande till att uttrycka sig själv mångsidigt, utveckla sina kommunikativa färdigheter, aktivt söka och kritiskt granska information och tolka texter samt till etiska reflektioner. Undervisningens uppdrag är att stödja och utveckla den studerandes språkliga medvetenhet vilket bidrar till att hens uppskattning för det samiska språket ökar och hen blir motiverad att fördjupa sina kunskaper i samiska.

I undervisningen kombineras företeelser inom språk-, litteratur- och kulturforskning. Den studerandes kännedom om och mångsidiga användning av det samiska språket breddas och hen lär sig känna de språkliga rötterna samt utvecklar sin förmåga att jämföra språkets olika drag med andra språk som hen kan. Den studerande utvecklar samtidigt sitt ord- och begreppsförråd och sin multilitteracitet. Hen utvecklar sin kunskap om den egna kulturens litteratur, berättartradition, visuella kultur, musik och drama.

Undervisningens mål

Målen för undervisningen i samiska som kompletterar gymnasieutbildningen berör den studerandes kommunikationsfärdigheter, förmåga att tolka och producera text samt utvecklingen av den studerandes språkliga och kulturella kännedom. Målen för undervisningen är följande:

Kommunikationsfärdigheter

Målet är att den studerande ska

- kunna kommunicera målinriktat, ändamålsenligt och etiskt såväl enskilt som i grupp samt kunna analysera, bedöma och utveckla sina egna kommunikationsfärdigheter
- kunna analysera och bedöma olika kommunikationssituationer och -relationer samt kommunikationsfenomen och -färdigheter och kommunikationsetik som ingår i kontexten.

Att tolka texter

Målet är att den studerande ska

- utveckla sin kritiska och kulturella läskunnighet så att hen kan analysera och utvärdera multimodala texter och vara medveten om deras syften och kontexter, till exempel fakta- och medietext, litteratur och muntlig text, samt kan använda sig av relevanta begrepp för att analysera text
- utveckla sin förmåga att tolka skön- och facklitteratur i estetiskt och funktionellt syfte, fördjupa sin förståelse för litterära medel och behärska relevanta begrepp för att analysera litteratur
- kritiskt kunna granska olika informationskällor samt informationens syfte, tillförlitlighet och användbarhet.

Att producera texter

Målet är att den studerande ska

- utveckla sin kritiska och kulturella läskunnighet så att hen kan producera och dra nytta av multimodala texter och vara medveten om deras syften och kontexter, kan uttrycka sig och motivera sina tankar samt använda ett för situationen lämpligt språk och uttryckssätt
- kunna behärska de olika faserna i en skrivprocess och reflektera över sina egna skrivprocesser, kunna ge och ta emot respons samt tillämpa respons i sitt skrivande
- stärka sina färdigheter att behärska standardspråket och dess normer i tal och skrift samt kunna använda olika källor på ett ändamålsenligt sätt och förstå och följa regler om upphovsrätt.

Att utveckla språklig och kulturell medvetenhet

Målet är att den studerande ska

- bli medveten om vilken betydelse språket och olika kunskapsområden har för lärandet och tänkandet samt hur den språkliga och kulturella mångfalden inverkar på identiteten
- fördjupa sina kunskaper om samiskans struktur, ordförråd, olika register, uttrycksformer och tonlägen och deras meningsskapande funktion samt om litteraturen och andra kulturprodukter

- bekanta sig med de samiska språken som helhet samt förstå sin egen roll som upprätthållare av samiskan.

Bedömning

Syftet med bedömningen är att främja och stödja lärandet och synliggöra olika aspekter av den studerandes kunskande och utveckling. Responsen och bedömningen är kopplade till de moduls specifika mål som grundar sig på lärokursens allmänna mål. Modulernas mål bildar målen för de lokala studieavsnitten eller sammanfogas till sådana. Bedömningen ska vara mångsidig, öppen och rättvis samt basera sig på delaktighet och uppmuntran och vägleda den studerande till självvärdering. Den studerandes lärande och kunskande ska bedömas på olika sätt, till exempel med hjälp av iakttagelser av den studerandes lärande och olika prestationer.

Bedömningen under ett studieavsnitt kan bestå av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter under läroprocessens gång. Med hjälp av bedömningsdialog och respons samt självvärderingsfärdigheter utvecklar den studerande en uppfattning om sig själv och hur hen talar och lyssnar samt producerar och tolkar text.

Bedömningen i slutet av ett studieavsnitt ska grunda sig på målen för modulerna som ingår i studieavsnittet. Utöver målen för modulerna kan studieavsnittet också innehålla lokala mål för mångsidig kompetens. Då ett studieavsnitt inleds ska den studerande informeras om målen för studierna så att både läraren och den studerande kan följa upp framsteg i studierna. Bedömningen av ett studieavsnitt ska grunda sig på olika slags prestationer, till exempel skriftliga och muntliga prestationer och eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång. Om studieavsnittet består av flera moduler från samma läroämne ges endast ett vitsord.

Studier

SMO1 Att tolka och skriva text (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna producera, tolka och analysera olika multimodala samiska texter samt deras språkliga strukturer och uttryck
- uppmuntras som skribent och behärska de olika skedena av en skrivprocess
- lära sig använda olika typer av texter som utgångspunkt för sitt eget skrivande
- stärka sin uppfattning om sig själv i fråga om att tolka och producera text samt ge och ta emot respons.

Centralt innehåll

- centrala textgenrer: berättande, beskrivande, instruerande, ställningstagande och reflekterande texter och kombinationer av dessa
- texters målgrupper, sammanställning av texthelheter; analys av textens syfte, kontext, innehåll, uppbyggnad, uttrycksformer och synvinklar
- skriva olika typer av texter i process, kollaborativt och individuellt samt materialbaserat skrivande, referat av texter och kommentarer till texter
- texters flerstämmighet och intertextualitet
- språk- och textvård

SMO2 Text och språklig medvetenhet (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- utveckla sin språkliga och textuella medvetenhet
- fördjupa sin förståelse av språk och text som meningsskapande helheter
- förstå de samiska språken som helhet bland språken i världen samt vilken inverkan kulturella kontakter har.

Centralt innehåll

- samiska och identitet, språklig variation, jämförelse mellan språk, språkens ställning, livskraftiga och utrotningshotade språk
- språkpolitik, en- och flerspråkighet, språkideologier, språkvård
- multilitteracitet och textgenre som begrepp, det vidgade textbegreppet

SMO3 Kommunikation 1 (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- uppmuntras att kommunicera aktivt, fördjupa sin kommunikationsprofil och sin medvetenhet om språk och identitet
- fördjupa sina färdigheter i gruppkommunikation samt lära sig analysera och bedöma fenomen i anslutning till gruppkommunikation
- lära sig analysera betydelsen av olika språkliga och icke-verbala medel och iakttä kontextbundna variationer i olika kommunikationssituationer.

Centralt innehåll

- reflektioner över de egna kommunikationsfärdigheterna, ge och ta emot respons, förmåga att lyssna samt att målinriktat och konstruktivt delta i gruppkommunikation
- analys av olika kommunikationssituationer, konstruktion av samtal, betydelseförhandling, språket och icke-verbal kommunikation
- språk och identitet samt kontextbundna variationer i språkbruket

SMO4 Litteratur 1 (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- fördjupa och utveckla mångsidigare läsvanor
- känna till genrerna och uttrycksmedlen inom samisk skön- och facklitteratur samt film
- bredda sina läsfärdigheter, analysera och tolka litteratur av och om samer med hjälp av lämpliga begrepp och metoder
- lära känna samernas historia och det materiella och immateriella samiska kulturarvet.

Centralt innehåll

- litteraturens roll och olika sätt att läsa litteratur, i synnerhet läsning och skrivning i funktionellt och estetiskt syfte
- centrala genrer, uttrycksformer och analysbegrepp
- berättelser och narrativitet i skön- och facklitteratur, mytiska berättelser, jolkning och sångtradition
- narrativitet i multimodala texter, till exempel teater, film och musik

SMO5 Att tolka text 1 (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- vidareutveckla sin kritiska läskunnighet, i synnerhet sin mediekunskap
- lära sig tolka multimodala samiska texter, samt lära sig analysera deras uttrycksformer och växelverkan, även ur samiskt perspektiv
- förstå hur medierna fungerar, deras betydelse för identiteten och deras roll som opinionsbildare i samhället
- mångsidigt kunna motivera sina åsikter, förstå och analysera andras motiveringar samt kunna förhålla sig konstruktivt till avvikande åsikter.

Centralt innehåll

- yttrandefrihet, mediekritik, medieetik
- språkliga och audiovisuella medel som används för att påverka mottagaren samt argumentationsteknik och retoriska stilmedel
- ideologiskt färgade texter och skillnaden mellan åsikter och vetenskaplig kunskap, minoritetens och minoritetsspråks synlighet i medierna
- källkritik, informationssökning och -hantering, upphovsrätt
- att analysera och producera skriftliga och muntliga texter som tar ställning och påverkar

SMO6 Att producera text 1 (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- uppmuntras som skribent och utveckla sina färdigheter i att behärska skrivprocessen i samiska
- lära sig använda andra samiska texter som underlag för den egna skrivprocessen och kunna bedöma texternas tillförlitlighet
- stärka sin uppfattning om vilken inverkan textens disposition, språk och uttrycksform har för dess betydelse.

Centralt innehåll

- skrivprocessen: idéfas, avgränsning av ämnet, val av perspektiv, disposition, bearbetning och finslipning; ge och ta emot respons
- materialbaserat skrivande, språk- och textvård
- ordkonstövningar som stärker skribentens egen röst

SMO7 Kommunikation 2 (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- öka tilltron till sin förmåga att framträda och sin förståelse för anspänning
- utveckla sin färdighet att framträda samt sin förmåga att producera olika muntliga texter, även i digitala miljöer
- fördjupa sin förmåga att analysera och bedöma talad text och audiovisuell kommunikation.

Centralt innehåll

- anspänning och koncentrationsnivå, publikkontakt och åhörarnas ansvar
- särdrag för kommunikation på samiska

- sammanställning och framförande av ett inlägg individuellt, i grupp eller som en audiovisuell text; färdigheter i att fokusera, ta kontakt, åskådliggöra och uttrycka sig
- kommunikationsfärdigheter och -etik i olika kommunikationskanaler, till exempel sociala medier
- analys och bedömning av talade och audiovisuella texter

SMO8 Litteratur 2 (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- öka sin kunskap om samisk litteratur och kunna granska skönlitteratur också som en del av ett samhälle i förändring
- förstå betydelsen av olika kontexter för tolkningen av litteratur
- kunna analysera inhemsk och utländsk litteratur som skrivits av eller handlar om samer samt annan konst som en del av den kulturella kontexten.

Centralt innehåll

- granska samisk litteratur i olika kontexter: författarens och genrens kontext, historisk och kulturell kontext, politisk och samhällelig kontext
- granska texter ur olika synvinklar, till exempel med beaktande av olika människosyner, identiteter, världsbilder, värdegrunder och idévärldar
- den samiska litteraturen och litteratur om och av samer som ett mångfacetterat, flerstämmigt och flerspråkigt fenomen

Betyg

Den studerande ska ges ett intyg över deltagande i undervisning i samiska som kompletterar gymnasieutbildningen. I intyget antecknas vilket språk som studerats, omfattningen av undervisningen och en verbal bedömning eller ett siffervitsord i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. I övrigt följs bestämmelserna om betygsanteckningar i grunderna för gymnasiets läroplan.

8.4. Anvisning: mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i romani som kompletterar gymnasieutbildning

Anvisning 7.11.2019 OPH-2265-2019

Utbildningsstyrelsen ger bifogade anvisning om målen, det centrala innehållet och bedömningen av den studerandes lärande i undervisning i romani som kompletterar gymnasieutbildningen. Anvisningen gäller undervisning i romani som kompletterar gymnasieutbildningen och som ordnas med separat finansiering (Undervisningsministeriets förordning om grunderna för statsunderstöd som beviljas för kompletterande undervisning i den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen för elever med främmande språk, samiska och romani som modersmål 1777/2009).

Denna anvisning ersätter Utbildningsstyrelsens anvisning som utgör bilaga 4 till Grunderna för gymnasiets läroplan 2015 (Utbildningsstyrelsens föreskrift 60/011/2015).

Undervisningen ska ordnas i enlighet med denna anvisning från och med 1.8.2021.

Generaldirektör	Olli-Pekka Heinonen
Undervisningsråd	Petri Lehikoinen

8.4.1. Mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i romani som kompletterar gymnasieutbildningen

Utbildningsstyrelsens anvisning nr 2265-2019.

Enligt Finlands grundlag har alla som bor i Finland rätt att upprätthålla och utveckla sitt språk och sin kultur. Syftet med undervisningen i romani är att stödja den studerande att utveckla en aktiv flerspråkighet och ett intresse för kontinuerligt språklärande. Undervisningen i romani ska stödja den studerandes delaktighet som en aktiv och balanserad medlem i såväl sin egen språk- och kulturgemenskap som i den finländska språk- och kulturgemenskapen samt som global aktör. Undervisningen i romani ska samarbeta med undervisningen i lärokursen svenska och litteratur och undervisningen i övriga läroämnen.

Språkpedagogiken stärker den studerandes språkliga medvetenhet och förmåga att använda flera språk parallellt samt fördjupar hans multilitteracitet och förmåga att anpassa sig till språkgemenskapen. Språkpedagogiken hjälper även den studerande att bygga upp sin språkliga och kulturella identitet. Målet är att den studerande ska lära sig uppfatta och värdesätta den språkliga och kulturella mångfalden samt de språkliga rättigheterna i den egna vardagen och i samhället i övrigt. Den studerandes utgångsläge och språkkunskaper ska tas i beaktande i studierna. I studierna ska man utnyttja olika studiemiljöer såsom bibliotek, teatrar och museer samt övriga kulturella institutioner. I studierna ska den studerande även dra nytta av sin egen språkgemenskap, sina språk- och textmiljöer samt den språkliga och kulturella mångfalden i skolgemenskapen och andra gemenskaper. I studierna ska man använda tillräckligt krävande material och arbetssätt som är meningsfulla för den studerande, ger upplevelser och utvecklar kreativiteten.

Målen och innehållet har fastställts för undervisning i romani som omfattar två undervisningstimmar per vecka under hela gymnasieutbildningen. Utbildningsanordnaren ska göra upp en lokal läroplan, där målen för undervisningen och det centrala innehållet väljs med hänsyn till det romska språkets särdrag. Läroplanen i romani kan också utarbetas gemensamt av flera utbildningsanordnare.

Undervisningens uppdrag

Undervisningen i romani ska handleda den studerande till att uttrycka sig själv mångsidigt, utveckla sina kommunikativa färdigheter, aktivt söka och kritiskt granska information och tolka texter samt till etiska reflektioner. Undervisningens uppdrag är att stödja och utveckla den studerandes språkliga medvetenhet. Den studerandes uppskattning för det romska språket ökar och hen blir motiverad att fördjupa sina kunskaper i romani.

I undervisningen kombineras företeelser inom språk-, litteratur- och kulturforskning. Den studerandes kännedom om och mångsidiga användning av det romska språket breddas och hen lär sig känna de språkliga rötterna samt utvecklar sin förmåga att jämföra språkets olika drag med andra språk som hen kan. Den studerande utvecklar samtidigt sitt ord- och begreppsförråd och sin multilitteracitet. Hen utvecklar sin kunskap om den egna kulturens litteratur, berättartradition, visuella kultur, musik och drama.

Undervisningens mål

Målen för undervisningen i romani som kompletterar gymnasieutbildningen berör den studerandes kommunikationsfärdigheter, förmåga att tolka och producera text samt utvecklingen av den studerandes språkliga och kulturella kännedom. Målen för undervisningen är följande:

Kommunikationsfärdigheter

Målet är att den studerande ska

- kunna kommunicera målinriktat, ändamålsenligt och etiskt såväl enskilt som i grupp samt kunna analysera, bedöma och utveckla sina egna kommunikationsfärdigheter
- kunna analysera och bedöma olika kommunikationssituationer och -relationer samt kommunikationsfenomen och -färdigheter och kommunikationsetik som ingår i kontexten

Att tolka texter

Målet är att den studerande ska

- utveckla sin kritiska och kulturella läskunnighet så att hen kan analysera och utvärdera multimodala texter och vara medveten om deras syften och kontexter, till exempel fakta- och medietext, litteratur och muntlig text, samt kan använda sig av relevanta begrepp för att analysera text
- utveckla sin förmåga att tolka skön- och facklitteratur i estetiskt och funktionellt syfte, fördjupa sin förståelse för litterära medel och behärska relevanta begrepp för att analysera litteratur
- kritiskt kunna granska olika informationskällor samt informationens syfte, tillförlitlighet och användbarhet.

Att producera texter

Målet är att den studerande ska

- utveckla sin kritiska och kulturella läskunnighet så att hen kan producera och dra nytta av multimodala texter och vara medveten om deras syften och kontexter, kan uttrycka sig och motivera sina tankar samt använda ett för situationen lämpligt språk och uttrycksätt
- kunna behärska de olika faserna i en skrivprocess och reflektera över sina egna skrivprocesser, kunna ge och ta emot respons samt tillämpa respons i sitt skrivande
- stärka sina färdigheter att behärska standardspråket och dess normer i tal och skrift samt kunna använda olika källor på ett ändamålsenligt sätt och förstå och följa regler om upphovsrätt.

Att utveckla språklig och kulturell medvetenhet

Målet är att den studerande ska

- bli medveten om vilken betydelse språket och olika kunskapsområden har för lärandet och tänkandet samt hur den språkliga och kulturella mångfalden inverkar på identiteten
- fördjupa sina kunskaper om den finländska romanins struktur, ordförråd, olika register, uttrycksformer och tonlägen och deras meningsskapande funktion samt om litteraturen och andra kulturprodukter
- bekanta sig med de romska dialekter som talas på olika håll i världen samt förstå sin egen roll som upprätthållare av det romska språket i Finland.

Bedömning

Syftet med bedömningen är att främja och stödja lärandet och synliggöra olika aspekter av den studerandes kunskaper och utveckling. Responsen och bedömningen är kopplade till de modulspecifika mål som grundar sig på lärokursens allmänna mål. Modulernas mål bildar målen för de lokala studieavsnitten eller sammanfogas till sådana. Bedömningen ska vara mångsidig, öppen och rättvis samt basera sig på delaktighet och uppmuntran och vägleda den studerande till

självvärdering. Den studerandes lärande och kunnande ska bedömas på olika sätt, till exempel med hjälp av iakttagelser av hens lärande och olika prestationer.

Bedömningen under ett studieavsnitt kan bestå av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter under lärprocessens gång. Med hjälp av bedömningsdialog och respons samt självvärderingsfärdigheter utvecklar den studerande en uppfattning om sig själv och hur hen talar och lyssnar samt producerar och tolkar text.

Bedömningen i slutet av ett studieavsnitt ska grunda sig på målen för modulerna som ingår i studieavsnittet. Utöver målen för modulerna kan studieavsnittet också innehålla lokala mål för mångsidig kompetens. Då ett studieavsnitt inleds ska den studerande informeras om målen för studierna så att både läraren och den studerande kan följa upp framsteg i studierna. Bedömningen av ett studieavsnitt ska grunda sig på olika slags prestationer, till exempel skriftliga och muntliga prestationer och eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång. Om studieavsnittet består av flera moduler från samma läroämne ges endast ett vitsord.

Studier

RMO1 Att tolka och skriva text (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna producera, tolka och analysera olika multimodala romska texter samt deras språkliga strukturer och uttryck*
- uppmuntras som skribent och behärska de olika skedena av en skrivprocess*
- lära sig använda olika typer av texter som utgångspunkt för sitt eget skrivande*
- stärka sin uppfattning om sig själv i fråga om att tolka och producera text samt ge och ta emot respons.*

Centralt innehåll

- centrala textgenrer: berättande, beskrivande, instruerande, ställningstagande och reflekterande texter och kombinationer av dessa*
- texters målgrupper, sammanställning av texthelheter; analys av textens syfte, kontexter, innehåll, uppbyggnad, uttrycksformer och synvinklar*
- skriva olika typer av texter i process, kollaborativt och individuellt samt materialbaserat skrivande, referat av texter och kommentarer till texter*
- texters flerstämmighet och intertextualitet*
- språk- och textvård*

RMO2 Text och språklig medvetenhet (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- utveckla sin språkliga och textuella medvetenhet*
- fördjupa sin förståelse av språk och text som meningsskapande helheter*
- förstå romanins ställning bland språken i världen samt vilken inverkan kulturella kontakter har.*

Centralt innehåll

- *romani och identitet, språklig variation, jämförelse mellan språk, språkens ställning, livskraftiga och utrotningshotade språk*
- *språkpolitik, en- och flerspråkighet, språkideologier, språkvård*
- *multilitteracitet och textgenre som begrepp, det vidgade textbegreppet*

RMO3 Kommunikation 1 (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppmuntras att kommunicera aktivt, fördjupa sin kommunikationsprofil och sin medvetenhet om språk och identitet*
- *fördjupa sina färdigheter i gruppkommunikation samt lära sig analysera och bedöma fenomen i anslutning till gruppkommunikation*
- *lära sig analysera betydelsen av olika språkliga och icke-verbala medel och iaktta kontextbundna variationer i olika kommunikationssituationer.*

Centralt innehåll

- *reflektioner över de egna kommunikationsfärdigheterna, ge och ta emot respons, förmåga att lyssna samt målinriktat och konstruktivt delta i gruppkommunikation*
- *analys av olika kommunikationssituationer, konstruktion av samtal, betydelseförhandling, språket och icke-verbal kommunikation*
- *språk och identitet samt kontextbundna variationer i språkbruket*

RMO4 Litteratur 1 (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa och utveckla mångsidigare läsvanor*
- *känna till genrer inom romsk skön- och facklitteratur samt film och deras uttrycksmedel*
- *bredda sin förmåga att läsa, analysera och tolka litteratur på romani och litteratur av och om romer med hjälp av lämpliga begrepp och metoder*
- *lära känna romernas historia och det materiella och immateriella romska kulturarvet.*

Centralt innehåll

- *litteraturens roll och olika sätt att läsa litteratur, i synnerhet läsning och skrivning i funktionellt och estetiskt syfte*
- *centrala genrer, uttrycksformer och analysbegrepp i litteraturen*
- *berättelser och narrativitet i skön- och facklitteratur, romernas sångtradition och mytiska berättelser*
- *multimodala texters narrativitet, till exempel teater, film och musik*

RMO5 Att tolka text 1 (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- *vidareutveckla sin kritiska läskunnighet, i synnerhet sin mediekunskap*
- *lära sig tolka multimodala romska texter samt lära sig analysera deras uttrycksformer och växelverkan, även ur den romska kulturens perspektiv*
- *förstå hur medierna fungerar, deras betydelse för identiteten och deras roll som opinionsbildare i samhället*

- *mångsidigt kunna motivera sina åsikter, förstå och analysera andras motiveringar samt kunna förhålla sig konstruktivt till avvikande åsikter.*

Centralt innehåll

- *ytrandefrihet, mediekritik, medieetik*
- *språkliga och audiovisuella medel som används för att påverka mottagaren samt argumentationsteknik och retoriska stilmedel*
- *ideologiskt färgade texter och skillnaden mellan åsikter och vetenskaplig kunskap, minoritetens och minoritetsspråks synlighet i medierna*
- *källkritik, informationssökning och -hantering, upphovsrätt*
- *att analysera och producera skriftliga och muntliga texter som tar ställning och påverkar*

RMO6 Att producera text 1 (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppmuntras som skribent och utveckla sina färdigheter i att behärska skrivprocessen*
- *lära sig använda andra romska texter som underlag för den egna skrivprocessen och kunna bedöma texternas tillförlitlighet*
- *stärka sin uppfattning om vilken inverkan textens disposition, språk och uttrycksform har för dess betydelse.*

Centralt innehåll

- *skrivprocessen: idéfas, avgränsning av ämnet, val av perspektiv, disposition, redigering och finslipning; ge och ta emot respons*
- *materialbaserat skrivande, språk- och textvård*
- *ordkonstövningar som stärker skribentens egen röst*

RMO7 Kommunikation 2 (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- *öka tilltron till sin förmåga att framträda och sin förståelse för anspänning*
- *utveckla sin färdighet att framträda samt sin förmåga att producera olika muntliga texter, även i digitala miljöer*
- *fördjupa sin förmåga att analysera och bedöma talad text och audiovisuell kommunikation.*

Centralt innehåll

- *anspänning och koncentrationsnivå, publikkontakt och åhörarnas ansvar*
- *särdrag för kommunikation på romani*
- *sammanställning och framförande av ett inlägg individuellt, i grupp eller som en audiovisuell text; färdigheter i att fokusera, ta kontakt, åskådliggöra och uttrycka sig*
- *kommunikationsfärdigheter och -etik i olika kommunikationskanaler, till exempel sociala medier*
- *analys och bedömning av talade och audiovisuella texter*

RMO8 Litteratur 2 (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- öka sin kunskap om romsk litteratur och kunna granska skönlitteratur också som en del av ett samhälle i förändring
- förstå betydelsen av olika kontexter för tolkningen av litteratur
- kunna analysera inhemsk och utländsk litteratur som skrivits av eller handlar om romer samt annan konst som en del av den kulturella kontexten.

Centralt innehåll

- granska romsk litteratur i olika kontexter: författarens och genrens kontext, historisk och kulturell kontext, politisk och samhällsrelaterad kontext
- granska texter ur olika synvinklar, till exempel med beaktande av olika människosyner, identiteter, världsbilder samt hur värdegrunder och idévärldar förändrats
- den romska litteraturen och litteratur av och om romer som ett mångfacetterat, flerstämmigt och flerspråkigt fenomen

Betyg

Den studerande ska ges ett intyg över deltagande i undervisning i romani som kompletterar gymnasieutbildningen. I intyget antecknas vilket språk som studerats, omfattningen av undervisningen och en verbal bedömning eller ett siffervitsord i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. I övrigt följs bestämmelserna om betygsanteckningar i grunderna för gymnasiet läroplan.

8.5. Anvisning: mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i den studerandes eget modersmål som kompletterar gymnasieutbildningen

Anvisning 7.11.2019 OPH-2266-2019

Utbildningsstyrelsen ger bifogade anvisning om målen, det centrala innehållet och bedömningen av den studerandes lärande i undervisning i den studerandes eget modersmål som kompletterar gymnasieutbildningen. Anvisningen gäller undervisning i den studerandes eget modersmål som kompletterar gymnasieutbildningen och som ordnas med separat finansiering (Undervisningsministeriets förordning om grunderna för statsunderstöd som beviljas för kompletterande undervisning i den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen för elever med främmande språk, samiska och romani som modersmål 1777/2009).

Denna anvisning ersätter Utbildningsstyrelsens anvisning som utgör bilaga 5 till Grunderna för gymnasiet läroplan 2015 (Utbildningsstyrelsens föreskrift 60/011/2015).

Undervisningen ska ordnas i enlighet med denna anvisning från och med 1.8.2021.

	Generaldirektör	Olli-Pekka Heinonen
	Undervisningsråd	Petri Lehikoinen

8.5.1. Mål, centralt innehåll och bedömning av den studerandes lärande i undervisning i den

studerandes eget modersmål som kompletterar gymnasieutbildningen

Utbildningsstyrelsens anvisning nr 2266-2019.

Enligt Finlands grundlag har alla som bor i Finland rätt att upprätthålla och utveckla sitt språk och sin kultur. Syftet med undervisningen i eget modersmål är att stödja den studerande att utveckla en aktiv flerspråkighet och ett intresse för kontinuerligt språklärande. Undervisningen i eget modersmål ska stödja den studerandes delaktighet som en aktiv och balanserad medlem i såväl sin egen språk- och kulturgemenskap som i den finländska språk- och kulturgemenskapen samt som global aktör. Undervisningen i eget modersmål ska samarbeta med undervisningen i lärokursen svenska och litteratur och undervisningen i övriga läroämnen.

Språkpedagogiken stärker den studerandes språkliga medvetenhet och färdigheter att använda flera språk parallellt samt fördjupar hens multilitteracitet och förmåga att anpassa sig till språkgemenskapen. Språkpedagogiken hjälper även den studerande att bygga upp sin språkliga och kulturella identitet. Målet är att den studerande ska lära sig uppfatta och värdesätta den språkliga och kulturella mångfalden samt de språkliga rättigheterna i den egna vardagen och i samhället i övrigt.

Den studerandes utgångsläge och språkkunskaper ska tas i beaktande i studierna. I studierna ska man utnyttja olika studiemiljöer såsom bibliotek, teatrar och museer samt övriga kulturella institutioner. I studierna ska den studerande även utnyttja sin egen språkgemenskap, sina språk- och textmiljöer samt den språkliga och kulturella mångfalden i skolgemenskapen och andra gemenskaper. I studierna ska man använda tillräckligt krävande material och arbetssätt som är meningsfulla för den studerande, ger upplevelser och utvecklar kreativiteten.

Denna anvisning har utarbetats för alla språk som undervisas som eget modersmål. Målen och det centrala innehållet har fastställts för undervisning i eget modersmål som omfattar två undervisningstimmar per vecka under hela gymnasieutbildningen. Utbildningsanordnaren ska göra upp en lokal läroplan där målen för undervisningen fastställs och innehållet väljs med beaktande av det aktuella språkets särdrag, bland annat skriftsystemet. Läroplanen kan också utarbetas gemensamt av flera utbildningsanordnare.

Undervisningens uppdrag

Undervisningen i det egna modersmålet ska handleda den studerande till att uttrycka sig själv mångsidigt, utveckla sina kommunikativa färdigheter, aktivt söka och kritiskt granska information och tolka texter samt till etiska reflektioner. Undervisningens uppdrag är att stödja och utveckla den studerandes språkliga medvetenhet. Den studerandes uppskattning för det egna modersmålet ökar och hen blir motiverad att fördjupa sina kunskaper i det egna språket.

I undervisningen kombineras företeelser inom språk-, litteratur- och kulturforskning. Den studerandes kännedom om och mångsidiga användning av det egna modersmålet breddas och hen lär sig känna de språkliga rötterna samt utvecklar sin förmåga att jämföra språkets olika drag med andra språk som hen kan. Den studerande utvecklar samtidigt sitt ord- och begreppsförråd och sin multilitteracitet. Hen utvecklar sin kunskap om den egna kulturens litteratur, berättartradition, visuella kultur, musik och drama.

Undervisningens mål

Målen för undervisningen i den studerandes eget modersmål som kompletterar gymnasieutbildningen berör den studerandes kommunikationsfärdigheter, förmåga att tolka och producera text samt utvecklingen av den studerandes språkliga och kulturella kännedom. Målen för undervisningen är följande:

Kommunikationsfärdigheter

Målet är att den studerande ska

- kunna kommunicera målinriktat, ändamålsenligt och etiskt såväl enskilt som i grupp samt kunna analysera, bedöma och utveckla sina egna kommunikationsfärdigheter
- kunna analysera och bedöma olika kommunikationssituationer och -relationer samt kommunikationsfenomen och -färdigheter och kommunikationsetik som ingår i kontexten

Att tolka texter

Målet är att den studerande ska

- utveckla sin kritiska och kulturella läskunnighet så att hen kan analysera och utvärdera multimodala texter och vara medveten om deras syften och kontexter, till exempel fakta- och medietext, litteratur och muntlig text, samt kan använda sig av relevanta begrepp för att analysera text
- utveckla sin förmåga att tolka skön- och facklitteratur i estetiskt och funktionellt syfte, fördjupa sin förståelse för litterära medel och behärska relevanta begrepp för att analysera litteratur
- kritiskt kunna granska olika informationskällor samt informationens syfte, tillförlitlighet och användbarhet.

Att producera texter

Målet är att den studerande ska

- utveckla sin kritiska och kulturella läskunnighet så att hen kan producera och dra nytta av multimodala texter och vara medveten om deras syften och kontexter, kan uttrycka sig och motivera sina tankar samt använda ett för situationen lämpligt språk och uttryckssätt
- kunna behärska de olika faserna i en skrivprocess och reflektera över sina egna skrivprocesser, kunna ge och ta emot respons samt tillämpa respons i sitt skrivande
- stärka sina färdigheter att behärska standardspråket och dess normer i tal och skrift samt kunna använda olika källor på ett ändamålsenligt sätt och förstå och följa regler om upphovsrätt.

Att utveckla språklig och kulturell medvetenhet

Målet är att den studerande ska

- bli medveten om vilken betydelse språket och olika kunskapsområden har för lärandet och tänkandet samt hur den språkliga och kulturella mångfalden inverkar på identiteten
- fördjupa sina kunskaper om det egna modersmålets struktur, ordförråd, olika register, uttrycksformer och tonlägen och deras meningsskapande funktion samt om litteraturen och andra kulturprodukter.

Bedömning

Syftet med bedömningen är att främja och stödja lärandet och synliggöra olika aspekter av den studerandes kunnande och utveckling. Responsen och bedömningen är kopplade till de modulspecifika mål som grundar sig på lärokursens allmänna mål. Modulernas mål bildar målen för de lokala studieavsnitten eller sammanfogas till sådana. Bedömningen ska vara mångsidig, öppen och rättvis samt basera sig på delaktighet och uppmuntran och vägleda den studerande till självvärdering. Den studerandes lärande och kunnande ska bedömas på olika sätt, till exempel med hjälp av iakttagelser av den studerandes lärande och olika prestationer.

Bedömningen under ett studieavsnitt kan bestå av till exempel respons samt självvärdering och kamratrespons som stödjer den studerande att utveckla sina färdigheter under läroprocessens gång. Med hjälp av bedömningsdialog och respons samt självvärderingsfärdigheter utvecklar den

studerande en uppfattning om sig själv och hur hen talar och lyssnar samt producerar och tolkar text.

Bedömningen i slutet av ett studieavsnitt ska grunda sig på målen för modulerna som ingår i studieavsnittet. Utöver målen för modulerna kan studieavsnittet också innehålla lokala mål för mångsidig kompetens. Då ett studieavsnitt inleds ska den studerande informeras om målen för studierna så att både läraren och den studerande kan följa upp framsteg i studierna. Bedömningen av ett studieavsnitt ska grunda sig på olika slags prestationer, till exempel skriftliga och muntliga prestationer och eventuella andra delprestationer samt på den studerandes aktivitet under studieavsnittets gång. Om studieavsnittet består av flera moduler från samma läroämne ges endast ett vitsord.

Studier

EMO1 Att tolka och skriva text (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- kunna producera, tolka och analysera olika multimodala texter samt deras språkliga strukturer och uttryck
- uppmuntras som skribent och behärska de olika skedena av en skrivprocess
- lära sig använda olika typer av texter som utgångspunkt för sitt eget skrivande
- stärka sin uppfattning om sig själv i fråga om att tolka och producera text samt ge och ta emot respons.

Centralt innehåll

- centrala textgenrer: berättande, beskrivande, instruerande, ställningstagande och reflekterande texter och kombinationer av dessa
- texters målgrupper, sammanställning av texthelheter; analys av textens syfte, kontexter, innehåll, uppbyggnad, uttrycksformer och synvinklar
- skriva olika typer av texter i process, kollaborativt och individuellt samt materialbaserat skrivande, referat av texter och kommentarer till texter
- texters flerstämmighet och intertextualitet
- språk- och textvård

EMO2 Text och språklig medvetenhet (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- utveckla sin språkliga och textuella medvetenhet
- fördjupa sin förståelse av det egna modersmålet och text som meningsskapande helheter.

Centralt innehåll

- modersmål och identitet, språklig variation, jämförelse mellan språk, språkens ställning, livskraftiga och utrotningshotade språk
- språkpolitik, en- och flerspråkighet, språkideologier, språkvård
- multilitteracitet och textgenre som begrepp, det vidgade textbegreppet

EMO3 Kommunikation 1 (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- *uppmuntras att kommunicera aktivt, fördjupa sin kommunikationsprofil och sin medvetenhet om språk och identitet*
- *fördjupa sina färdigheter i gruppkommunikation samt lära sig analysera och bedöma fenomen i anslutning till gruppkommunikation*
- *lära sig analysera betydelsen av olika språkliga och icke-verbala medel och iaktta kontextbundna variationer i olika kommunikationssituationer.*

Centralt innehåll

- *reflektioner över de egna kommunikationsfärdigheterna, ge och ta emot respons, förmåga att lyssna samt målinriktat och konstruktivt delta i gruppkommunikation*
- *analys av olika kommunikationssituationer, konstruktion av samtal, betydelseförhandling, språket och icke-verbal kommunikation*
- *språk och identitet samt kontextbundna variationer i språkbruket*

EMO4 Litteratur 1 (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- *fördjupa och utveckla mångsidigare läsvanor*
- *känna till genrer inom skön- och facklitteratur samt film på det egna modersmålet och deras uttrycksmedel*
- *bredda sin förmåga att läsa, analysera och tolka litteratur med hjälp av lämpliga begrepp och metoder*
- *lära känna det egna modersmålet materiella och immateriella kulturarv.*

Centralt innehåll

- *litteraturens roll och olika sätt att läsa litteratur, i synnerhet läsning och skrivning i funktionellt och estetiskt syfte*
- *centrala genrer, uttrycksformer och analysbegrepp i litteraturen*
- *berättelser och narrativitet i skön- och facklitteratur*
- *multimodala texters narrativitet, till exempel teater, film och musik*

EMO5 Att tolka text 1 (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- *vidareutveckla sin kritiska läskunnighet, i synnerhet sin mediekunskap*
- *lära sig tolka multimodala texter samt lära sig analysera deras uttrycksformer och växelverkan*
- *förstå hur medierna fungerar, deras betydelse för identiteten och deras roll som opinionsbildare i samhället*
- *mångsidigt kunna motivera sina åsikter, förstå och analysera andras motiveringar samt kunna förhålla sig konstruktivt till avvikande åsikter.*

Centralt innehåll

- *ytrandefrihet, mediekritik, medieetik*
- *språkliga och audiovisuella medel som används för att påverka mottagaren samt argumentationsteknik och retoriska stilmedel*
- *ideologiskt färgade texter och skillnaden mellan åsikter och vetenskaplig kunskap, minoritetens och minoritetsspråks synlighet i medierna*

- källkritik, informationssökning och -hantering, upphovsrätt
- att analysera och producera skriftliga och muntliga texter som tar ställning och påverkar

EMO6 Att producera text 1 (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- uppmuntras som skribent och utveckla sina färdigheter i att behärska skrivprocessen
- lära sig använda andra texter på det egna modersmålet som underlag för den egna skrivprocessen och kunna bedöma texternas tillförlitlighet
- stärka sin uppfattning om vilken inverkan textens disposition, språk och uttrycksform har för dess betydelse.

Centralt innehåll

- skrivprocessen: idéfas, avgränsning av ämnet, val av perspektiv, disposition, redigering och finslipning; ge och ta emot respons
- materialbaserat skrivande, språk- och textvård
- ordkonstövningar som stödjer skribentens egen röst

EMO7 Kommunikation 2 (1 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- öka tilltron till sin förmåga att framträda och sin förståelse för anspänning
- utveckla sin färdighet att framträda samt sin förmåga att producera olika muntliga texter, även i digitala miljöer
- fördjupa sin förmåga att analysera och bedöma talad text och audiovisuell kommunikation.

Centralt innehåll

- anspänning och koncentrationsnivå, publikkontakt och åhörarnas ansvar
- sammanställning och framförande av ett inlägg individuellt, i grupp eller som en audiovisuell text; färdigheter i att fokusera, ta kontakt, åskådliggöra och uttrycka sig
- kommunikationsfärdigheter och -etik i olika kommunikationskanaler, till exempel sociala medier
- analys och bedömning av talade och audiovisuella texter

EMO8 Litteratur 2 (2 sp)

Mål

Målen för modulen är att den studerande ska

- öka sin kunskap om litteratur på det egna modersmålet och kunna granska skönlitteratur också som en del av ett samhälle i förändring
- förstå betydelsen av olika kontexter för tolkningen av litteratur.

Centralt innehåll

- granska litteratur på det egna modersmålet i olika kontexter: författarens och genrens kontext, historisk och kulturell kontext, politisk och samhällsrelaterad kontext
- granska texter ur olika synvinklar, till exempel med beaktande av olika människosyner, identiteter, världsbilder samt hur värdegrunder och idévärldar förändrats

- *litteratur som ett mångfacetterat, flerstämmigt och flerspråkigt fenomen*

Betyg

Den studerande ska ges ett intyg över deltagande i undervisning i eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen. I intyget antecknas vilket språk som studerats, omfattningen av undervisningen och en verbal bedömning eller ett siffervitsord i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. I övrigt följs bestämmelserna om betygsanteckningar i grunderna för gymnasiets läroplan.